Programmabegroting

2023-2026

Inhoud

Inleiding....4
Leeswijzer....5
1 Bestuurlijke samenvatting....8
1.1 Bestuurlijke hoofdlijn....9
1.2 Financiële hoofdlijn....12
1.3 Projecten....14
2 Programmaplan....16
2.1 Veiligheid....17
2.2 Leefomgeving....22
2.3 Voorzieningen....38
2.4 Samenleving....45
2.5 Dienstverlening....59
2.6 Samenwerking....63
2.7 Financiën en belastingen....66
3 Overige....67
3.1 Algemene dekkingsmiddelen....67
3.2 Overhead....70
3.3 Heffing VPB....72
3.4 Onvoorzien....73
4 Paragrafen....74
4.1 Lokale heffingen....75
4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing....81
4.3 Onderhoud kapitaalgoederen....87
4.4 Financiering....91
4.5 Bedrijfsvoering....99
4.6 Verbonden partijen....102
4.7 Grondbeleid....126
4.8 Demografische ontwikkelingen....135
5 Financiële bijlagen....136
5.1 Productenbegroting....137
5.2 Overzicht structurele en incidentele baten en lasten....143
5.3 Overzicht van lasten en baten per taakveld....146
5.4 Overzicht MIP 2023 - 2026....149
5.5 Reserves....152
5.6 Voorzieningen....194
6 Overige bijlagen....200
6.1 Risicobeheermatrix....200
6.2 Kerngegevens....214
6.3 Lijst van gebruikte afkortingen....218
6.4 Lijst van begrotingssubsidies....222

Inleiding

De wereld om ons heen verandert en de maatschappelijke opgaven zijn groter in aantal en omvangrijker dan ooit. De oorlog in Oekraïne, de stikstofproblematiek en de vluchtelingenstroom naar Europa zijn slechts enkele voorbeelden van deze maatschappelijke opgaven. Als gemeente zullen wij een bijdrage moeten leveren aan het oplossen van deze opgaven zodat wij, maar vooral ook onze kinderen in de toekomst grotendeels nog steeds 'Mooi kunnen leven in Leudal'. Dit zijn geen eenvoudige opgaven maar complexe vraagstukken met grote onderlinge afhankelijkheden waarvoor geen eenduidige oplossingsrichtingen bestaan en waaraan verschillende belanghebbenden een bijdrage kunnen en moeten leveren. Voor elke gemeente zijn deze grote maatschappelijke opgaven gelijk maar zullen de oplossingen op lokaal niveau veelal van elkaar verschillen.

Middels de zomernota hebben wij een aantal handvatten benoemd om de komende jaren te werken aan een doorontwikkeling van onze gemeente. Om voor de gemeente de juiste keuzes te maken en koersvast te zijn, worden huidig beleid en toekomstige plannen getoetst aan de voorliggende thema's, effecten en doelen. Deze begroting is hiervoor het startpunt, waarbij het proces meerdere jaren zal vergen.

Dit doen we om een heldere koers voor de gemeente Leudal uit te zetten.
In gezamenlijkheid bouwen wij verder aan een mooie toekomst voor Leudal.

Het college van burgemeester en wethouders

Leeswijzer

Doelstelling	Collegedoel	Subdoelstellingen
Programma 1. Veiligheid		
Inwoners en ondernemers worden beschermd en voelen zich veilig	Ondermijnende criminaliteit	Voorkomen en terugdringen van georganiseerde criminaliteit
	Sociale Veiligheid	Integrale en gebiedsgerichte aanpak van veiligheidsvraagstukken geënt op integraal veiligheidsbeleid
	Crisisbeheersing	De crisisorganisatie is voorbereid en inzetbaar zowel regionaal als lokaal
Programma 2. Leefomgeving		
Samen bouwen aan een duurzame en vitale fysieke leefomgeving	Ondernemers in stuwende sectoren ervaren een aantrekkelijk vestigingsklimaat	Wij zijn en blijven aantrekkelijk voor werkgevers
		Wij bieden weerstand tegen de dreigende personeelskrimp
		In samenwerking met de private sector zetten wij in op het realiseren van onderscheidend aanbod. Aanbod dat past bij het DNA van Leudal, goed is voor inwoners, toeristen en ondernemers en bijdraagt aan het bereiken van de beleidsdoelstellingen.
	Er is een passend woningaanbod met een aantrekkelijke openbare ruimte	Ons woningaanbod is passend sluit aan bij de (verschuivende) woonwensen van onze inwoners
		Ons openbaar gebied word op adequaat niveau onderhouden. (De voorzieningen in de openbare ruimte sluiten aan bij de behoeften van de inwoners).
		De gemeente is goed bereikbaar en toegankelijk
	Er is een balans tussen de aspecten Planet (ecosystemen en hulpbronnen), Profit (verantwoorde economische ontwikkeling) en People (sociale cohesie en betrokkenheid), waarbij de focus ligt op energiebesparing, duurzaam energieverbruik en de opwekking van duurzame energie	Het vermogen van de hernieuwbare energie opwekking binnen onze gemeente ligt boven het Limburgse gemiddelde
		Onze openbare ruimte is adequaat bestand tegen de invloeden van klimaatverandering

Programma 3. Voorzieningen		
Optimaal inzetten van sociaal maatschappelijke voorzieningen	Inwoners hebben toegang tot en nemen deel aan sport en bewegen	Sportdeelname draagt bij aan welzijn, gezondheid en vitaliteit van onze inwoners
		Gezonde inwoners nemen deel aan sport in verenigingsverband of in groepsverband
		Jeugd toeleiden, via combinatiefunctionarissen, naar sportverenigingen
	Inwoners hebben toegang tot en nemen deel aan culturele activiteiten	Cultuur deelname draagt bij aan welzijn, gezondheid en vitaliteit van onze inwoners
		Jeugd toeleiden, via combinatie functionarissen, naar culturele verenigingen
		Inwoners nemen deel aan culturele activiteiten
	De mogelijkheid voor inwoners om zich via onderwijs te kunnen ontwikkelen is gewaarborgd	Jeugdigen via onderwijs kennis laten maken met culturele activiteiten, met de nadruk op nieuwe cultuur activiteiten
		Jeugdigen via onderwijs kennis laten maken en deel laten nemen aan sport activiteiten
		Er is passend onderwijs huisvesting beschikbaar waar nodig
Programma 4. Samenleving		
Samen aan de slag met talent: iedereen telt mee, doet mee en draagt bij naar eigen vermogen	Zelfredzaamheid	Vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners
	Samenleving	Meer inwoners doen mee, inclusieve samenleving
	Ondersteuning	Inwoners krijgen beter en passende ondersteuning. Zo preventief mogelijk, zo kort mogelijk en zo lang als nodig
	Maatschappij	Versterken van de samenredzame maatschappij
	Gezondheid	Inwoners zijn zich bewust van de invloed van hun levensstijl op hun gezondheid
	Onderwijs	Inwoners hebben de mogelijkheid om zich via educatie te ontwikkelen
Programma 5. Dienstverlening		
Leudal staat voor een eigentijdse en daadkrachtige dienstverlening, die voor iedereen toegankelijk en kwalitatief hoogwaardig is.	Eigentijds & Daadkrachtig	Wij sluiten op een duurzame en dynamische manier aan bij de leefwereld van onze inwoners, ondernemers en bezoekers.
	Transparant	Wij streven naar een open en transparante communicatie met inwoners, ondernemers en bezoekers.
	Toegankelijkheid	Wij streven naar een toegankelijke dienstverlening voor inwoners, ondernemers en bezoekers.
	Kwaliteit	Wij streven naar een hoogwaardige kwaliteit van onze dienstverlening.

Programma 6 . Samenwerking		
De maatschappelijke opgaven staan centraal, we laten los waar het kan, werken samen en nemen regie waar het moet.	Burgerparticipatie	Wij betrekken in een zo vroeg mogelijk stadium belanghebbenden om samen met hen tot uitvoering van de opgaven te komen.
	Overheidsparticipatie	Wij helpen initiatieven uit de samenleving mogelijk te maken, stellen kaders en wegen op transparante wijze.
	Samenwerking regionaal, nationaal en internationaal	Wij werken samen met andere overheden, (publieke-en private) organisaties en maatschappelijke partners om maatschappelijke opgaves te realiseren, omdat we dit niet alleen kunnen.
Programma 7. Financiën en belastingen		
Waarborgen van de financiële slagkracht om ruimte te scheppen voor de maatschappelijke opgaven		

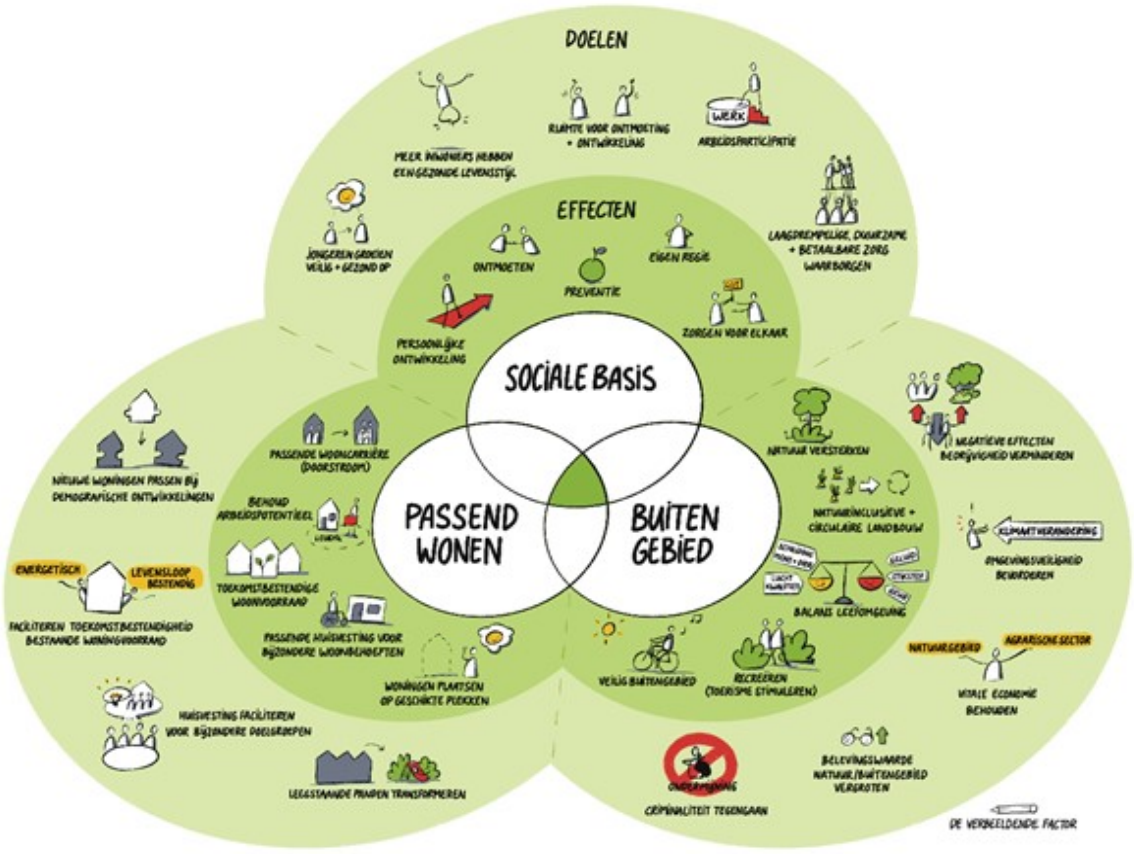
1 Bestuurlijke samenvatting

1.1 Bestuurlijke hoofdlijn

Onze belangrijkste ambitie is een vitale plattelandsgemeente te zijn en te blijven waar mensen graag wonen, werken en verblijven. We willen ons versterken als een groene ruimte tussen onze stedelijke buurgemeenten, met karakteristieke dorpen waar onze inwoners verbondenheid met elkaar blijven voelen. Om dit doel te bereiken, zijn middels de zomernota drie thema's benoemd waarin onze belangrijkste opgaven en ambities samenkomen, te weten:

- Sociale basis
- Buitengebied
- Passend wonen

De drie thema's, evenals de omschrijvingen van de thema's, zijn niet uitputtend. De drie thema's geven echter voor een heel groot deel invulling aan de grootste maatschappelijke opgaven. Daarbij is van belang dat de onderwerpen economie, duurzaamheid en mobiliteit een rode draad vormen binnen alle drie de thema's. Deze onderwerpen zijn immers niet terug te voeren tot één thema en kennen een grote verwevenheid met alle thema's. In onderstaande afbeelding is de samenhang van de thema's weergegeven.

Sociale basis

Visie

In Leudal krijgt iedereen de kans om mee te doen. Het unieke karakter van Leudal is mede te danken aan het rijke verenigingsleven en de inwoners die elkaar kennen en iets voor elkaar (willen) doen. We zorgen voor elkaar, werken samen en genieten samen. Een ontmoetingsplek door middel van gemeenschappelijke voorzieningen, het realiseren van sportfaciliteiten en het faciliteren in de sociale ondersteuning zijn hierbij van belang om de saamhorigheid in Leudal te behouden. Om deze saamhorigheid die Leudal maakt tot wat het is te behouden, vinden wij het belangrijk om in al deze aspecten van het dagelijks leven te investeren.

Ambitie
Het realiseren van een sterke basis die bestaat uit wat inwoners met en voor elkaar doen en de meer professionele basisvoorzieningen. Een sterke basis zorgt ervoor dat iedereen zo veel mogelijk in zijn eigen kracht staat en in staat is om zijn eigen leven te leiden in alle aspecten van het dagelijkse leven: ontmoeting, onderwijs, opvoeding, werk, gezondheid, wonen, bewegen, cultuur en veiligheid. We werken daarom aan een bestendig aanbod van voorzieningen, waarbij hoge kwaliteit, veilige bereikbaarheid vanuit alle dorpen en toegankelijkheid voorop staan. Daarbij dient een oplossing gevonden te worden voor de uitdagingen op het gebied van accommodaties. Het gaat hier met name om terugloop in ledenaantallen, bezettingsgraden, omvang en soorten accommodaties. Naast het bieden van goede, fysieke voorzieningen worden onze inwoners, indien nodig, ondersteund met de specialistische voorzieningen vanuit het sociaal domein.

Buitengebied
Visie
In Leudal hebben we een uniek buitengebied dat zich kenmerkt door natuur, bedrijvigheid in onder andere de toeristische sector en de landbouw. Rust, ruimte en groen en de diversiteit in landschapstypen in het buitengebied zorgen voor een hoge kwaliteit en een onderscheidend karakter. We streven naar een duurzaam ruimtegebruik waarin kwaliteit van natuur en landschap zijn gewaarborgd en een goede verbinding ontstaat met de kernen.

Ambitie
Het versterken van de rust en groene ruimte en omvormen van het buitengebied in Leudal. Wij geven sturing aan de ingezette autonome ontwikkeling waarin de landbouwsector transformeert (bedrijven stoppen, noodgedwongen of niet) en tegelijkertijd grote ruimtevragers een claim leggen op het buitengebied (bijvoorbeeld hernieuwbare energie). De vaak als negatieve ervaren effecten van de agrarische sector op inwoners en natuur moeten worden verlaagd door toepassing van nieuwe technieken, verplaatsing of beëindiging. Het reeds ingezette beleid om te komen tot scheiding van mens en dierconcentraties wordt (versterkt) doorgezet. Een extra uitdaging zijn de opgaven die in dit verband vanuit rijk en provincie op gemeenten afkomen maar die naar verwachting pas in 2023 duidelijker zullen worden.

We bieden perspectief door ruimte te geven aan nieuwe economische dragers, natuurversterking en een natuurinclusieve landbouw. Daarbij zijn de kernkwaliteiten en de draagkracht van het landschap leidend. Uitbreiding van zorg- of woonvoorzieningen is in het buitengebied niet wenselijk. Omvorming van voormalige bedrijfswoningen naar een reguliere woning(en) is alleen mogelijk wanneer sprake is van een goed woon- en leefklimaat en van sloop van voormalige bedrijfsbebouwing.

Passend wonen
Visie
Leudal is een prachtige plek om te wonen vanwege onze karakteristieke dorpen die zijn omringd door natuur en ruimte. Het woon- en leefklimaat is over het algemeen goed. We streven naar levendigheid in de dorpen door ontmoeting voor jong en oud mogelijk te maken en onderlinge betrokkenheid te versterken.

Ambitie
We bieden de ruimte voor passende woningen in de kernen, afgestemd op de demografische en economische ontwikkeling en met respect voor de kenmerkende ruimte en groen in de directe omgeving. We bieden de beleidsruimte voor de bouw van extra woningen, (mede) gericht op de werkgelegenheid in de regio Zuid Oost Brabant; (nieuwe) inwoners zijn bereid afstand te overbruggen gelet op de aantrekkelijke woonomgeving die we te bieden hebben. We stimuleren de verbouw van onze bestaande woningvoorraad (energetisch en langer thuis wonen), de transformatie van leegstaand of vrijkomend commercieel of maatschappelijk vastgoed en faciliteren nieuwbouw. Dit doen wij voornamelijk vanuit collectieve wensen van inwoners (collectieve burgerinitiatieven).

Thema overstijgende opgaven
De opgaven op het gebied van ***duurzaamheid, economie en mobiliteit*** vormen de rode draad door de thema's heen. Deze onderwerpen zijn dermate verweven met maatschappelijke opgaven dat zij als medebepalend voor de invulling van het thema moeten gelden. De drie thema's kennen een grote mate van onderlinge afhankelijkheid.

Bestuurlijke vernieuwing
Gelet op de geschetste grote en omvangrijke maatschappelijke opgaven, wordt ook voorgesteld op een andere manier te werken en samen te werken. Middels de zomernota is een eerste inzicht gegeven in de nieuwe manier van werken. Hierbij staan de maatschappelijke opgaven centraal en werken gemeente, organisaties en inwoners organisatie- en grensoverstijgend samen. Om de gewenste effecten te bereiken en tegelijkertijd ruimte te bieden voor creativiteit en innovatie, is het van belang om meer te sturen op realiseren van doelen, waarbij het proces een middel is om dit doel te bereiken. De ambtelijke en bestuurlijke organisatie zullen hierin mee moeten bewegen. We verkennen de reikwijdte en impact van deze verandering van werkwijze en zullen deze de komende jaren inbedden in onze bedrijfsvoering en besluitvorming.

1.2 Financiële hoofdlijn

Middels de zomernota is een door vertaling gemaakt van de strategische visie en het coalitieakkoord. Daarin zijn ook financiële mutaties opgenomen die verwerkt zijn in de primitieve begroting. Tussen de behandeling van de zomernota in de raad en de behandeling van de begroting hebben zich een drietal mutaties voorgedaan met effect op de begrotingsruimte. Deze worden hierna toegelicht:

B1 Bijstelling lijst van begrotingssubsidies
De lijst van subsidies wordt bijgesteld op basis van de ingekomen aanvragen. Hierbij is het belangrijk om te vermelden dat het bijstellen van de lijst niet betekent dat dit bedrag ook toegekend wordt aan de gesubsidieerde instelling. Voor het bibliotheekwerk wordt een bedrag van € 105.253 extra opgenomen voor het jaar 2023.

B2 Bijstelling verbonden partijen
Met betrekking tot de investeringsagenda Midden-Limburg en Keyport wordt een mutatie doorgevoerd. De middelen voor de investeringsagenda worden voor 1 jaar opgenomen voor een bedrag van € 32.025. Daarnaast vindt een bijstelling naar beneden voor de bijdrage aan Keyport plaats voor de jaren 2023 en 2024 voor respectievelijk € 27.831 en € 36.752.

B3 Kostendekkendheid afval
Op basis van de kostendekkendheid berekening voor afval wordt een bedrag van € 208.557 extra geheven aan extra comptabele kosten. Deze worden toegevoegd aan het begrotingssaldo.

+ = overschot/baat en - = tekort/last						*(bedrag x 1.000)*
Nr.		**I/S**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
	Begrotingssaldo voor kaderbrief 2023 - 2026		**876**	**232**	**468**	**1.288**
	Mutaties kaderbrief 2023 - 2026		-1.056	-1.079	-1.089	-1.102
	Bijstelling raadsbesluiten na kaderbrief voor zomernota		-93	-100	-101	-169
	Bijstelling stelpost jeugdzorg		-1.488	-1.396	-1.285	-1.285
	Meicirculaire 2022		6.124	6.700	8.677	4.096
	Mutaties zomernota 2023 - 2026		-3.460	-3.266	-2.989	-3.254
	Primaire begroting 2023 - 2026		**904**	**1.091**	**3.680**	**-427**
B1	Bijstelling lijst van begrotingsubsidies		-106	0	0	0
B2	Bijstelling verbonden partijen		-8	37	0	0
B3	100% kostendekkenheid afval		209	0	0	0
	Begrotingssaldo 2023 - 2026		**999**	**1.127**	**3.680**	**-427**

In de begroting opgenomen taakstellingen:

Accommodaties
Het uitgangspunt van het accommodatiebeleid is dat de functies ontmoeten en zorg in ieder dorp aanwezig zijn. Voor overige functies wordt rekening gehouden met een geografisch spreiding, waarbij maatwerk per dorp noodzakelijk is. Voor de jaren 2023 en verder dient nog invulling te worden gegeven aan deze taakstelling. Keuzes voor de wijze waarop dienen nog gemaakt te worden.

Sociaal domein
Binnen het sociaal domein resteert een taakstelling van circa € 1.600.000 structureel. Het strenger indiceren van aanvragen in het kader van de WMO- begeleiding waarbij het afschalen van maatwerk ten opzichte van inzet in het voorliggend veld de nadruk heeft en door een "cocktail" van maatregelen (onder andere het normaliseren en de-medicaliseren van de jeugdzorg) uit het Plan van aanpak Duurzaam evenwicht in het Sociaal Domein en het doorvoeren van het "woonplaatsbeginsel". Is de bijgestelde taakstelling voor de jaren 2023 en 2024 gerealiseerd. Voor de jaren 2025 e.v. is als gevolg van deze maatregelen een bedrag van € 1.125.000 ingerekend ten gunste van de taakstelling.

Om realistische maatregelen voor te kunnen leggen voor het resterende deel van de taakstelling wordt met inzet van de gevraagde additionele capaciteit gewerkt aan een structuur en aanpak waarmee een invulling gegeven kan worden aan de (bezuinigings)opgaven in het Sociaal Domein. Als 'zoekgebied voor besparingen' zal ook de regionale samenwerking (bijv. CJG en samenwerking Midden-Limburg West) worden meegenomen.

Griffie
Aan deze taakstelling dient nog invulling te worden gegeven. Keuzes voor de wijze waarop dienen nog gemaakt te worden.

				(bedrag x 1.000)
Maatregel	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Accommodaties	141	141	141	141
Sociaal domein	-	-	90	424
Griffie	50	50	50	50
Totaal	**191**	**191**	**281**	**615**

In onderstaand overzicht wordt het structurele begrotingssaldo van de gemeente Leudal gepresenteerd. Indien de raad instemt met de begroting en alle hierin opgenomen bedragen, zijn de jaarschijven 2023 tot en met 2025 structureel sluitend. Enkel het jaar 2026 is niet structureel sluitend, waarbij dit de aandacht blijft houden. De openstaande taakstellingen zijn onderdeel van het begrotingssaldo.

Presentatie van het structurele begrotingssaldo bij de begroting 2023-2026				*(bedrag x 1.000)*
	2023	**2024**	**2025**	**2026**
Saldo baten en lasten	76	342	3.195	-901
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	923	785	485	475
Begrotingssaldo na bestemming	999	1.127	3.680	-426
Waarvan incidentele baten en lasten	-580	-151	19	-69
Waarvan structurele baten en lasten	1.579	1.278	3.661	-357

1.3 Projecten

Indicatie Majeure projecten	Inves-tering	Subsi-die	Aandeel derden	Aandeel ge-meente	Krediet vote-ring	Afschrijving 2023	2024	2025	2026	2027	Fase -ring
								(bedrag x 1.000)			
Burgerinitiatieven											
Kindcentrum Leudal West	10.000				10.000						2022
Aanvullende verkeers-maatregelen Kindcentrum Leudal West	700			700					28	28	2025
Subtotaal	**10.700**			**700**	**10.000**				**28**	**28**	
Lokale projecten											
Fietspad Spoorbrug Buggenum	7.100	3.500		3.600	50		142	142	142	142	2023
Herinrichting oude kern Baexem	3.500	1.750		1.750						70	2026
Zevenellen	1.000	175	333	492			20	20	20	20	2023
Subtotaal	**11.600**	**5.425**	**333**	**5.842**	**50**		**162**	**162**	**162**	**232**	
Totaal	**22.300**	**5.425**	**333**	**6.542**	**10.050**		**162**	**162**	**190**	**260**	
	Beschikbaar budget in stelpost					**36**	**307**	**307**	**307**	**307**	
	Verschil (- tekort / + overschot)					**36**	**145**	**145**	**117**	**47**	

Kindcentrum Leudal West

Op 10 november 2020, enkele maanden na de definitieve locatiekeuze voor het nieuwe Kindcentrum, heeft de gemeenteraad besloten een voorbereidingskrediet toe te kennen voor de realisatie van het nieuwe Kindcentrum Leudal West op de locatie Heijerveld in Ittervoort. In het nieuwe Kindcentrum is ruimte voor de fusieschool Haler, Hunsel, Ittervoort en Neeritter, Hoera Kinderopvang, Stichting Bibliocenter en een sportgedeelte. Inmiddels ligt er een definitief ontwerp van het gebouw en hebben we een bestemmingsplan in concept gereed. Naar verwachting wordt de realisatie van het Kindcentrum en de buitenruimte in 2023 aanbesteed en kan er in 2023 gestart worden met de bouw van het nieuwe Kindcentrum.

Aanvullende verkeersmaatregelen Kindcentrum Leudal West

In mei 2021 heeft het college de eindrapportage 'Verkeersmaatregelen Leudal West' voor kennisgeving aangenomen. Vervolgens zijn er financiële middelen toegekend door de gemeenteraad om de maatregelen met de prioriteit 'hoog' en 'normaal' uit te voeren.
Ter hoogte van de Brigittastraat zijn de voorbereidingen voor de werkzaamheden al gestart. Daar is niet gekozen voor de kleinschalige ingrepen, maar voor de volledige herinrichting van de straat. Voor de overige maatregelen moet de voorbereiding nog starten. Uitvoering is gepland voor 2023.

Fietspad spoorbrug Buggenum

Op 14 februari 2020 hebben Provinciale Staten besloten € 3,5 miljoen te reserveren voor de snelle fietsverbinding Haelen - Roermond, onderdeel fietsbrug Buggenum - Leeuwen. Eind 2020 heeft het college de projectopdracht goedgekeurd. Adviesbureau Tauw heeft inmiddels een inkoopstrategie opgesteld waarmee we nu het voorbereidingskrediet kunnen bepalen en een planning kunnen opstellen. Deze onderdelen worden verwerkt in een projectplan dat ook aan de gemeenteraad voorgelegd zal worden voor een go of no go. In het geval er een bestuurlijke go wordt uitgesproken in gemeente Roermond en gemeente Leudal, kunnen we in 2023 starten met de voorbereiding en de onderzoeken.

De fietsbrug is onderdeel van de Hoogwaardige Fietsverbinding Midden-Limburg. Hiervoor is in 2021 een intentieverklaring ondertekend met gemeenten Nederweert, Leudal, Roermond, Roerdalen en provincie Limburg voor het gezamenlijk uitvoeren van een verkennende tracéstudie.

Herinrichting Napoleonsweg Neer

De Napoleonsweg (N273) in de kern Neer is een Provinciale weg. Enkele jaren geleden wisselden provincie en gemeente met elkaar van gedachten over een mogelijke toekomstige inrichting. Uitgangspunt was een 50 km/uur inrichting met gescheiden rijbanen.
Als gevolg van het besluit van Provinciale Staten (PS) in februari 2020, vond een herschikking van Provinciale middelen tot betrekking van mobiliteitsdoeleinden plaats. Aan het project N273 Neer is door dit besluit binnen de provincie geld toegekend voor de technische vervanging van de weginfrastructuur. Op dit moment is nog niet duidelijk in hoeverre de door Provinciale Staten (PS) toegekende middelen de initieel voorgenomen herinrichting mogelijk maakt. Er is geen indicatie van bijdragen vanuit de gemeente. Op dit moment zijn hiervoor binnen de gemeentelijke begroting nog geen financiële middelen opgenomen. Deze zijn mede afhankelijk van de daadwerkelijke reconstructieplannen. Hierover is overleg opgestart. Daadwerkelijke uitvoering is vooralsnog voorzien voor 2023.

Herinrichting oude kern Baexem

Cultuurhistorie, landschap en natuur maken de kern Baexem bijzonder aantrekkelijk om te wonen, te werken of te recreëren. De huidige doorsnijding van de N280 tast echter deze waarden en kwaliteiten in grote mate aan. Nu het de bedoeling is om de N280 zuidelijker te leggen, is er in 2015 een gebiedsvisie opgesteld voor de dorpsentree Baexem. Het idee is om opnieuw de aandacht te vestigen op de oorspronkelijke kwaliteiten van de kern. De uitvoering van deze herinrichting komt pas aan bod na realisatie van de N280, naar verwachting eind 2025 of begin 2026.

Aanvullende verkeersmaatregelen Zevenellen

Het college besloot in 2019 naar aanleiding van een extern advies om de aanleg van twee rotondes op de Roermondseweg na te streven. Aanbesteding en uitvoering is naar verwachting voor 2023. Zowel bij de provincie als bij het Rijk zal er uitstel gevraagd moeten worden in het kader van de verstrekte subsidies. Daarnaast moet er nog een overeenkomst gesloten worden met de ontwikkelende partijen van bedrijventerrein Zevenellen.

2 Programmaplan

2.1 Veiligheid

Inwoners en ondernemers worden beschermd en voelen zich veilig.

Visie

Integrale veiligheid betekent samen werken aan de verbetering van de lokale veiligheid, met een samenhangend pakket van activiteiten en maatregelen. Hierbij werken private partijen (inwoners, ondernemers, woningbouwcorporaties, verenigingen) en publieke partijen (gemeente, politie, brandweer, hulpverleningsinstanties, scholen etc.) samen aan het verbeteren van de veiligheid in de gemeente. Veiligheid is steeds minder vanzelfsprekend. De maatschappij verhard zich. Er is sprake van een toenemende individualisering, afnemende zekerheden en er is een risicosamenleving ontstaan. Ondermijnende criminaliteit en de gevaren ervan wordt een steeds groter probleem voor de samenleving. Ontwikkelingen gaan steeds sneller, crisissen volgen elkaar op en er worden steeds hogere eisen gesteld. Ongemerkt mengen de gedachte en gevoelens van burgers zich in de discussie die op het eerste gezicht over criminaliteit en overlast lijken te gaan. Crisissen en overlastproblemen vergen steeds meer aandacht waardoor minder capaciteit overblijft voor de preventieve maatregelen. Dit is jammer omdat effectieve preventie op termijn veel kosten bespaart in de repressie. De gemeente is regisseur op het gebied van integrale veiligheid. Dit betekent dat de gemeente stuurt, bemiddelt en randvoorwaarden in stand houdt. Zo blijven de diverse betrokken partijen op het terrein van veiligheid op een effectieve manier samenwerken. Ook creëren en behouden ze met elkaar een aanvaardbaar niveau van veiligheid en leefbaarheid. Een zo veilig mogelijke gemeente wordt gewaarborgd door een integrale gebiedsgerichte aanpak, in samenwerking met alle partners, Daarbij worden burgerinitiatieven ondersteund.
Binnen het cluster Veiligheid worden drie hoofdthema's aangeduid:
1. Ondermijnende criminaliteit
2. Sociale veiligheid
3. Crisisbeheersing

Wat willen wij bereiken?

We vinden een veilige leefomgeving voor elke inwoner en ondernemer van groot belang. Het creëren van een veilige gemeente wordt bereikt en blijft gewaarborgd door het uitvoeren van een stevig en effectief integraal veiligheidsbeleidsplan. Het integraal veiligheidsbeleidsplan 2023-2026 draagt bij aan het continueren en verder ontwikkelen van de genoemde veilige leefomgeving. In dit plan zijn de volgende veiligheidsproblemen geprioriteerd:

- Georganiseerde ondermijnende criminaliteit
- High Impact Crimes (HIC)
- Jeugd en veiligheid
- Veilige leef- en woonomgeving
- Cybercrime
-

Veiligheid						***(bedrag x 1.000)***
	Realisatie 2021	**Begroting na wijziging 2022**	**Primitieve begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Lasten	3.776	3.697	3.476	3.476	3.476	3.476
Baten	-401	-115	-115	-115	-115	-115
Mutatie reserves	-51	-363	0	0	0	0
Resultaat	***3.324***	***3.219***	***3.361***	***3.361***	***3.361***	***3.360***

2.1.1 Ondermijnende criminaliteit

2.1.1.1 Voorkomen en terugdringen georganiseerde criminaliteit

Voorkomen en terugdringen van georganiseerde criminaliteit.

Wat gaan wij daar voor doen?
Bij ondermijnende criminaliteit is sprake van verwevenheid van de onder- en bovenwereld. Het gaat om crimineel handelen dat sluipenderwijs een zodanige sociale en economische invloed heeft dat daarmee de veiligheid, leefbaarheid en integriteit wordt aangetast.
Ingezet wordt op pro-actie, preventie en repressie. Door bewustwording van de gevaren van ondermijning te vergroten bij burgers en ondernemers en hun handelingsperspectief te bieden als zij hiermee in aanraking komen willen we bereiken dat zij meewerken aan de aanpak van ondermijning. Doel is de kwetsbare inwoners en ondernemers in de gemeente te beschermen en te voorkomen dat ondermijning doordringt tot in de haarvaten van de samenleving.

Aan de hand van het integraal ondermijningsbeeld is een ondermijningsmatrix Leudal 2021-2023 opgesteld. Hierin staan de actiepunten voor deze jaren vermeld. Op het gebied van de aanpak van ondermijnende criminaliteit wordt met verschillende partners en op verschillende niveaus (provinciaal, regionaal, Robuust Basisteam Weert, lokaal) samengewerkt. De focus ligt op de aanpak van drugs en witwassen.
De actiepunten voor 2023 zijn:
- creëren van een weerbare organisatie en medewerkers die signalen van ondermijning herkennen;
- zicht hebben op ondermijnende activiteiten door meldingen en integrale controles;
- bewustwording creëren bij burgers en ondernemers door voorlichtingsactiviteiten;
- burgerparticipatie vergroten.

Vanuit de zomernota zijn de volgende actiepunten expliciet opgenomen:
- We investeren in het voorkomen van cybercriminaliteit en ondermijning waarbij we inwoners actief betrekken en samenwerken aan een veilige en leefbare samenleving.
- We blijven het instrument Bibob(Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) breed inzetten en voorkomen met name de ongewenste facilitering door de gemeente.
- We zetten in op actieve communicatie naar inwoners en binnen het gemeentehuis, zodat we iedereen bewust maken van de gevaren van ondermijnende criminaliteit en het herkennen van signalen.
- Meldingen van vermoedelijke ondermijnende activiteiten pakken we actief op en we voeren preventieve controles uit.

Wat mag dat kosten?

Voorkomen en terugdringen georganiseerde criminaliteit						***(bedrag x 1.000)***
	Realisatie 2021	**Begroting na wijziging 2022**	**Primitieve begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Lasten						
Ondermijning	204	176	132	132	132	132
Totale lasten	**204**	**176**	**132**	**132**	**132**	**132**
Baten						
Ondermijning	-217	0	0	0	0	0
Totale baten	**-217**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	24	-119	0	0	0	0
Resultaat	**11**	**57**	**132**	**132**	**132**	**132**

2.1.2 Sociale veiligheid

2.1.2.1 Integrale en gebiedsgerichte aanpak

Integrale en gebiedsgerichte aanpak van veiligheidsvraagstukken geënt op integraal veiligheidsbeleid.

Wat gaan wij daar voor doen?
Sociale veiligheid betreft de veiligheidsrisico's die een menselijke oorsprong kennen zoals overlast, huiselijk geweld en inbraken. Om deze veiligheidsrisico's te beperken is het uitgangspunt een integrale gebiedsgerichte aanpak, in samenwerking met alle partners waarbij burgerinitiatieven worden ondersteund.

Aanpak van High Impact Crimes
Dit zijn delicten met een groot impact op het slachtoffer, diens omgeving en het veiligheidsgevoel in de maatschappij, bijvoorbeeld woninginbraken. Op het gebied van de High Impact Crimes wordt er naar gestreefd het huidige niveau de komende jaren te behouden. Dit gebeurt door het continueren van de preventie activiteiten en de persoonsgerichte aanpak van de daders. Door inzet van wijkagenten, boa's en het betrekken van burgers, dorpsraden etc. krijgt dit gestalte.

Jeugd en veiligheid
Preventieve activiteiten gericht op het vroegtijdig actief signaleren van radicalisering, polarisering, extremisme. Verder wordt aandacht gegeven aan preventie van alcohol- en drugsgebruik. De inspanningen richten zich op de jongeren en op hun omgeving. Er wordt een preventie- en handhavingsplan alcohol gemaakt.

Veilige leef- en woonomgeving
We pakken de problematiek rondom mensen met verward gedrag effectief aan en voorkomen het ontstaan van verdere tegenstellingen met mede inwoners. Dit willen we bereiken door persoonsgerichte, gebiedsgerichte en themagerichte maatregelen. De 9 bouwstenen opgenomen in het plan van aanpak verward gedrag Midden-Limburg worden uitgevoerd. Een stevige samenwerking met het Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Limburg komt het aanpakken en signaleren van casussen en sociale veiligheidstrends ten goede.

Preventie activiteiten gericht op bewustwording van cybercrime
Cybercrime is criminaliteit met ICT bijvoorbeeld hacking, phishing, malware, ransomware, oplichting via marktplaats, identiteitsfraude, sexting. Ingezet wordt op preventieactiviteiten om inwoners bewust te maken van de gevaren en weerbaarder te maken tegen deze vorm van criminaliteit. De kadernota en projectplan cybercrime van de provinciale taskforce cyber Limburg wordt uitgevoerd.

Burgerparticipatie
Door buurtpreventie, buurtwhatsapp, burgernet en buurtbemiddeling.

Wat mag dat kosten?

Integrale en gebiedsgerichte aanpak						*(bedrag x 1.000)*
	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
Veiligheidsmaatregelen specifiek	222	428	183	183	183	183
Totale lasten	**222**	**428**	**183**	**183**	**183**	**183**
Baten						
Veiligheidsmaatregelen specifiek	0	0	0	0	0	0
Totale baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	-44	-245	0	0	0	0
Resultaat	**179**	**183**	**183**	**183**	**183**	**183**

2.1.3 Crisisbeheersing

2.1.3.1 Crisisorganisatie is voorbereid

De crisisorganisatie is voorbereid en inzetbaar zowel regionaal als lokaal.

Wat gaan wij daar voor doen?
Wat betreft brandweerzorg en crisisbeheersing maakt de gemeente Leudal onderdeel uit van de Veiligheidsregio Limburg-Noord. Door de VRLN worden activiteiten gericht op preventie en repressie gerealiseerd. De veiligheidsregio biedt gemeenten deskundige hulp bij het voorkomen en beperken van (brand)incidenten en bij het indammen van brandrisico's. Daarnaast voert de veiligheidsregio de operationele brandweerzorg uit. Tevens coördineert de veiligheidsregio de multidisciplinaire hulpverlening bij rampen en crises en verzorgt de ketenregie in samenwerking met de gemeenten (Oranje Kolom). De gemeente dient te zorgen voor bemensing van de Oranje Kolom en het actueel houden van de lokale draaiboeken en processen ten behoeve van een crisis.

Het op peil houden van de functionarissen die een taak hebben in de Oranje Kolom vraagt continue aandacht. Deze functionarissen worden opgeleid. Jaarlijks wordt tenminste één oefening georganiseerd voor het team bevolkingszorg. De processen en draaiboeken die van toepassing zijn bij een calamiteit worden actueel gehouden.

Wat mag dat kosten?

Crisisorganisatie is voorbereid						(bedrag x 1.000)
	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
Veiligheidsmaatregelen algemeen	3.350	3.094	3.161	3.161	3.161	3.161
Totale lasten	**3.350**	**3.094**	**3.161**	**3.161**	**3.161**	**3.161**
Baten						
Veiligheidsmaatregelen algemeen	-184	-115	-115	-115	-115	-115
Totale baten	**-184**	**-115**	**-115**	**-115**	**-115**	**-115**
Mutaties reserves	-32	0	0	0	0	0
Resultaat	**3.134**	**2.979**	**3.046**	**3.046**	**3.046**	**3.045**

Verplichte indicatoren uit het BBV

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde	Bron	Beschrijving
Winkeldiefstal	aantal per 1.000 inwoners	2021	0,3	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2021	2,8	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Diefstal uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2021	1,2	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
Vernieling en beschadiging	aantal per 1.000 inwoners	2021	3,9	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.
Verwijzingen Halt	per 10.000 inw.	2020	2	Bureau Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.
Jongeren met delict voor rechter	%	2020	1	CBS Jeugd	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Verbonden partijen

- Veiligheidsregio- Limburg Noord

2.2 Leefomgeving

Samen bouwen aan een duurzame en vitale fysieke leefomgeving

Visie

De gemeente Leudal is economisch vitaal en de leefomgeving wordt als prettig ervaren; het is mooi leven in Leudal. Dit willen wij zo houden en waar dat kan, versterken en verbeteren. Dit is een hele uitdaging, want door bovenlokale trends en ontwikkelingen zijn de opgaven voor de fysieke leefomgeving in Leudal groot. Denk aan de ontwikkelingen en opgaven op het gebied van klimaatverandering (verdroging, vernatting, hitte) en de energietransitie (opwekken duurzame energie, aardgasvrije woningen, besparing). Maar ook de transitie van de agrarische sector, circulaire economie of het anders kijken naar afval en grondstoffen, bereikbaarheid en woningbouw. Er ontstaan steeds meer verschillende activiteiten en wensen voor de ruimte in het buitengebied. Soms conflicteren deze wensen. De opgaven voor de fysieke leefomgeving bieden kansen, maar vragen ook om het maken van zorgvuldige keuzes.

Onze opgaven en keuzes komen terug in de Omgevingsvisie en dragen bij aan een duurzaam ruimtegebruik in Leudal en de waarborging van kwaliteit van landschap en natuur en een gezonde woon- en leefomgeving. Voor de uitvoering daarvan maken wij gebieds- en themagerichte uitvoeringsprogramma's. Via het op te stellen Omgevingsplan geven wij kaders voor inwoners en ondernemers voor het realiseren van bebouwing en activiteiten. Hierbij bieden wij het raamwerk voor de juiste functies op de juiste plek én een plan om onze doelen te realiseren.

Wat willen wij bereiken?

Deze visie en aanpak sluit aan bij het doel en de geest van de Omgevingswet, die naar verwachting op 1 januari 2023 in werking treedt. Namelijk, het bereiken van een balans tussen een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit bereiken en in stand houden. Dit betekent dat de voorbereiding van de Omgevingswet niet alleen nodig is om te voldoen aan de wettelijke taken, maar ook om onze dienstverlening en inrichting van de fysieke leefomgeving te verbeteren. De implementatie stopt niet op 1 januari 2023. De komende begrotingsperiode zullen we minimaal nodig hebben om de kansen die de wet biedt, te verankeren en hiervan de meerwaarde te ervaren.

Minimale eisen

Op 1 januari 2023 voldoet de gemeente Leudal aan de minimale eisen die de wet stelt. Vanaf dat moment zullen wij ervaren wat "werken onder de Omgevingswet" daadwerkelijk betekent voor participatie en samenwerking, (de uitvoering van) onze visies, de dienstverlening naar de klant en de gevolgen van één digitaal loket voor alles wat de fysieke leefomgeving aangaat. Onze ervaringen worden gemonitord en geëvalueerd, zodat de conclusies daarvan bij aanstaande wijzigingen in regelgeving en beleid kunnen worden verwerkt.

Vanaf 1 januari 2023 voeren wij ook nieuwe taken uit op het gebied van bodem(kwaliteit) en moeten geluidsregels goed en integraal verankerd worden. Dit laatste vraagt gebiedsgericht geluidbeleid, gezoneerde bedrijventerreinen moeten worden omgebouwd tot geluidplafonds en geluidsgegevens moeten gedigitaliseerd en digitaal ontsloten worden.

Omgevingsplan en programma's
Wanneer op 1 januari 2023 de minimale eisen zijn ingericht, worden de andere processen, instrumenten en keuzes verder uitgewerkt.

De Omgevingsvisie biedt de basis voor de effecten die wij over een langere tijdshorizon in de fysieke leefomgeving willen laten zien. Om die effecten ook te bereiken zetten we nadere instrumenten in. Denk hierbij aan het Omgevingsplan (sturing op ontwikkelingen via regels) en Programma's (sturing op ontwikkelingen via samenwerking en concrete maatregelen).

Het Omgevingsplan bevat alle regels voor de fysieke leefomgeving, voor het hele grondgebied van de gemeente Leudal. Per 1 januari 2023 wordt dit Omgevingsplan van rechtswege tijdelijk gevormd door de bestaande bestemmingsplannen en de 'Bruidsschat'. De Bruidsschat bevat alle regels die nu landelijk gelden en onder de Omgevingswet tot de bevoegdheid van de gemeente gaan behoren. Voor 1 januari 2030 moet het tijdelijke Omgevingsplan worden omgevormd naar een definitief Omgevingsplan. De Omgevingsvisie en de Verordening Fysieke Leefomgeving (de resultante van het project 'Vermindering Regeldruk') vormen daarbij de basis. Wij zetten in op een nieuw Omgevingsplan in 2026.

De programma's worden gevormd voor gebieden of thema's en helpen uitvoering te geven aan de doelen, waardoor effecten zichtbaar worden. Voorbeelden hiervan zijn het Duurzaamheidsprogramma waardoor wij energie besparen en duurzaam opwekken, het Uitvoeringsprogramma Wonen dat inzet op het creëren van betaalbare woningen voor starters en senioren en verloedering voorkomt en het Uitvoeringsprogramma voor Recreatie en Toerisme, dat bezoekers en inwoners uitnodigt te genieten van de kwaliteiten van Leudal. Nieuwe programma's worden voorzien voor bijvoorbeeld (delen van) het buitengebied. Hierin staan opgaven als stikstofreductie, (sloop of herinvulling van) vrijkomende agrarische bebouwing en scheiding van mens- en dierconcentraties centraal.

Wet kwaliteitsborging
Tegelijk met de Omgevingswet treedt de Wet kwaliteitsborging (Wkb) in werking. De invoering van deze wet betekent dat een verschuiving van werkzaamheden plaatsvindt. De technisch-inhoudelijke toetsing aan het Bouwbesluit 2012 wordt grotendeels vervangen door andere werkzaamheden, zoals (toetsing aan) certificering. Ook verschuift het toezicht op de bouw naar de markt, al zal dit niet meteen merkbaar zijn. Dit betekent dat de processen per 1 januari 2023 zijn aangepast aan deze wet, maar dat 2023 een overgangsjaar wordt, waarbij nog veel onder de 'oude' regelgeving wordt gebouwd en nieuwe inzichten zich nog moeten ontwikkelen.

De implementatie van de Omgevingswet en de daarmee samenhangende ontwikkeling van instrumenten en processen is de komende begrotingsperiode een van de voornaamste opgaven van de gemeente Leudal. Deze opgave loopt als rode draad door de inhoudelijke opgaven vanuit de drie pijlers: economie, wonen en klimaat.

Wat mag u van ons verwachten?

U mag van ons verwachten dat:

1. de gemeente Leudal in de periode tot 2026 bouwt aan een nieuw Omgevingsplan, dat beantwoordt aan de Strategische en Omgevingsvisie en duidelijke kaders biedt voor de ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving, waarbij telkens de vraag wordt gesteld hoe we onze doelen realiseren met zo min mogelijk regels;
2. de Omgevingsvisie werken we uit in (uitvoerings)programma's zodat we de beoogde effecten in samenwerking met onze partners efficiënt en adequaat bereiken;
3. wij een passende woonagenda bieden, die in het bijzonder ruimte biedt voor aanvullende woning(ver)bouw voor het sociale en middel dure (huur)segment en betaalbare koopwoningen;
4. wij onze openbare ruimte verbeteren door de aanplant van 20.000 extra bomen (tot 2026);
5. wij de ruimte planmatig en pro-actief onderhouden op niveau B en verbeteren door maatregelen te treffen tegen de invloed van weersverandering en het bevorderen van biodiversiteit in het groen;
6. wij uitvoering geven aan een passende Duurzaamheidsagenda, waarbij wij een voorbeeldrol nemen;
7. wij een Leudalse Investeringsagenda opstellen en hieraan uitvoering geven, zodat lokale initiatieven worden ondersteund en de economische veerkracht en groei eerder en beter kan worden ingezet.

Daarnaast mag u van ons verwachten dat vergunningverlening, toezicht en handhaving als regulier proces wordt uitgevoerd. De stijgende lijn van het aantal aanvragen om omgevingsvergunningen, conceptaanvragen en meldingen uit 2020 en 2021 is in het eerste half jaar van 2022 niet doorgezet. Op basis van de trendlijn is een lichte daling van het aantal aanvragen te verwachten: 264 aanvragen omgevingsvergunning (82% t.o.v. voorgaande jaren), 142 conceptaanvragen (91 % t.o.v. voorgaande jaren) 245 meldingen (82% t.o.v. voorgaande jaren).

We verwachten echter wel een piek in de aantallen aanvragen net vóór 1 januari 2023 (de datum waarop de Omgevingswet en de Wkb in werking zullen treden). Dit heeft gevolgen voor 2023. Daarnaast zullen ca. 180 bouwmeldingen worden gedaan in het kader van de Wkb. Ook voorzien wij dat aanvragers sneller zullen kiezen voor een aanvraag omgevingsvergunning dan wijziging van het Omgevingsplan.

In 2022 is het nieuwe VTH-beleidsplan vastgesteld. Dit beleidsplan legt een relatie tussen de bestuurlijke ambities en prioriteiten bij (de inzet van) vergunningverlening, toezicht en handhaving. De activiteiten die daartoe moeten worden uitgevoerd, staan vermeld in het jaarlijks op te stellen uitvoeringsprogramma. Over de resultaten (wat is bereikt?) wordt jaarlijks gerapporteerd aan de gemeenteraad via het jaarverslag. Met deze werkwijze willen we meer structuur brengen in de inzet van instrumenten, zodat deze direct bijdragen aan en aansluiten bij de beleidsdoelen zoals geformuleerd in visies, coalitieakkoord en begroting.

Leefomgeving						***(bedrag x 1.000)***
	Realisatie 2021	**Begroting na wijziging 2022**	**Primitieve begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Lasten	22.345	22.580	22.528	22.116	22.154	22.594
Baten	-12.081	-10.987	-10.849	-10.702	-10.671	-10.735
Mutatie reserves	-153	-844	-188	-209	-190	-190
Resultaat	***10.111***	***10.748***	***11.491***	***11.205***	***11.293***	***11.668***

2.2.1 Economie

2.2.1.1 Aantrekkelijk voor werkgevers

Wij zijn en blijven aantrekkelijk voor werkgevers

Wat gaan wij daar voor doen?

Het vitaal houden van de Leudalse economie kan de gemeente niet alleen. Wij werken samen met ondernemers en onderwijs in de aanpak van het Leudals ondernemers- en vestigingsklimaat. De vastgestelde Economische Agenda (2020), gebaseerd op het Economisch Profiel (2018), vormt daarbij de basis. Om de doelen en effecten van deze visies te realiseren, is het nodig dat wij 1) de externe dialoog en samenwerking verbeteren en 2) via concrete projecten en financiële middelen – samengebracht in de Investeringsagenda – regie voeren, prioriteren en tot uitvoering komen.

Versterking dialoog en samenwerking

Communicatie en samenwerking met en ondersteuning van ondernemers zijn belangrijke speerpunten voor de komende periode. Wij brengen locatiebezoeken aan ondernemers en faciliteren ondernemers via bijvoorbeeld het Ondernemersteam Leudal (accountmanagement) en netwerkbijeenkomsten (via onze partner Keyport). Wij denken mee met ondernemers die willen uitbreiden of verplaatsen, in het belang van het behoud van levendige dorpen, behoud van werkgelegenheid en het bieden van toekomstperspectief voor de ondernemer, maar ook diens (nieuwe) omgeving.

Economische investeringsagenda Leudal

De investeringsagenda concretiseert en prioriteert de processen, projecten en acties die nodig zijn om de doelen uit het Economisch Profiel en de Economische agenda te bereiken. Gedurende de begrotingsperiode zullen wij (gebundeld c.q. gefaseerd) concrete projecten ter besluitvorming voorleggen aan de gemeenteraad. Mogelijke kansen doen zich voor op het gebied van:

a. Ontwikkelingen Buitengebied
   De agrarische sector ontwikkelt zich en steeds meer agrariërs stoppen, al dan niet noodgedwongen. Door het stoppen van agrarische bedrijven, komen in ons buitengebied op verschillende locaties leegstaande bedrijfsgebouwen. Welke ontwikkelingen willen wij hier (niet) mogelijk maken? Hoe komen we tot sloop van overtollige bebouwing? De Investeringsagenda kan drempelverlagend werken bij de herontwikkeling of sloop van (agrarisch) vastgoed.
b. Recreatie en toerisme
   We verstevigen onze positie als toeristische gemeente en de kwaliteit van het natuurgebied het Leudal binnen het regionale netwerk van Midden-Limburg en de Big5-natuurgebieden. Via het Uitvoeringsprogramma Recreatie en Toerisme (vastgesteld in 2021) geven we projectmatig invulling aan onze recreatieve opgave en dagen wij ondernemers uit creatieve ideeën en nieuwe initiatieven te ontwikkelen, voor jong en oud, ontspannend of intensief.
c. Burgerinitiatieven
   Wij ontvangen steeds vaker burgerinitiatieven voor een mooier Leudal. Breed gedragen, collectieve burgerinitiatieven willen wij ondersteunen en faciliteren. Omdat het proces van idee tot project vaak specialistische, procesmatige en deskundige kennis vraagt, willen wij initiatiefnemers (laten) ontzorgen en (laten) ondersteunen door een procesbegeleider.
d. Vrijkomende locaties
   Door het samengaan van verenigingen en het verplaatsen van bedrijven, komen er locaties vrij in onze gemeente. Deze willen we een nieuwe invulling geven. Deze nieuwe invulling moet leiden tot een economisch vitaler Leudal of ruimte bieden voor betaalbare woningen voor starters en senioren.

De projectvoorstellen zijn nog niet concreet en moeten verder worden uitgewerkt. Daarvoor willen wij deze begrotingsperiode gebruiken. Op die manier borgen wij dat inwoners en ondernemers zich gesteund voelen door hun lokale overheid, bij het overeind komen in de jaren na corona.

(Uitvoeringsprogramma) Buitengebied

In het uitvoeringsprogramma wordt een aanpak voor vrijkomende agrarische bebouwing uitgewerkt waarbij niet alleen gekeken wordt naar het toelaten van nieuwe functies in de vrijkomende bebouwing maar ook naar het stimuleren van sloop van de overtollige bedrijfsbebouwing. Denk bijvoorbeeld aan een slooplening of een stalderingsregeling waarbij groeiende agrarische bedrijven een bijdrage leveren aan de verbetering van de kwaliteit van het buitengebied en daarmee aan de kernwaarden van de inwoners van Leudal. Dit zie je terug in de vorm van nieuwe bedrijvigheid op plekken waar dit kan en het verdwijnen van bedrijfsgebouwen op plekken waar dit niet kan.

Belangrijke opgaven voor 2023 e.v. zijn:
- Uitvoering geven aan de diverse beëindigingsregelingen door het intrekken van omgevingsvergunningen en het herbestemmen van vrijkomende agrarische bestemmingen binnen duidelijke kaders (Omgevingsvisie);
- Uitvoering geven aan het Schone Lucht akkoord (naast landbouw komt o.a. ook mobiliteit, mobiele werktuigen, industrie, houtstook aan de orde);
- Ervoor zorgen dat de data inzake veehouderijen (aantallen, emissies) betrouwbaar zijn en een goede en actuele weergave aangeven (vergunde, feitelijke situatie) en zo een actueel dashboard vormen;
- Latente ruimte in omgevingsvergunningen Milieu en RO-plannen intrekken.

De structuurvisie voor het Buggenumse veld is inmiddels 10 jaar oud en de uitgangspunten zijn toe aan een herijking. We ontwikkelen een integrale visie voor het Buggenums veld waarin we naast de compensatie van het voormalige Nunhems, de ontwikkelingen als de ontgrondingen te Wijnaerden en de fietsbrug tussen Buggenum en Leeuwen meenemen. In de nieuwe ambitie staan thema's als biodiversiteit, natuur-inclusieve landbouw, recreatie en goede verbinding centraal.

In het samenwerkingsverband Platteland in Ontwikkeling (PIO) is een aantal pilotprojecten gestart die aansluiten op de mondiale en landelijke ontwikkelingen in de agrarische sector.
Het betreft:
- Natuurinclusieve Landbouw, waaraan diverse agrarische ondernemers uit Leudal deelnemen. In de werkgroep wisselen de agrariërs kennis en kunde uit en trekken ze gezamenlijk op in onderzoeken.
- Pilot Bokashi, welke is gestart in de gemeente Weert en uitgebreid kan worden naar de gemeenten Nederweert en Leudal.

Door de intensivering van de landbouw zijn in de loop van de tijd veel kleine landschapselementen verloren gegaan. We gaan een onderzoek uitvoeren naar het – tegen vergoeding - vergroten van de natuurwaarde (o.a. natuurlijke akkerranden en kleine houtwallen) van ons buitengebied door agrariërs. Aandachtspunt hierbij is dat geen sprake mag zijn van staatssteun, omdat er al diverse bestaande regelingen met dat doel lopen vanuit andere overheden. Dit onderzoek wordt ingebracht in het vierde uitvoeringsprogramma voor het PIO.

Bedrijventerreinen

Afgelopen jaren is gewerkt aan de voorbereiding en ontwikkeling van bedrijventerreinen en bedrijfskavels, denk aan Arenbos, Zevenellen, Bedrijventerrein Ittervoort IV, etc. Om de blijvende vraag naar bedrijfsruimte en -kavels te kunnen blijven bedienen, werken we aan het behoud van kwalitatieve bedrijventerreinen, zodat deze duurzaam en toekomstbestendig worden en blijven. Ook onderzoeken we de komende begrotingsperiode of nieuwe bedrijfsruimte, bedrijfskavels of bedrijfsterreinen kunnen worden ontwikkeld.

Vanuit de zomernota zijn de volgende actiepunten expliciet opgenomen:

- Wij versterken ons huidige accountmanagement. Ondernemers krijgen duidelijke antwoorden op hun vragen.
- Ondernemers die willen uitbreiden of verhuizen ondersteunen we maximaal. Zo houden we deze bedrijven en werkgelegenheid in Leudal. In ons buitengebied is er extra aandacht voor bedrijven die functioneel met de natuur verbonden zijn en duurzaam willen ondernemen.
- We stimuleren nieuwe vormen van circulaire economische activiteiten bij vrijkomende agrarische bedrijven.
- We onderzoeken de mogelijkheden van revitalisering en uitbreiding van oude industrieterreinen.
- We onderzoeken de mogelijkheden van een nieuw industrieterrein.
- We onderzoeken de mogelijkheid om bedrijfsverzamelgebouwen te ontwikkelen in vrijkomende agrarische bebouwing.
- We ondersteunen agrarische ondernemers die willen innoveren en stimuleren natuur inclusieve landbouw.
- Bij de ontwikkeling van de Omgevingswet brengen we niet alleen knelpuntlocaties maar ook mogelijke ontwikkelgebieden in het buitengebied in kaart. We faciliteren het verplaatsen van dierconcentraties in kernrandzones en nabij natuur naar geschiktere locaties.
- We blijven de diversiteit qua bedrijven en gewassenteelt in ons buitengebied stimuleren.

Wat mag dat kosten?

Aantrekkelijk voor werkgevers						***(bedrag x 1.000)***
	Realisatie 2021	**Begroting na wijziging 2022**	**Primitieve begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Lasten						
Infra bedrijven	394	217	320	314	284	247
Ondersteuning bedrijvigheid	205	268	222	213	163	163
Totale lasten	**599**	**485**	**542**	**528**	**447**	**410**
Baten						
Infra bedrijven	-310	-171	-227	-221	-191	-154
Ondersteuning bedrijvigheid	-99	-107	-77	-77	-27	-27
Totale baten	**-410**	**-278**	**-304**	**-298**	**-218**	**-181**
Mutaties reserves	76	54	-6	-6	-6	-6
Resultaat	**265**	**260**	**232**	**223**	**223**	**223**

2.2.1.2 Weerstand tegen personeelskrimp

Wij faciliteren ondernemers binnen onze mogelijkheden om (nieuwe) arbeidskrachten te binden door het bieden van een passend (t)huis.

Wat gaan wij daar voor doen?

Op basis van het economisch profiel ligt de focus op het zoeken, vinden en binden van 4.200 arbeidskrachten in de komende tien jaar. Deze opgave is direct verbonden met de Investeringsagenda voor een economisch vitaal Leudal. Hierbij ligt voor wat betreft het vinden, binden en boeien van arbeidskrachten de kans voor de gemeente, onderwijs en ondernemers in het samenbrengen van het onderwijsaanbod met de opleidingsvraag / arbeidsvraag van de ondernemers enerzijds en het bieden van een passend (t)huis anderzijds.

Wat mag dat kosten?

Weerstand tegen personeelskrimp						*(bedrag x 1.000)*
	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
Ambtelijke samenwerking	306	376	377	340	377	377
Bestuurlijke samenwerking	7	43	0	0	0	0
Totale lasten	**312**	**419**	**377**	**340**	**377**	**377**
Baten						
Ambtelijke samenwerking	0	-43	0	0	0	0
Bestuurlijke samenwerking	0	0	0	0	0	0
Totale baten	**0**	**-43**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	-7	-43	0	0	0	0
Resultaat	**306**	**333**	**377**	**340**	**377**	**377**

2.2.1.3 Toerisme en recreatie

Wij zorgen voor een vitale en groeiende toeristisch-recreatieve economie

Wat gaan wij daar voor doen?

De vrijetijdssector is voor Leudal van groot belang; voor de economie, voor het voorzieningenniveau en voor een goede invulling van ons erfgoed. Er wordt landelijk een forse groei van deze sector voorspeld en dit biedt kansen voor Leudal. In 2020 is een beleidsvisie ontwikkeld voor de vrijetijdseconomie van Leudal. Deze beleidsvisie is vervolgens vertaald in een Uitvoeringsprogramma.

Uitvoeringsprogramma

Om te stimuleren dat de veelal private ontwikkelingen aansluiten bij het beleid en mede uitvoering geven aan het bereiken van de gestelde ambities, is het belangrijk dat de gemeente actief informeert, stimuleert, stuurt en faciliteert. Dit doen we door:

- investeren in de basisvoorzieningen voor de ontwikkeling van de belevingseconomie en ondersteunen de toekomstige ontwikkeling van een duurzame toeristische bedrijvigheid die past bij de kernkwaliteiten “rust, ruimte en groen”
- een kwalitatieve verbetering van producten en diensten: aanbod dat goed is voor inwoners, bezoekers, ondernemers en de gemeente. We zetten in op kwaliteit, beleving, diversiteit en het beantwoorden van consumentenbehoeftes.
- initiatieven te realiseren die een bijdrage leveren aan het onderscheidend vermogen van Leudal en de regio. Leudal ligt centraal in de toeristische regio Midden-Limburg en deze positie zetten we stevig neer door o.a. de fietsbrug tussen Leeuwen en Buggenum en de positionering van Leudal als centraal natuurgebied, binnen de Big5. We maken gebruik van de aanwezige karakteristieken, krachten en kwaliteiten van het landschap zoals de omvang en diversiteit van de natuurgebieden, de Maas, het vele erfgoed en de historische kernen.

Inzet van erfgoed
Het erfgoed en de historische kernen zijn naast de natuur en de Maas in Leudal belangrijke onderdelen om onze vrijetijdseconomie te versterken. Erfgoed draagt bij aan de sociale cohesie, economie, recreatie, toerisme en aantrekkelijkheid van Leudal voor haar inwoners en bezoekers.

Om dit erfgoed beter in te zetten voor onze ambities binnen het programma economie moet er de komende jaren bijzondere aandacht besteed worden aan promotie, kwaliteit en een groter publieksbereik van dit erfgoed door o.a.:

- het duurzaam herbestemmen van leegstaande monumenten met bijzondere aandacht voor recreatieve en toeristische invullingen;
- het verduurzamen / toekomstbestendig van monumenten;
- het digitaal en fysiek ontsluiten van erfgoed;
- het opstellen van landschapsbiografieën.

Vanuit de zomernota zijn de volgende actiepunten expliciet opgenomen:

- In het buitengebied gaan we waar mogelijk en wenselijk ander verkeer ontmoedigen zodat toeristen en inwoners daar veilig kunnen fietsen en wandelen.
- Agrariërs helpen we bij het omzetten naar een toeristisch en/of recreatief bedrijf. Daarbij denken we aan minicampings, camperplaatsen maar ook duurzame vakantiewoningen en kleinere activiteiten (denk aan musea, escape rooms etc.).
- We ontwikkelen een integrale visie voor het Buggenums veld waarin we naast de compensatie van het voormalige Nunhems de ontwikkelingen als de ontgrondingen te Wijnaerden en de fietsbrug tussen Buggenum en Leeuwen meenemen.

Wat mag dat kosten?

Toerisme en recreatie						***(bedrag x 1.000)***
	Realisatie 2021	**Begroting na wijziging 2022**	**Primitieve begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Lasten						
Conserveren cultuurhistorische waarde	233	219	219	224	224	224
Openluchtrecreatie	39	42	42	42	42	42
Recreatie op water	0	0	0	0	0	0
Aantrekkingskracht op burgers	457	280	283	283	295	292
Totale lasten	**729**	**541**	**543**	**549**	**562**	**558**
Baten						
Conserveren cultuurhistorische waarde	-16	-14	-14	-14	-14	-14
Openluchtrecreatie	-1	0	0	0	0	0
Recreatie op water	0	0	0	0	0	0
Aantrekkingskracht op burgers	-103	-103	-103	-103	-103	-103
Totale baten	**-120**	**-117**	**-117**	**-117**	**-117**	**-117**
Mutaties reserves	-501	0	0	0	0	0
Resultaat	**108**	**424**	**426**	**432**	**445**	**441**

2.2.2 Wonen

2.2.2.1 Woningaanbod sluit aan bij woonwensen

Ons woningaanbod is passend en sluit aan bij de (verschuivende) woonwensen van onze inwoners

Wat gaan wij daar voor doen?
Wij willen dat de komende vier jaar 750 woningen worden gebouwd, verdeeld over alle dorpen. In 2023 zetten wij via de Versnellingsagenda Wonen opnieuw gericht in op de planontwikkeling en realisatie van betaalbare, levensloopbestendige (huur)woningen. Dit doen wij via verschillende sporen. Het onderdeel UP Wonen biedt met woningbouw nieuwe mogelijkheden voor bestaand vastgoed dat om herinvulling vraagt. Hiermee dragen wij niet alleen bij aan het vergroten van het woningaanbod voor kleinere huishoudens (zowel jong als oud), maar ook aan de leefbaarheid van een kern. Daarnaast willen wij lokale (collectieve) initiatieven vanuit het dorp en voor het dorp graag faciliteren. Met een projectmatige aanpak blijft de bouwstroom voor de ontwikkeling van prioritaire locaties de komende jaren geborgd en worden initiatieven volgordelijk opgepakt, afgestemd op de wensen van onze inwoners. Onze woningcorporaties zijn voor de realisatie van sociale huurwoningen en het ondersteunen van burgerinitiatieven waardevolle partners.

Om de actuele woningbehoefte goed in beeld te houden, wordt in 2023 opnieuw een woningmarktonderzoek gestart. Dit onderzoek geeft inzicht in concrete lokale uitkomsten, maar wordt net als in 2018 in samenwerking met de regiogemeenten uitgevoerd.
Starters worden bij de aankoop van hun eerste woning ondersteund met startersleningen.

Nieuwbouw draagt slechts voor 5% bij aan onze woningvoorraad. De meeste inwoners wonen en verhuizen binnen de bestaande woningvoorraad. Deze woningen moeten worden aangepast om aan te sluiten bij de klimaatopgaven en de wens om langer zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen. Wij informeren onze inwoners en partners over de mogelijkheden en stimuleren hen (energetische) woningaanpassingen te doen. Inzet van de klusbus is daar een concreet voorbeeld van. Daarnaast wordt in 2023 gestart met een isolatieprogramma, waarbij woningen met de laagste energie labels het eerst worden aangepakt. Beschikbare rijkssubsidies worden benut. Deze maatregelen dragen bij aan een meer toekomstbestendige woningvoorraad en helpen bij het bestrijden van energiearmoede.

Vanuit economisch belang wordt ook ingezet op het (laten) realiseren van nieuwe huisvestingsconcepten voor tijdelijke werknemers.

Vanuit de zomernota zijn de volgende actiepunten expliciet opgenomen:
- We willen de komende vier jaar 750 woningen bouwen in alle dorpen. De 600 woningen uit de structuurvisie worden aangevuld met andere programma's zoals de Nationale woon en bouwagenda.
- We ondersteunen collectieve initiatieven van inwoners en stellen geld beschikbaar om deze initiatieven op te starten.
- We transformeren leegstaand of leegkomende vastgoed naar betaalbare koop en huurwoningen. We evalueren dit jaarlijks.
- We stellen een regeling op om transformatie van de huidige woonvoorraad mogelijk te maken.
- We overleggen met woningbouwcoöperaties om het aanbod van sociale huurwoningen te vergroten.
- We geven uitvoering aan het landelijk beleid om woonwagens onder te brengen bij woningbouwcoöperaties.
- We besteden extra aandacht aan woningen voor statushouders.

Wat mag dat kosten?

Woningaanbod sluit aan bij woonwensen						*(bedrag x 1.000)*
	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
Toepassing APV	483	379	375	375	375	371
Afval	3.293	3.316	3.653	3.693	3.738	3.844
Bestemmingsplannen	1.168	1.139	1.137	1.136	1.136	1.136
Grex wonen	1.009	-6	28	47	47	47
Milieubeheer	1.265	1.086	1.123	1.136	1.131	1.132
Volkshuisvesting	557	465	878	446	433	431
Handhaving RO	265	208	180	180	180	180
Omgevingsvergunningen	1.125	842	806	806	806	806
Toezicht en handhaving bouwen	661	613	596	596	596	596
Buitengebied in beweging	131	548	255	235	215	215
Totale lasten	**9.959**	**8.588**	**9.032**	**8.651**	**8.658**	**8.758**
Baten						
Toepassing APV	0	0	0	0	0	0
Afval	-3.886	-3.718	-4.361	-4.197	-4.243	-4.344
Bestemmingsplannen	-99	-177	-38	-38	-38	-38
Grex wonen	-460	-135	-33	-52	-52	-52
Milieubeheer	-63	0	0	0	0	0
Volkshuisvesting	-231	-197	-197	-197	-197	-197
Handhaving RO	0	0	0	0	0	0
Omgevingsvergunningen	-1.191	-866	-743	-743	-743	-743
Toezicht en handhaving bouwen	0	0	0	0	0	0
Buitengebied in beweging	0	0	0	0	0	0
Totale baten	**-5.928**	**-5.093**	**-5.372**	**-5.227**	**-5.272**	**-5.374**
Mutaties reserves	-168	-66	-34	-34	-26	-26
Resultaat	**3.863**	**3.430**	**3.626**	**3.390**	**3.359**	**3.358**

2.2.2.2 Openbaar gebied adequaat onderhouden

Ons openbaar gebied wordt adequaat onderhouden

Wat gaan wij daar voor doen?

Data- en plangerichte aanpak

Een belangrijk speerpunt is het insteken op een (meer) data- en plangerichte aanpak voor het onderhoud van de openbare ruimte. Op basis van weginspecties en de jaarlijkse inspectie van een gedeelte van de rioleringen (jaarlijks circa 10% van het areaal) voeren we steeds meer trendanalyses uit waarmee we het onderhoud en de reconstructies beter kunnen plannen. Zo kunnen verwachtingen beter gecontroleerd worden en kunnen combinaties worden gezocht in de aanpak van de openbare ruimte (verkeersmaatregelen combineren met kabels en leidingen, etc.).

Beheerplannen

In het nog vaststellen beheerplan Groen en Wegen 2023 -2026 wordt bovenstaande aanpak meegenomen. In het plan is het vastgesteld kwaliteitsniveau B voor het onderhouden van het groen en wegen van toepassing. Voor het beheer en de ontwikkeling van groen geldt daarnaast dat sterk ingestoken zal worden op klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Door het faillissement van Stichting IKL in 2021 is het belangrijk om het landschapsbeheer in de gemeente Leudal op een duurzame wijze te borgen. Hierbij gaat extra aandacht uit naar het opstellen en in stand houden van een robuust netwerk aan vrijwilligers en partijen die een actieve bijdrage willen en kunnen leveren aan het landschapsbeheer. Dit netwerk draagt ook bij aan het genereren en uitvoeren van verschillende projecten die betrekking hebben op o.a. ecologie, cultuurhistorie, landschap, soortenbescherming en participatie. Belangrijke partners zijn tevens scholen die betrokken worden bij de boomfeestdagen en adoptieprojecten.

Vanaf 2023 wordt daarnaast uitvoering gegeven aan het Beheerplan Openbare Verlichting (vaststelling 2022), waarin onder andere functionaliteit, veiligheid en duurzaamheid centraal staan.

Onderhoudsprojecten

In 2023 worden onder andere de navolgende onderhoudsprojecten (reconstructies) in combinatie met rioolonderhoud/ -vervanging voorbereid en uitgevoerd:

- reconstructie van de Winterstraat en de Lindenstraat te Neer;
- reconstructie van de Eindstraat te Horn;
- reconstructie van het Ellerveld en omgeving te Ell; en
- reconstructie van de Heerweg, de Bergstraat en de Haelerweg in Buggenum.

Vanuit de zomernota zijn de volgende actiepunten expliciet opgenomen:

- We verbeteren de verlichting op fietspaden in het buitengebied. We maken daarbij gebruik van zogenaamde “slimme verlichting” om het effect op de natuur minimaal te houden.
- Vrachtverkeer in de dorpen gaan we – waar mogelijk- actiever weren.
- Op wegen in het buitengebied met vrij-liggende fietspaden blijft 80km/uur het uitgangspunt.
- De ontwikkelingen op Zevenellen vragen een gedegen verkeersafwikkeling. Naast de reeds ingeplande rotondes wordende “aan- en afvoer “ wegen een belangrijk punt van aandacht.
- We handhaven het beleid om alleen wegbermen te maaien als dat uit oogpunt van veiligheid noodzakelijk is. We nemen maatregelen om tijdens het maaien vogels en hun nesten te beschermen.
- We onderzoeken of organische reststromen, zoals schoon berm en slootmaaisel en blad uit bladkorven, rechtstreeks bij agrariërs af te zetten is als compost of bokashi. Dit ter verbetering van het gezonde bodemleven en een beter vochtvasthoudend vermogen.
- Initiatieven/projecten voor het afkoppelen van regenwater blijven we ondersteunen. Daarover communiceren we duidelijk met onze inwoners.
- We gaan meer handhaven in onze natuurgebieden.
- We bevorderen de informatieoverdracht aan onze inwoners over het nut en noodzaak van natuur en biodiversiteit.

Wat mag dat kosten?

Openbaar gebied adequaat onderhouden						(bedrag x 1.000)
	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
Infrastructuur wegen	2.455	2.607	2.814	2.933	3.001	3.303
Vastgoed	715	1.939	1.515	1.261	1.261	1.260
Verkeersveiligheid	883	920	1.034	1.101	1.120	1.140
Natuurbescherming en -onderhoud	2.411	2.750	2.580	2.635	2.632	2.638
Riolering	3.731	3.700	3.774	3.815	3.816	3.869
Gebruik openbaar groen	155	204	114	101	79	79
Begraafplaatsen	15	17	15	15	15	15
Totale lasten	**10.365**	**12.136**	**11.846**	**11.861**	**11.924**	**12.304**
Baten						
Infrastructuur wegen	-190	-114	-114	-114	-114	-114
Vastgoed	-143	-185	-25	-25	-25	-25
Verkeersveiligheid	-49	-30	-30	-30	-30	-30
Natuurbescherming en -onderhoud	-20	-6	-6	-6	-6	-6
Riolering	-5.025	-4.888	-4.869	-4.873	-4.877	-4.877
Gebruik openbaar groen	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen	-10	-7	-7	-7	-7	-7
Totale baten	**-5.437**	**-5.230**	**-5.051**	**-5.055**	**-5.058**	**-5.058**
Mutaties reserves	442	-793	-153	-173	-163	-163
Resultaat	**5.369**	**6.114**	**6.642**	**6.633**	**6.703**	**7.083**

2.2.2.3 Goede bereikbaarheid en toegankelijkheid

De gemeente is goed bereikbaar en toegankelijk

Wat gaan wij daar voor doen?

Het in 2022 (nog vast te stellen) Uitvoeringsprogramma Mobiliteit biedt de basis voor toegankelijke en veilige dorpen, waarbij inwoners en ondernemers steeds bewuster kiezen voor het al dan niet maken van een vervoersbeweging en het vervoersmiddel waarmee zij dit doen. Hierbij ligt de focus op en de prioriteit bij het verbeteren van verkeersveiligheid en het stimuleren van het gebruik van de fiets. Maatregelen aan wegen en fietspaden worden gecombineerd met onderhoudswerkzaamheden en projecten. Het doel is dat de fiets een volwaardig alternatief is voor de auto op de kortere afstanden en dat dit ook als veilig wordt ervaren.

Vanuit de zomernota zijn de volgende actiepunten expliciet opgenomen:

- Als gemeente gaan we actief aan de slag met deelauto's en ondersteunen we projecten gericht op deelmobiliteit.
- Duurzame vervoersmiddelen worden gestimuleerd door het aanbrengen van laadinfrastructuur voor zowel particulieren als ondernemers.

Wat mag dat kosten?

Goede bereikbaarheid en toegankelijkheid						*(bedrag x 1.000)*
	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
Parkeren	1	1	1	1	1	1
Infrastructuur water	9	70	69	69	68	67
Openbaar vervoer	23	18	18	18	18	18
Totale lasten	**32**	**89**	**88**	**87**	**87**	**86**
Baten						
Parkeren	0	0	0	0	0	0
Infrastructuur water	-5	-5	-5	-5	-5	-5
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0
Totale baten	**-5**	**-5**	**-5**	**-5**	**-5**	**-5**
Mutaties reserves	5	5	5	5	5	5
Resultaat	**32**	**88**	**88**	**87**	**86**	**86**

2.2.3 Klimaat

2.2.3.1 Hernieuwbare energie bovengemeentelijk

Wij zetten actief in op energiebesparing door vergroting van de bewustwording, het (stimuleren van het treffen) van maatregelen en het tonen van een voorbeeldrol. Energiebesparing is prioritair ten opzichte van energieopwekking. Desalniettemin anticiperen wij op de opwek van hernieuwbare energie binnen de zoekgebieden en herformuleren onze criteria daartoe.

Wat gaan wij daar voor doen?

De komende jaren zal er veel focus liggen op energiebesparing en bestrijding van energiearmoede. Vanwege de sterk gestegen prijzen voor energie en vanwege de wens op de afhankelijkheid van aardgas af te bouwen is het besparen van energie de snelste en meest efficiënte manier om dat te bereiken.

Woningen

Vanuit de Rijksoverheid is er geld beschikbaar gesteld om bij inwoners met een slecht geïsoleerde woning en een laag inkomen kleine niet woning gebonden maatregelen te treffen waarmee snel energie bespaard kan worden. Voor deze doelgroep zullen er extra maatregelen genomen worden om hun energierekening te verlagen als bestrijding van de zogenaamde ‘energiearmoede’.

In het kader van de gemeentelijke energiebesparingscampagne ‘Energiebesparing waarom niet!’ zijn er al diverse maatregelen genomen zoals subsidies voor een gratis energieadvies en vouchers om zelf energiebesparende maatregelen te kunnen aanschaffen. In de pop-up bespaarstore kunnen inwoners terecht met vragen en voor advies. In 2023 kunnen zij terecht in een duurzaamheidscentrum van Leudal.

Naast kleine energiebesparende maatregelen wordt ook gewerkt aan structurele en grotere maatregelen. Vanuit het Rijk is het Nationaal Isolatie Programma (NIP) opgesteld. Gemeenten en woningcorporaties krijgen extra geld om een isolatieprogramma op te stellen en uit te gaan voeren. Door middel van het isoleren van woningen kan een aanzienlijke besparing op de gasrekening worden gerealiseerd. Gemeente Leudal zal een eigen isolatieprogramma gaan opstellen al dan niet in RES verband.

Bedrijven

Ook bij bedrijven kan er nog veel op energie worden bespaard. Vanuit de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) zal de komende jaren het toezicht op de wettelijke verplichte maatregelen worden geïntensiveerd. Van de gemeente wordt verwacht dat ze deze taken onderbrengt bij de RUD. Daarnaast zal het stimulerende spoor worden uitgebreid door de inzet van energieadviseurs voor bedrijven en een bedrijvenloket waar ondernemers terecht kunnen voor advies.

Hernieuwbare energie

Door de congestie op het netwerk ligt de aandacht minder op grootschalige opwek middels zon en wind voor de korte termijn. Voor de langere termijn is het nodig wij blijven zoeken naar geschikte locaties voor grootschalige opwek. Dat is noodzakelijk voor onze energievoorziening van de toekomst. In 2023 herformuleren wij de criteria en treffen wij voorbereidende handelingen voor de verankering van grootschalige opweklocaties.

Transitievisie warmte in uitvoering

Aardgasloos wonen is door de hoge gasprijzen en de afhankelijkheid van gas uit het buitenland nog belangrijker geworden. In een aantal kernen zullen Wijkuitvoeringsteams aan de slag gaan met het opstellen en uitvoeren van een wijkuitvoeringsplan om van het aardgas af te gaan. In combinatie met het Isolatieprogramma kan dat leiden tot collectieve acties om te isoleren of te verduurzamen van hun wijk. De andere kernen zullen later volgen.

Afval

Doordat de grondstoffenprijzen en de prijzen voor de verwerking van afval stijgen, is het verminderen van afval door het voorkomen van verspilling belangrijker aan het worden. Komende jaren zullen wij de afvalstromen monitoren, om zo beter te kunnen sturen op het terugdringen van hoeveelheden. Hierbij wordt daarnaast ingezet op communicatie om de bewustwording rondom (rest)afval te vergroten.

Vanuit de zomernota zijn de volgende actiepunten expliciet opgenomen:

- Inwoners en ondernemers worden gestimuleerd en gefaciliteerd om energiebesparende maatregelen te treffen.
- We faciliteren kleinschalige energieopwekking in de bebouwde omgeving (daken, carports etc.). Grondgebonden opwek van hernieuwbare energie moet passen binnen de kernkwaliteiten van het landschap, heeft een meerwaarde voor de omgeving en wordt door de directe omgeving gedragen.
- Daar waar de gemeente een actieve eigen positie kan innemen, gebeurt dat ook. We onderzoeken de mogelijkheden van een eigen energiebedrijf.
- Innovatieve bedrijven worden gestimuleerd, als zij de ketens verkorten, afval reduceren, natuur inclusief werken of energieproductie bevorderen (denk aan het hergebruiken van bermmaaisel als bodemverbeteraar).

Wat mag dat kosten?

Hernieuwbare energie bovengemeentelijk						*(bedrag x 1.000)*
	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
Duurzaamheid	349	321	100	100	100	100
Totale lasten	**349**	**321**	**100**	**100**	**100**	**100**
Baten						
Duurzaamheid	-181	-221	0	0	0	0
Totale baten	**-181**	**-221**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**168**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

2.2.3.2 Openbare ruimte bestand tegen klimaatverandering

Onze openbare ruimte is adequaat bestand tegen de invloeden van klimaatverandering

Wat gaan wij daar voor doen?

Het klimaatadaptief (bestand zijn tegen invloeden van weersverandering) inrichten van woongebieden/straten gebeurt zo veel mogelijk door het regenwater af te koppelen. Voor het groener inrichten van straten is vooral meer bewustwording bij de bewoners nodig. Tijdens de bewonersavonden van de herinrichtingsprojecten proberen we onze inwoners bewuster te maken van de noodzaak om de woonomgeving groener (en dus minder steenachtig) in te richten. Voordelen zijn onder ander meer schaduw en dus een reductie van de temperatuur, filteren van fijnstof en meer welzijn in een groenere omgeving.

Hoogwaterveiligheid

De gemeente grenst aan de Maas, een regenrivier, waardoor er met regelmaat beperkingen of overlast kan ontstaan door hoogwater. Daarom zijn de afgelopen decennia dijken aangelegd en zijn bestaande dijken opgehoogd. De omgeving Neer is inmiddels voorzien van groene en grijze/glazen dijken die een bescherming bieden tegen hoogwatergolven die 1:250 jaar kunnen voorkomen. Voor Buggenum is inmiddels een betere bescherming in voorbereiding (naar 1:350 jaar). Horn en omgeving Broekweg liggen aan een retentiegebied, wat tot gevolg heeft dat de bescherming van deze omgeving lager ligt dan bij de andere gebieden.

We beschermen deze omgeving bij hoogwater met tijdelijke maatregelen en zijn intensief in overleg met andere overheden om de kans op overlast kleiner te maken en evt. schade die toch optreedt ruimer te compenseren.

Klimaatrobuust Leudal

De klimaatambities voor het ‘water- en klimaatbestendig zijn’ zijn vastgelegd in het Waterketenplan 2021-2025, met als doel droge voeten in onze huizen en bedrijven en schoon en helder water, waardoor wij in 2050 een klimaatrobuust Leudal zijn, waar het goed wonen en werken is.

Vanuit de zomernota zijn de volgende actiepunten expliciet opgenomen:

- De gevolgen van weersinvloeden worden beperkt door het treffen van maatregelen in de openbare ruimte (vergroening, vasthouden water) en het aanpakken van hittestress.
- Om verdroging van agrarische grond tegen te gaan, bevorderen we in samenwerking met het Waterschap het aanleggen van stuwen in combinatie met peilgestuurde drainage.

Verplichte indicatoren uit het BBV

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde	Bron	Beschrijving
Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	2021	5,8	ABF - Systeem Woningvoorraad	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.
Huishoudelijk restafval	kg	2020	147	CBS	De hoeveelheid restafval per inwoner per jaar (kg)
Hernieuwbare elektriciteit	%	2019	23,7	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
Banen	per 1.000 inw 15-64jr	2021	670,5	LISA	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Vestigingen	per 1.000 inw 15-64jr	2021	162,2	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Functiemenging	%	2021	48,3	LISA	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Verbonden partijen

- Reinigingsdienst Maasland
- Grenspark Maas-Schwalm-Nette
- Samenwerking Midden-Limburg
- Keyport
- Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg BV
- Ijzeren Rijn
- Euregio Rijn-Maas-Noord
- Routebureau Midden-Limburg
- Nazorg Limburg
- Waterleidingmaatschappij
- Regionale Uitvoerings Dienst (RUD) Limburg-Noord

2.3 Voorzieningen

Optimaal inzetten van sociaal maatschappelijke voorzieningen.

Visie

Sociale samenhang, aantrekkelijk wonen, leren, werken en recreëren heeft invloed op de leefbaarheid van Leudal.
Om ervoor te zorgen dat iedereen kan meedoen, is het noodzakelijk om de behoeftes van inwoners centraal te stellen en integraal en domein overstijgend te werken. Er is een samenhangende aanpak nodig, waarbij aandacht is voor alle leefgebieden van inwoners. Zo kan aangesloten worden bij de mogelijkheden en onmogelijkheden van mensen, zodat ze mee tellen, bijdragen en mee kunnen doen naar vermogen.

Wat willen wij bereiken?

De gemeente Leudal heeft een rijk maatschappelijk leven en veel maatschappelijke voorzieningen. De ambitie van de gemeente is om het aanbod en de kwaliteit van de voorzieningen hoog te houden. Deze ambitie staat onder druk door teruglopend gebruik onder andere als gevolg van Corona. Een passend voorzieningenniveau en een goed sociaal en cultureel klimaat is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van de gemeente én de betrokken partners of stakeholders.

Subsidies en accommodaties zijn geen doel op zich, maar een middel om de leefbaarheid in stand te houden en waar nodig te versterken.
Met het in 2021 vastgestelde subsidiebeleid en de gewijzigde Algemene subsidieverordening wordt het proces van subsidiëren verbeterd. De doelen die met subsidies worden nagestreefd zijn te vinden in de specifieke beleidsdocumenten en subsidieregelingen die per domein gelden.
Met de uitvoering van het accommodatiebeleid willen we samen met inwoners komen tot gedragen plannen, die passen binnen de gemeentelijke kaders. Dat zijn duurzame oplossingen met draagvlak van de gemeenschap.
Het welzijnsbeleid vormt een flankerend beleid, waarbij met hulp van een welzijnsstichting inwoners -zoveel als mogelijk tijdelijk- ondersteund worden in hun mogelijkheden om mee te doen aan activiteiten in het maatschappelijk leven en waarbij gewerkt wordt aan vergroting van de mate van zelfredzaamheid.

- In februari 2020 is het accommodatiebeleid vastgesteld. Het accommodatiebeleid bevat voor de periode 2020 tot en met 2024 vooral ontwikkelopgaven die door gemeente en inwoners opgepakt zullen worden. Deze ontwikkelopgaven vormen onderdeel van het door de gemeenteraad vastgestelde beleid. In 2024 wordt het accommodatiebeleid geëvalueerd.
  De coronacrisis en de huidige energiecrisis hebben financieel impact gehad op met name een aantal gemeenschapshuizen en hebben daarmee ook invloed op de ontwikkelopgave. In 2022 wordt van het Overleg Orgaan Gemeenschapshuizen (OOG) een inventarisatie verwacht. De uitkomst hiervan wordt meegenomen in de uitvoering van het accommodatiebeleid.
- Het welzijnsbeleid wordt jaarlijks geëvalueerd en waar van toepassing aangepast op specifieke behoeften binnen de Leudalse Samenleving.
- Voor de maatschappelijke accommodaties in Leudal zijn meerjarenonderhoudsprognoses (MJOP's) opgesteld. In deze prognoses is het planmatig onderhoud en eventueel achterstallig onderhoud in beeld gebracht. Tevens zijn de verwachte onderhoudskosten in beeld gebracht voor de komende 18 jaren.
  Onderhoud aan gebouwen, sportvelden en -banen is tot nu toe niet geuniformeerd. Onderhoudsafspraken zijn divers. Het is wenselijk en noodzakelijk gebleken om onderhoud aan alle gemeentelijke (sport)accommodaties integraal uit te voeren en daarbij met verenigingen in 2023 over te gaan tot frequente inspecties en het maken van samenwerkingsafspraken, waaronder verantwoordelijkheden van de verhuurder en huurder.

Voorzieningen						*(bedrag x 1.000)*
	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	7.474	7.029	6.259	6.200	6.402	6.374
Baten	-1.238	-1.059	-649	-429	-429	-429
Mutatie reserves	-1.007	-516	-394	-394	-388	-388
Resultaat	***5.228***	***5.454***	***5.217***	***5.377***	***5.585***	***5.556***

2.3.1 Onderwijshuisvesting

De mogelijkheid voor inwoners om zich via onderwijs te kunnen ontwikkelen is gewaarborgd.

2.3.1.1 Passende huisvesting onderwijs

Er is passend onderwijshuisvesting beschikbaar waar nodig.

Wat gaan wij daar voor doen?
We zorgen samen met de kindercentra en onderwijsorganisaties voor goede onderwijsvoorzieningen voor alle kinderen en jongeren, zodat iedereen naar vermogen aan onderwijs deelneemt en met een diploma (startkwalificatie) de school verlaat.
Het beleid met betrekking tot onderwijshuisvesting is vastgelegd in de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Leudal en de Verordening materiële financiële gelijkstelling onderwijs. De hoofduitgangspunten in het accommodatiebeleid worden daarbij gevolgd.

- Indien het onderwijs niet is georganiseerd in de vorm van “openbaar onderwijs” is de directe invloed van gemeenten op het aanbod en de kwaliteit van het onderwijs beperkt. De gemeente heeft een wettelijke taak met betrekking tot onderwijshuisvesting (nieuwbouw, renovatie, uitbreiding en constructiefouten). Om te zorgen dat we in gesprek komen en blijven met schoolbesturen over sluiting, uitbreiding en renovatie van scholen is het belangrijk om in overleg met de schoolbesturen te komen tot een integraal huisvestingsplan (IHP). Een IHP biedt een leidraad voor investeringen in de huisvesting, zorgt voor een beleidsmatige en evenwichtige inzet van middelen en biedt een goed vertrekpunt voor het verbinden van opgaven in het sociaal maatschappelijk domein. In 2023 wordt een IHP opgesteld en vastgesteld.

- In 2022 en 2023 wordt de huisvesting van scholengemeenschap Ursula onderzocht en ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd. De doorlooptijd van dit onderzoek is nog niet bekend.

- Volgens planning wordt in 2023 en 2024 in Ittervoort een basisschool met bibliotheek en kinderopvang gebouwd en opgeleverd voor Hunsel, Haler, Ittervoort en Neeritter.

- Per oktober 2022 is de basisschool in Kelpen-Oler overgenomen door schoolbestuur Akkoord!. Akkoord! biedt openbaar onderwijs aan. Tevens wordt in het kader van de “Wet meer ruimte voor nieuwe scholen” onderzocht of op een andere plaats in Leudal mogelijkheden voor openbaar onderwijs aanwezig zijn. Hiertoe is een initiatiefvoorstel ingediend bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Indien het initiatief succesvol blijkt, zal deze school in augustus 2024 starten.
  Voor wat betreft de gemeentelijke bemoeienis met openbaar onderwijs worden college en gemeenteraad nog geïnformeerd.

- Schoolbestuur Aloysius heeft voor het door haar verzorgde (voortgezet) speciaal onderwijs in Leudal verzocht om uitbreiding van onderwijshuisvesting. Voor de huisvesting wordt tijdelijk gebruik gemaakt van accommodaties die gehuurd zijn van voorheen de Combinatie Jeugdzorg, thans de firma Rendiz en Rubicon. In 2022 en 2023 wordt aan de hand van scenario's hiertoe een voorstel aan de gemeenteraad voorgelegd.

Vanuit de zomernota zijn de volgende actiepunten expliciet opgenomen:

- Mits genoeg draagvlak onder ouders en voldoende leerlingen gaan we voor behoud van de basisschool in onze dorpen.
- We gaan in overleg met de basisscholen zorgen voor een goede onderwijshuisvesting. Daarvoor wordt een integraal huisvestingsplan opgesteld dat uiterlijk 1 juli 2023 gereed is. Daarin zal ook aandacht worden besteed aan een goede ventilatie.
- Met St. Ursula zullen we alternatieven ontwikkelen voor een schoolgebouw op één locatie in Leudal. Dit gebouw zal multifunctioneel worden waarbij ook gebruik door bedrijven niet wordt uitgesloten. Uiterlijk op 1 januari 2024 wordt een definitieve keuze gemaakt over de locatie en de invulling van het gebouw.
- We moedigen scholen aan om schoolpleinen te vergroenen en uitdagender te maken.

Wat mag dat kosten?

Passende huisvesting onderwijs						***(bedrag x 1.000)***
	Realisatie 2021	**Begroting na wijziging 2022**	**Primitieve begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Lasten						
Onderwijshuisvesting	1.825	1.821	1.380	1.432	1.672	1.647
Totale lasten	**1.825**	**1.821**	**1.380**	**1.432**	**1.672**	**1.647**
Baten						
Onderwijshuisvesting	-300	-300	0	0	0	0
Totale baten	**-300**	**-300**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	-374	-158	-76	-76	-76	-76
Resultaat	**1.151**	**1.363**	**1.304**	**1.356**	**1.596**	**1.571**

2.3.1.2 Via onderwijs sporten

Jeugdigen via onderwijs kennis laten maken met culturele activiteiten, met de nadruk op nieuwe cultuuractiviteiten.
Jeugdigen via onderwijs kennis laten maken met en deel laten nemen aan sportactiviteiten.

Wat gaan wij daar voor doen?

De wettelijke zorgplicht van de gemeente omvat het bewegingsonderwijs. Deze wettelijke zorgplicht is uitgewerkt in de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs en de beleidsregel 'gymnastiek'. De wettelijke zorgplicht van de gemeente heeft geen betrekking op het zwemonderwijs.

Op basis van de wettelijke zorgplicht zorgt de gemeente er voor voldoende gelegenheid voor bewegingsonderwijs. In de regel vindt dit plaats door beschikbaarstelling van lokale gym- en sportzalen of sporthal. Waar de gemeente geen eigenaar is van een dergelijke voorziening betaalt de gemeente, conform verordening en beleidsregel, zaalhuur of klokurenvergoeding.

Wat mag dat kosten?

Via onderwijs sporten						(bedrag x 1.000)
	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
Bewegingsonderwijs	67	71	71	71	71	71
Totale lasten	**67**	**71**	**71**	**71**	**71**	**71**
Baten						
Bewegingsonderwijs	0	0	0	0	0	0
Totale baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**67**	**71**	**71**	**71**	**71**	**71**

2.3.2 Cultuur

Inwoners hebben toegang tot en nemen deel aan culturele activiteiten.

2.3.2.1 Bijdrage cultuur aan gezondheid

Cultuur deelname draagt bij aan welzijn, gezondheid en vitaliteit van onze inwoners.

Wat gaan wij daar voor doen?
Kunst en cultuur dragen bij aan ontmoeting, verbinding en geluk en dat is waar iedere inwoner van Leudal recht op heeft. In de gemeente vinden tal van activiteiten plaats op het gebied van kunst en cultuur, waardoor de sector zorgt voor levendigheid in de dorpen en de motor is van belangrijke economische en maatschappelijke ontwikkelingen. Kunst en cultuur bieden voor ieder wat wils en zorgen ervoor dat mensen graag wonen, werken en recreëren in Leudal.

- Het kunst- en cultuurbeleid is in 2021 in werking getreden en in 2022 is een vernieuwde subsidieregeling vastgesteld. Met de uitwerking van het kunst- en cultuurbeleid wordt in 2023 voortgegaan, dit is een continu proces. In het coalitieakkoord wordt, net als in het beleidsdocument, gepleit voor meer aandacht voor jongeren. Hierop wordt in 2023 goed ingezet.
- In 2022 zijn de cultuurgelden die de gemeente als gevolg van corona van Rijksoverheid heeft ontvangen ingezet voor ondersteuning en ontplooiing van culturele activiteiten. Deze subsidiegelden kunnen in 2023 nog worden aangevraagd (mits budget nog beschikbaar is). De Leudalse cultuursector heeft te lijden gehad onder de coronacrisis (met name het verenigingsleven) en de gemeente gaat samen met de sector een toekomstvisie bepalen.
- In 2022 wordt naar verwachting een nieuw bibliotheekbeleid vastgesteld, waarvan de uitvoering in 2023 plaats gaat vinden.

Vanuit de zomernota zijn de volgende actiepunten expliciet opgenomen:
- We maken onze accommodaties toekomstbestendig door te investeren in duurzaamheid en energiebesparing.
- We nemen een actieve rol in en proberen onze maatschappelijke partners zoveel mogelijk gebruik te laten maken van onze gemeenschapshuizen (denk aan zorgpartijen, de bibliotheek etc.).

Wat mag dat kosten?

Bijdrage cultuur aan gezondheid						(bedrag x 1.000)
	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
Cultuuraccommodaties	1.098	743	674	678	655	651
Kunst en cultuur	425	365	318	318	318	318
Media	633	552	574	469	468	468
Totale lasten	**2.156**	**1.660**	**1.566**	**1.465**	**1.442**	**1.438**
Baten						
Cultuuraccommodaties	-31	-33	-33	-33	-33	-33
Kunst en cultuur	-18	-11	-11	-11	-11	-11
Media	-95	-95	-95	-95	-95	-95
Totale baten	**-143**	**-139**	**-139**	**-139**	**-139**	**-139**
Mutaties reserves	-235	-223	-197	-197	-197	-197
Resultaat	**1.778**	**1.297**	**1.230**	**1.128**	**1.105**	**1.101**

2.3.2.2 Cultuur deelname

Jeugd toeleiden, via combinatie functionarissen, naar culturele verenigingen.
Inwoners nemen deel aan culturele activiteiten.

Wat gaan wij daar voor doen?

In het kader van de Brede Regeling Combinatiefuncties is de samenwerking met Negen (sport en bewegen) en Myouthic (cultuur en muziek) in 2022 met 2 jaar verlengd. Myouthic zorgt voor verbinding en zichtbaarheid van de Leudalse cultuursector. De cultuurcoaches zijn vooral sterk vertegenwoordigd in het onderwijs, waar zij kinderen en jongeren kennis laten maken met allerlei vormen van kunst en cultuur. Ook bouwen zij mee aan het netwerk van cultuurverenigingen.

Vanuit de zomernota zijn de volgende actiepunten expliciet opgenomen:

- Optredens, concerten, exposities en andere vormen van kunst en cultuur uitingen gaan we actief ondersteunen.
- We handhaven het budget voor muziekonderwijs zodat de gemeente 2/3 en de kinderen en jongeren 1/3 van hun opleiding betalen.
- We intensiveren de inzet van onze culturele combinatiefunctionarissen op scholen.
- We organiseren een jaarlijkse kunst en cultuurdag voor kinderen en jongeren
- Met het uitreiken van een jaarlijkse kunst en cultuurprijs zetten we personen en organisaties in de schijnwerpers.
- We verdubbelen het budget voor streekgebonden evenementen zodat we samen met verenigingen en bedrijven de leefbaarheid bevorderen en Leudal nog aantrekkelijker maken voor toeristen en recreanten.

Wat mag dat kosten?

Cultuur deelname						*(bedrag x 1.000)*
	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
Cultuurondersteuning	384	330	138	131	131	131
Burgerinitiatieven	15	50	100	100	100	100
Totale lasten	**399**	**380**	**238**	**231**	**231**	**231**
Baten						
Cultuurondersteuning	0	0	0	0	0	0
Burgerinitiatieven	0	-5	0	0	0	0
Totale baten	**0**	**-5**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	-146	0	0	0	0	0
Resultaat	**253**	**375**	**238**	**231**	**231**	**231**

2.3.3 Sport

Inwoners hebben toegang tot en nemen deel aan sport en bewegen.

2.3.3.1 Bijdrage sport aan gezondheid

Sportdeelname draagt bij aan welzijn, gezondheid en vitaliteit van onze inwoners.
Gezonde inwoners nemen deel aan sport in verenigingsverband of in groepsverband.
Jeugd toeleiden, via combinatie functionarissen, naar sportverenigingen.

Wat gaan wij daar voor doen?
Sport is een vrijetijdsbesteding met een sterke maatschappelijke waarde voor welzijn en gezondheid van onze inwoners. Wij streven naar een omgeving waarin alle inwoners kunnen sporten en bewegen, ongeacht leeftijd, achtergrond of beperking. Daarom gaan we deelname aan beweeg- en sportactiviteiten bevorderen en beschikbaar houden voor alle inwoners. Ook samenwerking, tussen Leudalse verenigingen en interregionaal, achten we van belang voor een bloeiend sportklimaat. De sport- en beweegcoaches van Negen zorgen, in het kader van de Brede Regeling Combinatiefuncties, ook voor stimulering bij alle groepen inwoners.

- In 2023 wordt, in navolging op het Lokaal Sport- en beweegakkoord, een sportbeleid voor de gemeente Leudal opgesteld. Tijdens het proces wordt inwoners en verenigingen gevraagd om mee te denken aan de inhoud van dit beleid.
- In 2023 vindt een behoefteonderzoek naar binnenzwemwater in Leudal plaats. Het resultaat van dit onderzoek wordt verwoord in een toekomstvisie van zwembaden in Leudal en zal effect hebben op de privatiseringsovereenkomsten in Heythuysen en Haelen.

Wat mag dat kosten?

Bijdrage sport aan gezondheid						*(bedrag x 1.000)*
	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
Sportbeleid	713	656	534	442	442	442
Buitensport	1.037	1.417	1.474	1.565	1.557	1.559
Binnensport	1.276	1.024	995	994	988	987
Totale lasten	**3.026**	**3.098**	**3.004**	**3.001**	**2.987**	**2.988**
Baten						
Sportbeleid	-185	-198	-93	0	0	0
Buitensport	-255	-256	-256	-161	-161	-161
Binnensport	-354	-161	-161	-129	-129	-129
Totale baten	**-794**	**-614**	**-509**	**-290**	**-290**	**-290**
Mutaties reserves	-252	-135	-120	-120	-115	-115
Resultaat	**1.980**	**2.348**	**2.375**	**2.591**	**2.582**	**2.583**

Verplichte indicatoren uit het BBV

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde	Bron	Beschrijving
Niet-sporters	%	2020	53	RIVM - Zorgatlas	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.

2.4 Samenleving

Samen aan de slag met talent: iedereen telt mee, doet mee en draagt bij naar eigen vermogen.

Visie

We gaan voor een solidaire samenleving in een omgeving waar onze inwoners zich thuis voelen en mee kunnen doen naar vermogen. De behoefte en het talent van de inwoner staan centraal. Dit betekent dat mensen iets voor elkaar betekenen, dat er respect is voor elkaars eigenheid en dat er ruimte is voor individuele keuzes. De inwoner kan erop vertrouwen dat de gemeente voorziet in passende ondersteuning als deze nodig is.

Wat willen wij bereiken?

Inleiding

De transformatie waar we als gemeente voor staan is een langdurig traject. Vraagstukken bekijken we niet langer alleen vanuit afzonderlijke wetten als de Jeugdwet, Wet Maatschappelijke Ondersteuning of Participatiewet. Het draait in het sociaal domein immers om meer dan alleen deze drie wetten, onder andere onderwijs, sociale veiligheid en gezondheid. Het gaat om een integrale aanpak samen met al onze partners in de regio, in het belang van onze inwoners. Het sociaal domein is dusdanig complex en omvangrijk dat we beseffen dat onze aanpak niet van vandaag op morgen gerealiseerd kan zijn, maar waar we wel met consistent beleid aan blijven werken.

Daarnaast is er een financiële urgentie; de hoge (stijgende) zorgkosten in het sociaal domein zijn niet houdbaar. Als we ervoor willen zorgen dat ondersteuning in de toekomst voor inwoners beschikbaar blijft, is verandering en vernieuwing noodzakelijk. Het gaat om een andere, meer optimale, rolverdeling tussen inwoners, maatschappelijke instellingen en de overheid. Inwoners krijgen een grotere eigen rol en verantwoordelijkheid. Gemeenten dragen daaraan bij door het stimuleren van de kracht, zelfredzaamheid, participatie en vitaliteit van inwoners. Tevens door te investeren in preventie, lichte en nabije ondersteuning en voldoende ruimte voor innovaties. Vroegsignalering is hierbij belangrijk: hoe eerder we problemen kunnen ondervangen hoe groter de winst.

Beleidsplan 2020-2023

De gemeenteraad heeft in november 2019 het Regionaal Beleidsplan Sociaal Domein 2020 tot en met 2023 vastgesteld. Met dit plan zijn de visie, maatschappelijke effecten en de doelen voor de komende jaren vastgesteld.

Maatschappelijke effecten:
1. Vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners ;
2. Meer mensen doen mee, inclusieve samenleving ;
3. Betere passende duurzame oplossingen voor inwoners ;
4. Meer zelfredzame maatschappij.

Bovenstaande maatschappelijke effecten zijn vertaald naar onderstaande beleidsdoelen, met andere woorden, waar gaan we ons op richten om de maatschappelijke effecten te behalen?
1. Meer kwetsbare inwoners blijven op een veilige en verantwoorde manier (langer) zelfstandig wonen.;
2. Meer jeugdigen groeien gezond en veilig op en krijgen gelijke kansen talenten te ontwikkelen;
3. Meer inwoners hebben een gezonde leefstijl;
4. Meer inwoners ontwikkelen en benutten hun talenten;
5. Het waarborgen van een zo veilig mogelijke leefomgeving;
6. Bevorderen van de leefbaarheid en de sociale cohesie van de maatschappij.

In het Uitvoeringsplan Sociaal Domein wordt beschreven hoe we werken aan de doelen uit het beleidsplan. De thema's die in dit uitvoeringsplan aan de orde komen dragen daaraan bij. In dit uitvoeringsplan worden de volgende thema's uitgewerkt:
- Basisvoorzieningen
- Eén plan voor elk thuis
- Mantelzorger-vrijwilligers
- Versterking Jeugd en jong volwassenen
- Een goede toegang
- Inwoners doen en tellen mee.

Voorkomen van Armoede en Dementie zijn lokale plannen opgesteld. Bij elk thema is aangegeven aan welke doelen en maatschappelijke effecten dit thema bijdraagt. Er worden subdoelen, met activiteiten en bijbehorende resultaten gesteld.

Voor de periode na 2023 wordt een nieuw beleidsplan (inclusief uitvoeringsplan) voorbereid.

Gezondheid
Gezondheid is een breed begrip. We sluiten hierbij aan bij het concept van 'Positieve gezondheid' waarbij niet 'ziekte' of 'beperkingen' van mensen centraal staan maar de 'eigen regie' en 'mogelijkheden' van mensen. Positieve gezondheid vormt een belangrijk uitgangspunt in het beleidsplan sociaal domein en heeft veel raakvlakken met ander beleid zoals bijvoorbeeld welzijn en armoede. Gezondheid is ook een belangrijk thema in het ruimtelijk beleid en de omgevingsvisie. Binnen Leudal zijn er veel organisaties en vrijwilligers die initiatieven nemen en activiteiten uitvoeren die bijdragen aan gezondheid, een gezonde leefstijl of het bieden van hulp in nood (reanimatie/ EHBO).

De GGD (VRLN) voert veel taken uit op het gebied van de volksgezondheid zoals bijvoorbeeld de jeugdgezondheidszorg. In het beleidsplan van de VRLN 2020-2023 staan de thema's samenwerking in het sociale domein, een gezonde generatie en vitaal ouder worden. Dit zijn de belangrijke thema's die opgepakt worden. In 2022 is het manifest "naar gelijke kansen op gezondheid" vastgesteld in de Bestuurscommissie GGD. De bedoeling is dat de gezamenlijke gemeenten (Noord en Midden-Limburg) een voorstel maken voor een concrete doe-agenda en het vervolgproces.

Samenwerking versterken op gebied van educatie (onderwijs/kinderopvang)
In 2022 is ingezet op het versterken van de samenwerking tussen kinderopvang, scholen en maatschappelijke partners. Het doel in 2023 is om de samenwerkingsstructuur en de inhoudelijke thema's voor de komende jaren vast te leggen in een LEA (lokaal educatieve agenda).

Herstelaanpak corona
In 2022 is de beleidsnotitie Nationaal programma onderwijs 2022-2025 opgesteld. Het doel is om het psychisch welzijn en fysieke gezondheid van kinderen en jongeren maximaal te bevorderen zodat de gevolgen van de coronapandemie gereduceerd worden. Wij ontvangen middelen om in samenwerking met de scholen, kinderopvang en maatschappelijke partners deze aanpak te realiseren. Daarnaast heeft het Rijk ook extra middelen beschikbaar gesteld in de vorm van een steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl voor (kwetsbare) inwoners die door Corona extra hard getroffen worden. Deze middelen worden vooral ingezet voor uitvoering van het plan één tegen eenzaamheid en versterken van de weerbaarheid van kinderen.

Oekraïnse vluchtelingen
De komst van Oekraïnse vluchtelingen heeft ook zijn weerslag in het sociale domein. Het verloop is onzeker, wat het formuleren van beleid voor de middellange termijn lastig maakt.
Voor onderwijs en opvang voor deze kinderen sluiten we zoveel mogelijk aan bij de bestaande regelingen en voorzieningen.

Samenleving						***(bedrag x 1.000)***
	Realisatie 2021	**Begroting na wijziging 2022**	**Primitieve begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Lasten	43.970	42.207	38.259	37.703	37.516	37.022
Baten	-13.112	-10.573	-8.615	-8.477	-8.479	-8.479
Mutatie reserves	122	-798	-162	-149	-144	-144
Resultaat	***30.979***	***30.836***	***29.482***	***29.077***	***28.892***	***28.398***

2.4.1 Gezondheid

2.4.1.1 Bewustwording van invloed levensstijl

Inwoners zijn zich bewust van de invloed van hun levensstijl op hun gezondheid.

Wat gaan wij daar voor doen?
In het leefstijlakkoord (preventie-akkoord) zijn de thema's voor Leudal zijn alcohol en drugspreventie, rookvrije generatie en het voorkomen van overgewicht. In de werkgroep NIX18 wordt uitvoering gegeven aan het voorkomen van alcoholgebruik door jongeren door uitvoering van preventieve acties. Daarnaast wordt er in 2023 uitvoering gegeven aan het schooltuin-plus project door een themadag voor vrijwilligers van de schooltuinen en een activiteit op de scholen op het gebied van gezonde voeding/leefstijl.

Door de GGD wordt per gemeente lokale uitvoeringsprogramma's opgesteld. Hierin staan de belangrijkste gezondheidsthema's opgenomen en de rol/werkzaamheden van de GGD hierbij. Dit past binnen het thema uit het beleidsplan van de GGD om te komen tot een betere aansluiting van de GGD bij het sociale domein.

Wat mag dat kosten?

Bewustwording van invloed levensstijl						*(bedrag x 1.000)*
	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
Bescherming gezondheid	1.403	1.449	1.423	1.423	1.410	1.410
Totale lasten	**1.403**	**1.449**	**1.423**	**1.423**	**1.410**	**1.410**
Baten						
Bescherming gezondheid	-30	-40	0	0	0	0
Totale baten	**-30**	**-40**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	-8	-15	-15	-15	-16	-16
Resultaat	**1.366**	**1.395**	**1.408**	**1.408**	**1.394**	**1.394**

2.4.2 Maatschappij

2.4.2.1 Versterken samenredzaamheid

Versterken van de samenredzame maatschappij.

Wat gaan wij daar voor doen?
Met het versterken van de samenredzaamheid streven we als gemeente naar een samenleving waarbij inwoners zo min mogelijk afhankelijk zijn van de overheid. Inwoners zoeken hun eigen oplossingen en helpen elkaar. We noemen dit ook wel eigen kracht en burgerparticipatie. Mensen voelen zich verbonden, willen samen delen en hebben gemeenschappelijke waarden. Dit noemen we ook wel de sociale cohesie in de kern of binnen de gemeente. Belangrijke partners voor het versterken van de samenredzaamheid zijn o.a. Synthese, Algemeen Maatschappelijk Werk Midden-Limburg (AMW-ML), de buurtsportcoaches, verenigingen, vrijwilligersorganisaties en dorpsplatforms. De gemeente zoekt daar dan ook actief de samenwerking mee op.

Regionaal werken we met gemeenten Weert, Nederweert en onze belangrijkste ketenpartners samen aan een aantal uitvoeringsplannen in het kader van het regionaal beleidsplan. De uitvoeringsplannen die met name bijdragen aan het versterken van de samenredzaamheid zijn:

1. In het uitvoeringsplan 'Versterken mantelzorgers en vrijwilligers', staan activiteiten die moeten bijdragen aan:
    - Meer samenwerking tussen formele en informele zorg en ondersteuning; er vindt periodiek overleg plaats tussen procesregisseurs, buurtsportcoaches en Synthese.
    - Mantelzorgers en vrijwilligers krijgen passende ondersteuning en waardering; Voor mantelzorgers zetten we vanuit de werkgroep 'Dementievriendelijk Leudal' meer in op waardering, denk aan het jaarlijkse mantelzorgcompliment en attentie, activiteiten zoals wandelingen voor mensen met dementie en hun mantelzorgers en ondersteuning voor onze mantelzorgers.
    - Mantelzorgers kunnen voldoende gebruik maken van respijtzorg; wij sluiten regionaal aan bij de werkateliers van de VNG over respijtzorg en zoeken in de regio de samenwerking op met o.a. de zorgverzekeraars, om de toegang tot respijtzorg voor mantelzorgers te verbeteren.

2. Het uitvoeringsplan 'Basis- en algemene voorzieningen versterken en ontwikkelen', met als doelen:
    - Meer inwoners maken gebruik van basis- en algemene voorzieningen door meer en actievere stimulatie vanuit de uitvoering en samenwerkende partners;
    - Meer inwoners kennen de aanwezige basisvoorzieningen en algemene voorzieningen door middel van de inzet van (blijvende, terugkerende) communicatie;
    - Meer professionals kennen de aanwezige basisvoorzieningen en algemene voorzieningen en verwijzen actief;
    - Verschuiving van specialistische en maatwerkvoorzieningen in de 2e lijn naar basis– en algemene voorzieningen.

Deze vier doelen worden periodiek beschreven in de twee halfjaarlijkse rapportages die Synthese aanlevert en krijgen een plek in het jaarlijks op te stellen werkplan.

Synthese is op het gebied van welzijnswerk aan volwassenen, een belangrijk partner binnen deze werkgroepen en zal zich ook komend jaar inzetten voor het vergroten van de samenredzaamheid door zich te richten op een aantal pijlers en activiteiten daarbinnen.
Dit betreft:
opbouwwerk

- Deelname aan het uitvoeringsplan versterken mantelzorgers vrijwilligers;
- Deelname aan de landelijke campagne jonge mantelzorgers;
- Verbeteren van het proces respijtzorg;
- Armoede-aanpak o.a. door inzet in het financieel informatiepunt en project vroegsignalering;

Activiteiten in het kader van eenzaamheid: ‘Een tegen eenzaamheid’.

In de doorontwikkeling kijken we samen met Synthese naar:

- Leren van de coronatijd; verbinden, vasthouden, ontwikkelen en verbeteren;
- Versterken van de samenwerking met formele en informele partijen, waaronder de buursportcoaches, dorpsraden en procesregisseurs binnen de gemeente, door structurele afstemming;
- Inzichtelijk maken van het maatschappelijk rendement van de ingezette activiteiten door Synthese, waaronder het project ‘Welzijn op Recept’;
- Inspelen op actualiteit: dagbesteding organiseren voor Oekraïense vluchtelingen.

Het AMW-ML is ook een belangrijke partner en zet zich ook de komende jaren in op laagdrempelige hulpverlening waarbij de mogelijkheden van de cliënt en zijn netwerk centraal staat. AMW-ML biedt samen met het Centrum voor Jeugd en Gezin Midden-Limburg (CJG-ML) een brede basisondersteuning op het gebied van opgroeien en opvoeden en zelfstandig functioneren.
AMW-ML werkt samen met diverse organisaties (Synthese, Proteion) samen en is actief op diverse maatschappelijke thema's zoals armoedebestrijding en vroegsignalering, maatjesproject en thuisadministratie. Daarnaast bieden ze onafhankelijke cliëntondersteuning aan.

Onzekere factoren op het gebied van gezondheid, financiën (stijgende prijzen) en veiligheid maken dat het nog moeilijker is om in te schatten wat de vraag van de cliënten zal zijn.
AMW zal de aankomende jaren ook meer inzetten op hun communicatie en bereik naar buiten toe gericht. De huidige folder is aangepast en op de website van de gemeente staat een filmpje met waarvoor AMW staat en wat ze kan aanbieden aan onze inwoner. Hiermee willen ze een veel breder publiek aantrekken. Ook in het kader van het op een veel laagdrempeliger manier te kunnen benaderen van AMW.

Wat mag dat kosten?

Versterken samenredzaamheid						***(bedrag x 1.000)***
	Realisatie 2021	**Begroting na wijziging 2022**	**Primitieve begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Lasten						
Maatschappij algemeen	495	572	595	602	602	602
Welzijnswerk	561	600	690	675	675	675
WMO advisering	5	6	6	6	6	6
Totale lasten	**1.061**	**1.178**	**1.290**	**1.282**	**1.283**	**1.283**
Baten						
Maatschappij algemeen	0	-90	0	0	0	0
Welzijnswerk	0	0	0	0	0	0
WMO advisering	0	0	0	0	0	0
Totale baten	**0**	**-90**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	28	-43	-15	-15	-15	-15
Resultaat	**1.090**	**1.045**	**1.276**	**1.268**	**1.267**	**1.267**

2.4.3 Ondersteuning

2.4.3.1 Beter passende ondersteuning

Inwoners krijgen passende ondersteuning. Zo preventief mogelijk, zo kort mogelijk en zo lang als nodig.

Wat gaan wij daar voor doen?
Preventie
Het Centrum voor Jeugd- en Gezin Midden-Limburg (CJG-ML) heeft een consulententeam voor de uitvoering van preventieactiviteiten. Het consulententeam is een netwerk van de jeugdgezondheidszorg, het maatschappelijk werk en de welzijnsinstellingen. Men voert preventieactiviteiten uit op basis van thema's uit ontwikkelingsfases van jeugdigen, veel voorkomende vragen of specifieke vragen van kinderopvang of scholen.

Het actieprogramma Kansrijke Start benadrukt het belang van de eerste 1000 dagen voor een gezonde, veilige en kansrijke ontwikkeling van een kind. Onder leiding van een kwartiermaker is in Noord- en Midden-Limburg ingezet op het vormen van deze coalitie tussen gemeenten en regionale partijen uit de geboorte- en jeugdgezondheidszorg. Dit heeft mede geresulteerd in de totstandkoming van een regieraad kansrijke start, welke met mandaat van de totale coalitie de richting van Kansrijke Start NML, heeft vorm gegeven. Om het commitment voor de aanpak structureel te borgen zijn we in 2021 een langdurig convenant aangegaan. Ook is de wijze waarop invulling wordt gegeven, uitgewerkt in een regionaal uitvoeringsplan 2020-2026 voor Noord- en Midden-Limburg.
Onder andere de preventieprogramma's Voorzorg en Nu Niet Zwanger vallen onder Kansrijke Start en zijn vanaf 2021 structureel geborgd. Verder wordt er de komende jaren ingezet op Ouders Ondersteunen Ouders, de methodiek van Houvast, het project 'Maak jij het verschil voor een kind?', Buurtgezinnen en de ouderschapscursus Prepare.

Pilots Ondersteuner Jeugd bij huisartsen
In de gemeenten Midden-Limburg West lopen pilots Ondersteuner-Jeugd (POH-Jeugd) bij huisartsen. De pilots zijn regionaal ingezet om te onderzoeken of de inzet van een Ondersteuner-Jeugd vanuit het CJG van meerwaarde is voor gezinnen en jeugdigen en voor de huisarts. De Ondersteuner-Jeugd vormt de verbindende schakel tussen de huisartsenzorg (medisch domein) en Jeugdhulp (sociaal domein). Door goede samenwerking tussen deze partijen krijgen kinderen tijdig de juiste ondersteuning, worden ze niet onnodig doorverwezen en krijgen ze snel specialistische hulp áls dat nodig is. De Ondersteuners Jeugd zijn werkzaam bij het CJG en hebben spreekuur in de huisartsenpraktijken.
De ervaringen in de pilots zijn positief. Echter door Corona hebben de pilots vertraging opgelopen. In de meeste huisartspraktijken kwamen in 2021 aanzienlijk minder patiënten, was spreekuurbezoek door de Ondersteuners-Jeugd gedurende bepaalde periodes niet mogelijk en hadden huisartsen hun handen vol aan Corona-gerelateerde zaken. De pilots zijn daarom verlengd. Momenteel loopt een landelijk proces rondom de Hervormingsagenda Jeugdhulp, waarin besparingsmogelijkheden worden uitgewerkt. Eén van deze mogelijkheden zijn de implementatie van de praktijkondersteuners huisartsen. We zullen aan de hand van deze uitwerking in 2022/2023 een doorstart maken met de implementatie van de praktijkondersteuners bij huisartsen.

Kaders voor de toegang
De Nadere regels Jeugdhulp bieden het kader voor de toegang (CJG) om jeugdhulp te indiceren. Deze nadere regels gaan over het proces van toekenning, beoordeling en afwegingsfactoren bij een individuele voorziening Jeugdhulp. Bij de elke actualisatie geven we meer duidelijkheid, waardoor de toegang tot gespecialiseerde voorzieningen beter geregeld wordt. In 2021 en 2022 heeft een pilot aanpassing toegang plaatsgevonden. Samen met zes aanbieders, het CJG en de jeugdregio Midden-Limburg Oost zijn ervaringen opgedaan met het verminderen van administratieve lasten en bovenal het versnellen van het proces voor ouders en jeugdigen door een versterkte positie van het CJG in het toegangsproces naar gespecialiseerde jeugdhulp. In 2023 wordt de nieuwe werkwijze opgenomen in de Nadere regels Jeugdhulp.

Ontwikkeling Expertteam Midden-Limburg
Naar aanleiding van een landelijke opdracht hebben de jeugdregio's Midden-Limburg Oost en West in 2018 een expertteam ingericht. In het expertteam worden met gedragswetenschappers van de grootste aanbieders en de belangrijkste toegangen de meest complexe (en vastgelopen) problematieken van jeugdigen opgepakt en van een oplossing op maat voorzien.

De expertteams in het land hebben in de afgelopen jaren ervaring opgedaan, ze zijn hierbij ondersteund, op inhoud gevolgd en op basis van de beste ervaringen is er een "blauwdruk" gemaakt van doelen, werkwijzen en processen. In Midden-Limburg is het expertteam in 2021 geëvalueerd, daarbij is ook gekeken de stand van zaken in relatie tot de blauwdruk. Vervolgens is er voor de komende jaren een basisnotitie met plan van aanpak opgesteld voor de ontwikkeling van het expertteam in de komende jaren. Conform het landelijk kader zal naast de consultatie en adviserende functie het expertteam worden verbreed met procesregie, signaleren en adviseren en leren van complexe zorgvragen.

Samenwerking Jeugdhulp – Onderwijs
In het uitvoeringsplan Versterking Jeugd & Volwassenen zijn activiteiten opgenomen die betrekking hebben op de samenhang Jeugdhulp en Passend Onderwijs.

Door het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) is de samenwerking met het Onderwijs vooral gericht om invulling te geven aan het investeringsprogramma. Het NPO is een (niet-structureel) investeringsprogramma van het Rijk in scholen en gemeenten om de gevolgen van de coronacrisis voor leerlingen op te vangen. Een deel van de gemeentelijke middelen wordt de komende jaren ingezet voor interventies ter bevordering van de weerbaarheid van jongeren. Hiermee wordt de algemene ontwikkeling en het functioneren van jongeren versterkt en de kans op problemen verminderd. Op deze manier wordt geïnvesteerd in het versterken van het voorliggend veld waaruit we in het kader van de taakstelling een structureel rendement kunnen halen.

Er wordt onderzocht of er draagvlak is voor het ontwikkelen van een gezamenlijke visie (gemeentebesturen en schoolbesturen in Midden-Limburg) gericht op ondersteuning van jeugdigen en hun gezin bij het opvoeden, ontwikkeling en leren. Hierbij horen heldere afspraken over de gezamenlijke ambities en wat ambities concreet betekenen voor alle lagen van de organisaties. De eerste gesprekken over de gezamenlijke visie (met uitgangspunten) hebben plaatsgevonden. Eind 2022 zal duidelijk zijn of er voldoende draagvlak is.

Criteria voor de vervangende dagbesteding onder schooltijd zijn ook opgenomen in de vastgestelde Nadere Regels Jeugdhulp. Daarnaast zijn knooppunt overleggen (ML-Oost en ML-West) ingericht waar cases besproken worden van jeugdigen die uitvallen in het onderwijs en waarbij gedacht wordt aan tijdelijke inzet van vervangende dagbesteding. Leudal valt qua onderwijsregio onder het knooppuntoverleg ML-Oost. De deelnemers aan de pilot ervaren het als een meerwaarde dat er nu een mogelijkheid is om casuïstiek gezamenlijk door jeugdhulpverlening en onderwijs te bespreken.

Pilot lokale behandelteam
We hebben de ambitie om de jeugdhulp passender te maken en dichter bij de cliënt te brengen. Dit vraagt om betere afstemming en samenwerking tussen de gespecialiseerde jeugdhulpaanbieders onderling en tussen hen en het CJG. In 2020 is hiervoor een pilot gestart. Er zijn twee teams: één voor Leudal en één voor Nederweert/Weert. Zij werken aanvullend aan de lokale CJG-teams en bekleden een belangrijke consultatiefunctie voor het CJG. De wens vanuit alle betrokken partijen is om de pilot te verlengen en nieuwe vervolgstappen te zetten. De voorbereidingen voor de tweede fase van de pilot zijn gestart samen met de aanbieders wordt gezocht hoe we met de huidige personeelstekorten toch de pilot kunnen bemensen.

Verwerving
- Jeugd Segment 1: Opname vervangende behandeling en verblijf met behandeling (Noord- en Midden-Limburg)
  In dit segment dient er een grote transformatie plaats te vinden waarbij we, waar mogelijk, intensieve ambulante hulp willen inzetten in plaats van verblijf. De inhoudelijke vernieuwing in dit segment is centraal gesteld die wordt vormgegeven op basis van de dialoog met de aanbieders. Zo wordt vanuit een gestructureerde aanpak, vanuit de inhoud én relatie, toegewerkt naar een nieuwe verwerving (inkoop of subsidie). De ingangsdatum van de nieuwe verwerving voor dit segment is 1 januari 2023, waarna vervolgens samen met aanbieders wordt gewerkt aan de inhoudelijke vernieuwing.
- Jeugd Segment 2: Wonen (Midden-Limburg)
  Het segment Wonen is in 2021 aanbesteed op basis van de verwervingsstrategie zoals deze in 2020 is vastgesteld. De nieuwe contracten zijn per 1 januari 2022 ingegaan. De komende jaren ligt de focus op de ontwikkelopdrachten in dit segment.
- Jeugd Segment 3 en 4: Ambulante hulpverlening en Dagbehandeling/dagbesteding
  Conform de regionale planning moet de ingangsdatum voor de nieuwe verwerving 1 januari 2024. De komende tijd vindt de oriëntatie plaats naar de vorm van samenwerking bij deze samenwerking en zal de verwerving in gang worden gezet.
- Jeugd Segment 5: Integrale Crisishulp (Noord- en Midden-Limburg)
  In 2021 heeft de aanbesteding voor de integrale crisishulp plaatsgevonden. De komende jaren ligt de focus op de ontwikkelopdracht in dit segment.

Jeugdzorg Plus (JZ+)
Jeugdzorg Plus wordt bovenregionaal uitgevoerd, op de schaal van het landsdeel Zuidoost Nederland. In 2020 heeft een nieuwe aanbesteding plaatsgevonden. Met drie aanbieders zijn overeenkomsten gesloten. De overeenkomsten per 1-1-2021 hebben een initiële looptijd van vier jaar, met de optie om tweemaal met 3 jaar te verlengen. Eén van de belangrijkste uitgangspunten in de nieuwe aanbesteding gaat uit van JZ+ als een tijdelijke 'reset' waarbij de betrokken jeugdigen zo snel als mogelijk terug moeten naar een zo normaal mogelijke omgeving. Belangrijke instrumenten hiervoor zijn het perspectiefplan (plan voor na de plaatsing) en het vaker dan nu inzetten van de voorwaardelijke machtiging. De komende jaren wordt gezamenlijk aan deze ontwikkelopdrachten gewerkt.

Het ministerie van VWS heeft middelen beschikbaar voor de transitie (af-/om-/verbouw) van het vastgoed van de aanbieders van JZ+. De gemeente Roermond is aangewezen als coördinerende gemeente voor de aanbieders Bijzonder Jeugdwerk en Via Icarus. Gezamenlijk wordt een strategisch vastgoedplan opgesteld waarin de daadwerkelijke veranderingen aan het vastgoed worden opgenomen. De verwachting is dat het ministerie van VWS in 2023 besluit om middelen beschikbaar te stellen. Bij positieve besluitvorming kunnen de aanbieders met de voorbereidingen voor de uitvoering van de plannen starten.

Wmo
De uitvoering van de Wmo vindt plaats binnen de gemeente Leudal. Daarnaast is er ook sprake van een regionale samenwerking met de gemeenten Weert en Nederweert, zowel op beleidsmatig als uitvoerend niveau.

- *Verwerving*
  Hulp bij het huishouden:
  Deze Wmo maatwerkvoorziening zal in 2022 aanbesteed worden op basis van de inkoopstrategie zoals deze begin 2022 is vastgesteld. Zo wordt vanuit een gestructureerde aanpak, vanuit de inhoud én relatie, toegewerkt naar een nieuwe aanbesteding. De nieuwe contracten voor deze Wmo maatwerkvoorziening zullen vanaf 1 januari 2023 starten.
  Wmo Begeleiding:
  Conform de regionale planning moet de ingangsdatum voor de nieuwe verwerving 1 januari 2024 plaatsvinden. De komende tijd zullen we wekelijks bij elkaar komen en vindt de oriëntatie plaats naar de vorm van samenwerking bij deze samenwerking en zal de verwerving in gang worden gezet.
- *Dementie -en mantelzorgvriendelijke gemeente*
  De meeste mensen met dementie (70%) wonen thuis. Om zo volwaardig mogelijk te kunnen blijven meedoen, is het belangrijk dat het sociale leefklimaat in de eigen omgeving goed aansluit bij de (on-) mogelijkheden van mensen met dementie. Ons hoofddoel is dan ook: als dementievriendelijke gemeente in 2023 het blijven realiseren van een omgeving waarin mensen met dementie een volwaardige plek hebben binnen de samenleving. Inwoners zijn zich bewust van hun rol in relatie met de inwoner met dementie. Hiermee willen we de kwaliteit van leven van mensen met dementie en hun mantelzorger(s) verbeteren en het fundament leggen voor de aanpassing aan de vergrijzing.
  Lokaal is er een programmaplan en uitvoeringsplan opgesteld, een gezamenlijk plan waarin maandelijks activiteiten worden uitgevoerd en rollen worden belegd. Dit doen we in samenwerking met Synthese en vele externe samenwerkingspartners.
- *Collectief aanvullend vervoer*
  In 2023 zullen we wederom de 'opschoningsactie inactieve passen' inzetten. Huidige cliënten met een Omnibuzzpas worden benaderd en gevraagd om de pas bij geen of nauwelijks gebruik in te leveren bij de gemeente. Dit kost de gemeente maandelijks geld, ook als deze passen niet of nauwelijks ingezet worden.
- *Opvang en beschermd wonen volwassenen*
  Voor het beleid op het gebied van beschermd wonen (BW), maatschappelijke opvang (MO) en bemoeizorg & preventie OGGz (B&P) werkt de gemeente Leudal samen met gemeenten in de regio Noord- en Midden-Limburg. Voor bestaande inwoners creëren we de voorzieningen waardoor ze langer thuis kunnen blijven wonen. We handhaven in 2023 het huidige voorzieningenniveau. Iedere gemeente moet een gelijk aanbod leveren, waardoor een evenwichtige regionale spreiding ontstaat. Leudal draagt nu al meer dan voldoende bij.

Participatiewet
Levensonderhoud
In 2023 wordt ingezet op verlaging van het aantal te verstrekken uitkeringen door:
- Uitstroom naar reguliere banen; en
- Stijging van het aantal banen met een loonkostensubsidies.

Mensontwikkelbedrijf (MOB)
Het MOB krijgt een centrale rol in de realisatie van de verlaging van het aantal uitkeringen.
Hier vinden de trajecten plaats die tot uitstroom leiden.
Het betreft trajecten om weer arbeidsritme en werkervaring op te doen. Op deze wijze wordt de afstand tot de arbeidsmarkt verkleind.
De doorontwikkeling van de Participatiewet wordt binnen het MOB lokaal ingevuld.

Inburgering
Inburgeraars moeten zo snel mogelijk kunnen deelnemen aan de Leudalse samenleving. Het afronden van de inburgering is een belangrijk onderdeel hierbij.
Het MOB heeft een belangrijke rol in de inburgering. De arbeidsactivering (duale trajecten) en de participatiecomponent in de Wet Inburgering worden door het MOB ingevuld in de verplichte module arbeidsactivering en participatie (MAP). Ook worden binnen het MOB ondersteunende cursussen gegeven (taalles, omgaan met geld).
De officiële taalcursussen vinden plaats bij Gilde.

Armoede
Meedoen blijft de norm. Waar dit niet lukt wordt ondersteuning geboden.
De verdere doorvoering van de gelaagde dienstverlening blijft ook in 2023 aandachtspunt.
Vrijwillige ondersteuning waar het kan en professioneel waar nodig.
Het Financieel Informatie Punt (FIP) ondersteunt bij financiële aanvragen om het niet gebruik van voorzieningen terug te dringen en de zelfredzaamheid te vergroten. Na een moeizame start (door Corona) wordt de communicatie hierover geïntensiveerd om hier meer bekendheid aan te geven.
Er is sprake van verborgen armoede in de doelgroep van werkenden die een inkomen hebben tot 120 % van het minimumloon. In 2023 worden werkgevers benaderd om deze doelgroep meer inzichtelijk te maken en te bezien welk programma hier op kan worden gezet.
Financieel vindt ondersteuning plaats via de Stichting Leergeld Leudal-Maasgouw, de Jeugdfondsen Sport en Cultuur voor de jongeren en middels de bijzondere bijstand voor de overige doelgroepen.

Schuldhulpverlening
Op korte termijn staan geen belangrijke wijzigingen op de agenda. De vroegsignalering blijft aandachtspunt de komende periode. We willen mensen tijdig bereiken om zware financiële problemen te voorkomen. Ingezet wordt op de intensivering in samenwerking met Synthese, Plangroep en Algemeen Maatschappelijk Werk.
Ook hier is het uitgangspunt vrijwillig waar het kan en professioneel waar nodig.

Laaggeletterdheid
Laaggeletterden zijn vaker arm, beschikken over een lager inkomen, hebben vaker geen werk en ervaren dagelijks problemen met deelname in de maatschappij. Tussen de 8 en 11 % van de Leudalse beroepsbevolking (tussen 15 en 67 jaar) heeft grote moeite met lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden. Onder ouderen ligt dat percentage op ongeveer 20% (Stichting Lezen en Schrijven, 2022).
In samenwerking met Synthese, Bibliocenter en de Stichting Lezen en Schrijven willen we het aantal laaggeletterden in Leudal terugdringen.
Het Leudals taalakkoord is in 2022 ondertekend door 4 kernpartners. In 2023 wordt het aantal professionele partners uitgebreid naar 10. We willen dat 30 laaggeletterden starten met het verbeteren van de basisvaardigheden.

Taakstelling Sociaal Domein
Binnen het sociaal domein resteert een taakstelling van circa € 1.600.000 structureel. Het strenger indiceren van aanvragen in het kader van de WMO- begeleiding waarbij het afschalen van maatwerk ten opzichte van inzet in het voorliggend veld de nadruk heeft en door een "cocktail" van maatregelen (onder andere het normaliseren en de-medicaliseren van de jeugdzorg)uit het Plan van aanpak Duurzaam evenwicht in het Sociaal Domein en het doorvoeren van het "woonplaatsbeginsel". Is de bijgestelde taakstelling voor de jaren 2023 en 2024 gerealiseerd. Voor de jaren 2025 e.v. is als gevolg van deze maatregelen een bedrag van € 1.125.000 ingerekend ten gunste van de taakstelling.

Om realistische maatregelen voor te kunnen leggen voor het resterende deel van de taakstelling wordt met inzet van de gevraagde additionele capaciteit gewerkt aan een structuur en aanpak waarmee een invulling gegeven kan worden aan de (bezuinigings)opgaven in het Sociaal Domein. Als 'zoekgebied voor besparingen' zal ook de regionale samenwerking (bijv. CJG en samenwerking Midden-Limburg West) worden meegenomen.

Vanuit de zomernota zijn de volgende actiepunten expliciet opgenomen:

- We breiden de inzet van praktijkondersteuners jeugd bij huisartsen uit.
- We inventariseren en analyseren de huidige jeugdzorgindicaties op effectiviteit en efficiëntie.
- We maken de rol van Synthese laagdrempeliger en bekender bij onze inwoners.
- We onderzoeken waar de jeugd tussen 12 en 18 jaar in Leudal behoefte aan heeft om zich te kunnen ontplooien.
- We onderzoeken hoe we de stijgende zorgvraag door de vergrijzing het beste kunnen managen.
- We onderzoeken hoe we armoede onder onze inwoners kunnen voorkomen en bestrijden

Wat mag dat kosten?

Beter passende ondersteuning						***(bedrag x 1.000)***
	Realisatie 2021	**Begroting na wijziging 2022**	**Primitieve begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Lasten						
Participatie integratie	271	801	303	289	284	244
WMO	8.066	10.295	10.001	10.027	10.047	10.066
Jeugdhulp	13.479	12.164	12.061	11.756	11.666	11.333
Participatie sociale zekerheid	4.703	5.587	4.484	4.390	4.276	4.141
Participatie Inkomen	5.331	5.509	5.889	5.889	5.889	5.889
Participatie levensonderhoud	5.767	1.013	199	199	199	199
Totale lasten	**37.616**	**35.368**	**32.937**	**32.549**	**32.360**	**31.871**
Baten						
Participatie integratie	-67	-223	0	0	0	0
WMO	-470	-2.517	-2.570	-2.578	-2.580	-2.580
Jeugdhulp	0	0	0	0	0	0
Participatie sociale zekerheid	-89	-40	-40	-40	-40	-40
Participatie Inkomen	-5.525	-5.284	-5.664	-5.664	-5.664	-5.664
Participatie levensonderhoud	-5.715	-893	-79	-79	-79	-79
Totale baten	**-11.866**	**-8.957**	**-8.353**	**-8.360**	**-8.362**	**-8.362**
Mutaties reserves	-146	-311	-133	-118	-114	-114
Resultaat	**25.604**	**26.101**	**24.451**	**24.070**	**23.884**	**23.395**

2.4.4 Onderwijs

2.4.4.1 Educatieve ontwikkeling

Inwoners hebben de mogelijkheid om zich via educatie te ontwikkelen.

Wat gaan wij daar voor doen?
Nationaal programma onderwijs (NPO)
In 2022 is de beleidsnotitie NPO en de subsidieregeling vastgesteld. Scholen, kinderopvang en maatschappelijke partijen kunnen subsidie aanvragen voor de onderstaande activiteiten/ interventies:

1. gerichte zorgondersteuning voor jongeren (12-18 jaar) in een kwetsbare positie
2. het bevorderen van de weerbaarheid van jeugdigen in een kwetsbare positie
3. de samenwerking met en ondersteuning van ouders vergroten
4. het bevorderen van de gezondheid en activering van jeugdigen in sport en cultuur op of nabij scholen
5. Tijdelijke verruiming inzet leerplicht
6. Inzet van expertise, kennis en kunde
7. Facilitering van samenwerking en doorgaande ontwikkelingslijnen
8. Versterken verbinding

Naast de inzet op deze activiteiten en interventies door de scholen, kinderopvang en maatschappelijke partners wil de gemeente een pilot knooppunten 0-4 starten.

LEA
In 2022 is een start gemaakt met de lokale educatieve agenda (LEA) 2022-2026. In deze LEA wordt invulling gegeven aan de onderlinge samenwerking tussen de onderwijs, kinderopvang, Synthese en CJG en andere partners zoals GGD en bibliocenter. Dit bestuurlijk overleg wordt ook benut voor de wettelijk verplichte thema's onderwijsachterstanden en voor-en vroegschoolse educatie.
De inhoudelijke thema's zullen betrekking hebben op:

- een sterk lokaal zorgnetwerk van kinderopvang, onderwijs en zorg
- een goede start voor alle jonge kinderen
- sterke doorgaande lijnen tot aan de arbeidsmarkt

De concrete acties binnen de thema's en de invulling van de samenwerkingsstructuur wordt in 2023 vastgelegd in een LEA notitie.

Vanuit de zomernota zijn de volgende actiepunten expliciet opgenomen:

- In het kader van het Nationaal Programma onderwijs zal met het onderwijs, kinderopvang en organisaties die jongeren ondersteunen een Leudals programma worden ontwikkeld.
- We zetten ons samen met de basisscholen in voor een lagere uitstroom naar het speciaal onderwijs. Daartoe zoeken wij intensivering met jeugdhulp en -ondersteuning.

Wat mag dat kosten?

Educatieve ontwikkeling						(bedrag x 1.000)
	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
Kinderopvang	305	265	244	239	239	234
Onderwijsbeleid	2.185	2.430	1.301	1.156	1.156	1.156
Totale lasten	**2.490**	**2.694**	**1.545**	**1.395**	**1.394**	**1.390**
Baten						
Kinderopvang	-44	-42	-42	-42	-42	-42
Onderwijsbeleid	-1.103	-1.395	-220	-75	-75	-75
Totale baten	**-1.147**	**-1.437**	**-262**	**-117**	**-117**	**-117**
Mutaties reserves	-25	0	0	0	0	0
Resultaat	**1.318**	**1.257**	**1.283**	**1.278**	**1.277**	**1.273**

2.4.5 Samenleving

2.4.5.1 Inclusieve samenleving

Meer inwoners doen mee, inclusieve samenleving.

Wat gaan wij daar voor doen?

De inclusieve samenleving is één van de maatschappelijke effecten die we willen bereiken. Met activiteiten worden vaak meerdere effecten bereikt. De activiteiten om te komen tot een inclusieve samenleving zijn opgenomen bij de overige thema's.

Wat mag dat kosten?

Inclusieve samenleving						(bedrag x 1.000)
	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
Algemene voorzieningen	325	761	328	318	318	318
Totale lasten	**325**	**761**	**328**	**318**	**318**	**318**
Baten						
Algemene voorzieningen	-56	0	0	0	0	0
Totale baten	**-56**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	282	-429	0	0	0	0
Resultaat	**551**	**331**	**328**	**318**	**318**	**318**

2.4.6 Zelfredzaamheid

2.4.6.1 vergroten zelfredzaamheid

Vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners.

Wat gaan wij daar voor doen?
Het vergroten van de zelfredzaamheid is één van de maatschappelijke effecten die we willen bereiken. Met activiteiten worden vaak meerdere effecten bereikt. De activiteiten om te komen tot het vergroten van zelfredzaamheid zijn opgenomen bij de overige thema's.

Wat mag dat kosten?

vergroten zelfredzaamheid						*(bedrag x 1.000)*
	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
WMO overig	21	75	25	25	25	25
Jeugd overig	42	57	57	57	71	71
Participatie overig	1.011	625	655	655	655	655
Totale lasten	**1.074**	**756**	**737**	**737**	**751**	**751**
Baten						
WMO overig	0	-50	0	0	0	0
Jeugd overig	0	0	0	0	0	0
Participatie overig	-13	0	0	0	0	0
Totale baten	**-13**	**-50**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	-10	0	0	0	0	0
Resultaat	**1.051**	**707**	**737**	**737**	**751**	**751**

Verplichte indicatoren uit het BBV

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde	Bron	Beschrijving
Netto arbeidsparticipatie	%	2020	69	CBS - Arbeidsdeelname	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
Bijstandsuitkeringen	per 10.000 inw 18 jr eo	2021	178,2	CBS - Participatie Wet	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners.
Lopende reïntegratievoorzieningen	per 1.000 inw 15-65jr	2020	159,8	CBS - Participatie Wet	Het aantal reïntegratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inw	2021	600	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.
% kinderen in uitkeringsgezin	%	2020	2	CBS Jeugd	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
% werkloze jongeren	%	2020	2	CBS Jeugd	Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	2020	1,2	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2020	0	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2019	17	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2021	15,7	CBS Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdreclassering	%		geen recente data bekend	CBS Jeugd	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
Jongeren met jeugdbescherming	%	2021	2,2	CBS Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
Demografische druk	%	2021	76,4	CBS - Bevolkingsstatistiek	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

Verbonden partijen

- Westrom
- Modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein Limburg-Noord (MGR)
- Omnibuzz

2.5 Dienstverlening

Visie

De gemeente Leudal kan de ambities voor Leudal niet alleen realiseren. Zij doet dit samen met belanghebbenden en is grotendeels afhankelijk van de kracht uit de samenleving. De gemeente wil deze samenwerking verder ontwikkelen en de kracht vanuit de gemeenschap beter benutten.

Daarnaast zet de gemeente in op het verbeteren van haar dienstverlening zodat alle inwoners en ondernemers makkelijk zaken kunnen doen en kwaliteit en gastvrijheid ervaren.
De gemeente Leudal zet in op transparantie, gebruiksvriendelijkheid en duidelijke taal zodat de dienstverlening voor iedereen makkelijk en toegankelijk is. Ook blijft de gemeente aandacht schenken aan goede bereikbaarheid en proactieve communicatie.

Daarnaast streeft de gemeente Leudal naar eigentijdse dienstverlening. Door mee te gaan in technische en maatschappelijke ontwikkelingen op het gebied van digitalisering, privacybewaking en datagedreven werken. Dit alles met als doel beter en sneller in te spelen op de wensen van inwoners en ondernemers.

Dit vraagt om een organisatiecultuur van continu leren en verbeteren. Hierin wordt ook in 2023 geïnvesteerd middels opleidingen, competentieontwikkeling en het groeimodel Werken aan kwaliteit. Werken aan kwaliteit is een methodiek die enerzijds medewerkers een opleiding biedt op het gebied van Lean kwaliteitsdenken, en tevens concreet aan de slag is met het optimaliseren van dienstverleningsprocessen.

Wat willen wij bereiken?

In 2023 werkt de gemeente Leudal steeds meer visiegericht. De vastgestelde visies geven richting, identiteit, saamhorigheid en maken trots.

De volgende uitgangspunten streeft de gemeente Leudal na:
- Klant centraal;
- Begrijpelijk & toegankelijk communiceren;
- Werken aan kwaliteit;
- Professionaliteit in de lift;
- Eigentijds en duurzaam werken.

Dienstverlening						***(bedrag x 1.000)***
	Realisatie 2021	**Begroting na wijziging 2022**	**Primitieve begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Lasten	1.419	1.970	1.861	1.861	1.861	1.861
Baten	-451	-276	-276	-276	-276	-276
Mutatie reserves	-43	-131	-6	-6	-6	-6
Resultaat	***925***	***1.563***	***1.579***	***1.579***	***1.579***	***1.579***

2.5.1 Eigentijds en Daadkrachtig

We sluiten op een duurzame en wendbare manier aan bij de leefwereld van onze inwoners en ondernemers.

2.5.1.1 Aansluiten bij de leefwereld

Wat gaan wij daar voor doen?
In 2023 staat het toevoegen van klantwaarde steeds meer centraal in het dagelijks handelen. Of het nu gaat over het bereikbaar zijn, de tekst van een brief, het opstellen van nieuw beleid of het onderhoud van de openbare ruimte. Vanuit het groeimodel Werken aan kwaliteit werkt de gemeente Leudal aan het standaardiseren en optimaliseren van dienstverleningsprocessen. De klantwaarde staat hierbij centraal, naast het medewerkers- en organisatieperspectief. Dit betekent dat wij de klant ook steeds meer betrekken bij het verbeteren van de dienstverlening, bijvoorbeeld door interviews, klantenpanels of andere onderzoeksmethoden.

De Omgevingswet heeft een maatschappelijke doelstelling, namelijk samenwerken aan een betere leefomgeving. De rol van de gemeente verschuift daarbij: de overheid trek zicht terug en faciliteert, het initiatief voor ontwikkelingen verschuift naar inwoners en ondernemers. Dit biedt kansen om de creativiteit van inwoners en ondernemers in te zetten voor het ontwikkelen van een prettige, veilige leefomgeving. De energie die nu vooral gericht is op reguleren en toetsen, kan ingezet worden voor creatie. Dit zien we bijvoorbeeld terug in woningbouwinitiatieven, het onderhoud van groen of het verenigingsleven. Dit betekent een belangrijke wijziging in de dienstverlening. We zijn sterk georganiseerd vanuit wetten, systemen en processen (de systeemwereld). De aansluiting met de leefwereld van de inwoners en ondernemers wordt wel steeds meer gezocht, maar hier kunnen we nog veel in verbeteren. Dit betekent dat we inzetten op:

- (nieuwe) participatiemogelijkheden en -middelen voor de dialoog tussen inwoners en ondernemers en tussen inwoners / ondernemers en de gemeente;
- transparante regels, die we digitaal ontsluiten;
- integrale en snelle(re) besluitvorming, vanuit een goed vooroverleg;
- diverse loketten: digitaal (DSO, Omgevingsloket) en persoonlijk (via klantcontact en ondernemersteam / accountmanagement).

De effectiviteit en waardering van onze dienstverlening monitoren wij. Daar waar nodig passen wij onze processen aan, waardoor wij kunnen blijven groeien in de kwaliteit van onze dienstverlening.

2.5.2 Transparant

2.5.2.1 Transparante communicatie

We streven naar heldere, duidelijke en snelle communicatie met inwoners, ondernemers en bezoekers.

Wat gaan wij daar voor doen?
Communicatie vanuit de overheid dient duidelijk, open en proactief te zijn. Dit versterkt het vertrouwen dat inwoners en ondernemers hebben in hun gemeente.

Communicatie heeft te maken met bereikbaarheid via de diverse kanalen, maar ook met publicaties en de nieuwsvoorziening.

Bereikbaarheid blijft een belangrijk thema binnen de gemeente Leudal omdat het symbool staat voor onze klantgerichte houding. We werken naar een reactietermijn van twee werkdagen. Dit betekent niet dat klanten binnen deze termijn een inhoudelijk antwoord hebben op hun vraag. Dat is namelijk niet realistisch gezien de diversiteit aan diensten die een gemeente levert.

De gemeente Leudal zet samen met Bibliocenter in op duidelijke taal en het terugdringen van de digitale kloof (inclusie). Vanuit twee invalshoeken wordt aan hetzelfde doel gewerkt: de gemeente zet in op het gebruik van duidelijke taal binnen de organisatie, de bibliotheek stimuleert inwoners hun taalvaardigheid en digitale skills te blijven ontwikkelen.

De nieuwsvoorziening van de gemeente Leudal via zowel digitale als fysiek kanalen, wordt vanaf 2023 periodiek geëvalueerd en waar nodig verder geoptimaliseerd. Daarnaast blijft de gemeente Leudal inzetten op het proactief informeren van haar inwoners en ondernemers over actuele thema's en gemeentelijk nieuws.

We geven invulling aan de Wet Open Overheid die meer transparantie en openheid vraagt van de gemeente. De kern van de wet is tweeledig.
Ten eerste verplicht de wet overheidsorganisaties documenten in elf categorieën actief openbaar te maken.
Ten tweede verplicht de Woo gemeenten om de informatiehuishouding op orde te brengen. De bepaling uit de Archiefwet, dat gemeenten documenten in een goede, geordende en toegankelijke staat moeten bewaren, wordt herhaald in de Woo.
Vanuit de landelijke overheid ontvangt de gemeente financiën voor de implementatie van deze nieuwe Wet.

2.5.3 Toegankelijkheid

We streven naar een toegankelijke en begrijpelijke dienstverlening voor inwoners, ondernemers en bezoekers.

2.5.3.1 Toegankelijke dienstverlening

Wat gaan wij daar voor doen?
De gemeente Leudal zet in op het verbeteren van de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de dienstverlening, zodat iedereen (inclusie) makkelijk met een vraag of initiatief bij ons terecht kan. Dit betekent dat de dienstverlening in al zijn vormen (website, formulieren, locaties, initiatievenoverleg) bereikbaar is voor een zo breed mogelijk publiek. De eisen op het gebied worden steeds verder aangescherpt en getoetst. Dit betekent dat toegankelijkheid permanent aandacht heeft en dat bijvoorbeeld de gemeentelijke website regelmatig wordt aangepast aan nieuwe technische eisen.

Wat mag dat kosten?

Toegankelijke dienstverlening						***(bedrag x 1.000)***
	Realisatie 2021	**Begroting na wijziging 2022**	**Primitieve begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Lasten						
Balieproducten	1.231	1.698	1.698	1.698	1.698	1.698
Verkiezingen	128	120	101	101	101	101
Totale lasten	**1.360**	**1.818**	**1.799**	**1.799**	**1.799**	**1.799**
Baten						
Balieproducten	-451	-276	-276	-276	-276	-276
Verkiezingen	0	0	0	0	0	0
Totale baten	**-451**	**-276**	**-276**	**-276**	**-276**	**-276**
Mutaties reserves	-83	-6	-6	-6	-6	-6
Resultaat	**826**	**1.536**	**1.517**	**1.517**	**1.517**	**1.517**

2.5.4 Kwaliteit

Wij streven naar een hoogwaardige kwaliteit van onze dienstverlening.

2.5.4.1 Hoogwaardige kwaliteit dienstverlening

We streven naar een goede kwaliteit en een cultuur van continu leren.

Wat gaan wij daar voor doen?

Werken aan Kwaliteit is een groeimodel binnen de organisatie dat in 2022 is gestart. Het model streeft naar een cultuur van continu verbeteren. Enerzijds door medewerkers op te leiden op het gebied van kwaliteitsmanagement vanuit de Leanprincipes. Anderzijds door concreet aan de slag te gaan met het optimaliseren van dienstverleningsprocessen.

Wat mag dat kosten?

Hoogwaardige kwaliteit dienstverlening						***(bedrag x 1.000)***
	Realisatie 2021	**Begroting na wijziging 2022**	**Primitieve begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Lasten						
Burgerzaken	60	152	62	62	62	62
Totale lasten	**60**	**152**	**62**	**62**	**62**	**62**
Baten						
Burgerzaken	0	0	0	0	0	0
Totale baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	39	-125	0	0	0	0
Resultaat	**99**	**27**	**62**	**62**	**62**	**62**

2.6 Samenwerking

Samenwerking is de basis in het realiseren van opgaven. Hoe, waar, wanneer en met wie er wordt samengewerkt is afhankelijk van de opgave. Samenwerking vormt de basis om ambities te realiseren zowel lokaal, (eu) regionaal, provinciaal en landelijk.

Visie

Participatiebeleid
Eind 2022 is het participatiebeleid vastgesteld. Het participatiebeleid is vormgegeven passend bij de rol van participatie in de nieuwe omgevingswet, waarbij inwoners en belanghebbenden in een vroeg stadium worden betrokken bij het vormen van of uitvoering van ons beleid en de instrumenten binnen de Omgevingswet (omgevingsvisie, programma's en omgevingsplan). De opgave en de verschillende fasen in processen kunnen andere rollen van de verschillende partijen met zich mee brengen. Het is daarom van belang bewust procesafspraken te maken over de verschillende rollen en verantwoordelijkheden van partijen in de opgaven of initiatieven vanuit de samenleving.

Een nieuwsgierige en leergierige houding vanuit zowel medewerkers, bestuurders, stakeholders en initiatiefnemers zal zorgen voor een doorontwikkeling in de uitvoering van participatie.

Wat willen wij bereiken?

Nadenken over, vormgeven van en uitvoering geven aan participatie wordt eenvoudiger voor alle partijen. De basis voor het participatiebeleid is gelegd. Nu is het zaak om uitvoering aan dit beleid te geven door verschillende werkwijzen in te zetten zoals procesregie (waar bijvoorbeeld de rollen (meervoudige overheid) en de participatieladder een onderdeel van zijn), de omgevingsdialoog, opleiding en training van de medewerkers en bestuurders op het gebied van participatie en het leren van fouten en vieren van successen in het proces van participatie. Goede communicatie met initiatiefnemers en stakeholders in beleidsontwikkeling in werkprocessen inrichten waarin duidelijk is wat ieders rol is, wanneer en hoe participatie in beleidsontwikkeling of het verloop van initiatieven vanuit de samenleving worden vormgegeven en wat men van elkaar kan en mag verwachten, zijn pijlers waaraan gewerkt zal worden.

Samenwerking						***(bedrag x 1.000)***
	Realisatie 2021	**Begroting na wijziging 2022**	**Primitieve begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Lasten	156	179	196	196	196	196
Baten	0	0	0	0	0	0
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	***156***	***179***	***196***	***196***	***196***	***196***

2.6.1 Burgerparticipatie

We bieden onze inwoners en ondernemers de gelegenheid om samen te bouwen aan een goede en gezonde woon-en leefomgeving. te hebben op het beleid. De inbreng van inwoners is waardevol en wordt betrokken bij het besluitvormingsproces.

2.6.1.1 Samen tot uitvoering

Participatie krijgt een steeds belangrijke rol in de samenleving, welke inmiddels ook wettelijk is vastgelegd. We willen groeien in de professionalisering van participatie in de Gemeente Leudal.

Wat gaan wij daar voor doen?

Dit doen we door de doorontwikkeling van het participatiebeleid, de bijbehorende processen en tools die leiden tot het verbeteren van de kwaliteit en professionaliteit in de samenwerking met collectieve partijen. Onder collectieve partijen kunnen we verstaan professionele partners, energiecoöperaties, een groep inwoners in een wijk, verenigingen die willen samenwerken, maar ook verschillende soorten partijen die zich samen verenigingen ten behoeve van een thema of opgave passend binnen de ambities van de Gemeente Leudal. Samen tot uitvoering komen betekend altijd maatwerk.

- Bij aanvang van de beleidsvorming en gedurende de uitvoering van het beleid is structureel aandacht voor de rol van de overheid en bijpassende trede op de participatieladder. We voeren aan de voorkant en tijdens het proces het gesprek en stellen vast hoe de samenleving wordt betrokken;
- Wij blijven ons verder professionaliseren en ontwikkelen door het delen van kennis, stimuleren van andere vormen en samenstellingen van samenwerken, opleiding en coaching van onze medewerkers, collegeleden en raadsleden, maar natuurlijk ook van initiatiefnemers;
- We hebben speciale aandacht voor de veranderende rol voor de ambtenaren, management en bestuurders met de komst van de nieuwe Omgevingswet en de vroegtijdige participatie;
- We maken successen zichtbaar en stimuleren en verbinden initiatiefnemers en initiatieven, maar ook ambtenaren en portefeuillehouders om van elkaar te leren, dit doen we onder andere door de inzet van themasessies.

Vanuit de zomernota zijn de volgende actiepunten expliciet opgenomen:

- Als een besluit moet worden genomen dat alle inwoners direct raakt, dan kan besloten worden om de inwoners daarover voorafgaand aan een besluit te raadplegen.
- We gaan voortvarend met participatie aan de slag, de komende periode onderzoeken we instrumenten die ons daarbij kunnen helpen en werken we deze verder uit. Daarbij denken we aan burgerpanels en referenda.
- We nodigen insprekers nadrukkelijk uit om gebruik te maken van hun recht om mee te spreken tijdens de beraadslagingen in de commissievergaderingen.
- Er komt een Leudalse Kinderraad. Zo krijgt de stem van de Leudalse jeugd een stevige positie.

2.6.2 Overheidsparticipatie

We stimuleren inwoners, ondernemers, dorpsraden en verenigingen in kernen of op thema's om samen te werken aan de verschillende opgaven in het kader van leerbaarheid.

2.6.2.1 Ondersteuning initiatieven

We versterken initiatieven door een goede ondersteuning in het proces van samenwerking en de weg naar concretisering van initiatieven passend bij de opgaven van de Gemeente Leudal.

Wat gaan wij daar voor doen?

We versterken de samenwerking tussen de dorpsraden met de gemeente maar ook de dorpsraden onderling door de inzet van themasessies.

We ondersteunen in de ontwikkelingen van initiatieven die bijdragen aan gestelde doelen door een begeleiding van het proces, de weg naar de intaketafel en de uiteindelijke realisatie van het initiatieven. Het effect van het initiatief en de draagkracht ervoor in de samenleving zijn daarbij leidend.

Initiatiefnemers worden begeleid in het proces naar de vorming van een goed onderbouwd en gedragen plan. We zien vele mooie initiatieven vanuit de samenleving ontstaan. Het is van belang om heldere kaders te stellen en te prioriteren in de uitvoering.

Vanuit de zomernota zijn de volgende actiepunten expliciet opgenomen:

- Bij initiatieven van ondernemers en inwoners worden duidelijke kaders gesteld. Er wordt in een zo vroeg mogelijk stadium beoordeeld of een initiatief kansrijk is.

2.6.3 Samenwerking regionaal, nationaal en internationaal

2.6.3.1 Samenwerkingsverbanden

Wat gaan wij daar voor doen?

Als gemeente werken we op vrijwel alle beleidsterreinen steeds meer en intensiever samen met regionale, nationale en internationale partners. Opgaven stoppen niet bij onze gemeentegrens. Juist in samenspel kunnen we efficiënter handelen en meer resultaat bereiken voor onze inwoners. Deze samenwerkingsverbanden variëren in samenwerkingspartners, structuur, intensiteit en aanpak.

Doelstelling voor Leudal is om deze samenwerkingsverbanden optimaal te benutten. Hierbij hebben we aandacht voor volgende punten:

- We zoeken actief de samenwerking op en stellen ons proactief op. Zo benutten we de kansen die de samenwerkingsverbanden ons kunnen bieden.
- We sturen op resultaat. In elk samenwerkingsverband hebben we voortdurend aandacht voor de concrete resultaten die de samenwerking oplevert.
- We zoeken naar samenhang. Door samenwerkingsverbanden en partners met elkaar te verbinden, zorgen we voor afstemming, efficiëntie en gezamenlijke koers.

Naast de vaste samenwerkingsverbanden zoals SML en de P10, zet Leudal stevig in op relaties met andere overheden (Public Affairs). We zoeken proactief de relatie met partners via de Provincie en de Euregio. Intensivering van deze relaties leidt tot kansen.

Wat mag dat kosten?

Samenwerkingsverbanden						***(bedrag x 1.000)***
	Realisatie 2021	**Begroting na wijziging 2022**	**Primitieve begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Lasten						
Bestuurlijke samenwerking	156	179	196	196	196	196
Totale lasten	**156**	**179**	**196**	**196**	**196**	**196**
Baten						
Bestuurlijke samenwerking	0	0	0	0	0	0
Totale baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**156**	**179**	**196**	**196**	**196**	**196**

2.7 Financiën en belastingen

Visie
De veranderende wereld om ons heen, enerzijds door wet-, en regelgeving en anderzijds door een andere sociale structuur en behoefte bij de inwoners, zorgen voor steeds uitdagender wordende financieringsvraagstukken naar de toekomst toe.

Deze veranderingen zorgen ook voor mogelijkheden, om als gemeente nieuwe manieren van inkomsten aan te spreken en op een andere manier naar de financiën te kijken. De gemeente streeft naar een structureel gezonde financiële huishouding. Hierbij dienen middelen op een zo effectief mogelijke manier ingezet te worden, met daarbij mogelijkheden om andere vormen van financiering hierbij te betrekken.

Wat willen wij bereiken?
Als gemeente streven we naar een begroting die structureel en reëel in evenwicht is. Daarbij worden keuzes gemaakt ten aanzien van beleid om deze koers te handhaven. We focussen ons daarbij op een financieel transparante verantwoording.

Wat gaan we daarvoor doen?
- Risico's worden inzichtelijk gemaakt en beoordeeld aan de hand van een nieuwe notitie risicomanagement
- De reserves en voorzieningen worden opnieuw tegen het licht gehouden, middels een actualisatie van de nota reserves en voorzieningen
- De producten uit de planning en control cyclus en de financiële documenten worden waar mogelijk vereenvoudigd
- De mogelijkheden voor het aanboren van alternatieve financiering wordt onderzocht (bijvoorbeeld een eigen energiebedrijf)

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	**Begroting na wijziging 2022**	**Primitieve begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Lasten						
Baten						
Mutatie reserves						
Resultaat						

3 Overige

3.1 Algemene dekkingsmiddelen

In dit hoofdstuk worden de algemene dekkingsmiddelen toegelicht. De algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten, die niet specifiek toe te rekenen zijn aan een bepaald programma, maar waar uiteindelijk de saldi van de programma's uit het programmaplan mee kunnen worden gedekt. De raad is bevoegd voor het inzetten van de algemene dekkingsmiddelen.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit een vijftal onderdelen:

- Lokale heffingen
- Algemene uitkering uit het gemeentefonds
- Dividend
- Saldo van de financieringsfunctie
- Overige algemene dekkingsmiddelen

Lokale heffingen
Lokale heffingen kunnen we onderverdelen in wel en niet gebonden bestedingen. Lokale heffingen waarvan de besteding gebonden zijn, betreffen heffingen waarbij sprake is van een duidelijke relatie tussen de gemeentelijke dienstverlening en de belasting. Voorbeelden hiervan zijn de rioolrechten en de afvalstoffenheffing. Deze heffingen worden op de desbetreffende programma's (in deze begroting programma 2) als baten verantwoord en vallen dus niet onder de algemene dekkingsmiddelen. Lokale heffingen die niet gebonden zijn, vormen algemene dekkingsmiddelen en hebben geen vooraf aangewezen bestemming. Het verhogen of verlagen van deze belastingen zorgt voor een hogere of lagere bestedingsruimte binnen de begroting. Binnen de gemeente Leudal zijn vanaf 2023 drie ongebonden lokale heffingen aanwezig (De raad heeft besloten om vanaf het jaar 2023 geen hondenbelasting meer te heffen)

- OZB-belasting (woningen en niet-woningen)
- Toeristenbelasting
- Baatbelasting

Voor verdere informatie verwijzen wij u naar 4.1 paragraaf 'Lokale heffingen'.

(bedragen x 1.000)

Heffing	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
OZB woning	-4.593	-4.423	-4.819	-5.038	-5.267	-5.486
OZB niet woning	-1.835	-1.854	-2.070	-2.165	-2.263	-2.357
Toeristenbelasting	-904	-858	-858	-858	-858	-858
Hondenbelasting	-224	-218				
Baatbelasting	-4	-4				
Totaal	**-7.560**	**-7.357**	**-7.747**	**-8.061**	**-8.388**	**-8.700**

Algemene uitkering uit het gemeentefonds
Via de algemene uitkering worden vanuit het Rijk inkomsten ontvangen die niet geoormerkt zijn voor een specifieke taak. De gemeente is derhalve vrij om deze middelen te besteden aan aandachtsgebieden waar prioriteiten liggen. Binnen de gemeente Leudal wordt bij iedere circulaire een raadsvoorstel gemaakt, ten behoeve van de verwerking van de circulaire. In deze begroting zijn de financiële effecten tot en met de meicirculaire 2022 verwerkt. In onderstaande tabel zijn de totale inkomsten voor de gemeente Leudal over de meerjarenbegroting te zien. Dit is met inbegrip van de effecten van de herijking van het gemeentefonds vanaf het jaar 2023.

Algemene uitkering	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
						(bedrag x 1.000)
Stand na decembercirculaire 2021	-58.143	-57.564	-56.739	-57.125	-57.961	-59.112
Mutaties meicirculaire 2022	34*	-2.942	-4.806	-5.469	-7.589	-2.871
Stand na meicirculaire 2022	**-58.109**	**-60.506**	**-61.545**	**-62.594**	**-65.551**	**-61.983**

*Het saldo van 2021 is afwijkend ten opzichte van de jaarstukken 2021. Dit heeft te maken met de afrekening voorgaande jaren in de mei circulaire 2022. Deze is in bovenstaande tabel meegenomen.

Dividend en rendement op beleggingen
Onder algemene dividenden vallen dividenden die niet tot één van de programma's behoren. Voor de gemeente Leudal gaat het om twee grote partijen waar dividend van wordt ontvangen. Via de brief van de provincie is bekend gemaakt voor het begrotingsjaar 2023 en verder met welke dividend inkomsten gerekend mag worden. Deze bedragen:

- Bank Nederlandse Gemeenten € 2,28 per aandeel (143.052 aandelen);
- Enexis Holding € 0,50 per aandeel (903.150 aandelen).

Omschrijving	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
						(bedrag x 1.000)
dividend						
BNG	-259	-259	-326	-326	-326	-326
Enexis Holding BV	-454	-452	-452	-452	-452	-452
Saldo	**-713**	**-710**	**-778**	**-778**	**-778**	**-778**
Rendement						
Belegging Essentverkoop	-261	-115	-96	-96	-29	-5
Bruglening Enexis	-43	-43	-43	-43	-43	-43
Boekwinst vrijval effecten					-150	-22
Saldo	**-304**	**-157**	**-139**	**-139**	**-222**	**-70**
Totaal	**-1.017**	**-868**	**-916**	**-916**	**-999**	**-847**

Saldo financieringsfunctie
Het saldo van de financieringsfunctie bestaat geheel uit het renteresultaat zijnde het saldo van de kostenplaats kapitaallasten. Het renteresultaat bestaat uit het verschil tussen enerzijds de werkelijke rentelasten over 2023 en anderzijds de rente die we doorbelasten naar de verschillende taakvelden. De paragraaf Financiering vermeldt de systematiek met betrekking tot het renteresultaat. Voor de begroting 2023-2026 is de omslagrente bepaald op 1,0%.

Wat mag dat kosten?

						(bedrag x 1.000)
	Realisatie 2021	**Begroting na wijziging 2022**	**Primitieve begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Lasten	2.048	3.275	3.821	5.679	8.863	5.502
Baten	-67.388	-68.717	-70.229	-71.591	-74.958	-71.550
Mutatie reserves	525	809	532	540	547	557
Resultaat	***-64.814***	***-64.633***	***-65.876***	***-65.372***	***-65.548***	***-65.491***

Verplichte indicatoren uit het BBV

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde	Bron	Beschrijving
Woonlasten éénpersoons huishouden	euro	2021	744	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
Woonlasten meerpersoons huishouden	euro	2021	790	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
WOZ-waarde woningen	dzd euro	2021	264	CBS-Statistiek Waarde Onroerende Zaken	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.

Verbonden partijen

- Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW)
- CSV Amsterdam BV
- Enexis NV
- Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV
- Bank Nederlandse Gemeenten

3.2 Overhead

Overhead omvat alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Hiertoe behoren in ieder geval leidinggevenden in het primair proces, de ondersteuning vanuit de afdeling bedrijfsvoering op de "PIOFACH" functies (Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie, Huisvesting) en overige kosten niet toe te delen aan de taakvelden in het primaire proces.
Wij hanteren de definitie die in het BBV wordt gehanteerd. Hierin worden ook de kosten meegenomen voor huisvesting, facilitaire zaken, ICT en overige. De laatste omvat kosten voor uitvoering van de algemene taken van de eigen gemeentelijke organisatie zoals onder andere verzekeringskosten, opleidingskosten en aanvullende personeelskosten.
Overhead mag wel worden toegerekend aan grondexploitatie, investeringen en andere (subsidie)projecten en lokale heffingen.

Kostprijsberekening
Waar een integrale kostprijs berekend dient te worden, zal overhead extra comptabel toegerekend worden op basis van FTE inzet per taakveld.

(bedrag x 1.000)

Omschrijving	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Personeel	6.144	7.423	8.436	8.254	7.996	7.996
Huisvesting en facilitair	738	892	882	880	897	895
ICT	1.792	1.667	2.367	2.365	2.265	2.338
Overig	1.456	1.876	1.860	1.944	2.144	2.221
Reserves	96	-946	-704	-568	-302	-302
Totaal	**10.225**	**10.912**	**12.841**	**12.875**	**13.000**	**13.147**

Wat mag dat kosten?

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	14.857	16.402	17.971	17.860	17.662	17.751
Baten	-2.951	-2.958	-2.786	-2.786	-2.786	-2.786
Mutatie reserves	96	-946	-704	-568	-302	-302
Resultaat	***12.002***	***12.498***	***14.480***	***14.506***	***14.573***	***14.662***

Verplichte indicatoren uit het BBV

Indicator	Eenheid	Jaar	Waarde	Bron	Beschrijving
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2023	206,09 FTE	Eigen gegevens	Het gaat hier om de toegestane formatie in fte voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2023	198,12	Eigen gegevens	Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan.
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2023	641,10	Begroting gemeente	Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.
Externe inhuur	Kosten inhuur externen als % van totale loonsom + kosten inhuur externen	2023	6,96%	Begroting gemeente	Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de gemeente in dienst zijnde opdrachtgever, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.
Overhead	% van totale lasten	2023	13,66%	Begroting gemeente	Overheadkosten: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

3.3 Heffing VPB

Vanaf 1 januari 2016 worden onder andere de grondexploitaties als vpb-plichtig aangemerkt. Het gevolg hiervan is dat over toekomstige winsten behaald uit onder andere de grondexploitaties vennootschapsbelasting betaald moeten worden. Binnen de gemeente Leudal wordt rekening gehouden met een VPB plicht van € 20.000.

Wat mag dat kosten

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	-13	85	20	20	20	20
Baten	0	0	0	0	0	0
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	***-13***	***85***	***20***	***20***	***20***	***20***

3.4 Onvoorzien

Vanaf 2022 bedraagt de post onvoorzien € 51.000. De post onvoorzien wordt alleen gebruikt om incidentele tegenvallers die onvoorzien, onontkoombaar, onuitstelbaar en in principe groter zijn dan € 10.000 op te vangen.

Wat mag dat kosten?

Onvoorzien						*(bedrag x 1.000)*
	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	0	51	51	51	51	51
Baten	0	0	0	0	0	0
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	***0***	***51***	***51***	***51***	***51***	***51***

4 Paragrafen

4.1 Lokale heffingen

4.1.1 Algemeen

De gemeenteraad heeft de bevoegdheid te bepalen welke belastingen een gemeente heft, welke heffingsmaatstaven worden gehanteerd en welke tarieven daarbij gelden. De gemeente is daarbij beperkt in de soorten belastingen / heffingen, die ze mag heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de gemeentewet.

Naast de belastingen, heft de gemeenten rechten en leges voor individuele dienstverlening aan haar burgers. De tarieven van deze rechten en leges dienen zodanig vastgesteld te worden dat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten voor het verlenen van diensten niet overschrijden.

De heffing en inning van de belastingen van de gemeente Leudal is grotendeels ondergebracht bij de gemeenschappelijke regeling Belasting Samenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW).

In Leudal worden de volgende belastingen en rechten geheven:

Belastingen	Rechten
Onroerende-zaakbelasting	Afvalstoffenheffing
Toeristenbelasting	Rioolheffing
	Leges
	Begraafrechten
	Marktgelden

Tevens heft de gemeente nog baatbelastingen van zeer geringe omvang.

4.1.2 Beleid en tariefstelling

Voor het heffen van de lokale heffingen hanteert de gemeenteraad enkele algemene uitgangspunten. Een uitgangspunt blijft bijvoorbeeld om zoveel mogelijk met kostendekkende tarieven te werken.

Onderstaand een overzicht van gerealiseerde en geraamde opbrengsten:

(bedrag x 1.000)

Heffing	Realisatie 2021	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
OZB	-6.428	-6.277	-6.889	-7.203	-7.530	-7.842
Rioolheffing	-4.837	-4.813	-4.794	-4.798	-4.801	-4.801
Afvalstoffenheffing	-3.641	-3.532	-4.050	-3.886	-3.932	-4.033
Toeristenbelasting	-904	-858	-858	-858	-858	-858
Hondenbelasting	-224	-218	0	0	0	0
Baatbelasting	-4	-4	0	0	0	0
Leges	-1.644	-1.030	-1.030	-1.030	-1.030	-1.030
Marktgelden	-5	-10	-10	-10	-10	-10
Begraafrechten	-10	-7	-7	-7	-7	-7
Totaal	**-17.697**	**-16.749**	**-17.638**	**-17.791**	**-18.169**	**-18.582**

4.1.3 Onroerende-zaakbelastingen

De onroerende-zaakbelastingen (OZB) worden in Leudal geheven bij eigenaren van woningen en niet-woningen en bij gebruikers van niet-woningen. Als grondslag voor deze belastingen wordt de waarde in het economische verkeer (WOZ-waarde) bepaald van elke onroerende zaak. Leudal hanteert tariefdifferentiatie bij het woning en niet-woning tarief.

De OZB tarieven worden jaarlijks verhoogd met de in de meicirculaire gepubliceerde indexatie (pNB). Voor het jaar 2023 bedraagt deze indexering 3,1%. Daarnaast is bij de begroting 2021 - 2024 besloten om de OZB voor het jaar 2023 met 2% te verhogen.

4.1.4 Rioolheffing

De rioolheffing wordt opgelegd aan de eigenaar van een perceel door middel van een vast bedrag per zelfstandig gedeelte conform de vastgestelde "Notitie omtrent gemeentelijke belastingen". Uit deze notitie volgt onder meer dat er beperkte differentiatie plaatsvindt. Voor percelen die onderdeel uitmaken van een omsloten terrein bestemd voor verblijfsrecreatieve doeleinden wordt een tariefstelling van maximaal 60% toegepast.

Met het vaststellen van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2022-2027 (GRP) zijn ook de kaders voor de tariefstelling van de rioolheffing voor 2023 vastgesteld. Het tarief voor 2023 bedraagt € 282,51 per perceel of zelfstandige gedeelte daarvan. Voor de verblijfsrecreatieve doeleinden bedraagt het tarief € 169,50 en percelen met een WOZ-waarde minder dan € 30.000 bedraagt het tarief € 141,25.

		(bedrag x 1.000)
Berekening kostendekkendheid rioolheffing 2023	**Bedrag**	**Dekking**
Kosten taakveld	3.614	
Storting voorziening Riolering	133	
Inkomsten taakveld (excl. heffingen)	-75	
Netto kosten taakveld 7.2	**3.672**	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	354	
Marktconforme rente	275	
BTW	509	
Totale kosten	**4.810**	
Opbrengst heffingen	**-4.793**	
Dekking		100%

4.1.5 Afvalstoffenheffing

Vanaf 2022 wordt er op basis van een nieuwe inzamelsystematiek ingezameld. Het huishoudelijk afval binnen de 16 kernen wordt ingezameld volgens de diftar-systematiek waarbij de differentiatie bepaald wordt door het volume van de afvalcontainer (vastrecht) in combinatie en het aantal ledigingen. De inzameling van huishoudelijk afval wordt uitgevoerd door de Reinigingsdienst Maasland.

In het kader van de tariefstelling afvalstoffenheffing worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- kostendekking van 100%;
- verdeling van de kosten in vaste en variabele kosten, waarbij de differentiatie plaatsvindt op basis van de verwerkingskosten van het rest- en gft-afval;
- vastrecht wordt opgelegd in het lopende belastingjaar 2023;
- het aantal ledigingen wordt na afloop van het belastingjaar 2023 opgelegd, deze staan op de belastingaanslag van belastingjaar 2024.

Onderstaand is de conceptopbouw van de kostendekkendheid te zien. De bedragen zijn gebaseerd op de nu bekende gegevens en kunnen nog afwijken bij definitieve vaststelling van de tarieven.

	(bedrag x 1.000)	
Berekening kostendekkendheid afvalstoffenheffing 2023	**Bedrag**	**Dekking**
Kosten taakveld	3.652	
Inkomsten taakveld (excl. heffingen)	-311	
Netto kosten taakveld 7.3	**3.341**	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	159	
Kwijtschelding	83	
BTW	467	
Totale kosten	**4.050**	
Opbrengst heffingen	**-4.050**	
Dekking		100%

4.1.6 Hondenbelasting

Conform het coalitieakkoord wordt vanaf het jaar 2023 geen hondenbelasting meer geheven binnen de gemeente Leudal.

4.1.7 Toeristenbelasting

Op grond van artikel 224 Gemeentewet kan toeristenbelasting worden geheven voor personen die niet in de gemeente wonen, maar wel hier verblijven. Deze personen zijn niet als ingezetene in de basisregistratie personen ingeschreven. Hetgeen anders dan de naam doet vermoeden, alle overnachtingen (recreatief of beroepsmatig) tegen een vergoeding tot een belastingplicht leiden.

4.1.8 Leges

De legesopbrengsten voor diensten die de gemeente op verzoek levert mogen, op basis van artikel 229 van de Gemeentewet, maximaal 100% kostendekkend zijn. Fiscaal gezien wordt daaraan voldaan wanneer de totale baten de totale lasten op verordening (macro) niveau niet overschrijden.
De eisen van het BBV gaan een stuk verder dan de fiscale eisen. Er dient cijfermatig inzicht te worden gegeven met betrekking tot de kostendekkendheid van afzonderlijke onderdelen van de verordening. Minimale eis: per hoofdstuk van de legesverordening. Daarnaast moeten de achterliggende beleidskeuzes worden toegelicht. Uiteindelijk moet op termijn ook de kruissubsidiëring tussen titels, tussen hoofdstukken en binnen een bepaald hoofdstuk in de verordening worden toegelicht.

Voor 2023 wordt de Omgevingswet ingevoerd. Wat ook gevolgen heeft voor de hoogte van de leges en dekking voor titel 2 van de tarieventabel. Momenteel wordt hard gewerkt om de grondslagen alsmede de bijhorende tarieven te berekenen. Zodra dit in beeld is, wordt dit kenbaar gemaakt.

	(bedrag x 1.000)	
Berekening kostendekkendheid leges 2023	**Bedrag**	**Dekking**
Kosten totaal	1.708	
Baten totaal	-1.080	
Kostendekking leges		
Dekking titel 1		52,00%
Dekking titel 2		70,00%
Dekking titel 3		100,00%

4.1.9 Begraafrechten

In het kader van de tariefstelling begraafrechten worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- streven naar een zo goed mogelijke onderhoudstoestand van de begraafplaatsen;
- streven naar een zo hoog mogelijke dekking van de exploitatielasten.

Voor 2023 is vooralsnog geen aanpassing voorzien.

	(bedrag x 1.000)	
Berekening kostendekkendheid begraafrechten 2023	**Bedrag**	**Dekking**
Kosten taakveld	15	
Inkomsten taakveld (excl. heffingen)		
Netto kosten taakveld 0.64	**15**	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	1	
BTW		
Totale kosten	**16**	
Opbrengst heffingen	**-7**	
Dekking		44%

4.1.10 Marktgelden

In het kader van de tariefstelling marktgelden worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- aansluiten bij tariefstelling voormalige gemeenten;
- vergelijkbare tarieven met omliggende gemeenten;
- doorberekening elektriciteit en promotiekosten;
- 100% kostendekkende tarieven.

Berekening kostendekkendheid marktgelden 2023	Bedrag	(bedrag x 1.000) Dekking
Kosten taakveld	16	
Inkomsten taakveld (excl. heffingen)	-17	
Netto kosten taakveld 0.64	**-1**	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	10	
BTW		
Totale kosten	**9**	
Opbrengst heffingen	**-10**	
Dekking		111%

4.1.11 Kwijtschelding

Bij de overgang van de uitvoering van de belastingen naar BsGW is de uitvoering op een aantal beleidsvlakken geharmoniseerd. Bij de kwijtschelding betekende de overgang naar BsGW feitelijk een verruiming van het beleid bij de verlening van automatische kwijtschelding.

Ook voor 2023 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- hantering kwijtscheldingsnormen van 100%;
- kwijtschelding heeft betrekking op de afvalstoffenheffing (vastrecht), ledigingen (maximum van € 96,00);
- automatische kwijtschelding vindt plaats conform toetsing door Inlichtingenbureau.

Voor 2023 wordt voor kwijtschelding een bedrag geraamd van € 83.000.

4.1.12 Woonlasten

Onder woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Onderstaand overzicht (bron: Provincie Limburg) geeft de effecten van de voorgestelde tarieven weer voor 2023. Tevens geeft dit overzicht de tariefontwikkeling van de drie belangrijkste gemeentelijke belastingen.

Jaar	OZB	Rioolheffing	Afvalstoffen-heffing	Totaal eigenaar	Totaal gebruiker	Eigenaar en gebruiker
2021	-286,69	-282,51	-225,80	-569,20	-225,80	-795,00
2022	-283,02	-282,51	-233,00	-565,53	-233,00	-798,53
2023	-283,02	-282,51	-233,00	-565,53	-233,00	-798,53

Met bovenstaande ontwikkelingen van de woonlasten maakt Leudal deel uit van de top 15 van goedkoopste gemeente van Limburg. In 2022 stond Leudal op plaats zes (bron: Provincie Limburg 2022).

Gemeente	OZB	Rioolheffing	Afvalstoffen-heffing	Totaal
Leudal	-283,02	-282,51	-233,00	-798,53
Weert	-300,2	-215,04	-294,66	-809,90
Nederweert	-366,49	-288,76	-217,62	-872,87
Roermond	-316,39	-188,26	-305,28	-809,93
Maasgouw	-249,15	-249,00	-276,00	-774,15
Echt-Susteren	-306,03	-269,10	-218,00	-793,13
Roerdalen	-284,7	-214,00	-326,00	-824,70
Peel en Maas	-274,6	-280,71	-222,00	-777,31
Horst aan de Maas	-399,99	-217,00	-255,10	-872,09
Gemiddeld	**-308,95**	**-244,93**	**-260,85**	**-814,73**

4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

4.2.1 Algemeen

De risico’s waarmee gemeenten worden geconfronteerd, zijn de laatste jaren fors toegenomen. Denk aan risico’s op het terrein van aansprakelijkheid, financiën, imago en informatie. De complexiteit van projecten waarbij gemeenten zijn betrokken, nieuwe wet- en regelgeving en de decentralisaties werken deze risico’s onder meer in de hand. Bij publieke besluitvorming spelen veel aspecten een rol, zoals het beheersen van deze risico’s. Uitgangspunt is dat risicomanagement een onderdeel is van het integraal management. De regie wordt gehouden vanuit de risicobeheermatrix die twee keer per jaar wordt geactualiseerd.

Deze paragraaf geeft de belangrijkste zaken hiervan weer. Achtereenvolgens wordt ingegaan op:

- Weerstandsvermogen;
- Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Een inventarisatie van de risico’s;
- Relatie risico's en weerstandscapaciteit;

Het streven is om eind 2022 een vernieuwde nota rondom risicomanagement vast te stellen. Door de nieuwe nota willen we meer grip krijgen op onze risico’s en deze beter kwantificeren. Daarbij worden ook kaders gevormd waaraan een risico moet voldoen om deze op te nemen in de risicobeheermatrix om zo een volledig beeld van de risico’s te verschaffen.
De door het BBV verplicht gestelde kaders blijven hierbij uiteraard van toepassing.

4.2.2 Weerstandscapaciteit

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- De weerstandscapaciteit; dit zijn middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken;
- Alle risico’s waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die materieel van invloed kunnen zijn op de meerjarige financiële positie.

De omvang van het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting is. Dit is van belang bij een financiële tegenvaller. Door alert te zijn op het weerstandsvermogen, voorkomen we dat elke financiële tegenvaller leidt tot bezuinigingen.

Inventarisatie weerstandscapaciteit
De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente de beschikking heeft/kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken. De totale weerstandscapaciteit van de gemeente bestaat uit twee delen. Het eerste deel betreft de weerstandscapaciteit van het vermogen, ook wel incidentele weerstandscapaciteit genoemd. Deze weerstandscapaciteit kan slechts eenmalig worden ingezet om tegenvallers op te vangen.

Het tweede deel is de weerstandscapaciteit van de exploitatie, ook wel de structurele weerstandscapaciteit genoemd. Deze capaciteit kan permanent worden ingezet om tegenvallers op te vangen. Belangrijkste componenten hiervan voor Leudal zijn de post (structureel) onvoorzien en de ruimte tot 100% kostendekkendheid van leges en heffingen.

Voor beiden wordt als voorwaarde gesteld dat de inzet plaatsvindt zonder dat het bestaande beleid in gevaar komt. Vooral om die laatste reden is de algemene reserve in de weerstandscapaciteit van het vermogen de belangrijkste component.

Voor de gemeente Leudal bestaat de weerstandscapaciteit uit:

- de algemene reserve;
- de post onvoorzien en de begrotingsruimte (bij de jaarrekening het saldo);
- de stille reserves;
- de onbenutte belastingcapaciteit.

De beschikbare weerstandscapaciteit is:

	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	*(bedrag x 1.000)* Primitieve begroting 2023
Algemene reserve 31-12-	10.095		
Algemene reserve 1-1-		11.966	11.966
Onvoorzien/saldo rekening	2.102		
Begrotingsruimte		2.310	999
Stille reserves	p.m.	p.m.	p.m.
Onbenutte belastingcapaciteit	3.404	3.267	3.336
Totaal	**15.601**	**17.543**	**16.301**

Samenvattend bedraagt de weerstandscapaciteit van de gemeente Leudal € 452 per inwoner (aantal inwoners 36.100).

4.2.3 Risico's

Voor de begroting 2023-2026 is de risicobeheermatrix opgesteld. De risico's die in de risicobeheermatrix worden benoemd zijn onder te verdelen in structurele risico's en incidentele risico's. De risicobeheermatrix is opgenomen in de bijlage.

4.2.4 Onderlinge relatie

Onderdeel van de programmabegroting is het weerstandsvermogen en de risicobeheersing. Hierbij wordt inzichtelijk gemaakt in welke mate de gemeente de ingeschatte risico’s kan opvangen, wanneer deze zich voordoen. Met ingang van de jaarstukken 2020 wordt een onderscheid gemaakt tussen het incidentele en structurele weerstandsvermogen. Deze zijn beide toegevoegd, waarbij tevens een analyse is toegevoegd. De stand van de algemene reserve is gebaseerd op de 1e raadsrapportage 2022 en de belastingcapaciteit op basis van de jaarstukken 2021.

Incidenteel weerstandsvermogen:

Incidenteel weerstandsvermogen	2023	2024	2025	*(bedrag x 1.000)* 2026
Algemene reserve stand 1-1-	11.966	11.966	11.966	11.966
Incidentele begrotingsruimte	-580	-151	19	-69
Incidentele risico's	1.051	1.051	1.051	1.051
Ideale bandbreedte	>=1,0 en <=1,4	>=1,0 en <=1,4	>=1,0 en <=1,4	>=1,0 en <=1,4
Weerstandsvermogen o.b.v. algemene reserve	**10,83**	**11,24**	**11,40**	**11,39**
Minimaal benodigde weerstandscapaciteit	1.051	1.051	1.051	1.051

De gemeente Leudal is in staat om de incidentele risico's op te vangen als deze zich in enig jaar allemaal tegelijk voordoen. De ratio is in alle jaren boven 10 en daarmee zeer sterk. Voor nu is de algemene reserve van voldoende omvang om ook naar de toekomst toe een verhoging van incidentele risico's op te vangen.

Structureel weerstandsvermogen:

Structureel weerstandsvermogen	2023	2024	2025	2026
				(bedrag x 1.000)
Onbenutte belastingcapaciteit	3.336	3.021	2.697	2.383
Onvoorzien structureel	51	51	51	51
Structurele begrotingsruimte	1.579	1.278	3.661	-358
Structurele risico's	911	911	911	911
Ideale bandbreedte	>=1,0 en <=1,4	>=1,0 en <=1,4	>=1,0 en <=1,4	>=1,0 en <=1,4
Weerstandsvermogen o.b.v. algemene reserve	**5,45**	**4,77**	**7,03**	**2,28**
Minimaal benodigde weerstandscapaciteit	911	911	911	911

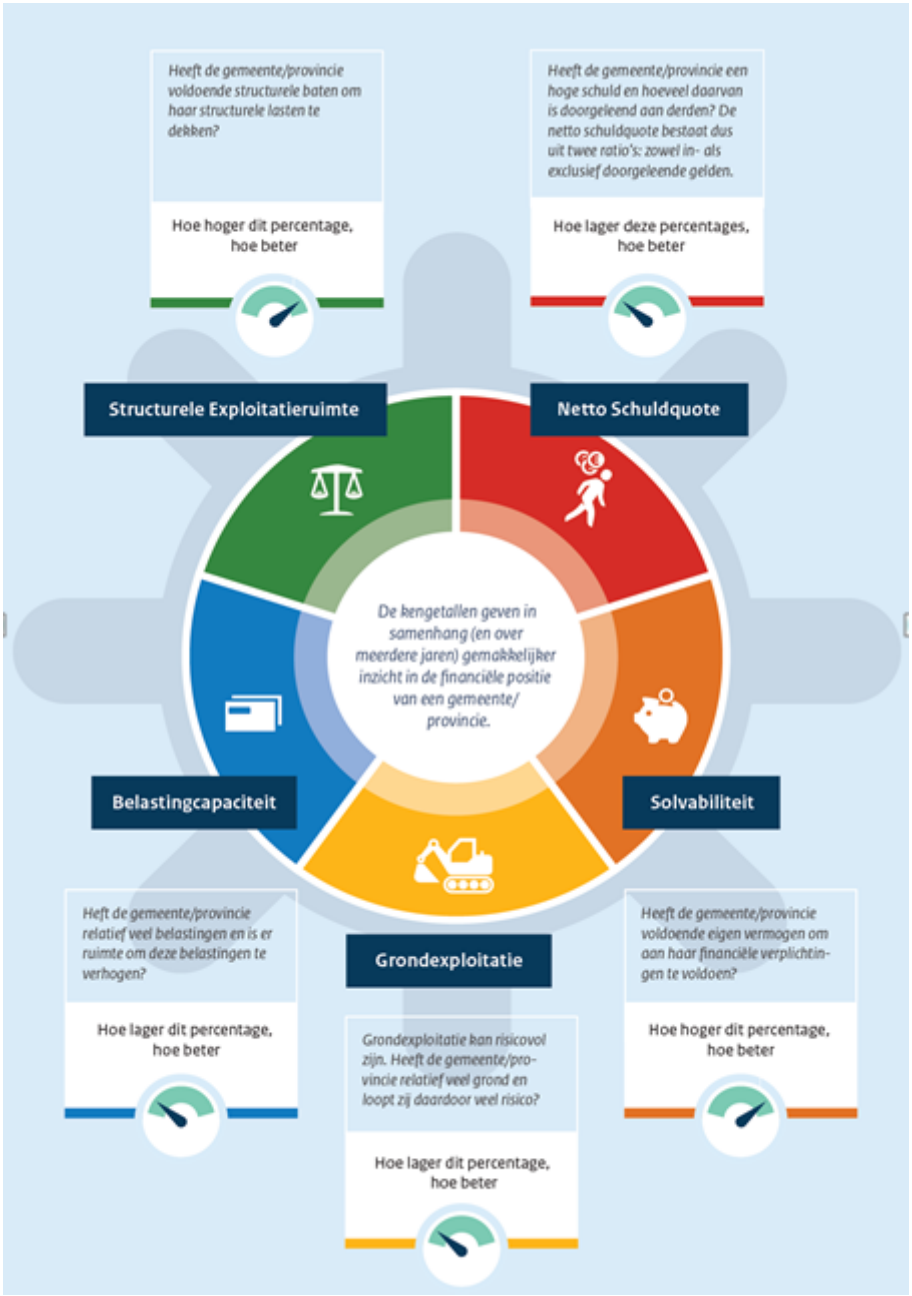
De gemeente Leudal is in staat om structurele risico's op te vangen indien deze zich voordoen. Dit is voor het jaar 2026 niet mogelijk uit de structurele begrotingsruimte. Wanneer alle structurele risico's zich voordoen, en verder geen wijzigingen plaatsvinden in het begrotingssaldo, dient de gemeente te bezuinigen of aanspraak te maken op de onbenutte belastingcapaciteit om een structureel sluitende begroting aan te aanbieden. Daarnaast wordt opgemerkt dat voor de diverse PM posten ruimte is binnen de gemeentelijke begroting om deze structureel op te vangen. Op basis van de verwerkte voorstellen is in onderstaande tabel weergegeven welke bedragen structureel behaald moeten worden:

Tekort/overschot t.o.v. structurele begrotingsruimte	2023	2023	2024	2025
				(bedrag x 1.000)
Structurele begrotingsruimte	1.579	1.278	3.661	-358
Structurele risico's	911	911	911	911
Tekort/overschot	**668**	**367**	**2.750**	**-1.269**

4.2.5 Financiële kengetallen

Bij ultimo jaar	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Bandbreedte	Beoordeling Leudal begrotingsjaar
Netto schuldquote	47%	57%	63%	57%	49%	45%	Cat A <90% Cat B >90 < 130% Cat C > 130 %	Cat A
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	42%	52%	58%	52%	44%	41%	Cat A <90% Cat B >90 < 130% Cat C > 130 %	Cat A
Solvabiliteitsratio	49%	48%	47%	48%	52%	54%	Cat A > 50% Cat B >20 < 50% Cat C <20 %	Cat B
Structurele exploitatieruimte	1%	0%	2%	1%	4%	0%	Cat A > 0% Cat B 0% Cat C < 0 %	Cat A
Grondexploitatie	4%	3%	4%	2%	0%	0%	Cat A <20% Cat B >20 < 35% Cat C > 35%	Cat A
Belastingcapaciteit	98%	88%	88%	88%	88%	88%	Cat A <95% Cat B >95 < 105% Cat C > 105 %	Cat A

In de tabel wordt per kengetal aangegeven in welke categorie de gemeente Leudal zit.
De categorieën bestaan uit:
A = Goed
B = Voldoende
C = Onvoldoende
Hierbij wordt enkel het kengetal in het begrotingsjaar als waarde genomen voor de toekenning van de categorie.

Netto schuldquote
De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Dit kengetal geeft aan hoeveel schuld een gemeente kan dragen. Vanaf 100% blijft te weinig leencapaciteit over om financiële tegenvallers op te vangen. Bij 130% of hoger is sprake van een zeer hoge schuld. Dit kengetal is gevoelig voor schommelingen in inkomsten.

De netto schuldquote is goed en wordt in de loop der tijd zelfs nog beter. Naar de toekomst toe is het effect van rentelasten en aflossingen van lening lager op de exploitatie. Dit komt met name door aflossingen in de toekomst. Indien voor deze leningen opnieuw externe financiering wordt gezocht, zal ook dan de ratio afnemen. Dit heeft alles te maken met de lage rentestand op dit moment.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Hierdoor wordt inzichtelijk wat het aandeel van verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is haar financiële lange termijn verplichtingen te voldoen. Onder dit kengetal wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Normaal bevindt de solvabiliteitsratio van een gemeente zich tussen de 80% en 30%. Bij een solvabiliteitsratio tussen de 30% en de 20% moet de gemeente oppassen en bij minder dan 20% is het bezit met zeer veel schuld belast.

De solvabiliteitsratio is in de begroting 46% en daarmee voldoende. De komende jaren stijgt deze ratio naar goed. Het eigen vermogen wordt een groter onderdeel van het totale vermogen en zodoende wordt de positie van de gemeente beter. Ook dit hangt samen met de toekomstige aflossingen van geldleningen.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal 3 jaar voordoen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

De afgelopen jaren is bij de begrotingen duidelijk geworden dat er een omslag komt voor de begrotingsruimte per 2023. Deels doordat vanaf dat jaar al taakstellingen/bezuinigingen van de afgelopen jaren zijn gerealiseerd. Een deel van de taakstellingen/bezuinigingen moeten nog worden gerealiseerd. Deze ratio is onder andere gevoelig voor fluctuaties in de inkomsten uit de algemene uitkering.

Grondexploitatie
De afgelopen jaren bleek dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van de gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Terugverdienen betekent het aflossen van de schuld en het goedmaken van de rentelasten. Het kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Het is dus belangrijk om te bepalen of er een reële verwachting is of de grondexploitatie kan bijdragen in de verlaging van de schuld.

De ratio van de grondexploitatie is de komende jaren kleiner dan 0%. De grondexploitatie heeft daarmee een kleine invloed op de financiële positie van de gemeente.

Belastingcapaciteit
De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) presenteert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde.

Conclusie
De gemeente Leudal scoort bij 3 onderdelen goed, bij 2 onderdelen voldoende en bij 1 onderdeel onvoldoende. Als wordt gekeken naar de samenhang kan gesteld worden dat de gemeente Leudal voldoende in staat is om aan haar lange termijnverplichtingen te voldoen. Er is ruimte voor het aangaan van leningen om financiële tegenvallers op te vangen. De solvabiliteitsratio biedt daarnaast ruimte om in geval van financiële tegenvallers leningen aan te gaan, zonder dat daarbij bezittingen teveel worden gefinancierd met vreemd vermogen. De structurele exploitatieruimte is in het begrotingsjaar negatief, maar de doorkijk laat zien dat deze zal toenemen. Mede gelet op bovenstaande is de gemeente de komende jaren in staat om tegenvallers op te vangen, maar dient het wel de bestaande taakstellingen in te lossen. Tot slot wordt bij de grondexploitaties weinig tot geen risico gelopen met betrekking tot het reeds inrekenen van baten. Tegenvallers binnen de grondexploitaties, leveren derhalve geen vergroot risico op ten aanzien van kengetallen.

4.3 Onderhoud kapitaalgoederen

4.3.1 Algemeen

Deze paragraaf beschrijft het beleidskader en de consequenties van de kapitaalgoederen in onze gemeente. Het gaat om fysieke goederen die van maatschappelijk belang zijn, meerdere jaren meegaan en een hoge financiële (vervangings)waarde hebben, zoals wegen, riolering, civieltechnische kunstwerken, openbare verlichting, groen en wegen en gemeentelijk vastgoed.

Een groot deel van het "vermogen" van de gemeente ligt in de grond, in het openbaar gebied of in gebouwen. Dit vermogen beheert de gemeente zorgvuldig, daarom zijn voor het beheer hiervan meerjarenplannen opgesteld. Deze omschrijven de hoeveelheden, kwaliteitsniveaus en de kosten voor instandhouding van deze objecten.

Artikel 12 van het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft expliciet voor dat van de kapitaalgoederen de volgende zaken worden omschreven:

- het beleidskader;
- de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- vertaling van deze financiële consequenties naar de begroting.

Prgr	Omschrijving	Vaststelling raad	Frequentie	Volgende actualisatie	Voorziening	Financieel in de begroting	Achterstallig onderhoud
	Wegen 2019-2022	2018	1 x p. 4 jaar	2023	Nee	Ja	Nee
	GRP 2022-2026	2021	1 x p. 5 jaar	2026	Ja	Ja	Nee
	Kunstwerken 2016-2021	2016	1 x p. 5 jaar	2022	Nee	Ja	Nee
	Openbare verlichting 2018-2022	2018	1 x p. 4 jaar	2022	Nee	Ja	Nee
	Groen 2019-2022	2018	1 x p. 4 jaar	2022	Nee	Ja	Nee
	Gemeentelijk vastgoed	2016	1 x p. 4 jaar	2022	Nee	Ja	Nee

4.3.2 Wegen

Een belangrijk speerpunt is dat wij insteken op een (meer) data- en plangerichte aanpak voor het onderhoud van de openbare ruimte. Op basis van weginspecties en de jaarlijkse inspectie van een gedeelte van de rioleringen (jaarlijks circa 10% van het areaal) voeren we steeds meer trendanalyses uit waarmee we het onderhoud en de reconstructies beter kunnen plannen. Zo kunnen verwachtingen beter gecontroleerd worden en kunnen combinaties worden gezocht in de aanpak van de openbare ruimte (verkeersmaatregelen combineren met kabels en leidingen, etc.). In het nog vaststellen beheerplan Groen en Wegen 2023 -2026 wordt bovenstaande aanpak meegenomen. In het plan is het vastgesteld kwaliteitsniveau B voor het onderhouden van het groen en wegen van toepassing. Voor het beheer en de ontwikkeling van groen geldt daarnaast dat sterk ingestoken zal worden op klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Onderhoudsprojecten
In 2023 worden onder andere de navolgende onderhoudsprojecten (reconstructies) in combinatie met rioolonderhoud/vervanging voorbereid en uitgevoerd: Reconstructie van de Winterstraat en de Lindenstraat te Neer, reconstructie van de Eindstraat te Horn, reconstructie van het Ellerveld en omgeving te Ell en de reconstructie van de Heerweg, de Bergstraat en de Haelerweg in Buggenum.

				(bedrag x 1.000)
	2023	**2024**	**2025**	**2026**
In begroting opgenomen:				
Regulier onderhoud wegen	1.169	1.169	1.169	1.169
Vervangingsinvestering infrastructurele werken	1.421	1.421	1.421	1.421

4.3.3 Riolering

In het vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsprogramma (GRP) 2022-2026 is vastgelegd hoe we onze gemeentelijke Watertaken willen invullen. Hoe beheren wij onze voorzieningen (rioleringen) zo goed mogelijk? Dat is belangrijk voor onze leefomgeving en het milieu. Droge voeten in onze huizen en bedrijven en schoon en helder water zijn de thema's in het GRP 2022- 2026.Deze klimaatambities voor het 'water- en klimaatbestendig zijn' zijn tevens vastgelegd in het Waterketenplan 2021-2025, met als doel in 2050 een klimaatrobuust Leudal, waar het goed wonen en werken is. Tot slot wordt in 2022 het beheerplan Groen en Wegen geactualiseerd. Het geactualiseerde beheerplan sluit aan bij de beleidsuitgangspunten ten aanzien van onder andere duurzaamheid, klimaatadaptatie en biodiversiteit van de gemeente Leudal. Areaaluitbreiding wordt hierin ook meegenomen. Deze klimaatambities voor het 'water- en klimaatbestendig zijn' zijn tevens vastgelegd in het Waterketenplan 2021-2025, met als doel in 2050 een klimaat robuust Leudal, waar het goed wonen en werken is. Tevens worden de maatregelen en verbeteringen aan het rioolstelsel, zoals verwoord in het huidige GRP, in de lopende planperiode uitgevoerd.
Tot slot wordt in 2022 het beheerplan Groen en Wegen geactualiseerd. Het geactualiseerde beheerplan sluit aan bij de beleidsuitgangspunten ten aanzien van onder andere duurzaamheid, klimaatadaptatie en biodiversiteit van de gemeente Leudal. Areaaluitbreiding wordt hierin ook meegenomen.

				(bedrag x 1.000)
	2023	**2024**	**2025**	**2026**
In begroting opgenomen:				
Regulier onderhoud riolen	1.303	1.307	1.311	1.311
Vervangingsinvestering riolering (G.R.P.)	1.851	1.851	1.851	1.851

4.3.4 Civieltechnische kunstwerken

Naast een groot aantal duikers, heeft de gemeente Leudal diverse bruggen en duikerbruggen in beheer en onderhoud. Het gaat om circa 130 bruggen/duikerbruggen.
In de tweede helft van 2022 is een nieuw beheerplan civieltechnische kunstwerken voor de komende jaren voorgelegd aan de gemeenteraad. Dit plan is de basis voor het onderhoud aan onze civieltechnische kunstwerken voor de komende jaren.

				(bedrag x 1.000)
	2023	**2024**	**2025**	**2026**
In begroting opgenomen:				
Regulier onderhoud civieltechnische werken	94	94	94	94

4.3.5 Openbare verlichting

Met ingang van 1 januari 2018 is het beheer en het onderhoud van de openbare verlichting van elkaar gescheiden en wordt dit uitgevoerd door twee verschillende partijen.
In het najaar 2022 is het geactualiseerde beleidsplan openbare verlichting 2023 t/m 2027 voorgelegd aan de gemeenteraad. Op basis van dit beleidsplan zullen in 2023 en volgende jaren, naast het normale dagelijkse onderhoud, vervangingen en aanpassingen van / aan armaturen plaats vinden en zullen slechte lichtmasten vervangen worden door nieuwe masten.

				(bedrag x 1.000)
	2023	**2024**	**2025**	**2026**
In begroting opgenomen:				
Regulier onderhoud openbare verlichting	130	130	130	130
Vervangingsinvestering openbare verlichting	211	215	216	221

4.3.6 Groenvoorziening

Groenbeheer

De openbare ruimte wordt in 2023 e.v. jaren weer onderhouden op kwaliteitsniveau B. Door de Toezichthouders wordt maandelijks op 135 a-selectieve locaties geschouwd, hierbij worden alle onderdelen in de openbare ruimte (o.a. wegen, plantsoenen, straatmeubilair) beoordeeld. De schouwresultaten worden gebruikt om te monitoren en bij te sturen waar nodig.
In 2022 is het beheerplan groen en wegen geactualiseerd. De hogere eenheidsprijzen (door o.a. hogere energiekosten) en gewijzigde areaalhoeveelheden zijn in het nieuwe beheerplan meegenomen. Het nieuwe Beheerplan Groen en Wegen 2023-2026 vormt de basis voor de gemeentebegroting 2023 e.v. jaren.
De gemeente Leudal heeft de ambitie uitgesproken om in de periode 2021 - 2028 in totaal 37.000 extra bomen te planten. Dit is ook vastgelegd in het 37.000 Bomenplan gemeente Leudal. Voor 2023-2026 willen we ruim 50 % van deze ambitie realiseren.
In 2022 is gestart met het actualiseren van het gemeentelijk bomenbeleid en de gemeentelijke Bomenlijst. Hierbij wordt ook meer aandacht besteed aan het beschermen van waardevolle, monumentale en potentieel waardevolle bomen en houtopstanden. Bomen en houtopstanden zijn belangrijke elementen in het landschap en de bebouwde omgeving en dragen bij aan de biodiversiteit, klimaatadaptatie en duurzaamheid.
Door het faillissement van Stichting IKL in 2021 is het belangrijk om het landschapsbeheer in de gemeente Leudal op een duurzame wijze te borgen. Hierbij gaat extra aandacht uit naar het opstellen en in stand houden van een robuust netwerk aan vrijwilligers en partijen die een actieve bijdrage willen en kunnen leveren aan het landschapsbeheer. Dit netwerk draagt ook bij aan het genereren en uitvoeren van verschillende projecten die betrekking hebben op o.a. ecologie, cultuurhistorie, landschap, soortenbescherming en participatie. Belangrijke partners zijn tevens scholen die betrokken worden bij de boomfeestdagen en adoptieprojecten. In de gemeentebegroting is structureel een bedrag beschikbaar ad. € 100.000,- voor landschapsbescherming. Co-financiering is mogelijk door bijdragen vanuit bijvoorbeeld het gemeentelijk Groenfonds en provinciale, landelijke en Europese subsidies.

				(bedrag x 1.000)
	2023	**2024**	**2025**	**2026**
In begroting opgenomen:				
Regulier onderhoud groen	1.826	1.826	1.826	1.826
Vervangingsinvestering groen	138	138	138	138

4.3.7 Gebouwen en sportaccommodaties

Verband houdend met de duurzaamheidsverplichtingen voortvloeiend uit het Klimaatakkoord, moet iedere gemeente een Portefeuilleroutekaart opstellen waarin de aanpak om te komen tot de verduurzaming wordt vastgelegd. Voor het in beeld brengen van de hiervoor benodigde maatregelen moet een standaard MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) worden aangevuld met noodzakelijke Duurzaamheidsaanpassingen. Hierdoor ontstaat een Duurzaam MJOP, ook wel DMJOP genoemd in de volksmond. Her inspectie van de panden voor een MJOP vindt gemiddeld om de 4 jaren plaats, waardoor 2022 een logisch moment is hiervoor. Advies is om in deze inspectie ook de duurzaamheidsaanpassingen in kaart te brengen om zo te komen tot een DMJOP. Op basis hiervan kunnen vervolgens passende keuzes worden gemaakt over uitvoering, mede voor de totstandkoming van de Portefeuilleroutekaart.

				(bedrag x 1.000)
	2023	**2024**	**2025**	**2026**
In begroting opgenomen:				
Onderhoud gebouwen groot	460	460	460	460
Herijking MJOP	500	500	500	500
MJOP kaders 2019-2022	729	729	729	729

4.4 Financiering

4.4.1 Algemeen

In deze paragraaf staan het treasury beleid en het risicobeheer van de financieringsportefeuille centraal. Het geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden worden toegerekend en de financieringsbehoefte.

De kaders hiervoor zijn vastgelegd in de wet Financiering Decentrale Overheden (Fido), de wet Houdbare gemeentefinanciën (Hof), het Besluit Begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), de Financiële verordening 2018 en het Treasurystatuut 2017.

4.4.2 Rente risicobeheer

Renteschommelingen hebben niet alleen gevolgen voor de rentelasten of - opbrengsten bij het aantrekken dan wel uitzetten van gelden, maar ook voor de koersen van obligaties. Hieronder worden de onderscheiden risico's nader toegelicht.

1. Renterisico
Beheersing van het renterisico op korte schuld geschiedt door de kasgeldlimiet en op langlopende schulden door de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet
Met deze limiet wil de wetgever voorkomen dat uitsluitend kortlopende leningen worden afgesloten. Het aantrekken van dit type leningen is aantrekkelijk wanneer de rente erg laag is. Het risico van een stijgende rente bij herfinanciering is daarmee in verhouding groot. Daarom is bepaald dat gemeenten maximaal 8,5% van het begrotingstotaal mogen gebruiken voor kortlopende leningen.

Wanneer zich in drie achtereenvolgende kwartalen een overschrijding voordoet, moet de gemeente maatregelen nemen (zoals het aantrekken van langlopende geldleningen). Gezien de historisch lage rente op kortlopende geldleningen zal de kasgeldlimiet zo goed mogelijk worden benut. De looptijd van de lening is afgestemd op de vrijval van een positie in de beleggingsportefeuille.

				(bedrag x 1.000)
Kasgeldlimiet	**3e kwartaal 2021**	**4e kwartaal 2021**	**1e kwartaal 2022**	**2e kwartaal 2022**
Begrotingstotaal per 1 januari	87.456	87.456	85.886	85.886
Limiet percentage	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
Normbedrag	**7.434**	**7.434**	**7.300**	**7.300**
Netto vlottende positie				
Vlottende schuld		271		
Vlottende middelen	-8.928	-8.836	-3.261	-6.612
Netto saldo	**-8.928**	**-8.565**	**-3.261**	**-6.612**
Onder- overschrijding normbedrag				
Ruimte onder de kasgeldlimiet	**16.362**	**15.999**	**10.561**	**13.912**
Overschrijding kasgeldlimiet				

Renterisiconorm
Deze norm draagt bij aan een zodanige opbouw van de langlopende leningenportefeuille dat tegenvallers als gevolg van renteaanpassingen en herfinanciering in voldoende mate worden beperkt. Het totaal aan aflossingen en herfinanciering mag jaarlijks maximaal 20% bedragen van het begrotingstotaal. Door een goede spreiding van de looptijd wordt flexibiliteit in de toekomst behouden tegen zo laag mogelijke rentekosten.

Renterisico	2023	2024	2025	2026
				(bedrag x 1.000)
Begrotingstotaal per 1 januari	94.980	95.713	98.769	95.425
Limiet percentage	20,00%	20,00%	20,00%	20,00%
Renterisiconorm	**18.996**	**19.143**	**19.754**	**19.085**
Rente herziening	0	0	0	0
Aflossingen	6.549	6.024	5.251	5.076
Renterisico	**6.549**	**6.024**	**5.251**	**5.076**
Onder- overschrijding normbedrag				
Ruimte onder de renterisiconorm	**12.447**	**13.119**	**14.503**	**14.009**
Overschrijding renterisiconorm				

2. Liquiditeitsrisico
Dit is het risico dat over onvoldoende middelen wordt beschikt om onze financiële verplichtingen te voldoen. Gemeente Leudal werkt vanuit totaalfinanciering. Dit betekent dat alle gemeentelijke inkomsten en uitgaven worden gesaldeerd voordat we ons op de geld- of kapitaalmarkt begeven. Een goed inzicht in het verloop van inkomsten en uitgaven leidt tot een betere sturing op de benodigde liquiditeiten voor de komende jaren, de aan te trekken externe financiering en de ontwikkeling van de rentekosten.

Gemeenten zijn in het kader van schatkistbankieren verplicht hun overtollige liquide middelen boven het drempelbedrag aan te houden in de rijksschatkist. Door deze maatregel hoeft het Rijk minder geld te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld dalen.

Vanaf 1 juli 2021 is voor gemeenten (en provincies, waterschappen en hun gemeenschappelijke regelingen) met een begrotingstotaal tot € 500 miljoen de drempel voor het verplicht schatkistbankieren verhoogd naar 2% van het begrotingstotaal (was 0,75%) met een minimum van € 1 miljoen (was € 250.000).

Dit drempelbedrag bedraagt afgerond 2,00% van het begrotingstotaal (zijnde € 1.718.000).
Verder is er de mogelijkheid overtollige middelen uit te lenen aan andere decentrale overheden.

Financieringspositie per 1 januari	2023	2024	2025	2026
				(bedrag x 1.000)
Activa				
Vaste activa	126.073	130.356	127.970	125.257
Grondexploitaties	2.931	3.758	2.063	0
Saldo	**129.004**	**134.114**	**130.033**	**125.257**
Passiva				
Reserves	65.886	64.962	64.177	63.218
Voorzieningen	4.979	5.112	5.204	5.241
Langlopende geldleningen	50.285	43.736	37.712	32.461
Prognose op te nemen langlopende geldleningen		7.442	8.901	6.103
Saldo	**121.149**	**121.253**	**115.994**	**107.023**
Financieringstekort	**-7.855**	**-12.862**	**-14.039**	**-18.234**

Bij aanvang van het begrotingsjaar wordt een theoretisch financieringstekort verwacht van afgerond
€ 8 miljoen. in het eerst volgende begrotingsjaar. Dit geldt voor het moment dat alle investeringen conform opgave worden uitgevoerd.

Het hebben van een tekort leidt ertoe dat de noodzaak tot een vaste financiering toeneemt, middels het aantrekken van langlopende geldleningen. De liquiditeitenprognose wordt in 2023 geactualiseerd om de noodzaak van wel of niet financieren te onderbouwen.

3. Koersrisico
Dit is het risico op een daling van de marktwaarde van de financiële activa. Dit risico loopt elke belegger. Omdat onze gemeente de "Essent-gelden" heeft belegd in obligaties zijn de koersrisico's op het einde van de looptijd beperkt. Vastrentende waarden garanderen dat op de einddatum de nominale waarde wordt uitgekeerd. Op de balans zijn de obligaties gewaardeerd tegen de aankoopprijs indien deze lager lag dan de nominale waarde en tegen de nominale waarde wanneer de aankoopprijs hoger lag. Wordt niet verkocht voor de einddatum dan is er nauwelijks sprake van een koersrisico.

Onze vermogensbeheerder volgt de marktontwikkelingen nauwlettend en informeert de gemeente hierover periodiek. Daarnaast staat de Wet Schatkistbankieren alleen mutaties in de beleggingsportefeuille toe onder de strikte voorwaarde dat de gemiddelde looptijd van de portefeuille niet wijzigt. Door de ingezette beleidslijn van uw gemeenteraad wordt de beleggingsportefeuille stapsgewijs afgebouwd. Dit heeft tot gevolg dat de liquide middelen die de komende jaren naar de gemeente vloeien in het kader van de afronding van de Essent verkoop niet herbelegd worden. In plaats daarvan worden die vrijvallende middelen aangewend als intern financieringsmiddel.

				(bedrag x 1.000)
Beleggingen	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Nominale waarde	2.308	2.308	2.308	408
Vrijval nominale waarde			-1.900	-408
Saldo	**2.308**	**2.308**	**408**	**0**
Gerealiseerde boekwinst beleggingen			-150	-22
Geldlening	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Verstrekte hybride lening aan Enexis	3.017	3.017	3.017	3.017
Aflossing (vanaf jaar 2030)				
Saldo	**3.017**	**3.017**	**3.017**	**3.017**

Vrijvalkalender		***(bedrag x 1.000)***
Jaar	**Belegging**	**Boekwinst**
2023		
2024		
2025	1.900	150
2026	408	22
2027		
	2.308	**171**

4.4.3 Leningen en garanties

Opgenomen geldleningen
De gemeente Leudal heeft leningen afgesloten om betalingen te verrichten ten aanzien van investeringen. De afgelopen jaren neemt de leningenportefeuille van de gemeente af en tevens daalt de gemiddeld betaalde rente. Jaarlijks wordt gekeken of het aangaan van nieuwe leningen nodig is om de liquiditeit te garanderen. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de omvang en de rentegevoeligheid van de opgenomen leningen.

				(bedrag x 1.000)
Leningenportefeuille per 1 januari	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Opgenomen geldleningen	50.285	43.736	37.712	32.461
Af: reguliere aflossingen	- 6.549	- 6.024	- 5.251	- 5.076
Af: vervroegde aflossingen				
Totaal boekwaarde 31-12-	**43.736**	**37.712**	**32.461**	**27.385**
Gemiddeld rentepercentage geldleningen	**2,48%**	**2,41%**	**2,31%**	**2,19%**

Verstrekte leningen en garanties aan derden
Het verstrekken van leningen of garanties aan derden is alleen toegestaan voor de publieke taak. Begin 2023 heeft de gemeente voor ongeveer € 40 miljoen aan leningen en garantstellingen verstrekt aan derden. Van dit bedrag is € 38 miljoen uitgeleend aan woningbouwcorporaties en afgesloten met een garantie van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Sinds 2000 trekken woningbouwcorporaties hun leningen rechtstreeks bij banken aan met borging van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw waarbij rijk en gemeenten samen voor de achtervangpositie garant staan. Er zijn momenteel geen signalen dat hier risico wordt gelopen.

Per 1 augustus 2021 gelden er nieuwe afspraken ten aanzien van de achtervang overeenkomsten. Met de nieuwe afspraken is beoogd om de volgende knelpunten op te lossen, namelijk:

- Scheefheid in de achtervangpositie van gemeenten;
- Verbetering van afspraken over terugbetaling van renteloze leningen aan Staat en gemeenten;
- Verbetering van afspraken over herfinanciering;
- Ontwikkelen van een robuuster borgstelsel;
- Discrepantie tussen oude en huidige achtervangovereenkomsten, huidige wetgeving en praktijk;
- Modernisering van de overeenkomst.

Hoewel de overeenkomsten qua opzet zijn gewijzigd is de essentie niet gewijzigd; doordat gemeenten en Rijk een achtervangpositie innemen zijn en blijven deelnemende woningcorporaties in staat om tegen optimale financieringsvoorwaarden volkshuisvestelijke prestaties te leveren in de gemeente.

De nieuwe verdeelsleutel is alleen van toepassing op de nieuwe achtervangovereenkomst en leningen die een corporatie vanaf 1 augustus 2021 aangaat.

De bestaande achtervangovereenkomsten blijven gewoon van kracht, inclusief de bestaande verdeelsleutel. Wel zijn enkele verbeterpunten doorgevoerd, zoals terugbetaling van renteloze leningen en borgingsdoeleinden.

4.4.4 Rentetoerekening

Deze toerekening geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend.

De commissie BBV schrijft voor dat de interne rente exact wordt berekend. De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. Het percentage bedraagt 1,00% voor 2023 (2022: 1,00%).

Renteschema	2023	%	*(bedrag x 1.000)*
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.370	2,48%	
De externe rentebaten over de korte en lange financiering	-158		
Saldo rentelasten en rentebaten			**1.211**
Doorbelaste rente naar de grondexploitatie	-54		
Doorbelaste rente aan projectfinanciering naar taakvelden	0		
Rentebaat verstrekte leningen in het kader van projectfinanciering naar taakvelden	0		
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente			**-54**
Rente over eigen vermogen	0		
Rente over voorzieningen	0		
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			**1.158**
De aan taakvelden toegerekende rente (omslagrente)	-1.261		
Renteresultaat op het taakveld treasury			**-103**

Aan taakvelden toe te rekenen externe rente			**1.158**
Boekwaarde vaste activa 1-1-2023			**126.073**
Gemiddelde rente		0,92%	
Keuze voor de omslag rente		**1,00%**	

Er mag geen rente over het eigen vermogen aan de grondexploitaties worden toegerekend. De rente van de grondexploitaties wordt niet via de systematiek van de renteomslag berekend maar kent een andere voorgeschreven berekeningsmethodiek. Dit percentage komt uit op 1,30% door de bandbreedte wordt de marktrente geraamd op 1,80% (Begroting 2022: 1,90%).

Balans per 1-1-	Aantal	*(bedrag x 1.000)* 2023
Rente vaste schulden	23	2,48%
Rente kasgeldleningen		0,00%
Gewogen gemiddelde rente		**2,48%**
Voorzieningen		4.979
Langlopende schulden		50.285
Kasgeldleningen (kort)		-
Overige kortlopende schulden		9.535
Banksaldi		
Overlopende passiva		8.208
Vreemd vermogen		**73.007**
Eigen vermogen		**68.196**
Balanstotaal		**141.203**
Rentetarief grondexploitatie		**1,30%**
Marktrente (afgerond binnen een marge van 0,5%)		**1,80%**

4.4.5 EMU saldo

In de wet Hof zijn de Europese normen verankerd voor de hoogte en de jaarlijkse groei van de overheidsschuld. De decentrale overheden leveren een gelijkwaardige bijdrage aan het naleven van de EMU normen. Bestuurlijk is afgesproken de komende jaren geen sanctie toe te passen bij blijvende overschrijding van de norm.

Gemeenten krijgen een individuele referentiewaarde voor het EMU-tekort in een jaar. Voor het sturen op de ontwikkeling van de gemeenteschuld luidt het devies: Let bij het opstellen van de begroting op de ontwikkeling van de hoogte van uw gemeenteschuld. Te hoge schulden zijn slecht voor de financiële gezondheid van de gemeenten. Pas als het plafond voor het EMU-tekort van de gezamenlijke gemeenten wordt overschreden kan de individuele referentie waarde een rol gaan spelen.

						Realisatie 2021	Begroting 2022 na wijziging	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
											(bedrag x 1.000)
EMU-SALDO						**-539**	**-7.902**	**-4.934**	**4.483**	**6.075**	**4.903**
EMU-SALDO referentiewaarde						-2.895	-3.230	-3.230	-3.230	-3.230	-3.230
EMU-saldo blijft onder referentiewaarde						**2.356**			**7.713**	**9.305**	**8.133**
EMU-saldo overschrijdt referentiewaarde							**-4.672**	**-1.704**			
Mutaties 1 januari t/m 31 december	Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingen en leningen	(+)		-32	218	-32	-33	-33	-34
			Uitzettingen	(+)		-1.420	-3.730			-1.750	-386
		Vlottende activa	Uitzettingen	(+)		-3.701	-4.642				
			Liquide middelen	(+)		-5	-12				
			Overlopende activa	(+)		471					
	Passiva	Vaste passiva	Vaste schuld	(-)		-1.480	-6.549	893	-4.565	-8.049	-5.409
		Vlottende passiva	Vlottende schuld	(-)		84					
			Overlopende passiva	(-)		-2.752	6.284	4.008	50	41	64
(Verwachte) boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa										150	22

4.4.6 Meerjarenbalans

Prognose meerjarenbalans	Realisatie 2021	Begroting 2022 na wijziging	Primitieve begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
						(bedrag x 1.000)
Activa						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	170	250	203	156	109	66
Materiële vaste activa	107.475	115.857	120.219	117.913	117.030	111.284
Financiële vaste activa	13.478	9.966	9.934	9.901	8.118	7.698
Totaal vaste activa	**121.123**	**126.073**	**130.356**	**127.970**	**125.257**	**119.048**
Vlottende activa						
Voorraden	3.763	2.931	3.758	2.063	0	0
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	13.599	8.957	8.957	8.957	8.957	8.957
Liquide middelen	12					
Overlopende activa	3.242	3.242	3.242	3.242	3.242	3.242
Totaal vlottende activa	**20.616**	**15.129**	**15.957**	**14.261**	**12.198**	**12.198**
Totaal activa 31-12-	**141.739**	**141.203**	**146.313**	**142.231**	**137.455**	**131.246**

Passiva						
Vaste passiva						
Reserves*	66.573	65.886	67.273	67.487	68.129	71.334
Resultaat boekjaar 2021	2.102					
Incidentele begrotingsruimte*		2.310	999	1.127	3.680	-427
Voorzieningen	4.771	4.979	5.112	5.204	5.241	5.278
Vaste schulden - huidige opgenomen leningen > 1 jaar	56.833	50.285	43.736	37.712	32.461	27.385
Vaste schulden - prognose op te nemen leningen > 1 jaar			7.442	8.901	6.103	5.770
Totaal vaste passiva	**130.280**	**123.460**	**124.562**	**120.431**	**115.614**	**109.341**
Vlottende passiva						
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	3.251	9.535	13.543	13.593	13.634	13.698
Overlopende passiva	8.208	8.208	8.208	8.208	8.208	8.208
Totaal vlottende passiva	**11.459**	**17.743**	**21.751**	**21.801**	**21.842**	**21.906**
Totaal passiva 31-12-	**141.739**	**141.203**	**146.313**	**142.231**	**137.455**	**131.246**

* Voor de meerjarenbalans wordt in de stand van de reserves rekening gehouden met het begrotingsresultaat van het voorgaande jaar. Derhalve dient voor de aansluiting met de staat reserves, het onderdeel reserves vermeerderd te worden met de begrotingsruimte.

4.5 Bedrijfsvoering

4.5.1 Algemeen

De bedrijfsvoering van de gemeente ondersteunt het primaire proces. De bedrijfsvoering maakt het mogelijk dat Leudal samen bouwt aan een duurzame, dienstverlenende en vitale toekomst.
De belangrijkste aspecten binnen bedrijfsvoering zijn organisatieontwikkeling, communicatie, financiën, juridische zaken, personeelszaken, archivering, ICT, informatievoorziening en huisvesting. We bewaken de samenhang en streven naar verdere optimalisering van doelmatigheid en integraliteit van onze werkprocessen.

4.5.2 Communicatie

Jaarlijks wordt er een strategisch communicatieframe opgesteld, een afgeleide van de strategische organisatievisie, coalitieprogramma en teamplannen, waaraan de komende jaren verder uitvoering wordt gegeven. Door de wijziging in de vakgroep ontstaat er meer ruimte voor advisering, coördinatie en uitvoering van operationele werkzaamheden voortvloeiend uit programma's en projecten. Tegelijkertijd zijn enkele adviseurs dichter tegen portefeuillehouders aan gepositioneerd, waardoor ze meer betrokken raken aan de voorkant van een proces/project, dan achteraf in de uitvoering. Dit heeft ook positieve gevolgen voor beleidsadviseurs en medewerkers, in de organisatie. Ze worden tijdig van een communicatieadvies voorzien, en kunnen de adviseurs ook eerder betrekken. Dit gebeurd aan de hand van een nieuwe methodiek, genaamd Factor C, welke de vakafdeling zich eigen aan het maken is en verder uitrolt in de organisatie. Een ontwikkeling waardoor uiteindelijk de hele organisatie een communicatie slag kan maken.

4.5.3 Personeel en organisatie

Organisatieontwikkeling
In 2022 is in een participatief proces met de organisatie een actuele visie op dienstverlening en organisatie opgesteld. In deze visie wordt duidelijk waarvoor we staan als organisatie in onze dienstverlening, welke organisatie daarvoor nodig is en hoe we willen (samen)werken. In het bijbehorende meerjarig uitvoeringsprogramma geven we invulling aan deze ontwikkeling. Hierin staan kwaliteitsdenken, vertrouwen, eigenaarschap, leren en ontwikkelen centraal.

Strategische personeelsplanning/ competentiegericht sturen
In 2021/2022 hebben we een eerste aanzet gemaakt om te komen tot een Strategische Personeelsplanning. Competentiegericht sturen en SPP worden opgenomen in het HRM systeem, hiermee worden het sturen op competenties en resultaten het voeren van gesprekken over loopbaanperspectief vergemakkelijkt. In het kader van SPP blijven we de kwaliteiten van medewerkers matchen met de ontwikkelingen in het vakgebied en de behoeften van de organisatie. Dit vraagt wendbaarheid van zowel de organisatie als haar medewerkers.

Duurzame inzetbaarheid
Duurzame inzetbaarheid is een begrip dat als een rode draad door alle levensfasen loopt. Daarom blijven we hier de komende jaren in investeren. Duurzame inzetbaarheid is een verantwoordelijkheid van zowel medewerker als werkgever. In de nieuwe cao zijn afspraken gemaakt over het afbouwen van het bovenwettelijk verlof. Dit en het feit dat alle medewerkers langer blijven werken, betekent dat extra investeringen nodig zijn om medewerkers in balans te houden zodat zij mentaal, sociaal en fysiek vitaal blijven.

Aantrekkelijk werkgeverschap
Het wordt steeds lastiger om vacatures ingevuld te krijgen. In omliggende gemeenten, maar ook in andere sectoren ervaart men hetzelfde probleem. In het kader van aantrekkelijk werkgeverschap onderzoeken we hoe wij ook de komende jaren een aantrekkelijke werkgever kunnen blijven. Vorig jaar zijn we hiermee gestart door met name de wervingsstrategie te herzien en actief mensen te benaderen. Komend jaar gaan we dit verder uitbreiden. We gaan aan de slag met het vormen van een herkenbare 'Employer brand', het creëren van een herkenbare huisstijl voor werving en selectie onderdelen en het herschrijven van vacatureteksten. De Meet&Greet die wij sinds vorig jaar organiseren om talentvolle potentiële professionals op informele wijze te laten kennismaken met onze organisatie blijft hierbij een terugkerende activiteit.

Personele taakstellingen
Wij geven invulling aan de eerder opgelegde personele taakstellingen voor 2023.

					(bedrag x 1.000)
Onderdeel	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
P-Taakstelling	288	446	502	502	502
Realisatie	288	446	502	502	502
Resteert	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Salarissen en inhuur
Onderstaand worden de salariskosten en de inhuurlasten van de gemeente Leudal getoond.
In de primitieve begroting wordt uitgegaan van drie categorieën van personele lasten.

Salariskosten
De salariskosten in de begroting worden gebaseerd op het formatiehuis, waarbij alle mogelijke formatie wordt begroot op het maximum van de schaal. Gedurende het jaar kunnen mutaties plaatsvinden, waarbij de meest voorkomende mutatie het overhevelen van middelen naar de inhuur personeel smal is. Indien openstaande vacatures tijdelijk ingevuld worden, door bijvoorbeeld een krappe arbeidsmarkt of een overbruggingsperiode, wordt hiervoor budget van salaris overgeheveld naar de inhuur. Uitgangspunt is dat de inhuurlasten niet hoger mogen zijn dan de salarislasten, wat veelal resulteert in de inhuur voor een minder aantal uren dan de vaste formatie.

Inhuur personeel smal
Het budget voor inhuur personeel smal bestaat in de primitieve begroting uit de verwachtte kosten voor het inhuren van reguliere vervanging, het inhuur van personen bij knelpunten op specifieke vacatures, het inhuren op basis van de door de raad toegekende bedragen voor projecten (o.a. IPPC en projectleider) en het inhuren bij ziektevervanging.

Inhuur personeel breed
Het budget inhuur personeel breed betreft de inhuur van personen die niet gerelateerd zijn aan de reguliere formatie.

						(bedragen x 1.000)
	Realisatie 2021	**Begroting na wijziging 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Salariskosten	15.485	16.616	18.370	18.188	18.188	18.188
Inhuur personeel smal	1.842	1.636	1.279	1.279	1.021	1.021
Inhuur personeel breed	1.243	1.236	522	522	522	522
Totaal	**18.570**	**19.487**	**20.170**	**19.989**	**19.731**	**19.731**

4.5.4 Informatievoorziening

Voor een gemeente, als informatie verwerkende dienstverlener, zal blijvend geïnvesteerd moeten worden in de informatievoorziening. Wet- en regelgeving, informatieveiligheid en privacy maar ook externe omstandigheden, zoals Corona, vragen continue aanpassing van processen en systemen. Ook vinden veranderingen plaats door meer hybride werken en ontwikkelingen op het gebied van technologie.
Daarnaast zal uiteindelijk ook een beweging naar meer data gedreven werken een ondersteunende rol innemen in het maken van beleid, het meten van behaalde resultaten, het realiseren van doelen en daarmee in de gewenste effecten. Om zover te komen zal naast de (reguliere) investeringen op wet- en regelgeving, informatieveiligheid en privacy en de technische facilitering een omvangrijke investering in ons intern informatiemanagement en de bijbehorende ICT nodig zijn. Hierbij zal de aandacht vooral uitgaan naar het digitaal volwassen maken van de organisatie (basisvoorwaarde), het ontwikkelen van ons datamanagement (als randvoorwaarde om data gedreven te werken) en het verbeteren van de robuustheid en wendbaarheid van onze informatievoorziening.
We zien een trend binnen de informatievoorziening waarbij organisaties (niet alleen lokale overheden) een grotere regie-taak nemen op het gebied van informatievoorziening en minder focussen op het beheer. Dit zorgt ervoor dat er meer ruimte komt om samen met leveranciers processen te verbeteren en informatie uit te wisselen met partners. We zijn ons bewust van de mogelijkheden die dit kan bieden en volgen deze ontwikkelingen. Hierdoor verandert (op het gebied van informatievoorziening) de rol van de gemeente van een beheerorganisatie naar een regieorganisatie. Deze veranderingen staan omschreven in de visie op Informatievoorziening en ICT en dit zal in het komende jaar verder uitgevoerd worden.

4.5.5 Financiën

Doorontwikkeling P&C cyclus
Verbetering van onze P&C cyclus is een continu aandachtspunt. Zoals in het coalitieakkoord is te lezen, gaan we ons richten op simpele en bondige rapportages. Het doel hiervan is een betere beraadslaging tussen Raad en College te krijgen. Daarnaast gaan we in 2023 de begroting conform het "Zero BasedBudgetting" opstellen, zodat zowel de financiële aspecten als ook de beleidsmatige aspecten tegen het licht worden gehouden. Hierbij wordt begonnen met een pilot van 1 programma. De doorvertaling hiervan zal landen in de begroting 2024-2027.

Financieel systeem
Vanaf het jaar 2023 zal een nieuw financieel systeem operationeel zijn binnen de gemeente. Hiermee gaan we het financiële proces nog beter vorm geven en tevens aandachtspunten van de accountant uit het verleden oplossen. Denk bijvoorbeeld aan de analyse op inkopen en de vastlegging van de prestatielevering.

4.6 Verbonden partijen

4.6.1 Algemeen

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen deelnemingen door de gemeente in publiekrechtelijke samenwerkingsorganisaties (gemeenschappelijke regelingen) en privaatrechtelijke samenwerkingsorganisaties (N.V.'s, B.V.'s, stichtingen etc.).

De uitvoering van een aantal gemeentelijke taken is overdragen aan verbonden partijen. De gemeente blijft verantwoordelijk, maar voert de taken niet zelf meer uit.

Een bestuurlijk belang bestaat als de gemeente enige zeggenschap kan uitoefenen via een bestuurszetel of stemrecht.

Een financieel belang houdt in dat:

- de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij;
- financiële problemen bij de verbonden partij kunnen worden verhaald op de gemeente;
- de door de gemeente verstrekte geldleningen die niet door derden zijn gegarandeerd en waarbij de gemeente haar geld kwijt is als de verbonden partij de lening niet kan terugbetalen.

Het beleid is vastgelegd in de nota verbonden partijen (2011). De nota biedt kaders en handvatten in de samenwerking met verbonden partijen. In de strategische nota sprak de raad uit dat de gemeente in samenspraak en in samenwerking met bewoners en bedrijven, met de regio en de provincie, de kansen die zich in Leudal voordoen wil benutten. De strategische nota is tot stand gekomen door overleg met de (buur)gemeenten en de oriëntatie van het college op regionale samenwerking.

Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap						
Bank Nederlandse Gemeenten						
Vestigingsplaats	Den Haag					
Rechtsvorm	Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap					
Website	http://www.BNG.nl					
Doelstelling	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De gemeente Leudal bezit 143.052 aandelen die dividendopbrengsten genereren. Gemeente Leudal ziet haar aandelenbezit als een duurzame belegging.					
Belang in verbonden partij	0,26%					
Bestuurlijk belang						
Financieel belang	€ 354					
Bijdrage	n.v.t.					
Financieel						
Eigen vermogen	01-01-2021	€	5.097	Vreemd vermogen	01-01-2021	€ 155.262
Eigen vermogen	31-12-2021	€	5.062	Vreemd vermogen	31-12-2021	€ 143.995
Resultaat	€ 236					
Ontwikkeling 2023	De BNG bank streeft niet naar winstmaximalisatie maar naar maatschappelijk impact en een redelijk rendement voor de aandeelhouders					
Risicobeheer	Het risicobeheer van de BNG bank is gericht op het handhaven van een veilig risicoprofiel					

CSV Amsterdam BV					
Vestigingsplaats	Den Bosch				
Rechtsvorm	Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap				
Website					
Doelstelling	Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V.. De statuten zijn gewijzigd zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult: a. Namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON; b. Namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO B.V. ("Waterland"); c. Het geven van instructies aan de Escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de Escrow-rekening n.a.v. verkoop Attero is gestort.				
Belang in verbonden partij	0,60338%				
Bestuurlijk belang					
Financieel belang	€ 0				
Bijdrage	Nvt.				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2022	€ 312	Vreemd vermogen	01-01-2022	€ 23
Eigen vermogen	31-12-2022	€ 0	Vreemd vermogen	31-12-2022	€ 0
Resultaat	€ 100 -/-				
Ontwikkeling 2023	Beleidsvoornemens voor 2022: CSV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens Deponie Zuid B.V. (vennootschap onder Attero Holding B.V.) in overleg met de aandeelhouderscommissie, het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenheffing, waartegen CSV in februari 2021 bezwaar heeft gemaakt. Na afwikkeling van deze procedure of een besluit van de Aandeelhouderscommissie zal CSV kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.				
Risicobeheer	Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap				

Enexis NV					
Vestigingsplaats	Den Bosch				
Rechtsvorm	Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap				
Website	http://www.enexis.nl				
Doelstelling	Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt. De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren. Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën: • Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld; • Betrouwbare energievoorziening; • Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten; • Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren; • Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen. De provincie tracht met haar aandeelhouderschap in Enexis de publieke belangen te behartigen. De infrastructuur voor energie is een vitaal onderdeel voor onze economie en voor onze samenleving.				
Belang in verbonden partij	dividend € 736.000 (903.150 aandelen); 0,60338%				
Bestuurlijk belang					
Financieel belang	€ 0				
Bijdrage	n.v.t.				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2022	€ 4.241.000	Vreemd vermogen	01-01-2022	€ 5.154.000
Eigen vermogen	31-12-2022	€ 4.231.000	Vreemd vermogen	31-12-2022	€ 5.234.000
Resultaat	€ 89.000				

Ontwikkeling 2023	In 2022 wordt het strategisch beleid geactualiseerd (AVA april 2022). Enexis stelt zichzelf de volgende missie: 'Wij brengen mensen steeds meer duurzame energie. Dat doen we door mede richting te geven aan het energiesysteem van de toekomst en door slim te investeren in betrouwbare energie en infrastructuur. Zo houden we de energietransitie haalbaar en betaalbaar.' Deze missie komt voort uit maatschappelijke ontwikkelingen die een materiële impact op Enexis hebben: klimaatverandering & energietransitie; participatie en vertrouwen in instituties (burgers willen meer invloed op hun directe leefomgeving); digitale transformaties. De energietransitie leidt tot grote investeringen in het net. De missie en opgave heeft dan ook grote gevolgen voor de financiële positie van Enexis. Ook dat komt aan de orde in het strategisch beleid. - Het financieel beleid bij het strategisch plan heeft als uitgangspunt dat Enexis financieel solide blijft en tenminste een A credit-rating behoudt. - Enexis is met haar aandeelhouders in gesprek over de gevolgen van de strategie en investeringen voor het financieel beleid (waaronder het dividendbeleid, de mogelijke verkoop van Fudura en mogelijke participatie door het Rijk).
Risicobeheer	

Nazorg Limburg					
Vestigingsplaats	Maastricht				
Rechtsvorm	Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap				
Website	http://www.bodemzorglimburg.nl/				
Doelstelling	Bodemzorg Limburg was van 1994 tot 1997 onderdeel van Afvalverwijdering Limburg (AVL). Per december 1997 bestaat Bodemzorg Limburg als zelfstandige organisatie met de gemeenten in Limburg als aandeelhouders. Wij hebben géén commerciële doeleinden, maar geven invulling aan de maatschappelijke verantwoordelijkheid van onze aandeelhouders. Namens hen heeft Bodemzorg Limburg de 'eeuwigdurende' zorg voor 15 stortplaatsen op zich genomen.				
Belang in verbonden partij					
Bestuurlijk belang					
Financieel belang					
Bijdrage	€ 10				
Financieel					
Eigen vermogen		n.v.	Vreemd vermogen		n.v.t.
Eigen vermogen		n.v.t.	Vreemd vermogen		n.v.t.
Resultaat	n.v.t.				
Ontwikkeling 2023	De nazorg van voormalige stortplaatsen (Navos-locaties) vindt plaats op locaties waar het storten (ruim) voor 1996 is beëindigd en waarvoor geen geldende milieuvergunning (meer) voorhanden is. Uit diverse onderzoeken naar Navos-locaties blijkt dat er honderden locaties in de provincie Limburg zijn. De Provincie Limburg heeft onderzoek verricht naar locaties met mogelijke humane risico's. Deze blijken er niet te zijn. Vanaf 2015 wordt bij veel locaties onderzocht of er sprake is van mogelijke schadelijke effecten op natuur en grondwater.				
Risicobeheer					

Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg BV					
Vestigingsplaats	Roermond				
Rechtsvorm	Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap				
Website	http://www.oml.nl/				
Doelstelling	Ontwikkelingsmaatschappij (OML) heeft tot doel namens de aandeelhoudende gemeenten om het vestigingsklimaat te verbeteren en de regionale economische structuur te versterken. Zij doet dit door: • Ontwikkeling van bedrijventerreinen/verkoop van bedrijfskavels • Beheer bedrijventerreinen • Herstructurering van bedrijventerreinen • Advies en begeleiding				
Belang in verbonden partij	Aandelenkapitaal				
Bestuurlijk belang					
Financieel belang	€ 2.483				
Bijdrage					
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2021	€ 19.804	Vreemd vermogen	01-01-2021	€ 13.638
Eigen vermogen	31-12-2021	€ 21.441	Vreemd vermogen	31-12-2021	€ 4.370
Resultaat	€ 340				
Ontwikkeling 2023	Het Ondernemingsplan 2022-2026, dat door de aandeelhouders is vastgesteld, is het kader voor de activiteiten en investeringen van OML. OML faciliteert het bedrijfsleven bij ruimtelijk economische vraagstukken. Het gaat hierbij om o.a. locatie -en gebiedsontwikkeling; herstructurering van private kavels (niet-openbaar gebied) en mogelijk daaropvolgend de ontwikkeling, aanleg en verkoop van nieuwe bedrijventerreinen (al naar gelang de behoefte). OML is uitvoeringsorganisatie van de aangesloten gemeenten om bovengenoemde ambitie waar te maken. Uitgangspunt hierbij is dat OML waarde creëert voor de regio en de aandeelhouders. OML is de uitvoeringsorganisatie die ten aanzien van bovengenoemde kerntaken de expertise in huis heeft; instrumenten op het gebied van financial engineering kan inzetten en met draagvlak snel en flexibel kan acteren. In 2021 is door OML een mission statement op het gebied van duurzaamheid vastgesteld. OML constateert dat Nederland zich ontwikkeld tot een circulaire economie. Dit beleidskader past OML toe om de bedrijventerreinen duurzaam te (her)ontwikkelen. In de praktijk is Duurzaam Multifunctioneel Bedrijvenpark Zevenellen koploper. Nu OML, door de grote vraag, de ontwikkeling van terreinen naar voren haalt, dient OML ook na te denken over potentieel nieuwe terreinen (c.q. uitbreiding en herontwikkeling) om de strategische reserve op peil te houden. Tegelijkertijd zal OML aan de slag gaan met de verduurzaming van de bedrijventerreinen.				
Risicobeheer	Vanwege de solide financiële positie van OML volstaat het bewaken van het risico van OML als verbonden partij middels opname in de risicoparagraaf van de begroting. Door de verlaagde borgstelling is het risico afgenomen.				

Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV					
Vestigingsplaats	Borssele				
Rechtsvorm	Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap				
Website					
Doelstelling	Onderdeel van Essent was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), o.a. eigenaar van de kerncentrale in Borssele. Het bedrijf Delta NV uit Zeeland heeft de verkoop van dit bedrijfsonderdeel van Essent aan RWE bij de rechter aangevochten. Er liepen zowel een kort gedingprocedure als bodemprocedure. Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV ("PBE") had het 50% belang in EPZ bij Energy Resources Holding (ERH) ondergebracht. In 2010 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland als belangrijkste aandeelhouder van Delta een bemiddelingstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen. In 2011 is dit bemiddelingstraject succesvol afgerond. Op 30 september 2011 is, 2 jaar na de verkoop van de aandelen Essent, ERH alsnog geleverd aan RWE. PBE blijft bestaan met een beperkt takenpakket. PBE zal de zaken afwikkelen die uit de verkoop voortkomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant borging publiek belang kerncentrale Borssele uit 2009 die nopen tot voortbestaan van PBE in afgeslankte vorm. Hiermee is een termijn van 8 jaar na verkoop gemoeid. Na een statutenwijziging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 14 december 2011 is de inrichting van PBE aangepast naar de status van een SPV, vergelijkbaar met o.a. Verkoop Vennootschap.				
Belang in verbonden partij					
Bestuurlijk belang					
Financieel belang	€ 63				
Bijdrage	Nvt.				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2022	€ 1.532	Vreemd vermogen	01-01-2022	€ 7
Eigen vermogen	31-12-2022	€ 0	Vreemd vermogen	31-12-2022	€ 0
Resultaat	€ 50 -/-				
Ontwikkeling 2023	Beleidsvoornemens 2022: Het General Escrow fonds is in 2016 geliquideerd en uitgekeerd aan de aandeelhouders. Als gevolg van contractuele verplichtingen met betrekking tot het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009 wordt de vennootschap nog in stand gehouden. Het bestuur is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan of deze contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden. Het doel is dat de vennootschap in 2022 wordt opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.				
Risicobeheer	Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal in deze vennootschap.				

Waterleidingmaatschappij					
Vestigingsplaats	Maastricht				
Rechtsvorm	Besloten vennootschap / Naamloze vennootschap				
Website	https://www.wml.nl/				
Doelstelling	Het voorzien van zuiver, helder en betrouwbaar drinkwater tegen een zo laag mogelijke prijs.				
Belang in verbonden partij	13 van in totaal 500 aandelen ad € 4.538				
Bestuurlijk belang	Deelname in vergadering van aandeelhouders				
Financieel belang	€ 59				
Bijdrage					
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2021	€ 188	Vreemd vermogen	01-01-2021	€ 397
Eigen vermogen	31-12-2021	€ 194	Vreemd vermogen	31-12-2021	€ 387
Resultaat	€ 6				
Ontwikkeling 2023	In het kader van tarieftoezicht voldoet WML aan het wettelijk kader voor de totstandkoming van drinkwatertarieven				
Risicobeheer	Risicomanagement en auditing zijn onderdeel van de reguliere planning & control cyclus van de organisatie. Jaarlijks wordt gerapporteerd over risicoâ☐™s en het bestaan en de werking van beheersmaatregelen. Door enerzijds de vraag om risicobeheersing vanuit de maatschappij, diverse ontwikkelingen en anderzijds de vraag vanuit de eigen WMLorganisatie blijft er een behoefte aan controle en aantoonbare beheersing van risicoâ☐™s. Om aan deze vraag te voldoen zijn de afgelopen jaren binnen WML-instrumenten ontwikkeld en maatregelen getroffen om risicoâ☐™s voor de bedrijfsvoering van WML te mitigeren.				

Gemeenschappelijke regeling					
Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW)					
Vestigingsplaats	Roermond				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Website	http://www.bsgw.nl				
Doelstelling	BsGW is een uitvoeringsgerichte organisatie die de belastingheffing en invordering van gemeenten en waterschappen uitvoert. Doel van het samenwerkingsverband is om de belastingheffing en invordering op een kwalitatief hoog niveau en doelmatig te realiseren. De gemeente Leudal is per 1 januari 2013 deelnemer van BsGW.				
Belang in verbonden partij					
Bestuurlijk belang	In algemeen bestuur is namens Leudal 1 wethouder afgevaardigd.				
Financieel belang					
Bijdrage	€ 593				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2021	-/- € 889	Vreemd vermogen	01-01-2021	€ 2.000
Eigen vermogen	31-12-2021	-/- € 362	Vreemd vermogen	31-12-2021	€ 1.714
Resultaat					
Ontwikkeling 2023	*Voornaamste speerpunten voor 2023 zijn:* • het harmoniseren van processen en heffingssystematieken. • het implementeren van de nieuwe belastingapplicatie; • het herijken van de kostenverdeelmethode; • het aantal bezwaren / beroepen te reduceren; • het proces omtrent proceskostenvergoeding nauwgezet te blijven monitoren en indien nodig het vigerend beleid hierop aanpassen.				
Risicobeheer	Het aantal toenemende bezwaar- en beroepschriften en daarmee samenhangende proceskostenvergoeding vormt een risico. De verwachting is dat de proceskosten de komende jaren blijven toenemen. Zeker gezien de uitspraak van de Hoge Raad dat de proceskosten voor WOZ-beroepsprocedures op hetzelfde (hogere) niveau dienen te zijn als de overige beroepsprocedures.				

Euregio Rijn-Maas-Noord					
Vestigingsplaats	Mönchengladbach				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Website	http://euregio-rmn.de/				
Doelstelling	Doel is het stimuleren, ondersteunen en coördineren van de regionale grensoverschrijdende samenwerking op de volgende gebieden: economische ontwikkeling, ruimtelijke ordening, opleiding en onderwijs, cultuur en sport, toerisme en recreatie, milieubescherming en afvalverwerking, natuurbehoud, rampenbestrijding, communicatie, openbare orde en veiligheid. De Euregio beheert tevens de verdeling van subsidiemiddelen INTERREG (vierde periode). Het levert een bijdrage aan programma 4.				
Belang in verbonden partij					
Bestuurlijk belang	Twee leden				
Financieel belang					
Bijdrage	€ 10				
Financieel					
Eigen vermogen		n.v.t.	Vreemd vermogen		n.v.t.
Eigen vermogen		n.v.t.	Vreemd vermogen		n.v.t.
Resultaat					
Ontwikkeling 2023	In 2020 is de Euregio visie 2030 vastgesteld die een leidraad biedt voor de koers van de Euregio de komende jaren. Dit gebeurt onder andere door een grenslandagenda, het grensinformatiepunt en financiering van projecten middels INTERREG-middelen. Deze koers is nog steeds actueel.				
Risicobeheer	Het financieel risico is beperkt tot de jaarlijkse bijdrage.				

Grenspark Maas-Schwalm-Nette					
Vestigingsplaats	Roermond				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Website	www.grenspark-msn.nl				
Doelstelling	Het doel van het Grenspark is om van het landschappelijk waardevolle grensgebied één regionale grensoverschrijdende identiteit te maken. Dit gebeurt door de recreatieve mogelijkheden binnen de gebieden aan weerszijde van de grens te promoten en te verbeteren. Het coördineert en voert daartoe grensoverschrijdende projecten uit, o.a. met subsidies van de EU. Het levert een bijdrage aan programma 2.				
Belang in verbonden partij					
Bestuurlijk belang					
Financieel belang					
Bijdrage	€ 6				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2023	€ 39	Vreemd vermogen	01-01-2023	€ 103
Eigen vermogen	31-12-2023	€ 39	Vreemd vermogen	31-12-2023	€ 104
Resultaat	€ 0				
Ontwikkeling 2023	Om risico's in toekomstige jaren te beperken heet het Algemeen Bestuur besloten om een maximumplafonds van €40.000 aan bestemmingsreserves in te stellen. Grenspark MSN levert een beperkt aantal producten en dienstverleningen, waardoor de bedrijfsvoering kwetsbaar is. Een substantieel deel van de financiering van het Grenspark MSN hangt af van de subsidiëring door de provincie Limburg en de deelstaat NRW. Deze zijn voor de periode 2019 tot eind 2022 geborgd. Een verder risico is de afhankelijkheid van de realisatie van grensoverschrijdende projecten.				
Risicobeheer					

Modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein Limburg-Noord (MGR)					
Vestigingsplaats	Venray				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Website	www.sociaaldomein-limburgnoord.nl				
Doelstelling	Regionale samenwerking op het gebied van BW, MO en B&P op hoofdlijnen. Dit met als doel om: • de continuïteit van voorzieningen voor BW, MO en B&P voor inwoners met complexe problematiek te waarborgen; • de regionale aanpak van de doelgroep als bedoeld in de regiovisie te waarborgen				
Belang in verbonden partij					
Bestuurlijk belang					
Financieel belang	Voor 2022 staat vast dat de gemeente Leudal voor 8,48% bijdraagt aan de uitvoeringskosten van module 2 en ook deelt in het overschot op de regionale begroting BW MO B&P voor 8,48% van dit overschot.				
Bijdrage	€ 68				
Financieel					
Eigen vermogen	31-12-2022	€ 0	Vreemd vermogen	31-12-2022	€ 0
Eigen vermogen	31-12-2023	€ 0	Vreemd vermogen	31-12-2023	€ 0
Resultaat	€ 0				
Ontwikkeling 2023	- het actueel houden van het regionale beleidsvisie op het gebied van BW MO B&P - bewaken dat de toegang tot beschermd wonen, maatschappelijke opvang, bemoeizorg en preventie binnen de Noord- en Midden-Limburgse gemeenten op een uniforme wijze geregeld is en blijft - bewaking van het budgettaire kader van de programma BW MO B&P - getrouwe en rechtmatige verwerking van de geldstromen binnen het programma BW MO B&P				
Risicobeheer					

Omnibuzz					
Vestigingsplaats	Geleen				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Website	https://www.omnibuzz.nl/				
Doelstelling	Omnibuzz heeft haar missie vertaald in enkele concrete doelstellingen: Iedere doelgroep passend en tijdig vervoer bieden Continu werken aan kwaliteitsverbetering Hierbij aansluiten bij al ingezette kanteling in het sociale domein Vervoersuitgaven beheersbaar houden Vervoer kunnen blijven garanderen binnen de gemeentelijke begroting en grip op de interne organisatie.				
Belang in verbonden partij					
Bestuurlijk belang	Alle deelnemende gemeenten hebben 1 stem in het algemeen bestuur				
Financieel belang	Verdeelsleutel in gemeenschappelijke regeling.				
Bijdrage	€ 594				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2023	€ 966	Vreemd vermogen	01-01-2023	€ 4.610
Eigen vermogen	31-12-2023	€ 960	Vreemd vermogen	31-12-2023	€ 5.337
Resultaat	€ 0				
Ontwikkeling 2023	Speerpunten 2023: • Het kantelen van vervoer en het OV-gebruik stimuleren. • Het efficiënter organiseren van doelgroepenvervoer • Omnibuzz als slimme organisatie. - Verbetering van het huidig vervoer met oog voor kwaliteit, beheersbaarheid en de realiteit in de vervoerssector. - Overleg met de Provincie Limburg over een integrale aanpak middels de uitwerking van het Ontwikkelplan OV.- Evaluatie en optimalisatie van de website ikwilvervoer.nl. - Doorontwikkeling van MijnOmnibuzz. - Overleg met gemeenten over de invulling van het relatiebeheer en de overlegstructuur. - Aanpassing van de afrekensystematiek en de wijziging van de GR Omnibuzz. - Verdere uitwerking van beheersmaatregelen op gemeenteniveau, afhankelijk van besluitvorming individuele gemeenten. - Doorontwikkeling van informatie- en kennismanagement. - Structureel toetsen en controleren van de administratieve organisatie, conform het goedgekeurde auditplan. - Structurele controle en bijsturen van resultaten en processen via grondige informatievoorziening, rapportages en risicomanagement binnen de planning & control cyclus. - Compliant zijn met geldende wet- en regelgeving, met speciale aandacht voor digitale toegankelijkheid, privacy, informatiebeveiliging en de archiefwet.				

Risicobeheer	De belangrijkste ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het meerjarenperspectief zijn: - Een mogelijke nieuwe opleving van de corona-pandemie. Het is met name onduidelijk hoe het reisgedrag zich zal ontwikkelen en wat dat op termijn betekent voor de gecontracteerde vervoerders. - Wijziging in de afrekening van het vervoer van zones naar kilometers. In de toekomst wordt het zone-systeem losgelaten en wordt het vervoer per kilometer berekend. Deze omrekening heeft mogelijk gevolgen voor de kosten en inkomsten van Omnibuzz. - De evaluatie van de huidige verdeelsleutel. Gemeenten hebben gevraagd om een evaluatie van de huidige verdeelsleutel (50% inwoners / 50% pashouders) voor de afrekening van de verschillende kosten tussen gemeenten. De verwachting is dat dit leidt tot een eerlijkere verdeling van kosten. Het resultaat van de scenario's die Omnibuzz hiervoor zal uitwerken heeft door COVID-19 vertraging opgelopen. - Taakstelling sociaal domein Bij de begroting van de Omnibuzz 2021-2024 zijn de voordelen ten gunste van de taakstelling sociaal domein gebracht. Indien zich tekorten voordoen, dienen deze gelet op een bestendige gedragslijn ook toegerekend te worden aan de taakstelling. Dit vormt een risico, waardoor het van belang is om in de toekomst zowel voor-, als nadelen naar de begrotingsruimte worden gemuteerd.

Regionale Uitvoerings Dienst (RUD) Limburg-Noord					
Vestigingsplaats	Roermond				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Website	http://www.rudlimburgnoord.nl/				
Doelstelling	Het doel van de vorming van de Gemeenschappelijke Regeling voor de Regionale Uitvoeringsdienst Limburg Noord (GR RUD LN) is om een hogere kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) te bereiken.				
Belang in verbonden partij					
Bestuurlijk belang					
Financieel belang	€ 83				
Bijdrage					
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2023	€ 181	Vreemd vermogen	01-01-2023	€ 1.150
Eigen vermogen	31-12-2023	€ 144	Vreemd vermogen	31-12-2023	€ 1.150
Resultaat					

Ontwikkeling 2023	- De RUD is bezig met een houtskoolschets om verbeteringen door te voeren. In de zomer 2022 wordt in het AB van de RUDeen besluit genomen over dit pakket van maatregelen. In het najaar verwachtten we een begrotingswijziging die voor zienswijzen aan de raad wordt aangeboden. - In de loop van 2023 zullen alle partners overgaan naar een Update (RX-missiun geheten) van het VTH systeem Squit2020 . Met de applicatie zorgen we tevens voor de verplichte aanlevering van toezichtresultaten aan het landelijke InspectieviewNaast de implementatie van ons VTH-systeem wordt de aankomende tijd ook meer naar innovatieve manieren van toezicht gekeken. - In 2022 wordt het ketensamenwerkingsplatform verder geprofessionaliseerd middels het continueren en structureren van casus overleggen en het periodiek gegevens overleggen (POG) tussen ketenpartners. - De krapte op de arbeidsmarkt leidt ertoe dat vacatures bij de gemeenten en provincie niet altijd ingevuld kunnen worden en werkzaamheden door (duurdere) inhuur moeten plaatsvinden - De Omgevingswet is wéér uitgesteld. Volgens de nieuwe Minister (De Jonge) is de datum van 1 januari 2023 haalbaar. - De impact van de Wet Kwaliteitborging voor het bouwen op de begroting van de RUD Limburg Noord is beperkt, behalve in de ondersteunende, faciliterende en organiserende rol bij de bevoegde gezagen. - Intensivering van energiebesparing (beperking van CO2 emissie) en het vergroten van het aandeel duurzaam opgewekte energie zijn belangrijke speerpunten van het Klimaatakkoord en vanuit de Regionale Energie Strategie. De toename van regelgeving op klimaataspecten leidt tot meer werk op het gebied van energietoezicht. Daarnaast is er landelijk € 56 miljoen (voor de komende 5 jaar vrijgemaakt om energietoezicht beter te borgen bij de omgevingsdiensten/gemeenten. Nog niet duidelijk is wat dit precies voor ons betekent. - Verwachtte toename benodigde geluidspecialsten: Bij het in werking treden van de Omgevingswet wordt de wet- en regelgeving over het milieuthema geluid ingrijpend gewijzigd. - Op het gebied van omgevingsveiligheid ondersteunt de RUD in de vraag en aanbod van de werkzaamheden, het aantrekken en opleiden van personeel en het ondersteunen van de deskundigenpool. -Bodem, overdracht bodemtaken van provincie naar gemeenten -Momenteel is de wet- en regelgeving rondom stikstof volop in de aandacht. De RUD Limburg Noord volgt deze (beleids-) ontwikkelingen, regelgeving en jurisprudentie. -De actualisatie van IIPC-richtingen (veehouderijen) wordt in RUD-verband nu projectmatig opgepakt en is naar verwachting eind 2024 afgerond. (Leudal heeft een eigen projectleider)
Risicobeheer	

Reinigingsdienst Maasland					
Vestigingsplaats	Haelen				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Website	https://www.rdmaasland.nl/				
Doelstelling	De reinigingsdienst Maasland voert taken uit op het gebied van inzameling huishoudelijke afvalstoffen, verwijderen van veegvuil, afvalslib en inzameling van bedrijfsafvalstoffen en levert een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen in programma 4.				
Belang in verbonden partij					
Bestuurlijk belang					
Financieel belang					
Bijdrage	€ 2.669				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2023	€ 1.014	Vreemd vermogen	01-01-2023	€ 7.309
Eigen vermogen	31-12-2023	€ 1.014	Vreemd vermogen	31-12-2023	€ 7.833
Resultaat	€ 0				
Ontwikkeling 2023	Speerpunten 2023: • Beleid op vermindering van huishoudelijk restafval; • Bewustwording: communicatie, voorlichting en educatie scholen • Monitoring: evaluatie invoering nieuw afvalbeleid in 2022 • Verduurzaming van verwerking huishoudelijk afval; • Updaten dienstverleningsovereenkomst met RD Maasland • Samenwerking met Limburgse gemeenten (ASL) en overheidsgedomineerde afvalbedrijven;				
Risicobeheer	De gemeenschappelijke regeling biedt voldoende mogelijkheden om het functioneren van de organisatie te optimaliseren en in te kunnen spelen op toekomstige ontwikkelingen. De kosten van de gemeenschappelijke regeling zijn inzichtelijk waardoor de risico's beperkt en voldoende beheersbaar zijn. Risicomanagement is voor deze organisatie permanent een agendapunt.				

Veiligheidsregio- Limburg Noord					
Vestigingsplaats	Venlo				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Website	http://vrln.nl/				
Doelstelling	• De veiligheidsregio voert taken uit op het gebied van rampenbestrijding, crisisbeheersing, brandweerzorg en Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen (GHOR) en levert een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen aan programma 1 • De GGD maakt ook onderdeel uit van de veiligheidsregio. De GGD is een uitvoeringsorganisatie op het gebied van de Wet Publieke Gezondheid (WPG) en heeft van daaruit een belangrijke taak bij de realisatie van doelstellingen in programma 1 • Verder voert de veiligheidsregio taken uit op het gebied van de WMO (maatschappelijke opvang, verslaving- en bemoeizorg). Daarmee wordt een bijdrage aan programma 1 geleverd				
Belang in verbonden partij					
Bestuurlijk belang	Alle deelnemende gemeenten hebben 1 stem in het algemeen bestuur. Afvaardiging burgemeester namens Leudal				
Financieel belang	Verdeelsleutel in gemeenschappelijke regeling				
Bijdrage	€ 4.129				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2023	€ 6.177	Vreemd vermogen	01-01-2023	€ 55.874
Eigen vermogen	31-12-2023	€ 6783	Vreemd vermogen	31-12-2022	€ 55.904
Resultaat	0				
Ontwikkeling 2023	Speerpunten 2023: • Uitvoeren wettelijke taken brandweer conform visie Brandweer 2030 • Samenwerking met buurregio's en informatie gestuurd werken • Inzicht in gewenst takenpakket GGD • maatregelen uitvoeren toekomstbestendig maken repressieve inzet brandweer				
Risicobeheer	In de nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen van de VRLN is bepaald dat de VRLN een weerstandsvermogen aanhoudt op grond van het vastgestelde risicoprofiel. Het risicoprofiel wordt om de drie jaar geactualiseerd. De berekende weerstandscapaciteit is bepaald op € 1.250.000. Uit de jaarverantwoording 2020 blijkt dat de VRLN eind 2020 beschikt over een algemene reserve € 533.000 en een vrij beschikbare reserve van € 1.087.000,-. Deze is dus hoger dan de benodigde capaciteit.				

Westrom						
Vestigingsplaats	Roermond					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Website	http://www.westrom.nl/					
Doelstelling	• Uitvoering Wet sociale werkvoorziening (WsW) • Zoveel mogelijk inwoners arbeid bieden in een beschutte werkomgeving. In de komende jaren wordt de • sociale werkvoorziening afgebouwd					
Belang in verbonden partij						
Bestuurlijk belang	De 5 gemeenten in Midden-Limburg zijn eigenaar van Westrom. In het dagelijks bestuur is Leudal vertegenwoordigd door 1 wethouder. In het algemeen bestuur door 2 wethouders.					
Financieel belang	€ 245					
Bijdrage	€ 244.087					
Financieel						
Eigen vermogen	01-01-2023	€ 4.176	Vreemd vermogen	01-01-2023	€	0
Eigen vermogen	31-12-2023	€ 4.207	Vreemd vermogen	31-12-2023	€	0
Resultaat	€ 29					
Ontwikkeling 2023	Na een extern onderzoek heeft Westrom een ontwikkeling doorgemaakt waarbij de gemeentelijke bijdrage jaarlijks is gedaald. De gemeenten Maasgouw, Roerdalen en Roermond willen de re-integratieactiviteiten van de Participatiewet onderbrengen in een nieuw bedrijf. De re-intgratiewerkzaamheden die Westrom thans uitvoert worden dan door Westrom ondergebracht in dit nieuwe bedrijf.					
Risicobeheer						

Overig					
Ijzeren Rijn					
Vestigingsplaats	Venlo				
Rechtsvorm	Overig				
Website	https://www.prorail.nl/projecten/ijzeren-rijn				
Doelstelling	Gemeenten en instanties werken samen aan het creëren van zo veel mogelijk beïnvloedingsruimte om veiligheidsrisico's en aantasting van de leefbaarheid vanwege heringebruikname van het historische tracé van de IJzeren Rijn zo veel mogelijk te verminderen.				
Belang in verbonden partij	Afhankelijk gesteld van gevergde noodzaak				
Bestuurlijk belang					
Financieel belang					
Bijdrage	0				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2022		Vreemd vermogen	01-01-2022	
Eigen vermogen	31-12-2022		Vreemd vermogen	31-12-2022	
Resultaat					
Ontwikkeling 2023	In deze periode hebben geen ontwikkelingen plaatsgevonden in het dossier IJzeren Rijn. Het Samenwerkingsverband is niet actief geweest.				
Risicobeheer	Het beschikbare budget bestaat uit het restant van een aantal incidentele bijdragen uit het verleden van de samenwerkende partners. Het budget wordt beheerd door de RMO coördinator Midden-Limburg bij de gemeente Roermond.				

Samenwerking Midden-Limburg					
Vestigingsplaats	Roermond				
Rechtsvorm	Overig				
Website					
Doelstelling	Per 1-1-2015 is de Samenwerkingsovereenkomst Midden-Limburg van start gegaan middels een bestuursovereenkomst tussen de 7 Midden-Limburgse gemeenten. Doel van de bestuursovereenkomst SML is: • Het organiseren van een netwerkstructuur die voor bundeling en coördinatie zorgt van projecten en trajecten op economisch, sociaal en fysiek terrein • Het in de overeenkomst bepaalde laat de publiekrechtelijke positie en de bevoegdheden van overheden onverlet				
Belang in verbonden partij	€ 0,60 per inwoner; proces en organisatiekosten				
Bestuurlijk belang					
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage aan Roermond die de budgetten namens de regio beheert.				
Bijdrage	€ 22				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2021	€ 76	Vreemd vermogen		nvt
Eigen vermogen	31-12-2021	€ 66	Vreemd vermogen		nvt
Resultaat	-/- € 9				
Ontwikkeling 2023	Nadat de samenwerking in het kader van SML uitvoerig geëvalueerd is, hebben we een vliegende (door)start gemaakt. De bestuursovereenkomst is herijkt, er is flink gesnoeid in de overlegstructuur en het Netwerkberaad SML heeft een andere invulling gekregen. Vorig jaar is gebruikt om de eerder vastgestelde visie "Midden-Limburg, verbindend hart van Limburg" te vertalen in een investeringsagenda. We beschikken nu over een ambitieuze, op de maat van onze regio toegesneden Investeringsagenda Midden-Limburg, die ons gaat helpen om de brede welvaart in onze regio op een hoger peil te brengen. De agenda is niet minder dan het visitekaartje van SML en een uitnodiging aan provincie, rijk en Europa om aan te haken. Samen met Keyport, OML, Ons WCL en andere organisaties zetten we Midden-Limburg op de kaart! Op basis van de investeringsagenda gaan we ons inspannen om voor Midden-Limburg een zogeheten Regiodeal binnen te halen.				
Risicobeheer	Het financieel risico is beperkt tot de jaarlijkse bijdrage aan proces- en organisatiekosten.				

Stichting / Vereniging						
Keyport						
Vestigingsplaats	Weert					
Rechtsvorm	Stichting / Vereniging					
Website	www.keyport.nl					
Doelstelling	Keyport is de samenwerking tussen ondernemers, overheid en onderwijs (triple helix), een manier van werken om de economische structuur in en voor de regio te versterken. Keyport bundelt en regisseert de krachten van ondernemers, overheid, onderwijs en kennisinstellingen en fungeert als de centrale visie waarin de drie partijen zich herkennen.					
Belang in verbonden partij	bijdrage € 2,47 per inwoner					
Bestuurlijk belang						
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage die door Keyport conform Routeplan 2021-2024/begroting wordt gebruikt voor met name projecten.					
Bijdrage	€ 88					
Financieel						
Eigen vermogen	01-01-2021	€	79	Vreemd vermogen	01-01-2021	€ 1.030
Eigen vermogen	31-12-2021	€	95	Vreemd vermogen	31-12-2021	€ 1.303
Resultaat	€ 95					
Ontwikkeling 2023	De voor de uitvoering van het Routeplan 2021-2024 gevraagde bijdrage per inwoner is voor de jaren 2021-2022 bevroren op het huidige niveau, zijnde € 2,47. Er volgt in 2021 een tussentijdse evaluatie. Deze zal aan de gemeenten worden aangeboden in de vorm van een visual. Insteek is om de financiering van Keyport voor de jaren 2023-2024 te handhaven op € 2,47. Er zijn weer diverse nieuwe projecten opgestart door Keyport. Steeds meer Leudalse bedrijven nemen deel aan een of meer projecten. Zo is bijvoorbeeld aan het project Indusym, een project om bedrijven te helpen starten met duurzaam ondernemen op een manier die hun businessmodel versterkt, in 2021 door de BIZ Ittervoort deelgenomen. Via de BIZ hebben meer dan 25 bedrijven meegedaan.					
Risicobeheer	Het financieel risico is beperkt tot de jaarlijkse bijdrage aan proces- en uitvoeringsmiddelen.					

Routebureau Midden-Limburg					
Vestigingsplaats	Venlo				
Rechtsvorm	Stichting / Vereniging				
Website	https://www.routebureaulimburg.nl/				
Doelstelling	• Het Routebureau staat garant voor een kwalitatief hoogstaand en actueel fietsknooppuntennetwerk. • Het routebureau zorgt voor goede ontsluiting van routeinformatie naar de promotie-organisaties. • Uniformiteit in bewegwijzering. • Het tegengaan van verrommeling van het landschap. • Vergaren van informatie omtrent routes • Initiëren van vernieuwing en gezamenlijke aanpak in Noord- en Midden-Limburg				
Belang in verbonden partij	€ 0,41 per inwoner van 2021 t/m 2024				
Bestuurlijk belang					
Financieel belang					
Bijdrage	€ 15				
Financieel					
Eigen vermogen	01-01-2021	€ 82	Vreemd vermogen	01-01-2021	€ 178
Eigen vermogen	31-12-2021	€ 86	Vreemd vermogen	31-12-2021	€ 68
Resultaat	€ 4				
Ontwikkeling 2023	Het Routebureau Noord- en Midden-Limburg zet zich in voor de volgende doelstellingen: - garant staan voor kwalitatief hoogstaande routenetwerken, die steeds aan de eisen van de tijd voldoen - zorg dragen voor goede ontsluiting van route informatie naar de promotieorganisaties, zodat het gebruik van recreatieve routes door bewoners en dag- en verblijfstoeristen bevorderd wordt. De werkzaamheden bestaan o.a. uit het onderhouden en beheren van het fietsknooppuntennetwerk, coördineren van wijzigingen in deze routes, organiseren van een goede klachtenprocedure voor gebruikers van bovenstaande fietsroutes en het rapporteren hierover aan betrokken instanties, uitgeven van kaartmateriaal voor het fietsknooppuntennetwerk, onderhouden van de website routebureaulimburg.nl waarop het netwerk getoond wordt,				
Risicobeheer	De algemene reserve dient ter dekking van incidentele posten				

4.7 Grondbeleid

4.7.1 Algemeen

Inleiding

Voor diverse gemeentelijke activiteiten is grond- en vastgoed nodig. Gemeentelijke plannen op onder meer het gebied van wonen, werkgelegenheid en recreatie hebben consequenties voor het grond- (en vastgoed-)gebruik in de gemeente. Dat betekent in veel gevallen dat het bestaande gebruik veranderd dient te worden. Zeggenschap over grond en vastgoed is dan ook van groot belang voor het verwezenlijken van initiatieven in de fysieke leefomgeving en publieke voorzieningen. Zonder grond is het immers niet mogelijk om (levensloop bestendige en starters) woningen te bouwen, of wegen of recreatiegebieden aan te leggen. Er is derhalve een markt waarop grond en vastgoed worden gekocht, geëxploiteerd en/of verkocht.

Een goede werking van de grond- en vastgoedmarkt is belangrijk om maatschappelijk gewenst ruimtegebruik te bevorderen (zoals het realiseren van functies en van beleidsinhoudelijke doelstellingen) en de kwaliteit van het ruimtegebruik te verhogen. Overheden voeren onder meer grond- en vastgoedbeleid met het oog op een goede werking van de grondmarkt en trachten met het beleid veranderingen in het grond- en vastgoedgebruik te sturen.

Zo kunnen we het bereiken van onze doelen op het gebied van ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, economie, werkgelegenheid, maatschappelijke ontwikkeling en verkeer en vervoer veilig stellen. Het grond- en vastgoedbeleid is een ondersteunend middel om ruimtelijke en sociaal-maatschappelijke doelen in de fysieke leefomgeving te realiseren.

Doel

Grond- en vastgoedbeleid is geen doel op zich.
Grond- en vastgoedbeleid is doelgericht ingrijpen van de overheid op de grond- en vastgoedmarkt om te komen tot een efficiënte en rechtmatige verdeling van onroerend goed en van kosten en baten bij de ontwikkeling ervan. De doelstelling is, in beginsel, driedelig. Overheden interveniëren in de eerste plaats op de grondmarkt om het feitelijke ruimtegebruik beter te laten aansluiten op het maatschappelijk gewenste ruimtegebruik, zoals op het gebied van de volkshuisvesting (genoeg betaalbare huur- en koopwoningen) en economie (groei werkgelegenheid) en dit (realisatie van bestemmingen en van beleidsinhoudelijke doelstellingen) te bevorderen. In de tweede plaats richt het beleid zich op het verhogen van de kwaliteit van het ruimtegebruik en de marktwerking op de grond- en vastgoedmarkt. In de laatste plaats richt het beleid zich op de verdeling van kosten en baten die ontstaan door overheidsinterventies, zoals bestemmingswijzigingen en investeringen.

Het Grond- en vastgoedbeleid bevat diverse instrumenten om beleidsinhoudelijke doelstellingen te verwezenlijken, voornamelijk voor ruimtelijk economisch beleid en omvat onder andere onderwerpen als aan- en verkoop van gronden en vastgoed, het vestigen van een voorkeursrecht ingevolge de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg), onteigening, grondexploitaties, kostenverhaal, verkoop van bouwterreinen, grondprijsbeleid en vastgoedexploitatie en -beheer.

In de structuurvisie, omgevingsvisie en beleidsnota's legt de gemeente Leudal haar ruimtelijk beleid en doelstellingen, samenhangend met de ontwikkelingsopgaven van wonen, werken, voorzieningen en (ruimtelijke) projecten vast. Het Grond- en vastgoedbeleid borgt een eenduidige en transparante beleidslijn voor het sturen en beheersen van ruimtelijke projecten. Het is een middel om beleidsinhoudelijke doelstellingen te verwezenlijken voor gebruik, beheer en ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. Voor onze gemeente is het (voeren van) Grond- en vastgoedbeleid ook een belangrijk instrument voor het bereiken van de maatschappelijke doelen van de Omgevingswet.

De maatschappelijke doelen van het omgevingsrecht als geheel zijn opgenomen in artikel 1.3 van de Omgevingswet. Deze wet is gericht op het in onderlinge samenhang:

- bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit en
- doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.

De gemeente geeft in het grond- en vastgoedbeleid de wijze en mate van inzet van het beschikbare grondbeleidsinstrumentarium aan. Het beleid is echter niet alleen een ondersteunend instrument voor het verwezenlijken van diverse ruimtelijke en sectorale beleidsdoelen, ook zijn er voor de gemeente grote financiële risico's aan verbonden. Goede sturing en beheersing van de uitvoering is van groot belang om tegelijkertijd de gemeentelijke doelen te realiseren en financiële risico's beperkt te houden.

Het Grond- en vastgoedbeleid van de gemeente vormt daarnaast het beleidskader van de regels voor het gemeentelijk vastgoedbeheer. Bij vastgoedbeleid gaat het in het bijzonder over de manier waarop de gemeente haar vastgoed op een zodanige manier in kan zetten dat de gemeentelijke (huisvesting)doelen zo doeltreffend en doelmatig gerealiseerd worden.

Visie op Grond- (en vastgoed)beleid

Het Grond- en vastgoedbeleid wordt ingezet om gewenste en toekomstige (her-)ontwikkelingen te realiseren en om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van onder meer de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur, maatschappelijke voorzieningen en gemeentelijke (huisvesting)doelen te verwezenlijken. Dit wordt gestimuleerd door het uitvoeren van lopende en het (her-)ontwikkelen van (nieuwe) plannen.

Onze visie wordt nader uitgewerkt in de nota Grond- en vastgoedbeleid, die in 2022 afgerond wordt. In de Nota Grond- (en vastgoed)beleid gaan we in op de wijzigingen in de maatschappelijke behoeften, demografische en economische ontwikkelingen en duurzaamheidsvraagstukken. Door een mix van financiële en juridische instrumenten wil de gemeente Leudal direct of indirect bijdragen aan een evenwichtige (her-)ontwikkeling van locaties. We streven naar een zo gunstig mogelijk maatschappelijk en financieel eindresultaat. Waar het kan faciliteert de gemeente Leudal initiatieven van derden.

Onderstaand wordt kort ingegaan op de vormen van het Grondbeleid en herziening van de nota Grondbeleid 2010.

Vormen van grondbeleid

De gemeente Leudal kan op verschillende manieren haar grondbeleid vormgeven. Dit hangt af van de urgentie van een (her-)ontwikkeling, de mate van gewenste gemeentelijke bemoeienis en de potentie van een ontwikkeling.

De gemeente Leudal kan kiezen tussen de volgende ontwikkelstrategieën:

- Planontwikkeling en -realisatie door de gemeente zelf (Actief Grondbeleid).
- Planontwikkeling en -realisatie door derden (Faciliterend Grondbeleid).
- Planontwikkeling en -realisatie in een samenwerking (PPS)
- Planontwikkeling en -realisatie waarbij toekomstige bewoners gezamenlijk opdrachtgever zijn voor hun eigen nieuwbouwproject (CPO), dit geschied in samenwerking met de gemeente en conform gestelde randvoorwaarden.

Gemeenten kiezen veelal, afhankelijk van de situatie, voor één van deze types van Grondbeleid. Dit wordt "situationeel Grondbeleid" genoemd. Onder "uitvoering grondbeleid" wordt dit nader toegelicht.

Herziening Nota Grondbeleid

In de herziening nota Grondbeleid wordt onder andere meegenomen de vastgestelde 'Structuurvisie Wonen Midden-Limburg 2022-2025', het Didam-arrest, de wijziging van het BBV, de toekomstige ontwikkeling van de Omgevingswet (zie paragraaf doelen) en de gewijzigde inzichten met betrekking tot het (her)ontwikkeling en/of herbestemming van vrijkomende gronden en accommodaties(/gemeentelijk vastgoed). Rekening houdend met deze ontwikkelingen en onze ambitie de kernen leefbaar te houden voor onze burgers en bedrijven, stelt de gemeente Leudal voor de nota Grond- en vastgoedbeleid samen te voegen tot één nota. Met de instrumenten die deze Nota ons zal bieden wordt het mogelijk in te spelen om op de bestaande en toekomstige ontwikkelingen.

Onderstaand wordt kort ingegaan op de bestaande ontwikkelingen
De Structuurvisie Wonen 2022 betreft een compacte actualisatie van de Structuurvisie Wonen 2018, de visie is uitvoeringsgericht en in de praktijk toepasbaar. De focus ligt op de realisatie van voldoende woningen van 'de juiste kwaliteit op de juiste plek'. Het is de uitdaging de komende jaren voldoende woningen en de juiste woningen op de juiste plaats toe te voegen. Er zijn regionale verschillen. Het aantal huishoudens in de regio is de afgelopen 3 jaar (2018 tot en met 2020) met 2,1% (2.223) toegenomen. Alle gemeenten laten (nog) een groei zien. In enkele gemeenten vlakt de groei langzaam af en nadert de huishoudentop. Het is zaak de ambities de komende periode wederom waar te maken. De Structuurvisie Wonen 2022 bevat instrumentarium om deze opgaven te bereiken. Daarnaast ligt er een opgave in de (ver)bouwopgave en de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. Dit wordt met concrete maatregelen vanuit het duurzaamheidsbeleid/de transitievisie warmte opgepakt.

In het 'Didam'-arrest van 26 november 2021 (ECLI:NL:HR:2021:1778) heeft de Hoge Raad geoordeeld dat overheden bij de verkoop van grond gelegenheid moeten bieden aan (potentiële) gegadigden om mee te dingen. Dat betekent dat overheden niet zonder meer vrij zijn om grond te verkopen aan een partij naar keuze. Overheden moeten gelijke kansen bieden bij uitgifte van grond. Deze uitspraak heeft veel stof doen opwaaien bij gemeenten. Ook voor Leudal heeft dit gevolgen.

Voor alle lopende dossiers zijn de processtappen die als gevolg van het arrest (extra) nodig zijn, in beeld gebracht. Per casus wordt dit opgepakt. Daarnaast is van belang dat het arrest de uitgifte van gronden in brede zin raakt.

Bij de uitgifte van gronden of vastgoed ten behoeve van projectmatige ontwikkelingen wordt gewerkt met een marktconsultatie. Daarbij wordt reeds via de systematiek van het arrest gewerkt. Dit blijft ook in de toekomst zo. Dus bij één-op-één vragen van marktpartijen om aankoop van perceel grond wordt naar deze systematiek verwezen en wordt geen één-op-één onderhandeling gevoerd. Tenzij sprake is van een beoogde functie waarvoor slechts één partij aan de selectiecriteria kan voldoen. De criteria worden vooraf bepaald en het voornemen tot verkoop wordt altijd bekend gemaakt/gepubliceerd.

In gevallen waar burgerinitiatieven betrokken zijn, gebeurde verkoop via selectiecriteria nog niet (dit waren immers geen marktpartijen met een commercieel belang). Dit zal in de toekomst moeten wijzigen. Er wordt uitgiftebeleid gemaakt c.q. criteria gesteld voor uitgifte van (vrijkomende) maatschappelijke locaties ten behoeve van (collectieve) burgerinitiatieven. Daarbij kan het college nog steeds, zij het door het formuleren van criteria, sturen op (woon- of leefbaarheids)concepten die worden ontwikkeld door en voor inwoners. Denk aan wooncoöperatieve vormen of CPO-concepten.

Verder zal gekeken worden naar het gronduitgiftebeleid in de vorm van pacht.

Vanaf 2016 zijn in het BBV nadere regels gesteld voor gebiedsontwikkeling. Voor een goed begrip van de achtergronden hiervan lichten we de drie belangrijkste aanleidingen voor deze nadere regels hieronder toe.

Ten eerste is de invoering van de vennootschapsbelasting (vpb) voor overheden per 1 januari 2016 een belangrijke aanleiding geweest om de regelgeving over grondexploitatie scherper neer te zetten en duidelijker af te bakenen van andere activiteiten die de gemeente uitvoert met grond en vastgoed. Het blijkt van belang om het begrippenkader van de fiscale wetgeving en van het BBV zo goed mogelijk op elkaar aan te laten sluiten, zodanig dat geen onduidelijkheid bestaat over de afbakening van de grondexploitatieactiviteiten en de lasten en baten die daaraan (moeten) worden toegerekend.

Een tweede aspect dat van belang is geweest voor de wijziging is het beperken van de risico's die gemeenten lopen met hun grondbeleid.

Een derde aspect is in het kader van het rapport 'Vernieuwing van de begroting en verantwoording van gemeenten' gepleit voor meer vergelijkbaarheid in de verslaggeving van gemeenten. De introductie van de vennootschapsbelasting voor overheden op 1 januari 2016 vroeg ook om meer eenduidigheid in de uitgangspunten en verslaggeving van de grondexploitaties.

Met de wijziging in het BBV en met de notities van de commissie BBV is meer eenduidigheid en daarmee vergelijkbaarheid voor gemeentelijke grondbedrijven bewerkstelligd:

- spelregels over start en eind van grondexploitatieprojecten, besluitvorming door de raad en verslaggeving in begroting en jaarrekening;
- eenduidigheid in de kostentoerekening (Wro/Bro en voorschriften voor rente);
- eenduidigheid in resultaatbepaling, verliesvoorziening en tussentijdse winstneming.

De bovenstaande wijziging is onlangs (juli 2019) samengevoegd in de notitie 'Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019)'. De opgave richt zich in ieder geval niet meer volledig op kwantitatieve groei, maar meer en meer op kwalitatieve groei.

Als gevolg van deze wijziging wordt de grondexploitatie als volgt gedefinieerd. De grondexploitaties zijn:

- Gronden in eigendom van de gemeente, waarvoor door de gemeenteraad een grondexploitatiecomplex met een grondexploitatiebegroting is vastgesteld. Vanaf dat moment wordt de bouwgrond in exploitatie geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie bij onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie) op de balans.

Gronden die zich in het transformatieproces bevinden waarbij in bezit zijnde grond en (eventueel) aanwezige opstallen worden omgevormd naar bouwrijpe grond, met als oogmerk (opnieuw) te worden bebouwd. Er is derhalve sprake van ‘actief Grondbeleid’.

Uitvoering grondbeleid

In de praktijk was in de afgelopen jaren vooral het faciliterende Grondbeleid het adagium. De gemeente kon en wilde de risico’s die samenhangen met actief Grondbeleid niet dragen.
Alleen faciliterend Grondbeleid heeft echter ook nadelen. Je kunt als gemeente minder sturen en als een marktpartij iets niet wil, dan stopt het. Dit terwijl een ontwikkeling wel heel wenselijk kan zijn om één van onze kernen leefbaar te houden. In het nieuwe Grond- en vastgoedbeleid van de gemeente Leudal wordt voorgesteld situationeel Grondbeleid toe te passen, zodat per geval de strategie afgewogen kan worden. Het zou bijvoorbeeld vanuit ruimtelijk -, maatschappelijk - of volkshuisvestelijk oogpunt op een gegeven moment wenselijk kunnen zijn om toch over te gaan tot actief grondbeleid. Om deze keuze op basis van objectieve criteria te kunnen maken wordt in de nieuwe nota aan het grond- en vastgoedbeleid een afwegingskader toegevoegd.

Grondprijsbeleid en vaststelling van grondprijzen voor woningbouw en bedrijventerreinen

Uitgiftebeleid bouwgrond
Jaarlijks stelt het College van Burgemeester en Wethouders de verkoopprijzen grond voor verschillende functies opnieuw vast en/of past het aan de marktontwikkelingen aan, op basis van de residuele grondprijsmethode. De gemeenteraad wordt achteraf in kennis gesteld van de aanpassingen. Voor incidentele ontwikkelingen kan het College van Burgemeester en Wethouders een afwijkende grondprijsmethode hanteren.

Uitgiftebeleid reststroken
De verkoop van restgronden/groenstroken heeft de voorkeur boven verhuur/bruikleen, mits voldaan wordt aan de volgende condities:

- Er is geen sprake (meer) van een functionele of structurele betekenis.
- Bestemmingsplanvoorschriften.
- Verkeersveiligheid aspecten.
- Verkoop toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen niet in de weg staat/hindert.
- Opbrengsten uit verkopen van percelen groter dan 1.000 m², € 1 per m² aanwenden om de boekwaarde te verlagen.
- Opbrengsten uit verkopen van percelen kleiner dan 1.000 m² komen ten gunste van de reserve grondexploitaties.

Verkoopbeleid gronden niet voor de openbare dienst bestemd

- Gronden met een strategische waarde komen niet voor verkoop in aanmerking. Met strategische waarde wordt bedoeld dat deze gronden in de toekomst nog ruimtelijke, maatschappelijke of financiële mogelijkheden kunnen hebben.
- Voor gronden in en nabij een kern geldt in principe dat die strategisch zijn en dient het college gemotiveerd aan te geven waarom verkoop wel mogelijk is.
- Verkoop van gronden (niet zijnde reststroken) geschiedt alleen via openbare procedure (dit in overeenstemming met het Didam arrest). Verkoop aan derden op verzoek is toegestaan, maar dan vindt de verkoop plaats op basis van een getaxeerde verkoopprijs.
- Regulier verpachte percelen komen in principe niet voor verkoop in aanmerking vanwege de lagere opbrengstwaarde. Wel wordt het pachtbeleid geïntensiveerd met als doel reguliere verpachtingen te beëindigen en dan mogelijk te verkopen.
- Versnipperde bospercelen komen voor verkoop in aanmerking. In eerste instantie komen bos- en/of natuurbeherende instanties in aanmerking voor koop. Bij geen interesse wordt aan omliggende grondeigenaren aangeboden om de grond te kopen. Verkoopprijs wordt bepaald door een taxateur.

Verwervingsbeleid

De gemeente kiest ervoor om bij elke in ontwikkeling te brengen locatie op dat moment te kiezen voor een passend verwervingsbeleid, waarbij zoveel mogelijk wordt gekozen voor verwerving, passend bij de situatie of het doel wat de gemeente voor ogen heeft.

- De gemeente Leudal hanteert het instrument van onteigening structureel en al vroeg in het onderhandelingsproces als een beleidsinstrument. Zodra een bestemmingsplan is vastgesteld, wordt zo nodig aan de hand van een onteigeningsplan een onteigeningsbesluit genomen. De onteigening zal al administratief worden ingezet.
- Primaire inzet blijft het bereiken van een minnelijke aankoop. Echter, het onteigeningsbesluit dient in eerste instantie als drukmiddel en in tweede instantie om tot daadwerkelijke onteigening over te gaan indien van zelfrealisatie geen sprake is en minnelijke aankoop is mislukt.

Kostenverhaal

De inzet van de gemeente Leudal is er op gericht om zo vaak als mogelijk het kostenverhaal via vrijwillige overeenkomsten met een grondeigenaar (anterieure overeenkomsten) te verzekeren.

Herziening

De gemeente Leudal actualiseert jaarlijks alle grondexploitaties. De bijstelling vindt op twee momenten in het jaar plaats en wel bij de besluitvorming van de jaarstukken en de begrotingsstukken.

Risicomanagement

De gemeente Leudal voert een actief risicomanagement door:

- De uitgangspunten van de planexploitatie continu te monitoren en zo nodig bij te stellen, zonder dat hiermee de kwaliteit van het plan substantieel wordt aangetast. In dat geval is nieuw bestuurlijk draagvlak vereist.
- De onderdelen van de planontwikkeling realistisch in te schatten.
- Activiteiten in het planontwikkelingsproces te toetsen aan vastgestelde financiële kaders en het planresultaat te toetsen aan de mogelijkheden en onmogelijkheden met betrekking tot het weerstandsvermogen van de gemeente.

4.7.2 Exploitatieresultaat

De volgende activiteiten zijn uitgevoerd ofwel worden afgerond in 2022:

- In de begroting is reeds melding gemaakt van het feit dat we signaleren dat ook in onze gemeente sprake is van een aantrekkende markt, dit onder andere omdat de interesse in en verkoop van kavels is toegenomen. De verkopen hebben in de afgelopen periode wel vertraging opgelopen als gevolg van de aangepaste normen voor Stikstof dispositie en PFAS. De verwachting is dat dit geen effect heeft voor 2022 en volgende jaren.
- Voor een gedeelte van de voormalige basisschool locatie Pinxtenstraat Haler is in samenspraak met het dorpsoverleg, de woningstichting Stramproy en een private ontwikkelaar gewerkt aan een kwalitatief plan dat voorziet in de realisatie van vijf levensloopbestendige woningen. Hiervoor is begin 2020 de grondexploitatie geactiveerd en naar verwachting zal in 2023 worden afgerond en afgesloten.
- Voorbereidende gesprekken en werkzaamheden lopen er om invulling te geven aan de overeenkomst ruimte voor ruimte Regeling eerste trance op de locatie Heythuysen Bevelanden 'Den Hoeck'. In 2022 is een anterieure overeenkomst gesloten, dit zodat de gronden in 2023 overgedragen kunnen worden aan de ontwikkelaar.

Voorbereidende werkzaamheden om plannen van de grond te krijgen hebben voornamelijk betrekking op:

- Bevelanden fase 1
  In 2022 wordt de infrastructuur afgerond voor fase 1 deel 1. Het streven is na het voldoende gereed zijn van de laatste woning in aanbouw de bestrating aan te leggen, de exploitatie af te sluiten (in 2023) en de middelen voor infrastructuur fase 1 deel 2 toe te voegen aan de grondexploitatiereserve, met het doel de middelen te reserveren voor het aanleggen van de infrastructuur, dit na afronding van de bouwactiviteiten in het gebiedsdeel.
- Witte huis
  De gemeente Leudal is voornemens bouwrijpe gronden te verkopen. De verkoop bevindt zich in een vergevorderd stadium.
- Heythuysen- Burgemeester Jansen van Sonlaan
  Er is principe overeenstemming bereikt met een partij voor de realisatie van 10 seniorenwoningen. In 2020 hebben de partijen de afspraken vastgelegd in een anterieure overeenkomst. De levering vindt plaats in 2023 nadat het planologisch kader in werking treedt en een bruikbare omgevingsvergunning voor de tien woningen is verleend.
- Grathem - Markt 8 en 8a
  Voor de locatie van het voormalige transportbedrijf aan de Markt 8 en 8a in Grathem heeft een marktconsultatie plaats gevonden en een projectontwikkelaar is geselecteerd om het project voor eigen rekening en risico te ontwikkelen. De verkoop bevindt zich in een vergevorderd stadium.
- Bedrijventerrein Ittervoort fase 4
  Het bestemmingsplan voor de ontwikkeling van Ittervoort vierde fase is 22 december 2020 vastgesteld. Er zijn beroepschriften ingediend. In 2021 is het verweerschrift naar aanleiding van de ingediende beroepschriften toegestuurd aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Er is nog geen duidelijkheid over het vervolg. Voor de voorlopige realisatieplanning gaan we ervan uit dat er in 2023 een uitspraak ligt. Parallel wordt gewerkt aan het sluiten van de koopovereenkomsten met de kandidaat kopers. Het streven is het project af te ronden in 2025.
- Ittervoort - Uitbreiding winkelgebied aan de Napoleonsweg
  Er is een principe overeenstemming bereikt met de ontwikkelaar voor de verkoop van de supermarktlocatie in Ittervoort. In 2022 wordt de grondexploitatie geactiveerd voor het winkelgebied Ittervoort. Het streven is het project in 2023 af te ronden.
- Grathem - Sportlaan
  In 2021/2022 heeft er haalbaarheidsonderzoek plaatsgevonden voor woningbouw op de locatie van de voormalige sportvelden in Grathem en hierbij de mogelijkheden van Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) te onderzoeken. Het haalbaarheidsonderzoek is afgerond en er zijn geen ruimtelijke belemmeringen naar voren gekomen die ertoe leiden dat woningbouw op deze locatie niet mogelijk is. Wel zijn er enkele aandachtspunten. Verder is gebleken dat CPO een haalbare ontwikkeling is voor deze locatie.
  In 2022 wordt het haalbaarheidsonderzoek vastgesteld en vervolgens worden de voor woningbouwontwikkeling benodigde procedures opgestart (opstellen bestemmingsplan en verkoop- en exploitatieovereenkomst).

Prognose van te verwachten resultaten

Voor woningbouwplannen en de locaties voor bedrijventerreinen, die de gemeente exploiteert en/of waar de gemeente financiële verplichtingen heeft, wordt een grondexploitatie geopend. Van elke exploitatie is een opzet of berekening gemaakt van toekomstige uitgaven en inkomsten. Op deze wijze wordt het saldo op eindwaarde verkregen. Dit is het bedrag dat na uitvoering van een plan op de einddatum resteert aan winst of verlies. In de cyclus voor de jaarrekening worden jaarlijks de meerjarenplanning van de exploitaties geactualiseerd en door het college van Burgemeester en Wethouders ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad. Uit de meerjarenplanning blijkt het financiële verloop en de ontwikkeling van de exploitaties.

(bedrag x 1.000)

Onderdeel	Boekwaarde 01-01-2023	Rente 2023	Raming resterende uitgaven	Raming resterende inkomsten	Raming eindsaldo
Woningbouw in exploitatie bestaande uit:					
Gemeentelijke bouwgrond in exploitatie	-1.239	-20	801	-968	-1.426
Faciliterend grondbeleid	60	1		-121	-60
Structuurbeelden Haelen-Horn					0
Bedrijventerrein in exploitatie	4.051	73	8.574	-13.481	-783
Totaal	**2.871**	**54**	**9.374**	**-14.569**	**-2.269**

(bedrag x 1.000)

Onderdeel	Boekwaarde 01-01-2023	Raming resterende uitgaven	Raming resterende inkomsten	Raming eindsaldo	Jaar afsluiting
Woningbouw					
Baexem Witte huis	-4	0	0	-4	2022
Heibloem P. van Donstraat	-137	66	-152	-223	2023
Heythuysen De Bevelanden 1	-868	551	0	-317	2023
Heythuysen Walk	-115	0	0	-115	2022
Haler Pinxtenstraat	52	151	-203	0	2023
Haler Gruttostraat	-170	7	-82	-522	2022
Heythuysen J. van Sonlaan	3	6	-531	-245	2023
Totaal	**-1.239**	**781**	**-968**	**-1.426**	

Woningbouw(gemeentelijke exploitaties) in exploitatie vooruitzichten
De op het einde van de exploitatietermijnen (eindwaarde) te behalen winstraming bedraagt € -1.426.133. De contante waarde (2023) bedraagt € -1.361.700.

(bedrag x 1.000)

Onderdeel	Boekwaarde 01-01-2023	Raming resterende uitgaven	Raming resterende inkomsten	Raming eindsaldo	Jaar afsluiting
Bedrijventerreinen					
Heythuysen BT Arenbos	174	72	-872	-626	2024
Ittervoort, BT fase IV	3.810	4.948	-8.758	0	2025
Ittervoort Napoleonsweg	67	3.626	-3.850	-157	2023
Totaal	**4.051**	**8.646**	**-13.481**	**-783**	

Bedrijventerreinen in exploitatie vooruitzichten
De op het einde van de exploitatietermijnen (eindwaarde) te behalen winstraming bedraagt € -783.427. De contante waarde (2023) bedraagt € 715.000.

De op het einde van de exploitatietermijnen (eindwaarde) te behalen winstraming (in het kader van de woningbouw en bedrijventerreinen) bedraagt € -2.209.560. De contante waarde (2023) bedraagt € -2.076.700.

Exploitaties door derden

Op grond van de wijziging BBV dienen wij in deze paragraaf in te gaan op de aanduiding van de wijze waarop de gemeente grondbeleid uitvoert. Daarnaast dienen wij in te gaan op de actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie. De exploitaties door derden worden op grond van de wijziging BBV niet gezien als grondexploitaties, maar als puur kostenverhaal, wat leidt tot een vordering op de balans. In de toekomst worden deze vorderingen opgenomen op de balans en daar toegelicht.

(bedrag x 1.000)

Onderdeel	Boekwaarde 01-01-2023	Raming resterende uitgaven	Raming resterende inkomsten	Raming eindsaldo	Jaar afsluiting
Woningbouw (exploitatie derden)					
Baexem Mariabosch (Gelissen Vastgoed BV)	60	1	-121	-60	***
Totaal	**60**	**1**	**-121**	**-60**	

(bedrag x 1.000)

Meerjarenplanning resterende uitgaven en inkomsten gemeentelijke exploitaties Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal
Woningbouw in exploitatie:						
Uitgaven	478	781				1.259
Inkomsten	-976	-968				-1.943
Bedrijventerrein in exploitatie:						
Uitgaven	188	4.351	3.756	540		8.835
Inkomsten	-646	-4.643	-5.899	-2.603		-13.792
Totaal	-955	-480	-2.143	-2.063		-5.641
Uitgaven	**667**	**5.131**	**3.756**	**540**		**10.094**
Inkomsten	**-1.622**	**-5.611**	**-5.899**	**-2.603**		**-15.735**
Saldo	**-955**	**-480**	**-2.143**	**-2.063**		**-5.641**

4.7.3 Reserves in relatie tot risico's

Reserve grondexploitaties

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

1. Enerzijds de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken
2. Anderzijds alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Het weerstandsvermogen voor de gemeente Leudal bestaat uit de reserve grondexploitatie en het algemeen gemeentelijk weerstandsvermogen wat onderdeel uitmaakt van de risicoparagraaf.

De reserve grondexploitaties is voor de gemeente Leudal de eerste buffer en heeft volgens de Nota Grondbeleid de volgende functies:

- Verrekenen van winsten en verliezen van de exploitaties;
- Afdekking van risico's;
- Buffer voor het voeren van een actieve grondpolitiek;
- Bepaalt de grens voor het voeren van een actieve grondpolitiek.

Het behalen van winsten is geen doel op zich, maar wel heel belangrijk om de reserve grondexploitatie op peil te houden en zodoende tegenvallers op te vangen. Het beleid bij winstnemingen is gebaseerd op het principe van voorzichtigheid.

Risico's grondexploitaties

Risico's van grondexploitaties worden afgedekt door de reserve grondexploitaties. Het kwalificeren van risico's wordt gebaseerd op enerzijds het risico en de kans dat het risico zich openbaart en anderzijds het bedrag dat daarmee gemoeid gaat. Bovendien moet de vraag worden beantwoord of het saldo van de reserve grondexploitaties voldoende is om de risico's af te dekken.
De reserve bedraagt € 2,031 miljoen en op basis van de huidige en toekomstige inschatting van de risico's wordt er vooralsnog vanuit gegaan dat de reserve toereikend is, zo blijkt ook uit de onderstaande tabel waarin de risico's zijn gekwantificeerd.

De belangrijkste risico's zijn:

1. Financiële resultaten van de afwikkeling van het faillissement van Nieuwe Borg;
2. Kostendekkendheid van de grote(re) exploitaties: de uitbreiding van het bedrijventerrein Ittervoort fase IV.

	(bedrag x 1.000)
Risico's grondexploitatie	**Bedrag**
Afzetrisico's gevolg van marktvertraging	335
Risico's m.b.t. kostendekkendheid van plannen	287
Risico's haalbaarheid plannen als gevolg van de marktsituatie	
Risico niet nakoming van overeenkomsten	812
Debiteurenrisico's	
Procedurekosten (investering Raad € 154.000)	87
Verplichte bijdrage aan de algemene dienst	
Diverse overige risico's (o.a. onderzoek naar plannen die niet tot uitvoering komen)	35
Verliesvoorziening i.h.k.v. plannen	475
Totaal	**2.031**

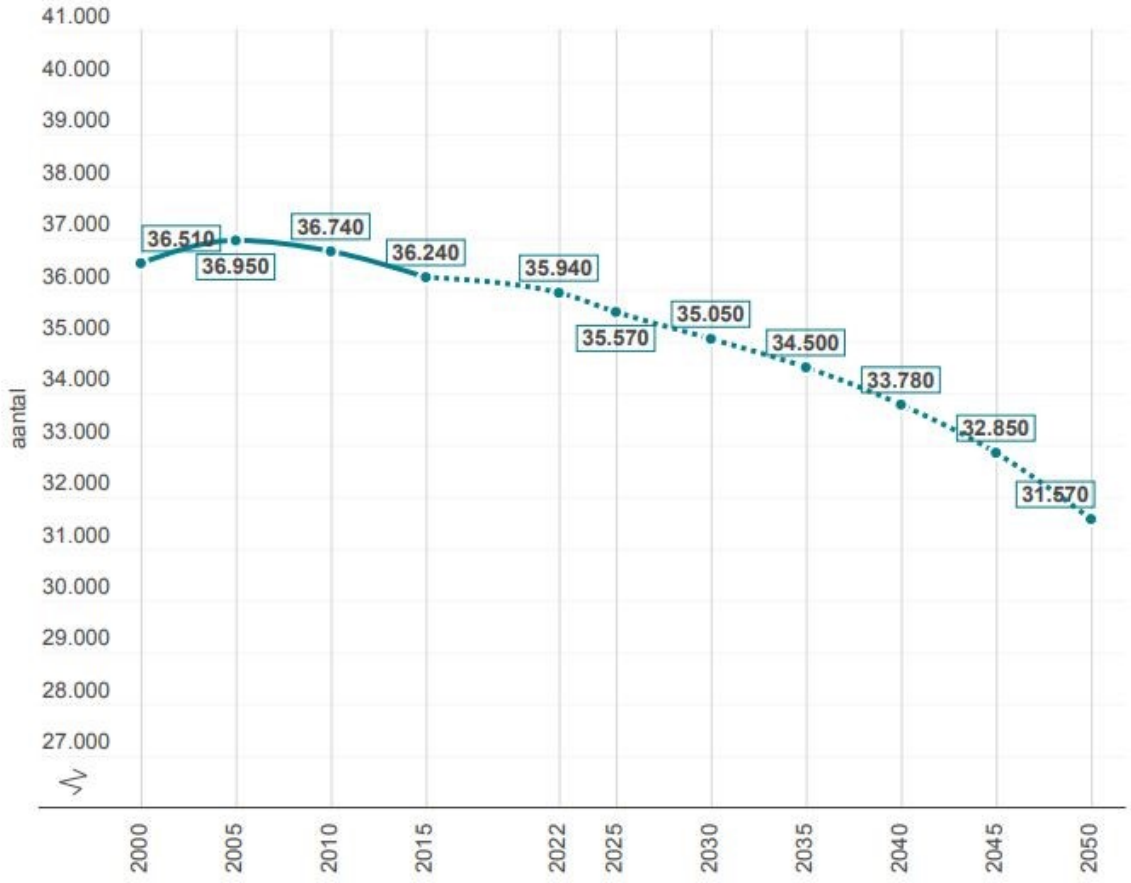
4.8 Demografische ontwikkelingen

4.8.1 Algemeen

Demografische veranderingen hebben gevolgen voor Leudal. De samenstelling van onze bevolking veranderd. We hebben niet alleen te maken met een afnemende bevolkingsomvang, maar ook met minder jongeren, meer senioren en toename aan diversiteit van afkomst.

De demografische ontwikkelingen hebben invloed op (bijna) alle beleidsvelden. Denk aan woningbouw, economie, arbeidsmarkt, welzijn, verenigingsleven, accommodatiebeleid, onderwijs, zorg enzovoorts. Juist daarom zijn demografische ontwikkelingen integraal onderdeel van onze gehele visievorming en beleidsuitvoering. In de strategische visie is rekening gehouden met demografische ontwikkelingen.

Omvang bevolking Leudal

Bevolking Leudal bron ABF Primos- Leudal in cijfers 2022

5 Financiële bijlagen

5.1 Productenbegroting

Productenbegroting				*(bedrag x 1.000)*
	2023	**2024**	**2025**	**2026**
Veiligheid				
Ondermijnende criminaliteit				
Voorkomen+terugdringen georganis crimina				
Ondermijning	132	132	132	132
Mutaties reserves CDL21010101	0	0	0	0
Subtotaal	**132**	**132**	**132**	**132**
Sociale veiligheid				
Integrale en gebiedsgerichte aanpak				
Veiligheidsmaatregelen specifiek	183	183	183	183
Mutaties reserves CDL21010201	0	0	0	0
Subtotaal	**183**	**183**	**183**	**183**
Crisisbeheersing				
Crisisorganisatie is voorbereid				
Veiligheidsmaatregelen algemeen	3.046	3.046	3.046	3.045
Mutaties reserves CDL21010301	0	0	0	0
Subtotaal	**3.046**	**3.046**	**3.046**	**3.045**
Totaal per programma	**3.361**	**3.361**	**3.361**	**3.360**
Leefomgeving				
Economie				
Aantrekkelijk voor werkgevers				
Ondersteuning bedrijvigheid	145	136	136	136
Infra bedrijven	93	93	93	93
Mutaties reserves CDL 21020101	-6	-6	-6	-6
Weerstand tegen personeelskrimp				
Ambtelijke samenwerking	377	340	377	377
Bestuurlijke samenwerking	0	0	0	0
Mutaties reserves CDL 21020102	0	0	0	0
Toerisme en recreatie				
Conserveren cultuurhistorische waarde	204	210	210	210
Aantrekkingskracht op burgers	180	180	193	189
Openluchtrecreatie	42	42	42	42
Recreatie op water	0	0	0	0
Mutaties reserves CDL 21020103	0	0	0	0
Subtotaal	**1.035**	**996**	**1.045**	**1.041**

Wonen				
Woningaanbod sluit aan bij woonwensen				
Afval	-708	-504	-504	-500
Milieubeheer	1.123	1.136	1.131	1.132
Toepassing APV	375	375	375	371
Bestemmingsplannen	1.099	1.099	1.099	1.098
Grex wonen	-6	-6	-6	-6
Volkshuisvesting	681	248	236	234
Mutaties reserves CDL 21020201	-34	-34	-26	-26
Buitengebied in beweging	255	235	215	215
Handhaving RO	180	180	180	180
Omgevingsvergunningen	63	63	63	63
Toezicht en handhaving bouwen	596	596	596	596
Openbaar gebied adequaat onderhouden				
Verkeersveiligheid	1.004	1.071	1.090	1.110
Natuurbescherming en -onderhoud	2.573	2.628	2.626	2.632
Infrastructuur wegen	2.700	2.819	2.888	3.190
Riolering	-1.095	-1.058	-1.061	-1.007
Vastgoed	1.490	1.236	1.236	1.235
Gebruik openbaar groen	114	101	79	79
Begraafplaatsen	8	8	8	8
Mutaties reserves CDL 21020202	-153	-173	-163	-163
Goede bereikbaarheid en toegankelijkheid				
Parkeren	1	1	1	1
Infrastructuur water	64	64	63	63
Openbaar vervoer	18	18	18	18
Mutaties reserves CDL 21020203	5	5	5	5
Subtotaal	**10.356**	**10.110**	**10.148**	**10.527**
Klimaat				
Hernieuwbare energie bovengem.				
Duurzaamheid	100	100	100	100
Mutaties reserves CDL 21020301	0	0	0	0
Subtotaal	**100**	**100**	**100**	**100**
Totaal per programma	**11.491**	**11.205**	**11.293**	**11.668**

Voorzieningen				
Onderwijshuisvesting				
Passende huisvesting onderwijs				
Onderwijshuisvesting	1.380	1.432	1.672	1.647
Mutaties reserves CDL21030101	-76	-76	-76	-76
Via onderwijs sporten				
Bewegingsonderwijs	71	71	71	71
Mutaties reserves CDL21030102	0	0	0	0
Subtotaal	**1.375**	**1.427**	**1.666**	**1.641**
Cultuur				
Bijdrage cultuur aan gezondheid				
Kunst en cultuur	307	307	307	307
Cultuuraccommodaties	641	644	622	618
Media	479	374	373	373
Mutaties reserves CDL21030201	-197	-197	-197	-197
Cultuur deelname				
Cultuurondersteuning	138	131	131	131
Burgerinitiatieven	100	100	100	100
Mutaties reserves CDL21030202	0	0	0	0
Subtotaal	**1.468**	**1.359**	**1.336**	**1.332**
Sport				
Bijdrage sport aan gezondheid				
Buitensport	1.219	1.404	1.397	1.398
Sportbeleid	442	442	442	442
Binnensport	835	865	859	858
Mutaties reserves CDL21030301	-120	-120	-115	-115
Subtotaal	**2.375**	**2.591**	**2.582**	**2.583**
Totaal per programma	**5.217**	**5.377**	**5.585**	**5.556**

Samenleving				
Gezondheid				
Bewustwording van invloed levensstijl				
Bescherming gezondheid	1.423	1.423	1.410	1.410
Mutaties reserves CDL21040101	-15	-15	-16	-16
Subtotaal	**1.408**	**1.408**	**1.394**	**1.394**
Maatschappij				
Versterken samenredzaamheid				
Maatschappij algemeen	595	602	602	602
Welzijnswerk	690	675	675	675
WMO advisering	6	6	6	6
Mutaties reserves CDL21040201	-15	-15	-15	-15
Subtotaal	**1.276**	**1.268**	**1.267**	**1.267**
Ondersteuning				
Beter passende ondersteuning				
WMO	7.431	7.449	7.467	7.487
Jeugdhulp	12.061	11.756	11.666	11.333
Participatie sociale zekerheid	4.444	4.349	4.235	4.101
Participatie integratie	303	289	284	244
Mutaties reserves CDL21040301	-133	-118	-114	-114
Participatie Inkomen	225	225	225	225
Participatie levensonderhoud	120	120	120	120
Subtotaal	**24.451**	**24.070**	**23.884**	**23.395**
Onderwijs				
Educatieve ontwikkeling				
Onderwijsbeleid	1.081	1.081	1.081	1.081
Kinderopvang	202	197	196	192
Mutaties reserves CDL21040401	0	0	0	0
Subtotaal	**1.283**	**1.278**	**1.277**	**1.273**
Samenleving				
Inclusieve samenleving				
Algemene voorzieningen	328	318	318	318
Mutaties reserves CDL21040501	0	0	0	0
Subtotaal	**328**	**318**	**318**	**318**
Zelfredzaamheid				
vergroten zelfredzaamheid				
Jeugd overig	57	57	71	71
WMO overig	25	25	25	25
Participatie overig	655	655	655	655
Mutaties reserves CDL21040601	0	0	0	0
Subtotaal	**737**	**737**	**751**	**751**
Totaal per programma	**29.482**	**29.077**	**28.892**	**28.398**

Dienstverlening				
Toegankelijkheid				
Toegankelijke dienstverlening				
Balieproducten	1.422	1.422	1.422	1.422
Verkiezingen	101	101	101	101
Mutaties reserves CDL 21050103	-6	-6	-6	-6
Subtotaal	**1.517**	**1.517**	**1.517**	**1.517**
Kwaliteit				
Hoogwaardige kwaliteit dienstverlening				
Burgerzaken	62	62	62	62
Mutaties reserves CDL 21050104	0	0	0	0
Subtotaal	**62**	**62**	**62**	**62**
Totaal per programma	**1.579**	**1.579**	**1.579**	**1.579**

Samenwerking				
Samenwerking regionaal, nationaal en int				
Samenwerkingsverbanden				
Bestuurlijke samenwerking	196	196	196	196
Mutaties reserves CDL 21060103	0	0	0	0
Subtotaal	**196**	**196**	**196**	**196**
Totaal per programma	**196**	**196**	**196**	**196**

Algemene dekkingsmiddelen				
Geen collegedoel				
Geen subdoel				
Onbestemde gelden	3.374	5.535	8.910	5.734
Saldo financieringsfunctie	71	-221	-417	-590
OZB Woningen	-4.654	-4.879	-5.106	-5.321
OZB niet-woningen	-1.999	-2.096	-2.193	-2.285
Lokale heffingen	-810	-811	-810	-810
Rijksuitkeringen	-61.545	-62.594	-65.551	-61.983
Treasury	20	19	19	19
Dividend en rente	-864	-864	-947	-812
Mutaties reserves CDL21080101	532	540	547	557
Subtotaal	**-65.876**	**-65.372**	**-65.548**	**-65.491**
Totaal per programma	**-65.876**	**-65.372**	**-65.548**	**-65.491**

Overhead				
Geen collegedoel				
Geen subdoel				
PIOFACH	5.950	5.955	5.872	5.943
Buitendienst	-290	-201	-121	-42
Uitvoeringskosten 3D	695	679	799	797
EC-GEO samenwerking	0	0	0	0
Directe loonkosten	7.355	7.173	6.916	6.916
Mutaties reserves CDL21090101	-704	-568	-302	-302
Serviceteam	15	15	15	15
Bestuur	1.220	1.211	1.153	1.095
Ondersteuning bestuur	465	465	465	465
Ondernemingsraad	10	10	10	10
Overhead	-109	-109	-109	-109
Saldo HKP overhead	-125	-125	-125	-125
Subtotaal	**14.480**	**14.506**	**14.573**	**14.662**
Totaal per programma	**14.480**	**14.506**	**14.573**	**14.662**

Heffing VPB				
Geen collegedoel				
Geen subdoel				
Heffing VPB	20	20	20	20
Subtotaal	**20**	**20**	**20**	**20**
Totaal per programma	**20**	**20**	**20**	**20**

Onvoorzien				
Geen collegedoel				
Geen subdoel				
Onvoorzien	51	51	51	51
Subtotaal	**51**	**51**	**51**	**51**
Totaal per programma	**51**	**51**	**51**	**51**

5.2 Overzicht structurele en incidentele baten en lasten

(bedrag x 1.000)

Omschrijving	Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026		
	Totaal	Waarvan		Totaal	Waarvan		Totaal	Waarvan		Totaal	Waarvan	
		Incidenteel	Structureel		Incidenteel	Structureel		Incidenteel	Structureel		Incidenteel	Structureel
Baten per programma												
P1 - Veiligheid	-115	0	-115	-115	0	-115	-115	0	-115	-115	0	-115
P2 - Leefomgeving	-10.849	-72	-10.777	-10.702	-74	-10.628	-10.671	-83	-10.587	-10.735	-83	-10.652
P3 - Voorzieningen	-649	-127	-522	-429	0	-429	-429	0	-429	-429	0	-429
P4 - Samenleving	-8.615	-145	-8.470	-8.477	0	-8.477	-8.479	0	-8.479	-8.479	0	-8.479
P5 - Dienstverlening	-276	0	-276	-276	0	-276	-276	0	-276	-276	0	-276
P6 - Samenwerking	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P7 - Financiën en belastingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Subtotaal baten programma's	**-20.503**	**-344**	**-20.159**	**-20.000**	**-74**	**-19.925**	**-19.971**	**-83**	**-19.887**	**-20.035**	**-83**	**-19.951**
Lasten per programma												
P1 - Veiligheid	3.476	0	3.476	3.476	0	3.476	3.476	0	3.476	3.476	0	3.476
P2 - Leefomgeving	22.528	842	21.685	22.116	165	21.951	22.154	154	22.000	22.594	154	22.439
P3 - Voorzieningen	6.259	0	6.259	6.200	0	6.200	6.402	0	6.402	6.374	0	6.374
P4 - Samenleving	38.259	200	38.059	37.703	40	37.663	37.516	40	37.476	37.022	0	37.022
P5 - Dienstverlening	1.861	0	1.861	1.861	0	1.861	1.861	0	1.861	1.861	0	1.861
P6 - Samenwerking	196	0	196	196	0	196	196	0	196	196	0	196
P7 - Financiën en belastingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Subtotaal lasten programma's	**72.579**	**1.043**	**71.536**	**71.552**	**205**	**71.347**	**71.604**	**194**	**71.410**	**71.522**	**154**	**71.368**
Totaal saldo van baten en lasten programma's	**52.076**	**699**	**51.377**	**51.552**	**131**	**51.421**	**51.633**	**111**	**51.523**	**51.487**	**71**	**51.416**
Baten overige												

(bedrag x 1.000)

Omschrijving	Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026		
	Totaal	Waarvan		Totaal	Waarvan		Totaal	Waarvan		Totaal	Waarvan	
		Incidenteel	Structureel		Incidenteel	Structureel		Incidenteel	Structureel		Incidenteel	Structureel
Algemene dekkingsmiddelen	-70.229	0	-70.229	-71.591	0	-71.591	-74.958	-150	-74.808	-71.550	-22	-71.528
Overhead	-2.786	0	-2.786	-2.786	0	-2.786	-2.786	0	-2.786	-2.786	0	-2.786
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Subtotaal baten overige	**-73.015**	**0**	**-73.015**	**-74.377**	**0**	**-74.377**	**-77.744**	**-150**	**-77.594**	**-74.336**	**-22**	**-74.314**
Lasten overige												
Algemene dekkingsmiddelen	2.822	0	2.822	4.552	0	4.552	5.183	0	5.183	5.929	0	5.929
Overhead	17.971	258	17.714	17.860	258	17.603	17.662	0	17.662	17.751	0	17.751
Vennootschapsbelasting	20	20	0	20	20	0	20	20	0	20	20	0
Onvoorzien	51	0	51	51	0	51	51	0	51	51	0	51
Subtotaal lasten overige	**20.864**	**278**	**20.586**	**22.483**	**278**	**22.205**	**22.916**	**20**	**22.896**	**23.751**	**20**	**23.731**
Totaal saldo van baten en lasten overige	**-52.151**	**278**	**-52.429**	**-51.894**	**278**	**-52.172**	**-54.828**	**-130**	**-54.699**	**-50.586**	**-2**	**-50.584**
Saldo van baten en lasten	**-76**	**977**	**-1.052**	**-342**	**409**	**-751**	**-3.195**	**-19**	**-3.176**	**901**	**69**	**832**
Onttrekkingen uit reserves:												
P1 - Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P2 - Leefomgeving	-314	0	-314	-334	0	-334	-323	0	-323	-323	0	-323
P3 - Voorzieningen	-434	0	-434	-434	0	-434	-428	0	-428	-428	0	-428
P4 - Samenleving	-10	0	-10	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P5 - Dienstverlening	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P6 - Samenwerking	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P7 - Financiën en belastingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

(bedrag x 1.000)

Omschrijving	Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026		
	Totaal	Waarvan		Totaal	Waarvan		Totaal	Waarvan		Totaal	Waarvan	
		Inciden-teel	Structu-reel		Inciden-teel	Structu-reel		Inciden-teel	Structu-reel		Inciden-teel	Structu-reel
Overhead	-704	-396	-308	-568	-258	-310	-302	0	-302	-302	0	-302
Totaal onttrekkingen uit reserves	**-1.462**	**-396**	**-1.065**	**-1.336**	**-258**	**-1.078**	**-1.054**	**0**	**-1.054**	**-1.054**	**0**	**-1.054**
Toevoegingen aan reserves:												
P1 - Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P2 - Leefomgeving	125	0	125	125	0	125	133	0	133	133	0	133
P3 - Voorzieningen	40	0	40	40	0	40	40	0	40	40	0	40
P4 - Samenleving	-152	0	-152	-149	0	-149	-144	0	-144	-144	0	-144
P5 - Dienstverlening	-6	0	-6	-6	0	-6	-6	0	-6	-6	0	-6
P6 - Samenwerking	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P7 - Financiën en belastingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	532	0	532	540	0	540	547	0	547	557	0	557
Overhead	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal toevoegingen aan reserves	**538**	**0**	**538**	**550**	**0**	**550**	**569**	**0**	**569**	**579**	**0**	**579**
Saldo mutaties reserves	**-923**	**-396**	**-527**	**-785**	**-258**	**-527**	**-485**	**0**	**-485**	**-475**	**0**	**-475**
Gerealiseerd resultaat	**-999**	**580**	**-1.579**	**-1.127**	**151**	**-1.278**	**-3.680**	**-19**	**-3.661**	**427**	**69**	**358**

5.3 Overzicht van lasten en baten per taakveld

(Bedrag x 1.000)

		Lasten				Baten			
0	**Bestuur en ondersteuning**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
0.1	Bestuur	1.836	1.828	1.769	1.711	-1	-1	-1	-1
0.2	Burgerzaken	1.862	1.862	1.862	1.862	-276	-276	-276	-276
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.515	1.261	1.261	1.260	-25	-25	-25	-25
0.4	Overhead	14.790	14.687	14.547	14.694	-1.244	-1.244	-1.244	-1.244
0.5	Treasury	163	-130	-327	-516	-936	-936	-1.018	-866
0.61	OZB woningen	165	159	162	165	-4.819	-5.038	-5.267	-5.486
0.62	OZB niet-woningen	71	69	70	71	-2.070	-2.165	-2.263	-2.357
0.64	Belastingen overig	48	47	48	48	0	0	0	0
0.7	Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	0	0	0	0	-61.545	-62.594	-65.551	-61.983
0.8	Overige baten en lasten	3.424	5.585	8.961	5.785	0	0	0	0
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	20	20	20	20	0	0	0	0
0.10	Mutaties reserves	538	550	569	579	-1.462	-1.336	-1.054	-1.054
	Totaal	**24.433**	**25.938**	**28.942**	**25.680**	**-72.379**	**-73.615**	**-76.700**	**-73.292**

1	**Veiligheid**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	3.141	3.141	3.141	3.141	-115	-115	-115	-115
1.2	Openbare orde en veiligheid	710	710	710	706	0	0	0	0
	Totaal	**3.851**	**3.851**	**3.851**	**3.847**	**-115**	**-115**	**-115**	**-115**

2	**Verkeer, vervoer en waterstaat**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
2.1	Verkeer en vervoer	3.847	4.032	4.120	4.442	-144	-144	-144	-144
2.2	Parkeren	1	1	1	1	0	0	0	0
2.3	Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0	0	0
2.4	Economische havens en waterwegen	69	69	68	67	-5	-5	-5	-5
2.5	Openbaar vervoer	18	18	18	18	0	0	0	0
	Totaal	**3.935**	**4.119**	**4.207**	**4.528**	**-148**	**-148**	**-148**	**-148**

3	**Economie**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
3.1	Economische ontwikkeling	377	340	377	377	0	0	0	0
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	320	314	284	247	-227	-221	-191	-154
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	222	213	163	163	-77	-77	-27	-27
3.4	Economische promotie	283	283	295	292	-961	-961	-961	-961
	Totaal	**1.201**	**1.151**	**1.119**	**1.079**	**-1.264**	**-1.259**	**-1.179**	**-1.142**

4	Onderwijs	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
4.2	Onderwijshuisvesting	1.380	1.432	1.672	1.647	0	0	0	0
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.372	1.226	1.226	1.226	-220	-75	-75	-75
	Totaal	**2.752**	**2.659**	**2.898**	**2.873**	**-220**	**-75**	**-75**	**-75**

5	Sport, cultuur en recreatie	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
5.1	Sportbeleid en activering	534	442	442	442	-93	0	0	0
5.2	Sportaccommodaties	2.470	2.559	2.545	2.546	-417	-290	-290	-290
5.3	Cult.presentatie, -productie en -partic	1.080	1.077	1.054	1.051	-29	-29	-29	-29
5.4	Musea	21	21	21	21	-11	-11	-11	-11
5.5	Cultureel erfgoed	219	224	224	224	-14	-14	-14	-14
5.6	Media	574	469	468	468	-95	-95	-95	-95
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.736	2.778	2.753	2.759	-6	-6	-6	-6
	Totaal	**7.633**	**7.569**	**7.508**	**7.510**	**-665**	**-446**	**-446**	**-446**

6	Sociaal domein	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.853	2.834	2.848	2.823	-109	-110	-110	-110
6.2	Wijkteams	1.814	1.814	1.828	1.828	0	0	0	0
6.3	Inkomensregelingen	7.077	7.077	7.077	7.077	-5.783	-5.783	-5.783	-5.783
6.4	Begeleide participatie	3.420	3.325	3.211	3.076	0	0	0	0
6.5	Arbeidsparticipatie	655	655	655	655	0	0	0	0
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	1.169	1.169	1.169	1.169	-11	-11	-11	-11
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	7.072	7.072	7.072	7.072	-231	-231	-231	-231
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	9.464	9.159	9.089	8.756	0	0	0	0
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	931	938	939	939	-2.265	-2.272	-2.274	-2.274
9.82	Geëscaleerde zorg 18-	1.133	1.133	1.113	1.113	0	0	0	0
	Totaal	**35.587**	**35.176**	**35.001**	**34.508**	**-8.399**	**-8.407**	**-8.409**	**-8.409**

7	Volksgezondheid en milieu	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
7.1	Volksgezondheid	1.455	1.455	1.442	1.442	0	0	0	0
7.2	Riolering	3.774	3.815	3.816	3.869	-4.869	-4.873	-4.877	-4.877
7.3	Afval	3.653	3.693	3.738	3.844	-4.361	-4.197	-4.243	-4.344
7.4	Milieubeheer	1.223	1.236	1.231	1.232	0	0	0	0
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	15	15	15	15	-7	-7	-7	-7
	Totaal	**10.121**	**10.215**	**10.241**	**10.402**	**-9.237**	**-9.077**	**-9.126**	**-9.228**

8	Volkshuisvesting, RO en stedel vernieuw.	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
8.1	Ruimte en leefomgeving	3.113	3.093	3.073	3.073	-1.579	-1.579	-1.579	-1.579
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	28	47	47	47	-33	-52	-52	-52
8.3	Wonen en bouwen	2.326	1.894	1.882	1.880	-940	-940	-940	-940
	Totaal	**5.467**	**5.034**	**5.001**	**4.999**	**-2.552**	**-2.571**	**-2.571**	**-2.571**

5.4 Overzicht MIP 2023 - 2026

(bedrag x 1.000)

Programma / product	E/M nut	2023	2024	2025	2026		2023	2024	2025	2026
	rente	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%	afschr.	afschrijving	afschrijving	afschrijving	afschrijving
PRGR-2102 Leefomgeving										
PRD Verkeersveiligheid										
Beleidsplan openbare verlichting	M	211	215	216	221	20		11	21	32
GVVP (Gem. VerkeersVeiligheidsplan)	M	192	192	192	192	25		8	15	23
PRD Infrastructuur wegen										
Infrastructurele werken:										
Wegen	M	1.421	1.421	1.421	1.421	25		57	114	171
Groen	M	138	138	138	138	25		6	11	17
PRD Riolering										
GRP 2022-2026 raamkrediet Vrijvervalriolen	E	956	956	956	956	50		19	38	58
GRP 2022-2026 raamkrediet Gemalen	E	79	79	79	79	50		2	3	5
GRP 2022-2026 raamkrediet Persleiding	E	128	128	128	128	15		9	17	26
GRP 2022-2026 raamkrediet Milieumaatregelen	E	13	13	13	13	50		0	1	1
GRP 2022-2026 raamkrediet BRP maatregelen	E	676	676	676	676	50		14	27	41
PRGR-2103 Voorzieningen										
PRD Buitensport										
Investeringen buitensport	E	175	100	100	100	15		12	18	25
Overhead										

Programma / product	E/M nut	2023	2024	2025	2026		2023	2024	2025	2026
										(bedrag x 1.000)
PRD Piofach - Gemeentehuis										
Vervanging bureau's			175			10			18	18
PRD Piofach - ICT										
Vervanging software	E	100	100	100	100	5		20	40	60
Vervanging telefooncentrale servers (vast+mobiel)	E	100	100			7		14	29	29
Vervanging office & servers	E			250		4				63
PRD Buitendienst										
Vervanging werkmaterieel	E	175	175	175	175	7		25	50	75
Vervanging wagenpark	E	350	350	350	350	7		50	100	150
Totaal		**4.712**	**4.816**	**4.793**	**4.547**		**-**	**244**	**502**	**790**

Samenvatting afschrijving investeringen op basis van dekking

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Investeringen met afschrijvingen	-	244	502	790
Investeringen met afschrijvingen gedekt uit vervangingsinvesteringen	-	109-	236-	394-
Investeringen met afschrijvingen gedekt uit reserves	-	-	-	-
Investeringen met afschrijvingen gedekt uit voorziening GRP	-	43-	86-	130-
Investeringen met afschrijvingen t.l.v. de Algemene dienst	-	92	180	267

5.5 Reserves

	Omschrijving	Werkelijke boekwaarde 31-12-2021	Geraamde boekwaarde 31-12-2022	Geraamde boekwaarde 31-12-2023	Geraamde boekwaarde 31-12-2024	Geraamde boekwaarde 31-12-2025	Geraamde boekwaarde 31-12-2026
							(bedrag x € 1.000)
R.0	**Algemene reserve**	**10.095**	**11.966**	**11.966**	**11.966**	**11.966**	**11.966**
	Bestemmingsreserves:						
	Dekkingsreserves:						
D.1	Accommodatie RKVB Baexem	536	517	498	479	459	440
D.2	Tennisaccommodatie Galgenberg	877	809	740	671	602	534
D.3	BMV Ell	1.037	1.011	984	957	931	904
D.4	De Bombardon Heythuysen	1.274	1.227	1.180	1.133	1.086	1.038
D.5	Postkoets Horn	1.751	1.701	1.651	1.601	1.551	1.501
D.6	BMV Roggel	2.969	2.884	2.798	2.712	2.626	2.541
D.7	BMV Heythuysen	827	803	780	756	732	709
D.8	BMV Grathem	736	716	695	675	654	634
D.9	SG St. Ursula	472	457	442	427	413	398
D.10	Gemeentehuis Leudal	2.606	2.531	2.457	2.382	2.308	2.233
D.11	Verbouw gemeentewerf Hunsel	677	640	602	565	527	489
D.12	Infrastructuur	2.667	2.483	2.289	2.095	1.901	1.708
D.13	Gebouwenaanpassingen de Widdonck	326	311	295	280	264	249
D.14	Centrumvisie Heythuysen	651	651	625	599	572	546
	Totaal dekkingsreserves	**17.407**	**16.739**	**16.035**	**15.331**	**14.627**	**13.924**
	Overige financieel technisch reserves:						
F.1	Kapitaalverstrekking gemeenschapshuizen	276	249	223	196	169	143
F.2	Onderhoud overweg Napoleonsweg	182	149	115	82	49	15
	Totaal overige financieel technische reserves	**458**	**398**	**338**	**278**	**218**	**158**
	Overige Bestemmingsreserves:						
O.1	Onderhoud jachthaven Hanssum	174	178	183	187	192	196
O.2	Monumentensubsidie	183	183	183	183	183	183
O.3	Groenfonds	431	420	410	399	399	399
O.4	Grondexploitatie	1.811	2.007	2.007	2.007	2.007	2.007
O.5	Vastgoed	-					
O.6	Boekwinst Essent, per 1 januari 2023	26.017	25.698				
	Geblokkeerde reserve			25.543	25.386	25.237	25.089
O.7	Egalisatiereserve Gemeentefonds	1.770	2.455	2.810	3.187	3.583	3.990
O.8	Bedrijfsvoering	2.363	1.746	1.309	1.010	969	928
O.9	Gecommitteerde reserve	2.217					
O.10	Revolverend duurzaamheidsfonds	28	22	17	12	12	12
O.11	Openbare verlichting	1.878	2.193	2.281	2.350	2.418	2.487
O.12	Fonds Maatschappelijke Activiteiten	-					
O.13	Meeropbrengst toeristenbelasting	108	108	108	108	108	108
O.14	Verkoop vastgoed	433	433	433	433	433	433
O.15	Economische investeringsagenda Leudal	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100
O.16	Uitvoeringsplan Recreatie en toerisme	100	100	100	100	100	100
O.17	Fondsvorming Wijnaerden		139	139	139	139	139
	Totaal overige bestemmingsreserves	**38.613**	**36.783**	**36.623**	**36.602**	**36.881**	**37.170**
	Totaal bestemmingsreserves	**56.478**	**53.919**	**52.996**	**52.211**	**51.726**	**51.251**
	Totaal reserves	**66.573**	**65.886**	**64.962**	**64.177**	**63.692**	**63.218**

R.0 Algemene reserve

Reserve A.1	89001500 Algemene reserve
Doel (aard en reden)	De Algemene reserve is bedoeld als buffer (onderdeel van de weerstandscapaciteit) voor het opvangen van financiële tegenvallers. Hiermee kan de gemeente onverwachte substantiële kosten dekken. De risico's worden jaarlijks bij de begroting gekwantificeerd.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden gevormd door batige saldi.
Soort	Reserve
Looptijd	Start datum: 01-01-2007 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximaal	Minimaal: niet van toepassing De bufferfunctie heeft een grote relatie met de weerstands-capaciteit. Over de hoogte van de weerstandscapaciteit en de risico's verwijzen wij u naar de paragraaf risicomanagement en weerstandscapaciteit bij de begroting en jaarrekening. Bij de jaarrekening en begroting wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de stand en het verloop van de algemene reserves. Maximaal: niet van toepassing
Storting	Overschot op de jaarrekening. Daarnaast ook de overschotten op of opheffing van andere reserves en voorzieningen.
Onttrekking	Op basis van specifieke voorstellen of ingeval van tekort op de jaarrekening. Daarnaast ook voor de vorming van andere reserves en voorzieningen. Ook kunnen incidentele uitgaven gedekt worden door incidentele onttrekkingen uit de algemene reserve. Dit laatste kan alleen bij de kadernota en de begroting worden geregeld.
Risicocalculatie	Onttrekking aan deze reserve leiden direct tot hogere rentelasten in de exploitatie doordat er meer vreemd kapitaal moet worden aangetrokken. Deze reserve is dus niet vrij aanwendbaar zonder gevolgen voor de exploitatie.
Ontwikkelingsplanning	Onder andere afhankelijk van verwachte resultaten.
Algemene opmerkingen	Het is goed om voor een reserve of voorziening een ontwikkelingsplan op te stellen voor de duur van de reserve of voorziening. Is geen einddatum bepaald, dan geldt afhankelijk van de bestemming van de reserve of voorziening, een periode van 10 of 25 jaar. Het plan geeft aan wat de gewenste ontwikkeling van een reserve of voorziening is. In de begroting kunnen we hiermee rekening houden.

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
						(bedrag x 1.000)
Stand reserve 1-1-	**9.535**	**10.095**	**11.966**	**11.966**	**11.966**	**11.966**
Bestemming rekeningresultaat 2020	1.228					
Begrotingsruimte 2021 na 2e raadsrapportage 2021 (Rb 09-11-2021)	850					
Resultaat 2019 en 2020 (september-circ. 2021)	22					
Resultaat 2021 (september-circ. 2021)	786					
Resultaat 2019 en 2020 (december-circ. 2021)	65					
Resultaat 2021 (december-circ. 2021)	297					
Bestemming rekeningresultaat 2021		2.102				
Totaal toevoegingen	**3.249**	**2.102**				
Centrumvisie (Rb 08-11-2011)	-18					
Bestemming rekeningresultaat 2018 (Rb 25-06-2019):						
- onderhoud wegen en groen		-121				
Afschrijving (50%) uitbreiding woonwagenlocatie Molenzicht (Rb 25-06-2019)	-19					
Inzet oude reserve Decentralisaties WMO, Jeugd en Participatie ter dekking van de tekorten op het Sociaal domein (Rb 12-11-2019)	-1.071					
Incidentele aanwending Algemene reserve ter dekking van tekorten Begroting 2020-2023 (Rb 12-11-2019)	-930	-87				
Overheveling naar nieuw gevormde dekkingsreserve Centrumvisie Heythuysen	-651					
Vergoeding meerkosten corona jeugdwet en wmo 2021		-23				
Totaal onttrekkingen	**-2.689**	**-231**				
Stand reserve 31-12-	**10.095**	**11.966**	**11.966**	**11.966**	**11.966**	**11.966**

D.1 Accommodatie RKVB Baexem

Reserve D.1	89001236 Accommodatie RKVB Baexem
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van de kapitaallasten nieuwbouw accommodatie RKVB Baexem. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering in één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.
Looptijd	Start datum: 01-01-2015 Eind datum: 31-12-2049
Benodigd minimaal/ maximaal peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2022: € 535.974.
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.
Risicocalculatie	niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	niet van toepassing
Algemene opmerkingen	niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**555**	**536**	**517**	**498**	**479**	**459**
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-19	-19	-19	-19	-19	-19
Totaal onttrekkingen	**-19**	**-19**	**-19**	**-19**	**-19**	**-19**
Stand reserve 31-12-	**536**	**517**	**498**	**479**	**459**	**440**

D.2 Tennisaccommodatie Galgenberg

Reserve D.2	89001531 Tennisaccommodatie Galgenberg
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten huisvesting tennisverenigingen Haelen en Horn. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering in één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.
Looptijd	Start datum: 01-01-2015 Eind datum: 31-12-2049
Benodigd minimaal/ maximaal peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2022: € 877.342.
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**946**	**877**	**809**	**740**	**671**	**602**
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-69	-69	-69	-69	-69	-69
Totaal onttrekkingen	**-69**	**-69**	**-69**	**-69**	**-69**	**-69**
Stand reserve 31-12-	**877**	**809**	**740**	**671**	**602**	**534**

D.3 BMV Ell

Reserve D.3	89001524 BMV Ell
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten nieuwbouw BMV Ell. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering in één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.
Looptijd	Start datum: 01-01-2016 Eind datum: 31-12-2060
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2022: € 1.037.100.
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**1.064**	**1.037**	**1.011**	**984**	**957**	**931**
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-27	-27	-27	-27	-27	-27
Totaal onttrekkingen	**-27**	**-27**	**-27**	**-27**	**-27**	**-27**
Stand reserve 31-12-	**1.037**	**1.011**	**984**	**957**	**931**	**904**

D.4 Bombardon Heythuysen

Reserve D.4	89001232 Bombardon Heythuysen
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten nieuwbouw gemeenschapshuis de Bombardon te Heythuysen. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering in één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.
Looptijd	Start datum: 01-01-2004 Eind datum: 31-12-2048
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2022: € 1.274.391.
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**1.322**	**1.274**	**1.227**	**1.180**	**1.133**	**1.086**
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-47	-47	-47	-47	-47	-47
Totaal onttrekkingen	**-47**	**-47**	**-47**	**-47**	**-47**	**-47**
Stand reserve 31-12-	**1.274**	**1.227**	**1.180**	**1.133**	**1.086**	**1.038**

D.5 Postkoets Horn

Reserve D.5	89001522 Postkoets Horn
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten verbouwing Postkoets te Horn. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering in één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.
Looptijd	Start datum: 01-01-2012 Eind datum: 31-12-2056
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2022: € 1.750.950.
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**1.801**	**1.751**	**1.701**	**1.651**	**1.601**	**1.551**
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-50	-50	-50	-50	-50	-50
Totaal onttrekkingen	**-50**	**-50**	**-50**	**-50**	**-50**	**-50**
Stand reserve 31-12-	**1.751**	**1.701**	**1.651**	**1.601**	**1.551**	**1.501**

D.6 BMV Roggel

Reserve D.6	89001515 BMV Roggel
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van de kapitaallasten nieuwbouw BMV Roggel. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering in één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.
Looptijd	Start datum: 01-01-2012 Eind datum: 31-12-2056
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2022: € 2.969.405.
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**3.055**	**2.969**	**2.884**	**2.798**	**2.712**	**2.626**
Jaarlijkse toevoeging	40	40	40	40	40	40
Totaal toevoegingen	**40**	**40**	**40**	**40**	**40**	**40**
Kapitaallasten (afschrijving)	-126	-126	-126	-126	-126	-126
Totaal onttrekkingen	**-126**	**-126**	**-126**	**-126**	**-126**	**-126**
Stand reserve 31-12-	**2.969**	**2.884**	**2.798**	**2.712**	**2.626**	**2.541**

D.7 BMV Heythuysen

Reserve D.7	89001512 BMV Heythuysen
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten nieuwbouw BMV Heythuysen (schoolgebouw, bibliotheek en kinderopvang). De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering in één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.
Looptijd	Start datum: 01-01-2012 Eind datum: 31-12-2056
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2022: € 826.798.
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**850**	**827**	**803**	**780**	**756**	**732**
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-24	-24	-24	-24	-24	-24
Totaal onttrekkingen	**-24**	**-24**	**-24**	**-24**	**-24**	**-24**
Stand reserve 31-12-	**827**	**803**	**780**	**756**	**732**	**709**

D.8 BMV Grathem

Reserve D.8	89001234 BMV Grathem
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten nieuwbouw BMV Grathem. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering in één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.
Looptijd	Start datum: 01-01-2013 Eind datum: 31-12-2057
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2022: € 736.156.
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**757**	**736**	**716**	**695**	**675**	**654**
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-20	-20	-20	-20	-20	-20
Totaal onttrekkingen	**-20**	**-20**	**-20**	**-20**	**-20**	**-20**
Stand reserve 31-12-	**736**	**716**	**695**	**675**	**654**	**634**

D.9 SG St. Ursula Heythuysen

Reserve D.9	89001513 SG St. Ursula Heythuysen
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten verbouw scholengemeenschap St. Ursula te Heythuysen. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering in één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.
Looptijd	Start datum: 01-01-2009 Eind datum: 31-12-2053
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2022: € 471.663.
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**486**	**472**	**457**	**442**	**427**	**413**
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-15	-15	-15	-15	-15	-15
Totaal onttrekkingen	**-15**	**-15**	**-15**	**-15**	**-15**	**-15**
Stand reserve 31-12-	**472**	**457**	**442**	**427**	**413**	**398**

D.10 Gemeentehuis Leudal

Reserve D.10	89001533 Gemeentehuis Leudal
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten voor het realiseren van de centrale huisvesting Gemeentehuis Leudal. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering in één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.
Looptijd	Start datum: 01-01-2012 Eind datum: 31-12-2056
Benodigd minimaal/ maximaal peil	Minimaal gelijk aan boekwaarde 01-01-2022: € 2.605.566 Maximaal opgenomen in project CHV: € 3.350.000
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats. Bij raadsbesluit van 11 februari 2020 is een bedrag gestort van € 888.444, gedekt uit de reserve Essentgelden, om een toekomstbestendige dekking voor het gemeentehuis te garanderen.
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**2.680**	**2.606**	**2.531**	**2.457**	**2.382**	**2.308**
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-74	-74	-74	-74	-74	-74
Totaal onttrekkingen	**-74**	**-74**	**-74**	**-74**	**-74**	**-74**
Stand reserve 31-12-	**2.606**	**2.531**	**2.457**	**2.382**	**2.308**	**2.233**

D.11 Verbouw gemeentewerf Hunsel

Reserve D.11	89001534 Verbouw gemeentewerf Hunsel
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van een gedeelte van de kapitaallasten verbouw gemeentewerf te Hunsel. De raad heeft toendertijd besloten tot het vormen van een dekkingsreserve.
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering in één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.
Looptijd	Start datum: 01-01-2015 Eind datum: 31-12-2039
Benodigd minimaal/ maximaal peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2022: € 677.433.
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

						(bedrag x 1.000)
	Realisatie 2021	**Begroting 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Stand reserve 1-1-	**715**	**677**	**640**	**602**	**565**	**527**
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-38	-38	-38	-38	-38	-38
Totaal onttrekkingen	**-38**	**-38**	**-38**	**-38**	**-38**	**-38**
Stand reserve 31-12-	**677**	**640**	**602**	**565**	**527**	**489**

D.12 Infrastructuur

Reserve D.12	89001542 Infrastructuur
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.
Historische achtergrond	Vanaf 01-01-2017 is het niet meer toegestaan om de investeringen van maatschappelijk nut (o.a. wegen) vervroegd af te schrijven. Vanaf 2017 moeten de kapitaallasten van deze investeringen in de begroting worden opgenomen. Om geen financiële nadelen van deze wijziging te ondervinden is bij het vaststellen van de Begroting 2017 voorgesteld om in 2017 een dekkingsreserve infrastructuur in te stellen.
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering in één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.
Looptijd	Start datum: 2017 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximaal peil	De omvang wordt bepaald door het gekwalificeerde risico opgenomen in de nota beheerplan groen en wegen 2019-2022. Gelet op de aard van de reserve geldt er geen maximum peil.
Storting	De jaarlijkse storting bedraagt € 1.000.000 vanuit de bestemmingsreserve Boekwinst Essent tot 2020.
Onttrekking	Jaarlijkse afschrijvingskosten van de investeringen Infrastructuur tot 2020.
Risicocalculatie	Er is sprake van geoormerkte middelen op basis van door de gemeente vastgesteld beleid. De gemeente Leudal is voornemens risicogestuurd beheer in te voeren. Notitie "Risicogestuurd beheer" waarin de risico's op het gebied van Beheer Openbare Ruimte beschreven zijn, de mogelijke gevolgen in beeld gebracht zijn, aangegeven is tot op welke hoogte we risico's accepteren en beheermaatregelen benoemd zijn om de risico's, dan wel de gevolgen, kunnen worden voorkomen. Deze notitie zal aan de raad ter goedkeuring voorgelegd worden in 2021.
Ontwikkelingsplanning	Deze reserve dient ter dekking van de afschrijvingslasten gebaseerd op de in gebruik genomen investeringen.
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

						(bedrag x 1.000)
	Realisatie 2021	**Begroting 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Stand reserve 1-1-	**2.815**	**2.667**	**2.483**	**2.289**	**2.095**	**1.901**
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-148	-184	-194	-194	-194	-194
Totaal onttrekkingen	**-148**	**-184**	**-194**	**-194**	**-194**	**-194**
Stand reserve 31-12-	**2.667**	**2.483**	**2.289**	**2.095**	**1.901**	**1.708**

D.13 Gebouwaanpassingen de Widdonck

Reserve D.13	89001545 Gebouwenaanpassingen de Widdonck
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.
Historische achtergrond	In de raadsvergadering van 12 december 2017 is ingestemd om een dekkingsreserve te vormen voor de dekking van de afschrijvingslasten die verband houden met de gebouwenaanpassingen naar aanleiding van de verhuizing van De Ortolaan te Heythuysen naar De Widdonck te Heibloem.
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering in één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.
Looptijd	Start datum: 01-01-2018 Eind datum: 31-12-2062
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2022: € 326.340.
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**342**	**326**	**311**	**295**	**280**	**264**
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving)	-16	-16	-16	-16	-16	-16
Totaal onttrekkingen	**-16**	**-16**	**-16**	**-16**	**-16**	**-16**
Stand reserve 31-12-	**326**	**311**	**295**	**280**	**264**	**249**

D.14 Centrumvisie Heythuysen

Reserve D.14	89001549 Centrumvisie Heythuysen
Doel (aard en reden)	Dekking afschrijvingslasten.
Historische achtergrond	In de raadsvergadering van 9 november 2021 is ingestemd om een dekkingsreserve te vormen voor de dekking van de afschrijvingslasten die verband houden met investering Centrumvisie Heythuysen.
Soort	Bestemmingsreserve Als er een reserve wordt ingezet om een investering te dekken moet dit volgens de voorschriften uitgevoerd worden in de vorm van jaarlijkse compensatie van de afschrijvingslasten door de inzet van de betreffende reserve. De investering in één keer ten laste van de reserve brengen is niet toegestaan.
Looptijd	Start datum: 09-11-2021 Eind datum: 31-12-2047
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de boekwaarde per 01-01-2022: € 650.646.
Storting	Bij raadsbesluit van 9 november 2021 een bedrag van € 650.546, gedekt uit de algemene reserve.
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-		**651**	**651**	**625**	**599**	**572**
Nieuw te vormen reserve, dekking uit algemene reserve (Rb 09-11-2021)	651					
Totaal toevoegingen	**651**					
Kapitaallasten (afschrijving)			-26	-26	-26	-26
Totaal onttrekkingen			**-26**	**-26**	**-26**	**-26**
Stand reserve 31-12-	**651**	**651**	**625**	**599**	**572**	**546**

F.1 Kapitaalverstrekking gemeenschapshuizen

Reserve F.1	89001418 Kapitaalverstrekking gemeenschapshuizen
Doel (aard en reden)	Jaarlijkse aflossing van afgesloten leningen aan gemeenschapshuis Neer en gemeenschapshuis Heibloem.
Historische achtergrond	Bij de bouw en inrichting van de gemeenschapshuizen in Neer en Heibloem is voor de hiervoor afgesloten leningen een reservering voor hetzelfde bedrag opgenomen. De jaarlijkse aflossingen van de leningen wordt hieruit voldaan.
Soort	Bestemmingsreserve Overig financieel technische reserve
Looptijd	Start datum: 01-01-2018 Eind datum: 31-12-2062
Benodigd minimaal/ maximaal peil	Minimum stand van de reserve is nihil Maximum stand van de reserve is gelijk aan de (restant) boekwaarde van de specifiek aangewezen kapitaalverstrekking, per 01-01-2022: € 276.012.
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse aflossing lening.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**303**	**276**	**249**	**223**	**196**	**169**
Totaal toevoegingen						
Aflossing gemeenschapshuis:						
Neer	-9	-9	-9	-9	-9	-9
Heibloem	-17	-17	-17	-17	-17	-17
Totaal onttrekkingen	**-27**	**-27**	**-27**	**-27**	**-27**	**-27**
Stand reserve 31-12-	**276**	**249**	**223**	**196**	**169**	**143**

F.2 Onderhoud overweg Napoleonsweg

Reserve F.2	89001112 Onderhoud overweg Napoleonsweg
Doel (aard en reden)	Een gelijkmatige verdeling van de kosten voor onderhoud overweg Napoleonsweg.
Historische achtergrond	In 2005 is een afkoopsom van € 585.000 van de provincie voor dit onderhoud gestort in deze reserve. De jaarlijkse onderhoudsbijdrage aan Prorail wordt hieruit bekostigd.
Soort	Bestemmingsreserve Overig financieel technische reserve
Looptijd	Start datum: 2005 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de reserve bepaald.
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.
Onttrekking	De jaarlijkse onderhoudsbijdrage aan Prorail.
Risicocalculatie	Er is sprake van geoormerkte middelen op basis van de jaarlijkse onderhoudsbijdrage aan Prorail.
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**212**	**182**	**149**	**115**	**82**	**49**
Totaal toevoegingen						
Jaarlijkse bijdrage overweg Napoleonsweg	-30	-33	-33	-33	-33	-33
Totaal onttrekkingen	**-30**	**-33**	**-33**	**-33**	**-33**	**-33**
Stand reserve 31-12-	**182**	**149**	**115**	**82**	**49**	**15**

O.1 Onderhoud Jachthaven Hanssum

Reserve O.1	89001426 Onderhoud jachthaven Hanssum
Doel (aard en reden)	Op basis van de erfpachtovereenkomst met de watersportvereniging Hanssum is de gemeente verplicht zorg te dragen voor het op diepte/bevaarbaar houden van de haven en komen de kosten voor rekening van de gemeente.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter dekking van het (groot) onderhoud van de jachthaven.
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: vóór 2007 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de reserve bepaald.
Storting	De toevoeging dient voldoende te zijn om de lasten van het onderhoud aan de haven te dekken. De toevoeging bestaan uit: - jaarlijkse erfpachtcanon van watersportvereniging Hanssum en - jaarlijkse erfpachtcanon van Peulen Neer.
Onttrekking	De huidige onttrekking bestaat uit de dekking van de onderhoudslasten. Naar behoefte op basis van uitvoeringsprogramma opgenomen in het onderhoudsplan.
Risicocalculatie	Er is sprake van geoormerkte middelen op basis van door de gemeente vastgesteld beleid.
Ontwikkelingsplanning	Jaarlijks wordt de erfpachtcanon van watersportvereniging Hanssum Neer gestort minus de jaarlijkse onderhoudskosten (B&W-besluit 22-06-2010): Jaarlijkse canon: 1e t/m 10e jaar: € 2.269 11e t/m 15e jaar: € 3.403 (=2020) 16e t/m 25e jaar: € 4.538 26e t/m 40e jaar: € 5.672 M.i.v. maart 2011 wordt ook jaarlijks de erfpachtcanon Peulen Neer gestort minus jaarlijkse onderhoudskosten (B&W-besluit 25-01-2011): Jaarlijkse canon: 1e t/m 25e jaar: € 1.134 vanaf 26e jaar: € 1.891 Na 27e jaar jaarlijkse indexering CBS (consumentenprijsindexcijfer)
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**169**	**174**	**178**	**183**	**187**	**192**
Erfpachtcanon Hanssum Neer	3	3	3	3	3	3
Erfpachtcanon Peulen Neer	1	1	1	1	1	1
Totaal toevoegingen	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**
Totaal onttrekkingen						
Stand reserve 31-12-	**174**	**178**	**183**	**187**	**192**	**196**

O.2 Monumentensubsidie

Reserve O.2	89001525 Monumentensubsidie
Doel (aard en reden)	De reserve is bestemd om verplichtingen jegens eigenaren van gemeentelijke monumenten op te kunnen vangen en voor het opvangen van fluctuaties in het jaarlijks subsidiebudget monumenten (raadsbesluit 31-08-2010). Dit betreft subsidies voor restauratie van gemeentelijke monumenten.
Historische achtergrond	In de loop van 2012 zijn in Leudal een 120-tal bouwwerken aangewezen als gemeentelijk monument. De eigenaren van deze monumenten hebben de mogelijkheid om op basis van de "Subsidieverordening cultuurhistorisch erfgoed Leudal" monumentensubsidie aan te vragen. Jaarlijks is er voor monumentensubsidie een budget beschikbaar van € 65.540. Dit structurele budget zal, indien het in enig jaar niet geheel wordt uitgegeven, gestort worden in de reserve monumentensubsidie. De subsidietoekenningen gelden voor een periode van 6 jaar volgens de systematiek van Provincie en Rijk (bijv. 2013-2018, 2014-2019).
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 01-09-2010 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Gelet op de aard van de reserve geldt er geen minimum of maximum peil voor de reserve.
Storting	Restant jaarlijks beschikbaar budget monumentensubsidie.
Onttrekking	Subsidietoekenningen boven jaarlijks beschikbaar budget monumentensubsidie.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**545**	**183**	**183**	**183**	**183**	**183**
Niet uitgegeven subsidiegelden	38					
Totaal toevoegingen	**38**					
Aframing overschot reserve monumentensubsidie (Rb 03-11-2020)	-400					
Totaal onttrekkingen	**-400**					
Stand reserve 31-12-	**183**	**183**	**183**	**183**	**183**	**183**

O.3 Groenfonds

Reserve O.3	89001502 Groenfonds
Doel (aard en reden)	Financiële bijdrage aan projecten die de kwaliteit van het buitengebied verbeteren.
Historische achtergrond	Het Groenfonds is een doelfonds, gericht op de verbetering van de kwaliteit van het buitengebied. Op die manier wordt de causaliteit tussen ingreep en kwaliteitsverbetering bewaakt. Het fonds is transparant in de inkomsten en uitgaven van de bijdragen. Kan een initiatiefnemer zelf geen compensatie realiseren dan kan hij een financiële bijdrage leveren aan projecten, die de kwaliteit van het buitengebied verbeteren. Door deze werkwijze is het mogelijk om bijdragen te bundelen en op die manier grotere kwaliteitsverbeterende projecten te realiseren.
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 01-01-2007 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Gelet op de aard van de reserve geldt er geen minimum of maximum peil voor de reserve.
Storting	Bijdragen van derden indien woningbouwplan niet rechtstreeks in bestemmingsplan is opgenomen.
Onttrekking	Op de projectenlijst groenfonds staan de projecten vermeld waaraan een bijdrage wordt verstrekt. Op grond van artikel 4 van de Financiële verordening van de gemeente Leudal 2018 geldt dat uitgaven in de loop van het begrotingsjaar, die niet in de begroting zijn opgenomen en hoger zijn dan € 50.000, door het college van Burgemeester en Wethouders voorafgaand aan het aangaan van verplichtingen, worden voorgelegd aan de raad ter autorisatie. Het college van B&W kan jaarlijks tot een bedrag van € 50.000 uitgaven uit dit fonds doen, zonder de raad vooraf te informeren. Uiteraard voor zover deze uitgaven passen binnen de doelstelling van de reserve.
Risicocalculatie	Er is sprake van geoormerkte middelen op basis van door de gemeente vastgesteld beleid.
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**426**	**431**	**420**	**410**	**399**	**399**
Kwaliteitsbijdragen diversen	11					
Compensatiebijdrage	4					
Totaal toevoegingen	**15**					
Kapitaallasten (afschrijving)	-11	-11	-11	-11		
Totaal onttrekkingen	**-11**	**-11**	**-11**	**-11**		
Stand reserve 31-12-	**431**	**420**	**410**	**399**	**399**	**399**

O.4 Grondexploitatie

Reserve O.4	89001526 Grondexploitatie
Doel (aard en reden)	De reserve grondexploitaties heeft een relatie met het Grondbeleid. Deze reserve vormt een buffer voor de financie risico's die samenhangen met de grondexploitatie (geen inkomensfunctie). Het is ingesteld voor: - Verrekenen van winsten en verliezen van de grondexploitaties; - Afdekken van de risico's verbonden aan de grondexploitaties; - Buffer voor het voeren van een actieve grondpolitiek.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld ter financiering "groene" projecten ter compensatie bij woningbouwontwikkeling buiten bestemmingsplannen ("groen voor rood").
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 01-01-2007 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Jaarlijks vindt de actualisatie plaats van alle bouwgrondcomplexen en wordt de verwachte eindwaarde berekend. Op het moment dat een verlies wordt geprognosticeerd, wordt een voorziening getroffen tegen de contante waarde van dat geprognosticeerde verlies. Hierdoor is het nader bepalen van een (minimale c.q. maximale) norm en het doen van verdere stortingen niet aan de orde. Eventuele vrijval van middelen kan eerst worden bepaald als complexen definitief worden afgesloten. Minimum of maximum afstemmen op jaarlijkse risico-inschatting.
Storting	Deze reserve wordt gevoed door: - winstnemingen uit grondexploitaties en - opbrengsten van incidentele grondverkopen < 1.000 m2 buiten de grondexploitaties. De toevoeging was afhankelijk van de exploitatieopzetten, uitkomsten van de diverse grondcomplexen en de aanwezige gronden en risico's die gelopen worden bij actief en faciliterend grondbeleid, zoals conform de nota Grondbeleid in de gemeente Leudal wordt uitgevoerd.
Onttrekking	Bij afsluiten van verlieslatende grondexploitaties.
Risicocalculatie	De reserve wordt gevorm tegen de contante waarde van het berekende verlies op eindwaarde. Door jaarlijkse rentebeschrijving groeit de omvang van de reserve tot het geprognosticeerde verlies op eindwaarde.
Ontwikkelingsplanning	Aflopend
Algemene opmerkingen	Jaarlijks vindt een beoordeling plaats van de verwachte verliezen bouwgrondexploitatie en wordt het saldo van deze reserve tegen contante waarde daarop afgestemd. Op dit moment is de reserve gereserveerd voor het compenseren van verliesgevende complexen op het moment van afsluiting.

						(bedrag x 1.000)
	Realisatie 2021	**Begroting 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Stand reserve 1-1-	**2.234**	**1.811**	**2.007**	**2.007**	**2.007**	**2.007**
Verkopen stroken grond	86					
Overeenkomst herontwikkeling Haelen-Horn	15					
Anterieure overeenkomsten		195				
Totaal toevoegingen	**101**	**195**				
Aankoop locatie fusieschool Haler, Hunsel, Ittervoort en Neeritter (rb. 30-06-2020)	-280					
Boekverlies BT Roggel Laak	-4					
Uitgaven Kapittelstraat Baexem (na afsluiting plan)	-5					
Actualisatie verkoopprijzen en bedrijfskavels	-1					
Correctie bijschrijving rente SBHH	-14					
Vorming verliesvoorziening BT Ittervoort IV	-219					
Totaal onttrekkingen	**-524**					
Stand reserve 31-12-	**1.811**	**2.007**	**2.007**	**2.007**	**2.007**	**2.007**

O.5 Vastgoed

Reserve O.5	89001506 Vastgoed
Doel (aard en reden)	Het opvangen van eventuele verliezen uit vastgoedtransacties.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld voor het opvangen van eventuele verliezen uit vastgoedtransacties.
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 01-01-2008 Eind datum: 31-12-2021
Benodigd minimaal/ maximum peil	Deze reserve kent geen minimaal/maximaal peil. Het saldo moet voldoende zijn om schommelingen in de jaarlijkse kosten op te kunnen vangen.
Storting	
Onttrekking	Vanaf 2020 verschillen vastgoed in verkoop (K60030102)
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**26**					
Totaal toevoegingen						
Tekort 2021 vastgoed in de verkoop	-26					
Totaal onttrekkingen	**-26**					
Stand reserve 31-12-						

O.6 Geblokkeerde reserve

Reserve O.6	89001523 Geblokkeerde reserve (tot 2023 Boekwinst Essent)
Doel (aard en reden)	Afschrijving van investeringen met maatschappelijk nut.
Historische achtergrond	In de raadsvergadering van 15 december 2009 is ingestemd tot het vormen van een nieuwe reserve "Reserve boekwinst Essent verkoop". Deze reserve is ontstaan uit de verkoop van de aandelen Essent, waarvan de liquide middelen in een beleggingsportefeuille zijn ondergebracht.
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 2009 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimaal: € 20.000.000 Door het minimumniveau van de reserve te stellen op € 20.000.000 zijn in de toekomst ook nog middelen beschikbaar voor de vervanging van investeringen met maatschappelijk nut. Er zijn investeringen met maatschappelijk nut die een terugkerend karakter hebben (variërend van 20 tot 25 jaar), zoals renovaties c.q. reconstructies van wegen en openbare verlichting. Voor deze investeringen is door aanwending van de reserve geen vervangingsruimte aanwezig. Wanneer de afschrijvingen van deze investeringen ongelimiteerd worden gedekt uit reserves, ontstaat op enig moment de situatie dat er zowel binnen de begroting als binnen de reserve geen ruimte aanwezig is om deze investeringen te dekken. Maximaal: niet bepaald
Storting	
Onttrekking	Dekking van afschrijvingen van investeringen.
Risicocalculatie	Het risico voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van de reserve.
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**26.253**	**26.017**	**25.698**	**25.543**	**25.386**	**25.237**
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving):						
Externe E-dienstverlening fase 3		-45	-90	-90	-90	-90
Interne E-dienstverlening fase 2	-25	-25				
Informatiebeveiliging	-8	-8	-8	-8		
E-dienstverlening		-15	-24	-26	-26	-26
Project Just Join		-22	-22	-22	-22	-22
Overheveling Project Just Join naar Project Goed en Tijdig Antwoorden			-11	-11	-11	-11
MIP: naar reserve Openbare verlichting tot 2023	-203	-204				
Totaal onttrekkingen	**-236**	**-319**	**-155**	**-157**	**-149**	**-149**
Stand reserve 31-12-	**26.017**	**25.698**	**25.543**	**25.386**	**25.237**	**25.089**

O.7 (Egalisatie) reserve Gemeentefonds

Reserve O.7	89001527 (Egalisatie)reserve Gemeentefonds
Doel (aard en reden)	Buffer voor het opvangen van fluctuaties in de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Reservering nog niet ingezette middelen voor taakmutaties vanuit het Gemeentefonds.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld door de raad aangewezen middelen.
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 01-01-2010 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimaal egalisatiedeel: niet bepaald Maximaal egalisatiedeel: € 1.234.295. Maximum is vastgesteld op 2% van het gemiddelde niveau van de algemene uitkering over de periode van zes jaar. Voor 2022 berekend over de periode van 2021 tot en met 2026.
Storting	Incidentele voordelen.
Onttrekking	De gelden zijn/zullen worden aangewend ter oplossing van dekkingstekorten.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

Egalisatie-deel	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
						(bedrag x 1.000)
Stand reserve 1-1-	**997**	**997**	**1.234**	**1.234**	**1.234**	**1.234**
Gedeelte resultaat 2022 meicirculaire 2022		272				
Totaal toevoegingen		**272**				
Resultaat 2021 meicirculaire 2022		-34				
Totaal onttrekkingen		**-34**				
Stand reserve 31-12- Egalisatie-deel	**997**	**1.234**	**1.234**	**1.234**	**1.234**	**1.234**

Taakmutatie-deel	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
						(bedrag x 1.000)
Stand reserve 1-1-	**864**	**774**	**1.220**	**1.575**	**1.953**	**2.349**
Uitvoeringskosten participatiewet	26	26	26	26	26	26
Uitvoeringskosten wetsvoorstel vrijlating lijfrenteopbouw i.h.k.v. participatiewet	18	18	18	18	18	18
Wet open overheid		115	129	144	161	161
Rijksvaccinatieprogramma	8					
Ambulantisering GGZ	43	50	52	52	52	52
Donorwet	12	12	13	13	13	13
IU Inburgering	48					
TK Waterschapsverkiezingen	6					
DU Gezond in de stad	9					
DU Brede aanpak dak- en thuisloosheid	32					
DU Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	8					
DU Versterking gemeentelijk antidiscriminatievoorziening	14					
DU Maatschappelijke begeleiding statushouders	40					
DU Faciliteitenbesluit opvangcentra	187					
TK Robuust rechtsbeschermingssysteem	35	36	40	41	41	42
TK Versterking ondersteuning wijkteams	60	62	62	63	64	73
TK Impuls integraal werken	47	8	4			
TK Systeemleren	10	11	20	20	21	21
Uitvoering klimaatakkoord (meicirculaire 2022)		253				
Totaal toevoegingen	**605**	**592**	**365**	**377**	**396**	**406**
Bibliotheekwerk 2019	-41					
DU Gezond in de stad: Kansrijke start	-19					
Klimaatmiddelen	-100					
Faciliteitenbesluit opvangcentra	-71					
Uitvoeringskosten participatiewet	-26					
Uitvoeringskosten wetsvoorstel vrijlating lijfrenteopbouw i.h.k.v. participatiewet	-18					
Verhoging taalniveau statushouders	-42					
Ambulantisering GGZ	-77					
Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	-8					
Steunpakket coronamaatregelen	-85					
Waterschapsverkiezingen	-12					
Verkiezingen	-71					
Rijksvaccinatieprogramma	-8					
Inburgering	-119					
Vrijval uitvoeringskosten participatiewet		-26				
Vrijval uitvoeringskosten wetsvoorstel vrijlating lijfrenteopbouw i.k.v. participatiewet		-18				
Vrijval verhoging taalniveau statushouders		-42				
Vrijval versterking gemeentelijk antidiscrimi-natievoorziening		-14				
Verlaging DU Faciliteitenbesluit opvangcentra ter dekking van subsidie Vluchtelingenwerk		-45	-10			
Totaal onttrekkingen	**-696**	**-145**	**-10**			
Stand reserve 31-12- Taakmutatie-deel	**774**	**1.220**	**1.575**	**1.953**	**2.349**	**2.755**
Totaal stand reserve 31-12-	**1.770**	**2.455**	**2.810**	**3.187**	**3.583**	**3.990**

Specificatie Taakmutaties	t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026
						(bedrag x 1.000)
Uitvoeringskosten i.k.v. participatiewet		26	26	26	26	26
Uitvoeringskosten wetsvoorstel vrijlating lijfrenteopbouw i.k.v. participatiewet		18	18	18	18	18
Ambulantisering GGZ		50	52	52	52	52
Donorwet	19	12	13	13	13	13
Klimaatmiddelen	147					
Faciliteitenbesluit opvangcentra	185					
Kerkenvisies	25					
Brede aanpak dak- en thuisloosheid	50					
Maatschappelijke begeleiding statushouders	40					
Wet open overheid		115	129	144	161	161
Robuust rechtsbeschermingssysteem	35	36	40	41	41	42
Versterking ondersteuning wijkteams	60	62	62	63	64	73
Impuls integraal werken	47	8	4			
Systeemleren	10	11	20	20	21	21
Uitvoering klimaatakkoord		253				
Totaal	**619**	**592**	**365**	**377**	**396**	**406**

O.8 Bedrijfsvoering

Reserve O.8	89001520 Bedrijfsvoering
Doel (aard en reden)	Reservering van niet benutte middelen voor bedrijfsvoering beschikbaar houden voor personeel en de ontwikkeling van de bedrijfsvoering.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden gevormd door storting van niet-bestede herindelingsgelden.
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 01-01-2008 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de reserve bepaald.
Storting	Niet-benutte P-budgetten
Onttrekking	Mutaties P-budgetten
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**1.275**	**2.363**	**1.746**	**1.309**	**1.010**	**969**
Bestemming rekeningresultaat 2020:						
Controle IPPC inrichtingen	450					
Projectleiders	400					
Niet-benutte P-budgetten	654					
Totaal toevoegingen	**1.504**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties P-budgetten	-416	-222	-133	-133		
Verbouw vergaderruimten						
ICT-gelden		-60				
Afschrijving project Goed en Tijdig Antwoorden			-41	-41	-41	-41
Projectgelden						
IPPC inrichtingen		-124	-124	-124		
Reservering P 2022		-210				
Reservering P 2023			-138			
Reservering taakstelling 2022						
Totaal onttrekkingen	**-416**	**-617**	**-437**	**-299**	**-41**	**-41**
Stand reserve 31-12-	**2.363**	**1.746**	**1.309**	**1.010**	**969**	**928**

O.9 Gecommitteerde reserve

Reserve O.9	89001505 Gecommitteerde reserve
Doel (aard en reden)	Het oormerken van relevante restant budgetten in enig dienstjaar om de uitgestelde dienst (product) in het volgend dienstjaar te kunnen realiseren.
Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden ingesteld.
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 01-01-2007 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de reserve bepaald.
Storting	Exploitatie voorgaand begrotingsjaar.
Onttrekking	Realiseren uitgestelde dienst (product).
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**1.094**	**2.217**				
Storting diversen ten laste van exploitatie 2021 (rb. 9-11-2021)	2.217					
Totaal toevoegingen	**2.217**					
Aanwending stortingen 2020	-1.094					
Aanwending stortingen 2021		-2.217				
Totaal onttrekkingen	**-1.094**	**-2.217**				
Stand reserve 31-12-	**2.217**					

O.10 Revolverend duurzaamheidsfonds

Reserve O.10	89001536 Revolverend duurzaamheidsfonds
Doel (aard en reden)	Dekking duurzame maatregelen ten behoeve van gemeentelijk vastgoed (dekking tekorten op de exploitatie in de aanloopfase).
Historische achtergrond	In de raadsvergadering van 25 juni 2013 is ingestemd met het instellen van een reserve revolverend duurzaamheidsfonds. Het fonds is gevoed uit ontvangen SLOK-gelden (€ 40.000) en LES-subsidie (€ 20.000).
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 01-01-2013 Eind datum: 31-12-2033
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de reserve bepaald.
Storting	Subsidies.
Onttrekking	Afschrijvingslasten duurzame maatregelen t.b.v. vastgoed.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**33**	**28**	**22**	**17**	**12**	**12**
Totaal toevoegingen						
Kapitaallasten (afschrijving): Ledverlichting en zonneboilersysteem sporthal Horn tot 2025	-5	-5	-5	-5		
Totaal onttrekkingen	**-5**	**-5**	**-5**	**-5**		
Stand reserve 31-12-	**28**	**22**	**17**	**12**	**12**	**12**

O.11 Openbare verlichting

Reserve O.11	89001540 Openbare verlichting
Doel (aard en reden)	Het gelijkmatig verdelen van de kosten voor onderhoud openbare verlichting.
Historische achtergrond	In de raadsvergadering van 2 augustus 2016 is bij bestemming rekeningresultaat 2015 ingestemd met het instellen van een reserve openbare verlichting. Bij de vaststelling van de nota openbare verlichting was op advies van onze vorige accountant een voorziening gevormd met als doel om de kosten van openbare verlichting gelijkmatig te verdelen. Uit de accountantscontrole 2015 kwam naar voren dat uit deze voorziening ook energiekosten en reguliere onderhoudskosten werden gehaald. Dit is volgens de BBV niet toegestaan. Om te voldoen aan de BBV is de voorziening openbare verlichting ad. € 538.676 in 2015 vrijgevallen ten gunste van het resultaat. Omdat deze gelden de komende jaren nodig zijn, is een reserve openbare verlichting ingesteld.
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 01-01-2016 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Minimum of maximum overeenkomstig beleidsplan openbare verlichting 2018-2022.
Storting	Jaarlijkse storting uit reserve Boekwinst Essent ter dekking van de afschrijvingskosten openbare verlichting tot 2023.
Onttrekking	Jaarlijkse afschrijvingskosten openbare verlichting.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**1.565**	**1.878**	**2.193**	**2.281**	**2.350**	**2.418**
Beleidsplan Openbare verlichting 2018-2022	129	129	129	129	129	129
Storting uit reserve Boekwinst Essent ter dekking van de afschrijvingskosten openbare verlichting" tot 2023	203	204				
Totaal toevoegingen	**332**	**333**	**129**	**129**	**129**	**129**
Kapitaallasten (afschrijving)	-18	-18	-40	-60	-60	-60
Totaal onttrekkingen	**-18**	**-18**	**-40**	**-60**	**-60**	**-60**
Stand reserve 31-12-	**1.878**	**2.193**	**2.281**	**2.350**	**2.418**	**2.487**

O.12 Fonds Maatschappelijke Activiteiten

Reserve O.12	89001541 Fonds Maatschappelijke Activiteiten
Doel (aard en reden)	Dekking van de kosten voor het fonds maatschappelijke activiteiten.
Historische achtergrond	In de raadsvergadering van 5 juli 2016 is voorgesteld om de reserve Leefbaarheidsfonds op te heffen en de gelden over te hevelen naar een nieuw in te stellen reserve Fonds maatschappelijke activiteiten (FMA).
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 05-07-2016
	Eind datum: t/m 2018, verlengd tot 2022
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de reserve bepaald.
Storting	Er vinden geen stortingen meer plaats in deze reserve.
Onttrekking	Op de subsidieverstrekking zijn de Algemene subsidieverordening gemeente Leudal en de subsidieregeling Ös Dörp van toepassing.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

						(bedrag x 1.000)
	Realisatie 2021	**Begroting 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Stand reserve 1-1-	**50**					
Totaal toevoegingen						
Subsidies FMA 2021	-50					
Totaal onttrekkingen	**-50**					
Stand reserve 31-12-						

O.13 Meeropbrengst Toeristenbelasting

Reserve O.13	89001546 Meeropbrengst Toeristenbelasting
Doel (aard en reden)	Dat bij een "plus" bij de opbrengst van de toeristenbelasting deze door een ondernemer naar rato teruggevorderd kan worden om te investeren in het bedrijf.
Historische achtergrond	In de raadsvergadering van 27 september 2016 heeft de raad ingestemd met het convenant Gastvrij Leudal. In het convenant is een regeling opgenomen dat bij een "plus" bij de opbrengst van de toeristenbelasting deze door een ondernemer naar rato teruggevorderd kan worden om te investeren in het bedrijf. Dit is een extra prikkel voor ondernemers om te blijven investeren in de kwaliteit van hun bedrijf in tijden dat een bancaire financiering daarvan steeds minder vanzelfsprekend is. Bij raadsbesluit van 27 september 2016 is deze reserve ingesteld.
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 01-01-2018 Eind datum: 31-12-2020
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de reserve bepaald.
Storting	Meeropbrengst toeristenbelasting in enig dienstjaar t/m 2020.
Onttrekking	Terugvordering door ondernemer om te investeren in het bedrijf.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-	**264**	**108**	**108**	**108**	**108**	**108**
Storting meeropbrengst toeristenbelasting: begrotingsjaar 2018 e.v. > € 840.403						
Vanaf 2021 géén stortingen						
Verlaging storting meeropbrengst 2020	-18					
Totaal toevoegingen	**-18**					
Terugbetaling toeristenbelasting aan:						
Bekerhof Hunsel (Rb 20-04-2021)	-5					
Lemmerhof Ell (Rb 01-06-2021)	-2					
De Leistert Roggel (Rb 20-07-2021)	-132					
Totaal onttrekkingen	**-139**					
Stand reserve 31-12-	**108**	**108**	**108**	**108**	**108**	**108**

O.14 Verkoop vastgoed

Reserve O.14	89001545 Verkoop vastgoed
Doel (aard en reden)	De totale boekwaarden van de pilotpanden bedraagt bijna 1,2 miljoen. Uit de gesprekken met de vastgoedbeheerders blijkt dat de panden niet altijd goed onderhouden zijn en al geruime tijd te koop staan voor waarden rond de boekwaarde. Gezien voornoemde zaken, het feit dat de gemeente op een ander manier haar vastgoed wil verkopen en om de doorlooptijd bij verkopen te verminderen is voorgesteld om een reserve in te stellen.
Historische achtergrond	In 2019 is een start gemaakt om een viertal panden aan te wijzen als pilot locaties voor het anders in de markt zetten van ons vastgoed. Aan de hand van een aantal gunningscriteria wordt een koper geselecteerd. Hierbij is niet langer de prijs leidend, maar zijn andere aspecten zoals maatschappelijke meerwaarde van groter belang. Gezien het feit dat de prijs niet meer leidend is bij de verkoop, kan het derhalve voorkomen dat een pand voor minder dan de boekwaarde verkocht gaat worden. Een incidenteel boekverlies is dan het gevolg, waar zoals gebruikelijk een dekking tegenover dient te staan. De huidige boekwaarden van de panden is als volgt: 1. Boerderij Bruggerhof € 437.465* 2. Voormalig Rabobankgebouw Heythuysen € 577.391 3. Voormalig gemeentehuis Haelen € 73.714 4. Voormalig gemeentehuis Hunsel € 87.235 Totaal € 1.175.805 In de boekwaarde van de boerderij is een bedrag van € 199.953 voor grond opgenomen. Het is op dit moment onduidelijk of deze bij het pand hoort of onderdeel is van de omliggende percelen. Voorzichtigheidshalve is voor nu de volledige boekwaarde van het pand en de grond opgenomen. Het bedrag kan niet hoger worden dan hier aangegeven."
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 11-02-2020 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	€ 650.000
Storting	Een bedrag van 55% van de boekwaarden en deze storting te financieren uit de reserve Essentgelden.
Onttrekking	Incidenteel boekverlies verkocht pand.
Risicocalculatie	
Ontwikkelingsplanning	Na afronding van de pilots en het verkoopbeleid zal een plan worden opgesteld hoe in de toekomst omgegaan dient te worden met eventuele verkoop van vastgoed en hiermee samenhangende boekverliezen.
Algemene opmerkingen	De beslissingsbevoegdheid om onttrekkingen te plegen te mandateren aan het college, onder voorwaarde dat het college die onttrekkingen achteraf jegens de gemeenteraad verantwoordt bij de eerste daarop volgende raadsrapportage in het kader van de planning & controle cyclus.

						(bedrag x 1.000)
	Realisatie 2021	**Begroting 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Stand reserve 1-1-	**650**	**433**	**433**	**433**	**433**	**433**
Totaal toevoegingen						
Boekverlies verkoop Bruggerhof	-217					
Totaal onttrekkingen	**-217**					
Stand reserve 31-12-	**433**	**433**	**433**	**433**	**433**	**433**

O.15 Economische investeringsagenda Leudal

Reserve O.15	89001547 Economische investeringsagenda Leudal
Doel (aard en reden)	Om als gemeente sturing te geven aan belangrijke ontwikkeling voor Leudal, is een bedrag gereserveerd voor de economische investeringsagenda Leudal. Projecten worden voorgelegd aan de gemeenteraad, waarbij gedacht kan worden aan; Burgerinitiatieven Vrijkomende locaties Ontwikkelingen in het buitengebied Garantstellingen
Historische achtergrond	Tijdens de raadsvergadering van 13 juli 2021, is als onderdeel van de resultaat bestemming € 1.100.000 beschikbaar gesteld voor de economische investeringsagenda Leudal.
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 13-07-2021 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de reserve bepaald.
Storting	Bij de jaarstukken is € 1.100.000 gestort in de reserve als onderdeel van de resultaatbestemming 2020.
Onttrekking	Onttrekkingen vinden plaats bij voorstellen ten aanzien van de economische investeringsagenda Leudal.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-		**1.100**	**1.100**	**1.100**	**1.100**	**1.100**
Bestemming rekeningresultaat 2020 voor een nieuw te vormen reserve (Rb 13-07-2021)	1.100					
Totaal toevoegingen	**1.100**					
Totaal onttrekkingen						
Stand reserve 31-12-	**1.100**	**1.100**	**1.100**	**1.100**	**1.100**	**1.100**

O.16 Uitvoeringsplan Recreatie en toerisme

Reserve O.16	89001548 Uitvoeringsplan recreatie en toerisme
Doel (aard en reden)	Bij opbrengsten met betrekking tot de toeristenbelasting hoger dan € 858.000, met een maximum van € 100.000 per jaar, worden toegevoegd aan deze reserve. Hierbij kunnen initiatieven die voortvloeien uit het uitvoeringsplan recreatie en toerisme ondersteund dan wel uitgevoerd worden.
Historische achtergrond	Deze reserve is een vervolg op het convenant met een vaststelling in 2016. Deze reserve geeft op een andere manier invulling aan de besteding van de meeropbrengsten toeristenbelasting. In de raadsvergadering van 13 juli 2021 heeft de raad ingestemd met de vorming van deze reserve en de wijze om te komen tot een storting in deze reserve.
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 13-07-2021 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de reserve bepaald.
Storting	Jaarlijks bij de jaarstukken worden de inkomsten van de toeristenbelasting bekend. Opbrengsten meer dan € 858.000 met een maximum van € 100.000 worden toegevoegd aan deze reserve.
Onttrekking	Onttrekking gebeurt bij voorstellen ten aanzien van het uitvoeringsplan recreatie en toerisme.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-		**100**	**100**	**100**	**100**	**100**
Nieuw te vormen reserve Meeropbrengst toeristenbelasting 2021 met een maximum van € 100.000	100					
Totaal toevoegingen	**100**					
Totaal onttrekkingen						
Stand reserve 31-12-	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

O.17 Fondsvorming Wijnaerden

Reserve O.17	89001549 Fondsvorming Wijnaerden
Doel (aard en reden)	De verbetering van de recreatieve infrastructuur, toerisme en natuur gedurende de gehele winning, zoals uitgewerkt in het beheer-eindplan van Wijnaerden.
Historische achtergrond	In artikel 5 en 7 van de realisatieovereenkomst zijn afspraken gemaakt inzake de te leveren maatschappelijke meerwaarde en de vorming van een fonds voor de verbetering van de recreatieve infrastructuur, toerisme en natuur gedurende de gehele winning, zoals uitgewerkt in het beheer-eindplan van Wijnaerden. Kuypers zal daartoe, in dit door de gemeente te beheren fonds, een bijdrage van € 0,20 per ton te winnen zand en grind uit het project Wijnaerden storten.
Soort	Bestemmingsreserve
Looptijd	Start datum: 01-01-2022 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Maximum: € 2.000.000
Storting	Jaarlijks wordt door Kuypers Kessels een overzicht verstrekt ten aanzien van de grondwinning in het gebied. Op basis van deze gegevens vindt uitbetaling plaats, die in de reserve zal worden gestort.
Onttrekking	Onttrekking gebeurt bij voorstellen die voldoen aan het gestelde in het visiedocment Wijnaerden.
Risicocalculatie	Niet van toepassing
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	De raad heeft het college gemandateerd om uitgaven tot maximaal € 10.000 te doen, waarbij verantwoording achteraf plaats mag vinden.

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand reserve 1-1-			**139**	**139**	**139**	**139**
Nieuw te vormen reserve (Rb 15-02-2022)		139				
Totaal toevoegingen		**139**				
Totaal onttrekkingen						
Stand reserve 31-12-		**139**	**139**	**139**	**139**	**139**

5.6 Voorzieningen

	Omschrijving	Werkelijke boekwaarde 31-12-2021	Geraamde boekwaarde 31-12-2022	Geraamde boekwaarde 31-12-2023	Geraamde boekwaarde 31-12-2024	Geraamde boekwaarde 31-12-2025	Geraamde boekwaarde 31-12-2026
							(bedrag x € 1.000)
	Voorzieningen:						
	Voor verplichtingen, verliezen en risico's:						
V.4	Afrekening BBZ-leningen niet-starters	150	150	150	150	150	150
V.4	Bedrijventerrein Ittervoort fase IV	219	219	219	219	219	219
	Ter egalisatie van kosten:						
V.1	Rioleringen Leudal	2.406	2.614	2.748	2.839	2.876	2.914
	Voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven						
	Voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is:						
V.2	Compensatiegelden Nunhems	1.995	1.995	1.995	1.995	1.995	1.995
	Totaal voorzieningen	**4.771**	**4.979**	**5.112**	**5.204**	**5.241**	**5.278**

V.1 Riolering

Voorziening V.1	89002501 Riolering
Doel (aard en reden)	Dekking van investeringen (kapitaallasten) en onderhoudslasten met betrekking tot onderhoud en vervanging van bestaande vrijverval riolering, drukriolering, technische installaties en IBA's overeenkomstig het GRP. Doel is om sterke fluctuaties in de tariefstelling te voorkomen.
Historische achtergrond	De voorziening is in het verleden ingesteld door overheveling van reserves riolering voormalige gemeenten.
Soort	Voorziening
Looptijd	Start datum: 01-01-2008 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Het benodigde minimale of maximale peil is gebaseerd op vastgestelde GRP, dat iedere vijf jaar wordt geactualiseerd. Het saldo moet voldoende zijn om de extreme schommelingen in de rioolheffing te kunnen opvangen.
Storting	Jaarlijks op basis vastgestelde GRP
Onttrekking	Jaarlijkse onttrekking is gebaseerd op het uitvoeringsprogramma en kostendekkingsplan van het vastgestelde GRP.
Risicocalculatie	Conform planning GRP zorgen voor juiste stand voorziening om fluctuaties in tariefstelling te beperken.
Ontwikkelingsplanning	Door werkelijke stand van de voorziening af te stemmen op de gewenste stand conform het GRP, zorgen voor voldoende middelen om fluctuaties in tariefstelling te beperken.
Algemene opmerkingen	De benodigde stand van deze voorziening is gebaseerd op het geldende door de raad vastgestelde GRP. Noot: voor nu is dit het GRP dat is vastgesteld op 2021.

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand voorziening 1-1-	**1.983**	**2.406**	**2.614**	**2.748**	**2.839**	**2.876**
Storting conform GRP	431	208	133	91	37	37
Storting saldo overdekkend	132					
Totaal toevoegingen	**563**	**208**	**133**	**91**	**37**	**37**
Onttrekking conform GRP	-62					
Onttrekking afkoppelsubsidie	-55					
Onttrekking 2e raadsrapportage 2021	-22					
Totaal onttrekkingen	**-139**					
Stand voorziening 31-12-	**2.406**	**2.614**	**2.748**	**2.839**	**2.876**	**2.914**

V.2 Compensatiegelden Nunhems

V.3 Afrekening BBZ-leningen niet-starters

Voorziening V.3	89002513 Afrekening BBZ-leningen niet-starters
Doel (aard en reden)	De ontvangsten op de verstrekte BBZ-leningen worden jaarlijks afgerekend met het Rijk. De voorziening is bedoeld om deze afrekening te realiseren.
Historische achtergrond	De gemeenteraad heeft op 3 juli 2018, bij bestemming resultaat jaarrekening 2017, ingestemd om € 150.000 toe te voegen aan de nieuw te vormen voorziening afrekening BBZ-leningen niet-starters.
Soort	Voorziening
Looptijd	Start datum: 03-07-2018 Eind datum: niet bepaald
Benodigd minimaal/ maximum peil	Er is geen minimum of maximum voor de voorziening bepaald.
Storting	De voorziening kan jaarlijks worden aangevuld uit de ontvangsten in het kader van de verstrekte BBZ-leningen.
Onttrekking	Het Rijk stelt jaarlijks vast of een bedrag dient te worden terugbetaald. Het vastgestelde bedrag wordt jaarlijks onttrokken uit de voorziening.
Risicocalculatie	Het bedrag van de afrekening met het bedrijf wordt jaarlijks bij het opmaken van de jaarrekening bepaald. Middels de Sisa-verantwoording wordt deze kenbaar gemaakt aan het Rijk. Het Rijk stelt daarop het bedrag vast dat moet worden terugbetaald.
Ontwikkelingsplanning	Niet van toepassing
Algemene opmerkingen	Niet van toepassing

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand voorziening 1-1-	**150**	**150**	**150**	**150**	**150**	**150**
Totaal toevoegingen						
Totaal onttrekkingen						
Stand voorziening 31-12-	**150**	**150**	**150**	**150**	**150**	**150**

V.4 Bedrijventerrein Ittervoort fase IV

Voorziening V.4	89002514 Bedrijventerrein Ittervoort fase IV
Doel (aard en reden)	Voor specifieke grondexploitatieprojecten waarvan een verlies wordt verwacht dient een voorziening te worden getroffen voor de omvang van het verwachte verlies.
Historische achtergrond	Winst nemen op meerjarige grondexploitaties wordt beheerst door het voorzichtigheidsbeginsel. Voorziene verliezen worden al in de jaarrekening opgenomen zodra zij bekend zijn. Positieve resultaten, ofwel winsten, worden pas in de jaarrekening verwerkt als zij met voldoende zekerheid vaststaan en dus zijn gerealiseerd. Dit gebeurt per bouwgrond in exploitatie. Dit houdt in dat in de jaarrekening voorziene verliezen van een grondexploitatie of het totaal van de grondexploitaties niet kunnen worden gecompenseerd door verwachte toekomstige (nog niet gerealiseerde) winsten. Bij grondexploitaties met deelcomplexen is het belangrijk dat de verschillende deelcomplexen wat betreft (verwachte) opbrengsten en kosten goed worden gedefinieerd en afgebakend, om de mogelijke verwachte verliezen en winsten te kunnen bepalen en op de juiste wijze te verwerken. In hoeverre (deel)complexen tot één grondexploitatie behoren hangt af van eerdere keuzes met betrekking tot locaties, bestemmingsplannen, raadsbesluiten etc. Waar de (tussentijdse) winsten voor worden aangewend is een bevoegdheid van de gemeenteraad.
Soort	Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's
Looptijd	Start datum: jaarrekening 2021 Eind datum: tot afsluiting project
Benodigd minimaal/ maximum peil	De benodigde omvang wordt jaarlijks opnieuw berekend.
Storting	Wanneer sprake is van een voorziene verlies vindt er een storting in de voorziening plaats ten laste van reserve grondexploitatie.
Onttrekking	
Risicocalculatie	Het verwachte verlies wordt nu geschat op € 219.000, dit op basis van de huidige MPG.
Ontwikkelingsplanning	2025 tot het moment van afsluiting van de grondexploitatie.
Algemene opmerkingen	

(bedrag x 1.000)

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Stand voorziening 1-1-		**219**	**219**	**219**	**219**	**219**
Nieuw te vormen verliesvoorziening BT Ittervoort IV, dekking uit reserve grondexploitatie	219					
Totaal toevoegingen	**219**					
Totaal onttrekkingen						
Stand voorziening 31-12-	**219**	**219**	**219**	**219**	**219**	**219**

6 Overige bijlagen

6.1 Risicobeheermatrix

Overige economische ontwikkelingen	
Gemeente Garanties	
Beschrijving risico	De risico's van in het verleden gegarandeerde hypothecaire geldleningen zijn ondergebracht bij de Nationale Hypotheek Garantie (NHG). Wanneer de NHG niet aan haar verplichting kan voldoen, wordt de gemeente aangesproken.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Als de gemeente wordt aangesproken voor de achtervang, dient er direct geld beschikbaar te zijn om het waarborgfonds overeind te houden.
Verantwoordelijke PHO	H. van Helden
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Incidenteel
Beheersmaatregelen	Op basis van actuele inzichten in de ontwikkeling van de economie en de koopwoningmarkt en bij stabiel overheidsbeleid verwacht de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen geen aanspraak te maken op de achtervangfunctie van gemeenten.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 0

Gemeente garanties sociale woningbouw	
Beschrijving risico	De WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw) verstrekt leningen aan woningcorporaties waarbij de gemeente een achtervangpositie heeft. Mocht WSW de verplichting niet kunnen voldoen, dan kan de gemeente worden aangesproken.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Als de gemeente wordt aangesproken zijn daar geen middelen voor voorzien. Uitgangspunt is dat de leningen afgedekt moeten worden door de WOZ-waarde van de desbetreffende panden.
Verantwoordelijke PHO	H. van Helden
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Incidenteel
Beheersmaatregelen	Met ingang van 2021 hoeven achtervang posities niet meer bij iedere gemeente apart afgesloten te worden. Dit heeft geleid tot enkele achtervang posities waar de gemeente voor 2 tot 4% garant staat. Het waarborgfonds ziet toe op een goede verdeling van de achtervangposities.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 0

Koersrisico beleggingen	
Beschrijving risico	De gelden die ontvangen zijn na de verkoop van de aandelen Essent zijn grotendeels belegd. Beleggen kan financiële risico's met zich meebrengen.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Gedurende de looptijd van de portefeuille fluctueert de marktwaarde maar eindigt deze op het einde van de looptijd in principe op de nominale waarde.
Verantwoordelijke PHO	H. van Helden
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Incidenteel
Beheersmaatregelen	ASR Vermogensbeheer beheert onze beleggingsportefeuille. Als gevolg van schatkistbankieren wordt de portefeuille geleidelijk afgebouwd en vinden geen tussentijdse herbeleggingen meer plaats. Zonder tussentijdse verkopen van posities in de beleggingsportefeuille is het risico op koersverliezen nihil, daar deze zijn belegd in obligaties. Tevens worden beleggingen niet hoger dan de nominale waarde opgenomen in de balans.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 0

Overige risico's	
Algemene rampen	
Beschrijving risico	Er kunnen zich rampen en crisissen voordoen, zoals bijvoorbeeld hoog water, corona en vluchtelingen Oekraine
Risico categorie	Bestuurlijk/financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	De gemeente moet personeel en materieel inzetten. Het is mogelijk dat een gedeelte van deze kosten onder verzekering, schadefonds valt of door het rijk wordt gecompenseerd. Er zullen ook kosten voor de gemeente zijn.
Verantwoordelijke PHO	D.H. Schmälschlager
Kans dat het zich voordoet	
Incidenteel of structureel	Incidenteel
Beheersmaatregelen	Door een goede voorbereiding op rampen/calamiteiten en een adequate aanpak de schade beperken. Hiervoor zijn diverse plannen voorbereid zoals een bestrijdingsplan hoogwater Maas. Ook wordt geïnvesteerd in opleiding/oefening functionarissen Oranje Kolom.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 125

Audits	
Beschrijving risico	Een onvoldoende scoren op de audits zoals in het kader van de ENSIA.
Risico categorie	Financieel/imago
Gevolgen als het risico zich voordoet	Het Rijk sluit bijvoorbeeld DigiD af waardoor geen digitale dienstverlening mogelijk is. De gemeente moet eerst de verbeteringen doorvoeren. In het uiterste geval regelt het Rijk dit op kosten van de gemeente Leudal. Dit heeft mede imagoschade tot gevolg.
Verantwoordelijke PHO	H. van Helden
Kans dat het zich voordoet	Hoog
Incidenteel of structureel	Incidenteel
Beheersmaatregelen	Er wordt een pre-audit uitgevoerd alvorens de officiële audit, waarbij er nog herstelmaatregelen kunnen worden uitgevoerd om zodoende te voldoen aan de ENSIA-normen. ENSIA-proces is ingeregeld en de beheerders zijn bekend met de taken/verantwoordelijkheden t.b.v. ENSIA.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 13

Bezwaar aanslagen rioolheffingen	
Beschrijving risico	Door een woningcorporatie is bewaar gemaakt tegen de aanslagen rioolheffing 2013 en 2014. De BsGW heeft deze bezwaren ongegrond verklaard. Hiertegen heeft de woningcorporatie beroep aangetekend bij de rechtbank Limburg. Eind 2020 heeft de rechtbank Limburg uitspraak in deze procedure gedaan. Het beroep is gegrond verklaard. Hetgeen inhoudt dat woningstichting in het gelijk is gesteld. Tegen de uitspraak is door de BsGW hoger beroep aangetekend bij het gerechtshof 's-Hertogenbosch. Het is nog niet duidelijk wanneer deze procedure inhoudelijk door het gerechtshof wordt behandeld. Wel is duidelijk dat de gemeente hier een financieel risico loopt.
Risico categorie	Financieel/imago
Gevolgen als het risico zich voordoet	Als de woningcorporatie door het gerechtshof in het gelijk wordt gesteld, betekent dit dat er een financieel nadeel is. De door de woningcorporatie betaalde aanslagen rioolheffing, dienen dan te worden terugbetaald.
Verantwoordelijke PHO	H. Wijers
Kans dat het zich voordoet	Hoog
Incidenteel of structureel	Incidenteel
Beheersmaatregelen	Het door de BsGW ingeschakeld, gespecialiseerd adviesbureau in lokale heffingen heeft tegen de uitspraak van de rechtbank Limburg hoger beroep aangetekend bij het gerechtshof 's-Hertogenbosch.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 104

Bodemsanering	
Beschrijving risico	Door illegale dumpingen of andere verontreinigingen in openbaar gebied kan de grond verontreinigd worden.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Indien de grond (voor zover het gemeentelijke eigendommen betreft) schoongemaakt moet worden, brengt dat kosten met zich mee.
Verantwoordelijke PHO	H. Wijers
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Incidenteel
Beheersmaatregelen	Inzetten op actief opsporen amfetaminelabs zodat illegale dumpingen worden voorkomen.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 10

Burgerzaken	
Beschrijving risico	Diefstal van data, documenten, kasgeld.
Risico categorie	Financieel/imago
Gevolgen als het risico zich voordoet	Beperkte financiële gevolgen.
Verantwoordelijke PHO	D.H. Schmälschlager
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Structureel
Beheersmaatregelen	Er wordt gewerkt volgens vaste procedures o.a. 4 ogen principe, waarbij beveiliging en persoonlijke (op naam geregistreerde) toegang van toepassing is.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 0

Gebruik en beschikbaarheid ICT	
Beschrijving risico	Uitval van ICT-systemen of verlies, oneigenlijk gebruik persoonsgegevens.
Risico categorie	Financieel/imago
Gevolgen als het risico zich voordoet	Dienstverlening is niet mogelijk en verlies aan arbeidsproductiviteit en/of kwaliteit van dienstverlening.
Verantwoordelijke PHO	D.H. Schmälschlager
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Incidenteel
Beheersmaatregelen	Voor 3 servers, het SAN van 18TB, backupunit en 2 printers met 2 lades heeft Leudal een uitwijkovereenkomst met KPN . Daarnaast wordt dagelijks een back-up gemaakt van onze bestanden en op een externe locatie opgeslagen. Uitvoeren informatieveiligheidsplan en sturing met behulp van het uitvoeren van Data Protection Impact Assessments (DPIA's) en ENSIA audits.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 10

Gladheidsbestrijding	
Beschrijving risico	Bestrijding van gladheid afhankelijk van daadwerkelijke winter, waardoor kosten moeilijk zijn in te schatten.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Een financieel tekort, gebaseerd op een extreme winter ten opzichte van het gemiddelde van de Leudalse winters van afgelopen jaren, waarop de financiën het Beleidsplan gladheidsbestrijding is gebaseerd.
Verantwoordelijke PHO	R. Martens
Kans dat het zich voordoet	Gemiddeld
Incidenteel of structureel	Structureel
Beheersmaatregelen	Er is een gladheidbestrijdingsplan
Restrisico	Gemiddeld
Weerstands component in €	€ 100

Grootschalige stroomstoring ICT en elektriciteit voor langere tijd	
Beschrijving risico	Bij een elektriciteitsstoring is de rol van de gemeente het verminderen van de maatschappelijke ontwrichting en zorgen voor de kwetsbare inwoners.
Risico categorie	Financieel/imago
Gevolgen als het risico zich voordoet	Bij grootschalige uitval of verstoring heeft de gemeente een rol in het bestrijden van het incident. Het bestuur moet crisisbesluiten kunnen nemen.
Verantwoordelijke PHO	D.H. Schmälschlager
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Incidenteel
Beheersmaatregelen	De serverruimte is voorzien van een voorziening voor het eerste uur en een noodstroomaggregaat is beschikbaar. De gemeente Leudal is aangesloten op het Nationale Noodnet.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 5

Illegale dumpingen afval w.o. xtc afval en asbest	
Beschrijving risico	Het ruimen van xtc afval gaat gepaard met hoge kosten, waarbij een verplichting is ten aanzien van het ruimen.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	De onderzoek-, ruiming- en vernietigingskosten zijn erg hoog. Verder grote kans op bodemvervuiling waardoor sanering van grond dient plaats te vinden.
Verantwoordelijke PHO	H. Wijers
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Incidenteel
Beheersmaatregelen	Investeren in het actief opsporen van amfetaminelabs en preventief inzetten op vergroten meldingsbereidheid van signalen
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 15

Inbreuk persoonsgegevens	
Beschrijving risico	Vrijkomen, lekken of oneigenlijk gebruik van persoonsgegevens.
Risico categorie	Financieel/imago
Gevolgen als het risico zich voordoet	Afhankelijk van de aard, de ernst en de duur van de inbreuk wordt een bestuurlijke boete opgelegd.Door de inbreuk kan een burger een negatief beeld/minder vertrouwen in de (administratieve) organisatie van gemeente Leudal krijgen. Financieel risico is een schatting op basis van de eerder uitgegeven boetes door de Autoriteit Persoonsgegevens in Nederland.
Verantwoordelijke PHO	D.H. Schmälschlager
Kans dat het zich voordoet	Gemiddeld
Incidenteel of structureel	Incidenteel
Beheersmaatregelen	Er zijn procedures opgesteld door de Privacy Officer rond het melden van /datalekken en rechten van betrokkenen. In het informatiebeveiligingsbeleid en het privacybeleid is onder andere veel aandacht voor de bewustwording bij de medewerkers.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 300

Rechtszaken/ aansprakelijkstellingen	
Beschrijving risico	Voor 2023 is de verwachting dat er ca. 30 rechtszaken/ aansprakelijkstellingen zullen lopen. Kosten van rechtsbijstand + uitkeringen tot een max. eigen risico ad. €2.500,- /- claim komen voor rekening van de gemeente.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Het risico van de aan de WA-verzekeraar voorgelegde claims bedraagt maximaal het eigen risico ad. € 2.500 per claim.Afgaande op ervaringen vanuit het verleden, zal het risico ca. € 37.000 bedragen.
Verantwoordelijke PHO	Diversen
Kans dat het zich voordoet	Gemiddeld
Incidenteel of structureel	Incidenteel
Beheersmaatregelen	Getracht wordt zoveel mogelijk lering te trekken uit schadegevallen zodat toekomstige schadegevallen worden voorkomen. Voorts wordt er geprocedeerd om betaling van schade te voorkomen. Schadegevallen die onder dekking van de WA-verzekering vallen, worden voorgelegd aan de verzekeraar.
Restrisico	Gemiddeld
Weerstands component in €	€ 37

Veranderende bevolkingssamenstelling	
Beschrijving risico	Demografische veranderingen hebben gevolgen voor Leudal. De samenstelling van onze bevolking veranderd. We hebben niet alleen te maken met een afnemende bevolkingsomvang, maar ook met minder jongeren, meer senioren en toename aan diversiteit van afkomst.
Risico categorie	Bestuurlijk/financieel/imago
Gevolgen als het risico zich voordoet	De demografische ontwikkelingen hebben invloed op (bijna) alle beleidsvelden. Denk aan woningbouw, economie, arbeidsmarkt, welzijn, verenigingsleven, accommodatiebeleid, onderwijs, zorg en zo voorts. We willen in onze visievorming en beleidsuitvoering inspelen op deze veranderende bevolkingssamenstelling. Het is niet de vraag of de demografie verandert, maar welke strategie wij kiezen om hier op een juiste manier mee om te gaan.
Verantwoordelijke PHO	M. Graef
Kans dat het zich voordoet	Zeer hoog
Incidenteel of structureel	Structureel
Beheersmaatregelen	Demografische ontwikkelingen dienen een integraal onderdeel te zijn van ons denken en handelen.
Restrisico	Hoog
Weerstands component in €	

Vastgoed & Grondexploitatie	
Afzetrisico's a.g.v. marktvertraging	
Beschrijving risico	Extra rentekosten omdat plannen langer in exploitatie zijn en extra kosten die plannen aantrekkelijker kunnen maken. Extra ruimte om grondprijzen aan te passen om verkopen te bevorderen. Afzetrisico's zijn van toepassing op de woningbouwplannen: Baexem Witte Huis, Heythuysen Walk en De Bevelanden.
Risico categorie	Financieel/economisch
Gevolgen als het risico zich voordoet	Exploitatie wordt negatief.
Verantwoordelijke PHO	M. Graef
Kans dat het zich voordoet	Hoog
Incidenteel of structureel	Incidenteel
Beheersmaatregelen	In de reserve grondexploitaties is € 335.000 opgenomen om dit risico te dekken.
Restrisico	Afgedekt via reserve/voorziening
Weerstands component in €	n.v.t.

Exploitatie	
Beschrijving risico	Een deel van het gemeentelijk vastgoed is zogenaamd incourant vastgoed. Dit houdt in dat dit deel van het vastgoed moeilijk verkocht kan worden, nu er naar dit type vastgoed nauwelijks vraag is vanuit de markt. Herontwikkeling van deze locaties (meestal niet van het pand, maar herbestemming van de grond) kan soms kansen opleveren om toch een waarde te realiseren. Dit zijn echter onzekere trajecten, zowel in tijd als in te verwachten opbrengsten. Deze onzekerheid is de reden voor het opnemen in de risicoparagraaf. Tevens brengen het huidige onderhoudsniveau en soms ook de leegstand risico's met zich mee in de periode tot aan herontwikkeling. Van locaties waar het duidelijk van is dat herontwikkeling van de grond een uitkomst is, wordt dan ook voorgesteld het incourante vastgoed te slopen.
Risico categorie	Financieel/imago
Gevolgen als het risico zich voordoet	Het risico nu is dat er op incourant vastgoed versneld moet worden afgeboekt. Hier komt bij dat er niet wordt afgeboekt op panden die in de verkoop staan. Hier staat tegenover dat kosten voor klachten-onderhoud wordt voorkomen en dat herontwikkeling mogelijk een meerwaarde met zich mee brengt. Hierdoor wordt het risico als 'gemiddeld' ingeschat en structureel, althans voor de periode tot aan afronding van een herontwikkeling.
Verantwoordelijke PHO	M. Graef
Kans dat het zich voordoet	Gemiddeld
Incidenteel of structureel	Structureel
Beheersmaatregelen	De recente nadruk op herontwikkeling van een aantal pilot locaties maakt inzichtelijk dat er wel degelijk kansen kunnen worden gecreëerd waarbij aansluiting met wensen vanuit de markt wordt gezocht en gevonden. De gemeente heeft een aantal jaren geleden het gemeentelijk vastgoed geïnventariseerd. Er is nog niet definitief bepaald welk vastgoed behouden moet blijven en welk vastgoed afgestoten moet worden, vandaar dat voor een aantal pilots is gekozen. Voor het areaal vastgoed dat overblijft moet nog bepaald worden wat te doen; dit kan herontwikkeling of sloop zijn. De gebouwen die worden afgestoten, hebben veelal een hogere taxatie-/boekwaarde dan marktwaarde. Bij verhuur of anti-kraak is het eerste uitgangspunt om vandalisme en verpaupering voorafgaand aan verkoop te voorkomen. De huuropbrengsten zullen hierbij zelden kostendekkend zijn. Het steeds verder toenemende inzicht op het bestaande areaal aan vastgoed en de verdergaande herijking van het accommodatiebeleid brengen wel met zich mee dat het te lopen risico alsmaar daalt.
Restrisico	Gemiddeld
Weerstands component in €	€ 350

Onderhoud	
Beschrijving risico	In de afgelopen periode is steeds meer inzicht verkregen in de exacte omvang van ons vastgoedbestand, aangezien dit uiteenloopt van bijv. het gemeentehuis tot aan kruisbeelden langs fietsroutes, en de daadwerkelijke staat van onderhoud hiervan. Ook het lopende proces om via een bestuursopdracht tot een herijkt accommodatiebeleid en vastgoedbeheerbeleid te komen helpt enorm om tot beter inzicht te komen en om zo 'de basis op orde' te krijgen. In de afgelopen periode heeft dit al tot een driedeling in het bezien van ons vastgoed geleid; courant vastgoed om te behouden, vastgoed dat moet worden afgestoten en vastgoed waar over nagedacht moet worden. Voor deze laatste categorie geldt veelal dat het pand geen marktwaarde meer vertegenwoordigd, maar de locatie daarentegen zeker wel. Deze locaties komen dan ook voor sloop en herontwikkeling in aanmerking. De omvang van deze portefeuille en de te maken keuzes hierin worden steeds duidelijker. De eerste stappen hierin zijn gezet bij het groot onderhoud aan verschillende BMV's wat is uitgevoerd of in voorbereiding op basis van een meerjaren onderhoudsplan. Deze ontwikkeling (aansluitend op accommodatiebeleid) zal verder worden voortgezet in 2022. Natuurlijk kan juist het onder een vergrootglas leggen van een groep gebouwen risico's met zich meebrengen, zoals onverwachte tegenvallers of wensen met een BMV die meer met duurzaamheid en/of exploitatie te maken hebben, dan enkel met de staat van onderhoud. Deze exercitie leert dat vastgoed een weerbarstige materie kan zijn, maar ook dat met een groeiend inzicht in onderhoud, wensen en eisen de risico's beter en beter te beheersen zijn.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Meer 'de basis op orde', voortgang in het proces om na reeds vastgesteld accommodatiebeleid te komen tot vastgoedbeheerbeleid en een groeiend inzicht in de staat van het onderhoud door actualisatie van de MJOP's en een verbeterslag hierin hebben een duidelijk drukkend effect op de risico's die hiermee samenhangen. Deze risico's zitten met name in de onzekerheid tussen de taxatie-/boekwaarde en de uiteindelijke opbrengstwaarde van het te verkopen vastgoed en de mogelijkheden/kansen om op locaties tot een succesvolle herontwikkeling te komen. Behalve de keuze wat te doen met het vastgoed heeft ook het gehanteerde onderhoudsniveau hier invloed op. Dit is alleen niet het geval als tot sloop wordt overgegaan, dan is een laag onderhoudsniveau juist in ons voordeel geweest. Doordat ook in de komende periode beleid en inzicht verder uitkristalliseren kwalificeren wij dit risico als 'gemiddeld' en als structureel, althans gedurende de periode die hiervoor nodig gaat zijn.
Verantwoordelijke PHO	M. Graef
Kans dat het zich voordoet	Gemiddeld
Incidenteel of structureel	Structureel

Beheersmaatregelen	De te nemen maatregelen om de risico's te beheersen zijn de zaken die reeds vernoemd zijn als ontwikkelingen die een drukkend effect op de risico's hebben. We blijven voortgaan met het op orde brengen van de basis, en daarmee het inventariseren en vastleggen van informatie per locatie. Daarnaast heeft vaststelling van accommodatiebeleid plaatsgevonden en wordt het toekomstig onderhoud opnieuw vastgesteld, rekening houdend met de noodzakelijke duurzaamheidsaanpassingen aan de gebouwen. Hierdoor groeit het inzicht in zowel de staat van onderhoud als de wensen en eisen die gebruikers aan gebouwen stellen.
Restrisico	Gemiddeld
Weerstands component in €	

Onvoorziene risico's	
Beschrijving risico	Algemene post om niet benoemde tegenvallers (o.a. procedurekosten) op te vangen. Het betreft hier o.a. kosten die niet afgedekt worden binnen de lopende plannen. De kosten hebben betrekking op plannen die niet van de grond komen en waarbij wij het wel noodzakelijk achten te onderzoeken wat de oorzaak is van de vertraging.
Risico categorie	Financieel/economisch
Gevolgen als het risico zich voordoet	Door vertragingen kunnen vervolgschades optreden ten aanzien van de plannen.
Verantwoordelijke PHO	M. Graef
Kans dat het zich voordoet	Hoog
Incidenteel of structureel	Incidenteel
Beheersmaatregelen	In de reserve grondexploitaties is € 122.077 opgenomen om dit risico te dekken.
Restrisico	Afgedekt via reserve/voorziening
Weerstands component in €	n.v.t.

Risico's m.b.t. kostendekkendheid plannen	
Beschrijving risico	"Ten behoeve van de uitbreiding van bedrijventerrein Ittervoort is € 3.809.940 (per 1 januari 2023) geïnvesteerd. Invulling vindt plaats op basis van maatwerk, niet op basis van een concreet plan. Bovendien moeten er nog kosten worden gemaakt voor het bouwrijp maken. Het terugverdienen van de kosten is een risico."
Risico categorie	Financieel/economisch
Gevolgen als het risico zich voordoet	Exploitatie wordt negatief
Verantwoordelijke PHO	M. Graef
Kans dat het zich voordoet	Hoog
Incidenteel of structureel	Incidenteel
Beheersmaatregelen	In de reserve grondexploitatie en verliesvoorziening is € 761.988 opgenomen om dit risico te dekken.
Restrisico	Afgedekt via reserve/voorziening
Weerstands component in €	n.v.t.

Risico's niet nakoming van overeenkomsten	
Beschrijving risico	In 2017 is een vaststellingsovereenkomst gesloten met de Herontwikkeling Haelen Horn BV en de financiële consequenties als gevolg hiervan zijn in 2017 afgehandeld en zijn de financiële problemen bij Herontwikkeling Haelen Horn BV opgelost. Op dit moment rest nog de afwikkeling van het faillissement van Nieuwe Borg (Ell Steenenbampt, Ittervoort Noord en Neeritter Op den Heuvel) wat extra risico's (€ 811.701) oplevert. De risico's hebben betrekking op zaken waarmee de gemeente geconfronteerd kan worden bij de afwikkeling van het faillissement Nieuwe Borg.
Risico categorie	Financieel/economisch
Gevolgen als het risico zich voordoet	Als het risico zich voordoet zijn dit de kosten (minus de marktwaarde voor de grond) die niet verhaald kunnen worden.
Verantwoordelijke PHO	M. Graef
Kans dat het zich voordoet	Hoog
Incidenteel of structureel	Incidenteel
Beheersmaatregelen	In de reserve grondexploitaties is € 811.701 opgenomen om dit risico te dekken.
Restrisico	Afgedekt via reserve/voorziening
Weerstands component in €	n.v.t.

Verbonden partijen	
Modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein Limburg-Noord (MGR)	
Beschrijving risico	Met ingang van 2022 neemt Leudal deel aan de MGR voor het onderdeel beschermd wonen/maatschappelijke opvang. Voorheen was dit een regionale taak die door Venlo werd uitgevoerd. Uit de begroting die door de MGR is opgesteld volgt dat de Leudalse uitgaven lager worden ingeschat dan de rijksvergoeding. Voor een bedrag van € 460.628 is dit vrijgevallen ten gunste van de begrotingsruimte. Het risico bestaat dat de werkelijke uitgaven achteraf toch hoger uitvallen dan ingeschat.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Het uitgavenbudget met betrekking tot beschermd wonen/maatschappelijke opvang wordt overschreden.
Verantwoordelijke PHO	H. van Helden
Kans dat het zich voordoet	Gemiddeld
Incidenteel of structureel	Structureel
Beheersmaatregelen	Vanuit de MGR worden rapportages ontvangen waarin de ramingen worden afgezet tegen actuele prognoses.
Restrisico	Gemiddeld
Weerstands component in €	€ 461

OML	
Beschrijving risico	De gemeente is aandeelhouder van de Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg (OML). De hoogte van het aandelenkapitaal voor Leudal is € 2,4 miljoen. De financiering van de activiteiten van OML geschiedt door eigen vermogen en vreemd vermogen. OML startte begin 2021 het proces tot herfinanciering. Op basis van flexibiliteit, lokale aanwezigheid en tariefstelling is de keuze gevallen op de Rabobank, Per 1 januari 2022 beschikt OML over een rekening courant faciliteit van 14,5 miljoen bij deze bank.. Analyses laten zien dat de financiën van OML zeer degelijk zijn en dat de financiële positie van OML BV sterk is. De solide financiële staat van OML maakt daarom dat er een zeer geringe en zelfs verwaarloosbare kans is dat de borgstelling extra financieel risico met zich mee brengt. Het risicoprofiel van deze garantstelling is als minimaal te kwalificeren. Omdat in de risicobeheermatrix van de begroting 2021 het risico van de borgstelling van OML ook als minimaal is gekwalificeerd is het niet nodig dat het weerstandvermogen van de gemeente Leudal wordt verhoogd: de algemene reserve is hiervoor de buffer.
Risico categorie	Financieel
Gevolgen als het risico zich voordoet	Verlies aandelenkapitaal
Verantwoordelijke PHO	R. Martens
Kans dat het zich voordoet	Laag
Incidenteel of structureel	Incidenteel
Beheersmaatregelen	Mogelijkheid tot sturing en beïnvloeden besluiten via aandeelhouderschap. Uitvoering vindt plaats op basis van ondernemingsplan 2018-2021.
Restrisico	Laag
Weerstands component in €	€ 432

6.2 Kerngegevens

Sociale structuur	Jaarrekening 2020	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Inwoners				
Aantal inwoners	36.045	35.929	36.000	**36.100**
waarvan tot 20 jaar	6.622	6.433	6.700	**6.800**
vanaf 65 jaar	8.979	9.184	8.812	**9.200**
Organisatie/formatie-sterkte				
Fte personeel	208,65	208,77	208,7	**208,87**
Fte Griffie/rekenkamer	3	3	3	**3**
Fte raad	25	25	25	**25**
Fte college	5	5	4,6	**3,9**
Sociale zaken				
Aantal lage inkomens	4.321	4.333	4.321	**-**
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden	333	335	336	**330**
waarvan:				
W.W.B.	310	316	315	**313**
I.O.A.W.	21	17	18	**15**
I.O.A.Z.	1	1	1	**1**
B.B.Z.	1	1	2	**1**
Personen werkzaam in sociale werkplaatsen	146	140	144	**137**
Onderwijs				
Aantal leerlingen basisonderwijs	2.240	2.200	2.260	**2.270**
Aantal leerlingen voortgezet onderwijs	1.925	2.007	2.025	**2.050**
Aantal leerlingen speciaal onderwijs (basis+voortgezet etc.)	333	290	319	**290**
Scholen				
Basisonderwijs	14	14	14	**13**
Speciaal onderwijs	2	2	2	**2**
Voortgezet onderwijs	2	2	2	**2**
Voortgezet speciaal onderwijs	1	1	1	**1**

Fysieke structuur	Jaarrekening 2020	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Oppervlakte				
Gemeente	16.490	16.490	16.490	**16.490**
- oppervlakte	16.246	16.239	16.246	**16.239**
- water	244	251	244	**251**
Bebouwing				
Verblijfsobjecten met woonfunctie:				
Aantal woningen	15.992	16.157	16.157	**16.210**
Overige verblijfsobjecten met logiesfunctie	338	392	392	**483**
Aantal huurwoningen	3.568	3.619	3.614	**3.665**
Woonwagenlocaties:				
standplaatsen (eigendom gemeente)	44	43	44	**44**
standplaatsen (eigendom derden)	11	11	11	**11**
Woonwagens (eigendom gemeente)	21	20	20	**20**
Woonwagens (eigendom derden)	28	28	29	**30**
Lengte van wegennet				
Wegen (in meters)	709.000	685.500	685.500	**685.500**
Waarvan:				
binnen de bebouwde kom	251.000	239.000	239.000	**239.000**
buiten de bebouwde kom	458.000	446.500	446.500	**446.500**
Recreatieve fiets-, en wandelpaden	64.000	64.000	64.000	**64.000**
Recreatieve ruiterpaden	70.000	70.000	70.000	**70.000**
Zand, grond- en stolwegen	180.000	180.000	180.000	**180.000**
Trottoirs	225.000	151.000	151.000	**151.000**
Sportaccommodaties				
Aantal voetbalvelden	31	29	29	**29**
Aantal tennisbanen	36	35	35	**35**
Atletiekbaan	1	1	1	**1**

Financiële structuur	Jaarrekening 2020	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
				(bedrag x 1.000)
Lokale heffingen				
Onroerende zaakbelastingen	-5.871	-6.428	-6.757	**-6.889**
Toeristenbelasting	-966	-904	-975	**-858**
Hondenbelasting	-219	-224	-223	**-222**
Baatbelasting	-4	-4	0	**0**
Afvalstoffenheffing	-3.065	-3.641	-3.545	**4.050**
Rioolheffing	-4.778	-4.837	-4.795	**4.793**
Marktgelden	-5	-5	-10	**-10**
Begraafrechten	-8	-10	-7	**-7**
Leges titel 1	-397	-457	-285	**-285**
Leges titel 2	-821	-1.185	-743	**-743**
Leges titel 3	-2	-2	-2	**-2**
Gemeentefonds				
Algemene uitkering	-47.266	-50.559	-48.444	**-58.709**
Integratie uitkering sociaal domein:				
Participatie	-3.109	-3.047	-2.887	**-2.836**
Voogdij/18+	-4.119	-4.537	-2.208	**0**
Totaal algemene uitkering	-54.494	-58.143	-53.539	**-61.545**

Financiële structuur	Jaarrekening 2020	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Gemeentelijke woonlasten				
- Eigenaar	-542	-569	-580	**-566**
- Gebruiker	-190	-226	-223	**-233**
- Eigenaar + gebruiker	-732	-795	-803	**-799**
- Limburg				
OZB (aanname gemiddelde woz-waarde van woningen; 260.000 voor 2021)	-259	-287	-297	**-283**
Afvalstoffenheffing woningen	-190	-226	-223	**-223**
Rioolheffing	-283	-283	-283	**-283**

Producten	Jaarrekening 2020	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Burgerzaken				
Paspoorten	587	879	700	**450**
ID-kaarten	1.390	2.126	1.520	**1.060**
Rijbewijzen	4.318	4.046	3.250	**2.900**
Afschriften BRP (vh GBA)	744	832	775	**800**
Bouwzaken				
Conceptaanvraag	174	144	146	**145**
Omgevingsvergunningen	288	302	270	**270**
Informatieverzoeken	273	400	230	**230**
Bouwmeldingen W.K.B.				**180**

6.3 Lijst van gebruikte afkortingen

AMW	Algemeen maatschappelijk werk
AMW - ML	Algemeen maatschappelijk werk Midden-Limburg
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
ASL	Afvalsamenwerking Limburg
AVL	Afvalverwijdering Limburg
AU	Algemene uitkering
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AWB	Algemene wet bestuursrecht
AZC	Asielzoekerscentrum
APPA	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdrager
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBP	Bruto binnenlands product
BIB	Buitengebied in beweging
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BBZ	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
BCF	BTW –compensatiefonds
BDUR	Brede Doeluitkering Rampenbestrijding
BIZ heffing	Bedrijveninvesteringszones
BGT	Basisregistratie Grootschalige Topografie
BMV	Brede Maatschappelijke Voorziening
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BRP	Basisregistratie Personen
BsGW	Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen
BT	Bedrijventerreinen
BUIG	Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten
BW	Beschermd Wonen
CBS	Centraal Bureau voor Statistiek
CJG - ML	Centrum voor Jeugd en Gezin
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin Midden-Limburg
COA	Centraal Orgaan Asielzoekers
COELO	Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water-Wegenbouw en de Verkeerstechniek
DM	Dekkingsmiddelen
D'S	Decentralisaties
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
EHBO	Eerste hulp bij ongelukken
EU	Europese Unie
E-HRM	Digitaal personeelsinformatiesysteem
EMU	Economische en Monetaire Unie

FIDO	Financiering decentrale overheden
FIP	Financieel Informatie Punt
FPU	Flexibel Pensioen en Uittreden
FMA	Fonds Maatschappelijke Activiteiten
FTE	Formatieplaats
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GHOR	Geneeskundige Hulp bij Ongelukken en Rampenbestrijding
GR	Gemeenschappelijke Regeling
Grex	Grondexploitaitie
GS	Gedeputeerde Staten
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GVVP	Gemeentelijk Verkeers- en Vervoer Plan
HIC	Higt Impact Crimes
HKP	Hulpkostenplaatsen
I&A	Informatisering en Automatisering
IBA	Individuele Behandeling Afvalwater
IBOR	Integraal beleidsplan Openbare Ruimte
IC	Interne controle
ICT	Informatie- en communicatie technologie
IHP	Integraal huisvestingsplan
IKL	Instandhouding Kleine Landschapselementen
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IWP	Individuele werkplannen
IZ	Internationale zaken
JB	Jeugdbescherming
JZ+	Jeugdzorg plus
JR	Jeugdreclassering
KCC	Klant Contact Centrum
KvK	Kamer van Koophandel
KVS	Kostenverdeelstaat
KRW	Kader Richtlijn Water
LEA	Lokaal educatieve agenda
LIOF	Limburgse Ontwikkelings- en Investeringsmaatschappij
LTO	Lange Termijn Ombuigingen
MAP	Module arbeidsactivering en participatie
MGR	Modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein Limburg-Noord
MIP	Meerjarig Investeringsplan
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MKBA	Maatschappelijke Kosten Baten Analyse

ML	Midden Limburg
MLW	Midden Limburg West
MJOP	Meerjarig onderhoudsplan
MO	Maatschappelijke Opvang
MOB	Mensontwikkelbedrijf
MSN	Maas-Schwalme-Netwerk
MT	Management
NIP	Natioaal Isolatie Programma
NJI	Nederlands Jeugd Instituut
NML	Noord en Midden Limburg
NPO	Nationaal Programma Onderwijs
OGGz	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OML	Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg
OOG	Overleg Orgaan Gemeenschapshuizen
OR	Ondernemingsraad
OV	Openbare verlichting
OZB	Onroerende zaakbelastingen
PBE	Publiek Belang Electriciteitsproductie
P&C	Planning en Control
PDCA	plan do check act
PIO	Platteland in Ontwikkeling
PIP	Persoonlijke internet pagina
PIOFACH	Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie, Huisvesting
P&O	Personeel en organisatie
POH Jeugd	Pilot ondersteuners - Jeugd
PPS	Planontwikkeling en -realisatie in een samenwerking
PS	Provinciale Staten
PvA	Plan van Aanpak
PW	Participatiewet
Rarap	Raadsrapportage
RDM	Reinigingsdienst Maasland
RES	Regionale Energie Strategie
RIVM	Rijksinstituut Volksgezondheid en Milieu
RMC	Regionaal meld- en coordinatiecentrum
RMO	Regionaal Mobiliteitsoverleg Midden-Limburg
RO	Ruimtelijke Ordening
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
SBHH	Structuurbeelden Haelen – Horn
SMART	Specifiek Meetbaar Acceptabel Realistisch Tijdgebonden
SML	Samenwerking Midden-Limburg
SPOLT	Stichting Primair Onderwijs Leudal en Thornerkwartier

SO	Speciaal onderwijs
SOML	Speciaal onderwijs Midden-Limburg
SPP	Strategische personeelsplanning
SVn	Stimuleringsfonds volkshuisvesting
UP	Uitvoeringsplan
VPB	Vennootschapsbelasting
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VTH	Vergunningverlening, toezicht en handhaving
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
VRLN	Veiligheidsregio Limburg Noord
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WABO	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WAJO	Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
Wdo	Wet digitale overheid
werkveld EEB	Werkveld Energie en Economische Bedrijven
Wet Hof	Wet Houdbare Overheidsfinanciën
WGR	Wet gemeenschappelijke regeling
Wkb	Wet kwaliteitsborging
WIJ	Wet Investeren in Jongeren
WML	Waterleidingmaatschappij
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WNT	Wet normering topinkomens
WOB	Wet openbaarheid van bestuur
Woo	Wet open overheid

6.4 Lijst van begrotingssubsidies

Artikel 4:23 lid 1 Awb vereist een wettelijk voorschrift voor het verstrekken van een subsidie. Op basis van artikel 4:23 lid 3 Awb is dit wettelijk voorschrift niet vereist indien de begroting de subsidieontvanger en het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld vermeld. Deze uitzondering heeft met name betrekking op subsidies die worden verstrekt aan een gering aantal ontvangers. Onderstaande lijst van subsidies is een overzicht van de organisaties die op basis van de begroting worden gesubsidieerd.

Naam	Begroting 2023
ML5 (omroepbijdrage)	23.000
Algemeen maatschappelijk werk ML	349.071
Algemeen maatschappelijk werk ML (cliëntondersteuning)	33.250
Bibliocenter	509.433
Bureau Halt	8.190
Bureau Ne9en (combinatiefuncties)	279.134
Bureau Ne9en (weerbaarheid)	80.000
Business centrum Leudal	750
Centrum voor jeugd en gezin	1.463.880
Cultuurregio Noord-Limburg	7.500
Cultuur Theater Bombardon	15.500
Guus droesen tuinen	2.685
Huis voor de Sport (participatiebijdrage)	1.850
Kerngezond	18.200
Molenstichting (vrijwilligersbijdragen)	15.635
Molenstichting (promotie activiteiten)	2.725
Myouthic (combinatiefuncties)	74.165
Myouthic (weerbaarheid)	20.000
Pogorzela comité Hunsel	3.000
Slachtofferhulp Nederland	12.219
Spolt (cultuureducatie)	16.000
Starterscentrum Limburg	15.499
Stichting Bezoekerscentrum Leudal	39.000
Stichting Herdenkingsmonument Militairen	7.000
Stichting kunst en cultuur	44.800
Stichting Routebureau Noord en Midden Limburg	15.142
Stichting sleuteloverdracht Leudal	5.000
Stichting studiegroep Leudal	2.079
Stichting VVV Midden-Limburg/Limburg Marketing	48.311
Synthese	403.243
Vluchtelingenwerk Limburg	135.000
TOTAAL	**3.651.261**